2018

JAARVERSLAG EN – REKENING

gemeente EEMSMOND

Inhoudsopgave

JAARVERSLAG EN JAARREKENING 2018 5

Inleiding en verantwoording 7

JAARVERSLAG 11

1 Bestuur en organisatie 12
2 Programmaverantwoording 15
2.1 Wonen & Gebiedszaken 16
2.2 Demografie & Leefbaarheid 21
2.3 Bestuurszaken 25
2.4 Economie & Maatschappij 31
2.5 Infrastructuur & Milieu 38
2.6 Dienstverlening & Ondersteuning 46
3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 50
4 Overhead 54
5 Bedrag heffing VPB 56
6 Paragrafen 57
6.1 Lokale heffingen 58
6.2 Risicobeheersing en weerstandsvermogen 63
6.3 Onderhoud kapitaalgoederen 70
6.4 Financiering 75
6.5 Bedrijfsvoering 80
6.6 Verbonden partijen 82
6.7 Grondbeleid 105
6.8 Demografische ontwikkelingen 107
6.9 Interbestuurlijk Toezicht 111
6.10 Sociaal Domein BMWE 112

JAARREKENING 129

7 Balans en toelichting 130
7.1 Balans per 31 december 2018 130
7.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 132
7.3 Toelichting op de balans 142
7.4 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 164
8 Overzicht van baten en lasten 165
8.1 Overzicht van baten en lasten 165
8.2 Overzicht van incidentele baten en lasten 167

9 Toelichtingen op de programma's, algemene dekkingsmiddelen en overhead 170
9.1 Wonen & Gebiedszaken 170
9.2 Demografie & Leefbaarheid 171
9.3 Bestuurszaken 172
9.4 Economie & Maatschappij 173
9.5 Infrastructuur & Milieu 175
9.6 Dienstverlening & Ondersteuning 176
9.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 177
9.8 Overhead 178
10 WNT-verantwoording 179
11 Overzicht op taakvelden 181
12 Staat verloop kapitaaluitgaven 183
13 SISA 185
14 Verklaring onafhankelijk accountant 189
15 Bestemming resultaat en aanvullende voorstellen 190

BIJLAGEN 193

I Verklaring van afkortingen 194
II Geactiveerde kapitaaluitgaven 197
III Langlopende geldleningen 224
IV Reserves en voorzieningen 225
V Berekening renteomslagpercentage 227
VI Verloop grondexploitaties 228
VII Investeringen en financieringen 235
VIII EMU-Saldo 236
IX Kerngegevens en financiële structuur 237
X Toelichting op de beleidsindicatoren 240

JAARVERSLAG EN JAARREKENING 2018

Inleiding en verantwoording

Algemeen

Per 1 januari 2019 is de gemeente Eemsmond samengevoegd met de gemeenten Bedum, De Marne en Winsum tot de nieuwe gemeente Het Hogeland. Met dit Jaarverslag en de Jaarrekening 2018 wordt voor de laatste keer verantwoording afgelegd over afgesproken beleid en de financiële resultaten. Het is het College van de gemeente Het Hogeland die deze ter vaststelling aanbiedt aan haar Gemeenteraad. Het laatste boekjaar van de gemeente Eemsmond wordt hiermee in financiële zin afgesloten.

Saldoverloop Jaarrekening 2018

De Jaarrekening 2018 laat een positief saldo zien van € 1.105.514. Dit saldo is een positieve afwijking van de uitgaven ten opzichte van de budgetten die voor het laatst zijn bijgesteld in de Najaarsrapportage 2018.

De uitkomsten uitgesplitst per programma zien er als volgt uit:

	Begroting 2018 na wijziging	*Rekening 2018*	*Afwijking*	
Wonen en Gebiedszaken	-2.238	-1.789	449	v
Demografie en Leefbaarheid	-12.939	-14.107	-1.168	n
Bestuurszaken	-5.203	-5.362	-160	n
Economie en Maatschappij	-16.343	-15.767	576	v
Infrastructuur en Milieu	-5.055	-4.425	630	v
Dienstverlening en Ondersteuning	-480	-561	-80	n
Algemene dekkingsmiddelen	44.480	44.703	223	n
Onvoorzien	-15	0	15	v
Overhead	-9.440	-9.229	212	v
Reservemutaties	7.232	7.641	409	v
Totaal	***0***	***1.106***	***1.106***	**v**

Belangrijkste financiële afwijkingen

Het jaarrekeningresultaat wordt in belangrijke mate bepaald door onderstaande posten.

	Afwijking	
Programma 1. Wonen en Gebiedszaken		
Bouwgrondexploitatie	440	v
Programma 2. Demografie en Leefbaarheid		
Jeugd- en jongerenvoorzieningen	-754	n
Onderwijshuisvesting	376	v
Programma 3. Bestuurszaken		
Bestuurlijke samenwerking	-267	n
Openbare orde en veiligheid	155	v
Programma 4. Economie en Maatschappij		
Werkgelegenheid	315	v
Wmo	178	v
Programma 5. Infrastructuur en Milieu		
Groen, water en havens	212	v
Milieu	366	v
Overige kleinere verschillen	85	v
Totaal	***1106***	**v**

Hieronder worden de grote verschillen nader toegelicht. In hoofdstuk 9 zijn (meer in detail) de onder- en overschrijdingen beschreven.

Wonen en gebiedszaken
Hogere opbrengsten vanwege de verkoop van een pand, welke niet meer in de activa stond. Lagere lasten doordat de aankoop van een pand en sloopkosten niet hebben plaatsgevonden in 2018.

Demografie en Leefbaarheid
De uitgaven jeugdzorg zijn in 2018 ten opzichte van 2017 – en de bijgestelde begroting 2018 - verder gestegen. Uit de beschikbare data blijkt dat het aantal jongeren waarvoor Zorg in Natura wordt betaald ongeveer toegenomen is met 19%.

Inzake het herstel van de verdiepingsvloer van de nieuwe school Uithuizen is meer geld uitgegeven in 2018 dan was verwacht. Voor 2019 levert dit weer een voordeel op, aangezien de verwachting is dat er in dat jaar minder geld wordt uitgegeven dan geraamd.

Bestuurszaken
Hogere lasten inzake de herindeling voor lasten waarvan is besloten om de volledig te verantwoording in de jaarrekening van Eemsmond.

Op openbare orde en veiligheid is een voordeel ontstaan door werkzaamheden in het kader van gaswinning zijn doorgeschoven naar 2019.

Economie en maatschappij
In de rubriek werkgelegenheid is minder uitgegeven dan dat in de Begroting was voorzien. Dit saldo bestaat uit de onderdelen sociale werkvoorziening en participatiebudget. In de begroting was rekening gehouden met een groter verlies van Ability dan uiteindelijk werd gerealiseerd. Aan scholingsactiviteiten ten behoeve van re-integratie is meer uitgegeven dan begroot.

Het voordeel bij de WMO betreft hoofdzakelijk de budgetten voor maatwerkvoorzieningen, waarop minder is utigegeven.

Infrastructuur en milieu
De voorzieningen voor het egaliseren van de uitgaven van baggerwerkzaamheden (inclusief baggeren van Noordpolderzijl) en het onderhoud aan IBA's zijn komen te vervallen. Door het ontbreken van een onderhoudsplan is geen sprake van een goede onderbouwing van de benodigde hoogte van de voorziening. Volgens de voorschriften kan er dan geen sprake zijn van een voorziening. Vrijval van de voorzieningen en uitstel van de reguliere baggerwerkzaamheden levert een voordeel op.

Er is sprake van een fors lagere vergoeding vanuit Groningen Milieu BV voor restafval en GFT, omdat de 2 inzamelvoertuigen in de loop van 2018 zijn overgedragen aan Omrin en als gevolg daarvan een andere kostenverdeling plaats heeft gevonden (contractwijziging). Door deze overdracht zijn de kosten voor onderhoud aan de reinigingswagens minimaal geweest. Verder valt de bijdrage aan het Vuilverwerkingsbedrijf lager uit dan geraamd door een lager aanbod te verwerken afval dan verwacht.

Voorstel bestemming resultaat

Het resultaat van de Jaarrekening 2018 is € 1.105.514 voordelig. Wij stellen u voor dit rekeningsaldo als volgt te bestemmen.

- Storting van € 89.929 in de reserve baggeren in verband met werkzaamheden die in 2019 moeten worden uitgevoerd;
- Storting van € 595.568 in de Reserve Jaarovergang ten behoeve van uitgaven in in 2019, volgens volgende specificatie:
    - Project vaarronde 64.522
    - Camperplaatsen 20.000
    - Breedband 50.500
    - Aankoop woning 50.000
    - Aardbevingsbudget 195.342
    - Budget statushouders 140.204
    - Aankoop Hooilandseweg 75.000
- Een storting van € 420.017 in de Algemene Reserve.

Daarnaast wordt voorgesteld een bedrag van € 90.000 in de Reserve WLP vrij te laten vallen ten gunste van de Algemene Reserve.

Hoofdstuk 15 gaat nader in op de Bestemming van het resultaat en aanvullende voorstellen.

JAARVERSLAG

1 Bestuur en organisatie

Samenstelling Gemeenteraad

Politieke partij	Aantal zetels rekening 2018	Wethouders
Gemeentebelangen	5	1
PvdA	2	
CDA	3	1
ChristenUnie	2	1
D66	1	
SP	3	1
VVD	1	
Totaal	***17***	***4***

Samenstelling College van burgemeester en wethouders

		Aantal fte's	
		Begroting 2018	Rekening 2018
M. van Beek	> burgemeester	1,00	1,00
T. Berends	> wethouder	0,60	0,60
H.K. Bouman	> wethouder	0,85	0,85
H.G.A. Sienot	> wethouder	0,85	0,85
S. Herkströter	> wethouder	0,85	0,85
B.L. Meijer	> secretaris	1,00	1,00

Portefeuille burgemeester M. van Beek

- Algemeen bestuurlijke en juridische zaken
- Beleidscoördinatie (inclusief gaswinningdossier en herindeling)
- Communicatie (inclusief publieksbalie/KlantContactCentrum)
- Economische zaken
- Openbare orde en veiligheid (inclusief handhaving)
- Personeel en organisatie

Portefeuille wethouder H.K. Bouman (locoburgemeester)

- Jeugd- en jongerenwerk (inclusief decentralisatie jeugdzorg en Passend Onderwijs)
- Verkeer en vervoer
- Sport
- Onderwijs (inclusief huisvesting)
- Beheer openbare ruimte
- Accommodatiebeheer (inclusief dorpshuizen en sportaccommodaties)

Portefeuille wethouder H.G.A. Sienot

- Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
- Vergunningverlening
- Kunst en cultuur
- Grondbedrijf
- Milieu
- Welzijn

Portefeuille wethouder S. Herkströter

- Wet maatschappelijke ondersteuning (inclusief decentralisaties)
- Maatschappelijk werk
- Sociale zaken, re-integratie en werkgelegenheid
- Volksgezondheid

Portefeuille wethouder T. Berends

- Financiën
- Recreatie & toerisme
- Automatisering

Organisatie

Personeel	Aantal fte per fulltime werkweek		
	Rekening 2017	Begroting (primair) 2018	Rekening 2018
Secretaris	1,00	1,00	1,00
Griffie	1,59	1,56	1,56
EZ-bureau	2,15	2,39	2,50
Afdeling Staf	14,47	10,61	11,06
Afdeling Beleid	18,16	17,44	18,14
Afdeling Diensten	53,09	50,81	50,78
Afdeling Ruimte	46,44	51,11	42,98
	136,90	134,92	128,02

	Salariskosten in €	Per fte in €
2015	8.326.584	57.125
2016	8.471.027	57.029
2017	8.112.462	59.258
2018	7.893.926	61.662

Onderstaand treft u een organogram aan van de gemeente Eemsmond.

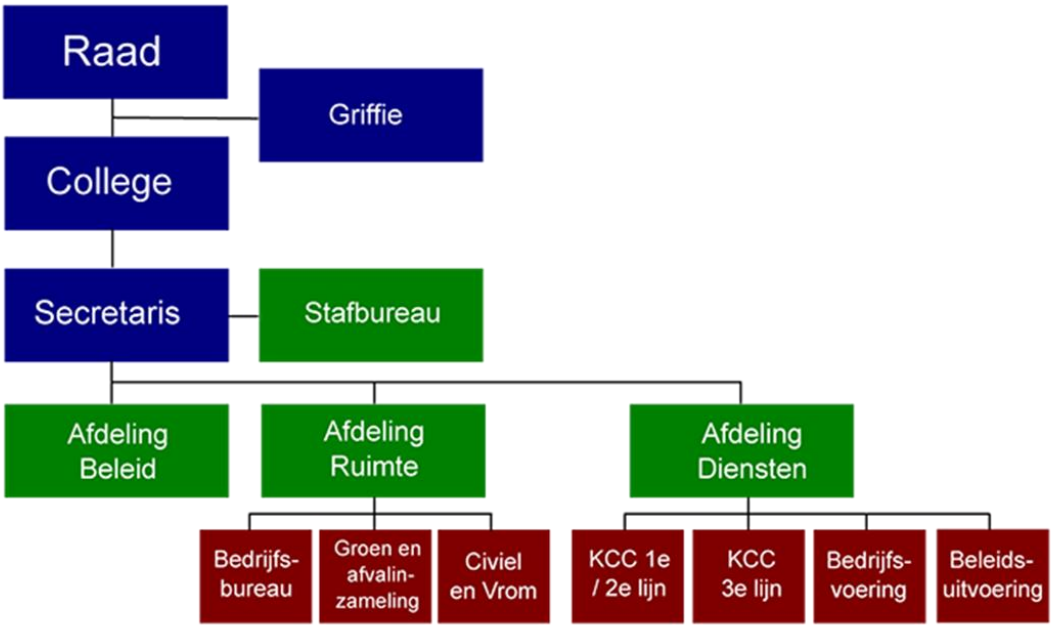

2 Programmaverantwoording

Indeling programma's

De indeling van de programma's is als volgt:

1. Wonen & Gebiedszaken
2. Demografie & Leefbaarheid
3. Bestuurszaken
4. Economie & Maatschappij
5. Infrastructuur & Milieu
6. Dienstverlening & Ondersteuning

Opzet programma's

In het Jaarverslag maken wij inzichtelijk of wij de doelstelling uit de Begroting hebben gehaald en welke ambities zijn waargemaakt.

In de Begroting worden drie vragen uitgewerkt, te weten:

- *"Wat willen we bereiken?";*
- *"Wat gaan we daarvoor doen?";*
- *"Wat mag dat kosten?".*

In het Jaarverslag gaat het om de volgende vragen:

- *"Wat hebben we bereikt?";*
- *"Wat hebben wij daarvoor gedaan?";*
- *"Wat heeft het gekost?".*

Waar de eerste twee vragen vooral beleidsmatig van aard zijn, gaat het bij de laatste vraag gericht op de financiën. Voor een analyse van de verschillen tussen de Begroting en de gerealiseerde cijfers 2018 wordt verwezen naar de toelichtingen op de programma's in de Jaarrekening.

2.1 Wonen & Gebiedszaken

Algemeen

Het programma Wonen & Gebiedszaken richt zich op activiteiten rond ruimtelijke ontwikkeling en volkshuisvesting. Het programma ondersteunt nieuwe initiatieven en bestaande trajecten rond bijvoorbeeld het opstellen, actualiseren en (digitaal) beschikbaar stellen van bestemmingsplannen.
Ten aanzien van volkshuisvesting is het programma gericht op maatregelen voor het op peil houden van de woon- en leefomgeving van onze inwoners. Daarvoor zijn programma's voor de woningmarkt opgenomen en wordt er vanuit het Bestuursakkoord Eemsdelta een gezamenlijke aanpak gehanteerd voor de aansluiting van vraag en aanbod vanuit wonen en voorzieningen.

Het beleid van Eemsmond voor deze programmalijn is vastgelegd in:
- Ontwikkelingsvisie Eemsdelta;
- Identiteitsstudies van zes dorpen;
- Kaderstellende notitie Wonen;
- Woon- en leefbaarheidsplan;
- Welstandsnota;
- Nota Cultuurhistorisch erfgoed;
- Grondbeleid.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2018 zijn de volgende zaken bereikt:

Aanwijzing gemeentelijke monumenten (erfgoedverordening)
Aangewezen tot gemeentelijk monument in 2018 zijn:
- Eppenhuizerweg 26 te Eppenhuizen (woning)
- Pastorieweg 24 te Kantens (garage)
- Stationsweg 13 te Warffum (woning)
- Oosterweg 1 te Kantens (woning)

Het totaal aantal gemeentelijke monumenten komt hiermee op 8.

Startersleningen
Er zijn in 2018 8 startersleningen verstrekt. De starterslening is gericht op het bevorderen van de doorstroming/particulier woningbezit voor starters in de woningmarkt.

Blijverslening
De Blijverslening is dit jaar ingevoerd, gericht op particuliere woningeigenaren die met een laagrentende lening hun woning kunnen aanpassen. Vooralsnog zijn er geen leningen verstrekt.

Locatie Brandweerkazerne Uithuizen
Voorbereiding locatie nieuwe brandweerkazerne aan de Industrieweg (uitvoering regionaal beleid brandweer/uitwerking ID-studie Uithuizen en visie op N363).

Bestemmingsplan Buitengebied
In de Begroting 2018 is aangegeven dat een begin wordt gemaakt met het bestemmingsplan Buitengebied. Het bestemmingsplan is vastgesteld op 28 juni 2010. De Wet ruimtelijke ordening stelde verplicht om het bestemmingsplan om de 10 jaar te herzien (actualiseringsplicht). Deze actualiseringsplicht is in afwachting van de komst van de Omgevingswet inmiddels vervallen.
In het kader van de herindeling is een werkgroep 'harmonisatie ruimtelijke ordening' binnen BMWE aan de slag gegaan om de verschillen van de diverse bestemmingsplannen (buitengebied en kernen) onder de loep te nemen en daar waar mogelijk middels een facetbestemmingsplan verschillende regelingen te harmoniseren. Dit heeft geleid tot een voorstel voor harmonisatie van een aantal bestemmingsplanregelingen. Benadrukt wordt dat het niet zozeer gaat om nieuw beleid, maar om meer eenheid aan te brengen voor de burgers maar ook voor de plantoetsers. Uiteindelijk stelt de Raad van de gemeente Het Hogeland dit facetbestemmingsplan vast.

Actualiseren bestemmingsplannen Kantens, Eppenhuizen, Stitswerd, Rottum en Zwarteweg
In het kader van de actualiseringsplicht was het noodzakelijk om deze plannen te herzien. Inmiddels is de actualiseringsplicht vervallen. Omdat het hier gaat om de kleinere dorpen, is het niet noodzakelijk om deze bestemmingsplannen op dit moment te herzien. Ook voor deze plannen geldt dat er zoveel mogelijk, via een facetbestemmingsplan harmonisatie diverse regelingen, zoveel mogelijk eenheid wordt aangebracht in bestemmingsplanregelingen. Kleine verschillen kunnen vaak ook rechtgezet worden via de zogenaamde 'kruimelgevallenregeling'. Bij toepassing van deze regeling is geen uitgebreide procedure noodzakelijk. De burger merkt in dat geval weinig van de onderlinge verschillen.

Facetbestemmingsplan Eemsmond gebouwd erfgoed
Het bestemmingsplan is op 12 juli 2018 vastgesteld. Er zijn tegen de vaststelling diverse beroepen ingesteld bij de Raad van State.

Bestemmingsplan Nijverheidsweg
Het bestemmingsplan Nijverheidsweg is in november 2018 vastgesteld. Dit betekent dat een tiental woon-werklocaties in Uithuizen planologisch zijn geregeld en dat de gronden bouwrijp kunnen worden gemaakt.

Maatwerk
De programmatische aanpak voor de Groninger schuren en stallen heeft enige vertraging opgelopen, maar gaat binnenkort van start met diverse projecten, ook in de gemeente Eemsmond. Nu het facetbestemmingsplan Eemsmond gebouwd erfgoed is vastgesteld, is de verwachting dat vaker maatwerk plaats gaat vinden.

Welstandsnota
De welstandsnota uit 2016 is bij besluit van de Raad op 31 mei 2018 deels aangevuld met criteria voor zonneparken in het beschermd gezicht. Ook zijn dit jaar verschillende beeldkwaliteitsplannen opgesteld die te zijner tijd nog door de Raad moeten worden vastgesteld. Het gaat om de volgende beeldkwaliteitsplannen

- Nijverheidsweg
- Wilhelminabuurt Uithuizermeeden
- Biewemastraat
- Maarweg

Visie zonneparken
De zonneparkenvisie is in concept gereed. Door de gezamenlijke Colleges van BMWE is besloten om de visie te laten behandelen door de nieuwe Raad van Het Hogeland.

Bestemmingsplan Uitbreiding Eemshaven zuidoost 2e fase
Het bestemmingsplan is vastgesteld door de Raad van de gemeente Eemsmond op 20 juli 2017. Er is gebruik gemaakt van de Gemeentelijke coördinatie Regeling. Er is beroep ingesteld door de inwoners vanuit buurtschap Polen. De zitting bij de Raad van State heeft plaatsgevonden op 6 juli 2018. De Raad heeft inmiddels uitspraak gedaan en het bestemmingsplan is onherroepelijk.

Bestemmingsplan Eemshaven
De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) heeft ter inzage gelegen. Het voorontwerpbestemmingsplan, MER en Passende beoordeling zijn inmiddels gereed. In 2019 zal de procedure verder worden vervolgd.

Bestemmingsplan Helihaven
Het bestemmingsplan is inmiddels onherroepelijk.

Wind op Land
In 2017 is gestart met de procedures van de turbines in de Eemshaven, de Oostpolder en de Emmapolder. Voor de Emmapolder is het ministerie bevoegd gezag en voor de Oostpolder de provincie. Er zijn geen procedurele stappen genomen voor het Windpark in de Emmapolder. NUON en Innogy hebben onderhandeld over de invulling van het gebied en wie uiteindelijk de turbines en hoeveel mag gaan bouwen.

Herstructurering woningvoorraad
Op dit moment zijn verschillende bestemmingsplannen/wijzigingsplannen in voorbereiding in het kader van de herstructurering van de woningvoorraad.
Het gaat om de volgende plannen.

Bestemmingsplan Biewemastraat
De woningstichting De Delthe is voornemens om aan de Biewemastraat te Usquert 13 woningen te vervangen door 8 nieuwe woningen. Het bestemmingsplan is vastgesteld en onherroepelijk.

Wijzigingsplan Kon. Wilhelminastraat Uithuizermeeden
Woningstichting Wierden en Borgen is voornemens aan de Koningin Wilhelminastraat te Uithuizermeeden 16 woningen te vervangen door 10 nieuwe woningen. Het wijzigingsplan is vastgesteld en onherroepelijk.

Bestemmingsplan Maarweg
Door de Stichting Uithuizer Woningbouw zijn 44 woningen gesloopt. Deze woningen worden vervangen door 22 grondgebonden woningen en 8 starterswoningen voor jongeren. Het plangebied omvat tevens de RK-school De Schelp. Deze school wordt op termijn gesloopt. De sloop wordt enigszins vertraagd door het nog niet in gebruik kunnen nemen van de nieuwe school in Uithuizen. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de planvorming voor de Maarweg geen doorgang kan vinden. Het ontwerpbestemmingsplan wordt binnenkort ter inzage gelegd.

Wijzigingsplan Departementsstraat
De Stichting Uithuizer Woningbouw wil zeven starterswoningen realiseren aan de Departementsstraat in Uithuizen. Het wijzigingsplan is inmiddels vastgesteld en onherroepelijk.

Visie Uithuizermeeden
De gemeente heeft samen met bewoners, corporaties en zorgpartijen een plan ontwikkeld voor het centrale deel van de Hoofdstraat. Het plan houdt in dat particuliere woningen en bedrijfsruimtes die leeg staan en hun functie hebben verloren, gesloopt c.q. getransformeerd worden en worden vervangen door seniorgeschikte woningen en functies die aansluiten bij de vraag naar zorg en kleinschalige activiteiten. Dit gebeurt in combinatie met verdunning in de wijken. Om de herontwikkeling van deze locaties mogelijk te maken is het project 'Dynamiek aan het lint' gestart en heeft de gemeente een beroep gedaan op cofinanciering uit het Provinciale Transitiefonds particuliere woningvoorraad. Inmiddels heeft de gemeente een toezegging ontvangen van de provincie en kon dit jaar dit project van start gaan. Er zijn verschillende projecten in ontwikkeling. Om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen is door Libau, samen met de gemeente, een stedenbouwkundig kader geformuleerd. Het gaat om een uitwerking van de door de Raad vastgestelde welstandsnota.

Centrumplan Uithuizen
Het project aan de Blink is in september aanbesteed en de uitvoering is in november 2018 gestart. De bestuurlijke wens om de doorgang onder de brug in de Snik voor pleziervaart te realiseren kan doorgang vinden. De NCG heeft de benodigde subsidie toegezegd voor de uitvoering van dit project. Het gebied tussen de huidige Blink en de Snik wordt hierbij in de lijn van de herinrichting van de Blink meegenomen. Afronding van het project Blink is op dit moment voorzien voor eind 2019.

Het project aan het Molenerf begint op het ruimtelijk vlak steeds meer vorm te krijgen. De gesprekken met de supermarkten zijn nog gaande en zullen naar verwachting in 2019 eindigen in een overeenkomst waarin de afspraken voor wat betreft de ontwikkeling van dit gebied worden vastgelegd. Voor de ontwikkeling van de locatie voormalige SNS-pand, die zowel de begrenzing van de Blink als van het Molenerf gaat vormen, wordt inmiddels een aanvullende externe partij gezocht.
De verkoop van AH-supermarkt betekent een nieuwe impuls in de ontwikkeling van het project Schoolstraat.

Beleidsindicatoren

Kengetal *Beleidsindicator*	*Eenheid*	Bedum	De Marne	Eems-mond	Winsum	Neder-land
Programma 1. Wonen & Gebiedszaken						
Nieuw gebouwde woningen	*Aantal per 1.000 woningen*	12,5	0,4	0,5	0,8	7,2

Wat heeft het gekost?

Wonen & Gebiedszaken (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	2.270	4.330	4.096
Baten	1.136	2.092	2.307
Saldo programma	*-1.134*	*-2.238*	*-1.789*

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	*2.059*	*1.936*
Baten	*397*	*189*
Saldo programma	*-1.662*	*-1.747*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Toevoegingen	0	690	691
Onttrekkingen	515	1.019	1.019
Saldo reservemutaties	*515*	*328*	*328*

2.2 Demografie & Leefbaarheid

Algemeen

Leefbaarheid staat onder druk door demografische ontwikkelingen en minder beschikbare middelen. Wij zetten in op de bereikbaarheid van voorzieningen en de sociale vitaliteit van de samenleving als bepalende factoren voor de leefbaarheid. Belangrijke componenten zijn daarbij het Woon- en leefbaarheidsplan en de Jeugdzorg.

Wat hebben wij bereikt?

Wonen & gebiedszaken (Woon- en leefbaarheid)
De leefbaarheid in Eemsmond is flink gestimuleerd door de subsidie van ongeveer € 1 mln. Veel dorpen en verenigingen hebben al gebruik gemaakt van deze subsidie. Dit geeft een betere leefbaarheid in diverse dorpen.
Vanuit het scholenplan komen er veel nieuwe scholen. De gemeente is hierover in overleg met de scholen en de NCG. Dat geeft op termijn veilige en adequate onderwijshuisvesting. Het onderwijsachterstandenbeleid wordt in regionaal verband opgepakt.
Eemsmond heeft goede plaatsen om te sporten. Zowel de sportvelden als de hallen zijn van een goede kwaliteit. In Uithuizen is de Strip de Roegte afgerond. Hier kan de (jongere) jeugd alle dagen bewegen.
De dorpshuizen worden ondersteund bij de problemen waar zij tegen aan lopen. Daarvoor is ook subsidie beschikbaar vanuit Hart voor Dorpen. Alle gemeentelijk vastgoed is in beeld.
Het Boukemapark is (bijna) klaar. Dat vraagt om goed beheer, wat vanuit de vakafdeling wordt gepland en uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Wonen & gebiedszaken (Woon- en leefbaarheid)
- Voor de dorpen Uithuizermeeden, Warffum, Uithuizen, Kantens en de combinatie Zandeweer, Eppenhuizen en Doodstil zijn gebiedsagenda's opgesteld.
- Voor de overige dorpen is het zogenaamde dorps-DNA (de feitelijke kenmerken van het dorp) geformuleerd, dat waar mogelijk is aangevuld met ontwikkelingswensen die passen in de koers voor de 5 kernopgaven uit het WLP.
- Van de in de gebiedsagenda's genoemde projecten is een aantal projecten in voorbereiding of is de uitvoering gestart. Vanuit de voor het WLP beschikbare middelen zijn voor een aantal projecten middelen beschikbaar gesteld, waaronder het in de gebiedsagenda van Uithuizermeeden opgenomen project Dynamiek aan het lint.
- Proactief uitvoering geven aan de subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven WLP.

- In het kader van de uitvoering van het WLP vanuit de gemeente invulling gegeven aan de rol van procesbegeleider en verbinder; vanuit de gemeente is gefaciliteerd en gestimuleerd in lijn met het WLP onder andere ten behoeve van de leefbaarheid en krachtige buurten en dorpen.
- Het project Mijn Energievoordeel is uitgevoerd. Dit project richtte zich op huurders met lage inkomens. Zij kunnen een beroep doen op een energiecoach die hen aan huis informatie verstrekt over energiezuinig gedrag. Het doel is om de woonlasten structureel te laten dalen.
- De continuïteit wordt conform het WLP-beleid over de jaarwisseling heen geborgd door het restant van WLP, overige kosten, te weten € 160.000, over te hevelen naar 2019. Hierbij is € 70.000 bedoelt voor de voortgang van de uitvoering van de opgestelde gebiedsagenda's, onder andere voor verkenningen en haalbaarheidsonderzoeken voor de bijbehorende projecten. De resterende € 90.000 is voor het opstellen van nieuwe gebiedsagenda's vanuit het dorps-DNA en het monitoren van wonen en leefbaarheid.
- Het restant van de middelen dat beschikbaar is voor de subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven WLP, volgens raming € 300.000, wordt teruggestort in de Reserve lokale WLP. Een mogelijk verder restant bij de Jaarrekening wordt eveneens teruggestort in deze reserve.

Scholenprogramma

In december 2016 is het programmaplan vastgesteld voor de scholentransitie in het kader van het aardbevingsdossier. De samenwerkingsovereenkomst tussen de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM), de schoolbesturen en de gemeente is getekend in april 2018. De ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst markeert de start van de uitvoeringsfase. De voorbereiding voor de realisatie van de nieuwbouw van de Dr Damschool is inmiddels gestart. Voor een aantal locaties zijn nadere studies gedaan voor wat betreft de initiële keuze voor bouwkundig versterken versus nieuwbouw.

Nieuwe School Uithuizen

Het vertrouwen in de veiligheid van de verdiepingsvloer van de Nieuwe School Uithuizen moet worden hersteld, nadat een vloer van dit type is ingestort in de in aanbouw zijnde parkeergarage bij vliegveld Eindhoven. Daartoe zijn vanaf medio april enkele scenario's ontwikkeld, zowel technisch inhoudelijk als financieel en procedureel. De scenario's waaruit een keuze kan worden gemaakt, en dus ook nadere informatie over de kosten en doorlooptijden van de uitvoering van elk afzonderlijk scenario, zijn in juli voor besluitvorming beschikbaar gekomen. Het door het College gekozen scenario is sindsdien verder uitgewerkt, eerst in een schetsontwerp met een globale kostenramingen en daarna richting een Definitief Ontwerp met een kostenbegroting. Finale besluitvorming vond plaats in de raadsvergadering op 8 november.Daaruit is de keuze gekomen dat de school zal worden versterkt. Al voor de kerst zijn de werkzaamheden voor de versterking begonnen. Na de zomer van 2020 zullen de drie basisscholen van Uithuizen de nieuwe school betrekken.

Jeugdzorg

2018 geeft een beeld van stijgende tekorten in de jeugdzorg. In 2017 was het uiteindelijke tekort provinciaal € 29,4 miljoen en voor de BMWE-gemeenten € 2,48 miljoen. Door de vakafdelingen en het RIGG wordt onderzoek gedaan naar deze tekorten.

Analyse vanuit de provinciale taskforce toont aan dat zowel de indicatiewaarde (verplichting) als ook de declaratiewaarde (uitbetaalde bedragen) significant stijgen ten opzichte van 2017. De oorzaken van deze stijging zijn dan ook het doel van onderzoek bij de RIGG.

In de Begroting van 2018 is geen rekening gehouden met het tekort over 2017, omdat de Begroting 2018 in het najaar van 2017 is vastgesteld. Op dat moment waren die tekorten onvoldoende inzichtelijk. Gebaseerd op het tekort van vorig jaar en de verwachte significante stijging ten opzichte van 2017 werd eerder bij de Najaarsrapportage 2018 het budget voor de jeugdzorg opgehoogd met € 1,2 miljoen door een onttrekking aan de reserve Decentralisaties. Hierbij sloten wij aan bij de monitor Sociaal Domein over het tweede kwartaal 2018.

Beleidsindicatoren

Kengetal *Beleidsindicator*	*Eenheid*	Bedum	De Marne	Eems-mond	Winsum	Neder-land
Programma 2. Demografie & Leefbaarheid						
Verwijzingen Halt	*Aantal per 10.000 jongeren*	131	134	275	92	131
Jongeren met een delict voor de rechter	*% 12 t/m 21 jarigen*	0,93	1,49	1,04	0,51	1,45
Demografische druk	*%*	78,4	80,3	80,7	85,2	69,6
Niet-sporters	*%*	55,0	59,3	62,3	53,5	48,7
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	*% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs*	0,9	1,9	1,5	1,3	2,0
Absoluut verzuim	*Aantal per 1.000 leerlingen*	3,71	0,68	0,00	0,00	1,82
Relatief verzuim	*Aantal per 1.000 leerlingen*	25,34	37,86	22,53	25,88	26,58
Jongeren met jeugdhulp	*% van alle jongeren tot 18 jaar*	10,8	10,6	13,4	9,8	9,2
Jongeren met jeugdbescherming	*% van alle jongeren tot 18 jaar*	0,7	nb	1,5	0,7	1,0
Jongeren met jeugdreclassering	*% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar*	nb	0,8	0,5	nb	0,3

Wat heeft het gekost?

Demografie & Leefbaarheid (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	10.879	13.729	14.775
Baten	306	789	668
Saldo programma	*-10.573*	*-12.939*	*-14.107*

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	*2.976*	*2.079*
Baten	*508*	*375*
Saldo programma	*-2.469*	*-1.704*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Toevoegingen	1.125	1.445	1.445
Onttrekkingen	21	1.235	1.295
Saldo reservemutaties	*-1.104*	*-209*	*-149*

2.3 Bestuurszaken

Algemeen

Het programma Bestuurszaken Toezicht en Handhaving van regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving (Wabo, DHW, APV enz.) Ook vallen de specifieke taken die de burgemeester in een gemeente heeft. Het gaat hierbij om:
- Openbare Orde en Veiligheid;
- Brandweerzorg;
- Crisismanagement;

Het beleid behorende bij het programma Bestuurszaken ligt onder meer vast in:
- het Integrale Veiligheidsbeleidsplan (IVB) 2015-2018;
- Uitvoeringsprogramma 2018 toezicht en handhaving;
- Nalevingsbeleid;
- De handhavingsstrategie;
- De Verordening kwaliteit uitvoering VTH-taken;
- Algemene Plaatselijke Verordening.

Wat hebben wij bereikt?

Omgevingswet
Naar verwachting wordt de Omgevingswet per 2021 van kracht maar de eerste geluiden dat dit later gaat worden zijn inmiddels ook hoorbaar. De invloed van de Omgevingswet is groot, omdat nog meer dan nu het geval is, de nadruk komt te liggen op de integratie van verschillende wet- en regelgeving. Om de implementatie in goede banen te leiden is de voorbereiding op ambtelijk niveau in breed verband opgepakt. In juni en september hebben de eerste groepen medewerkers deelgenomen aan een introductiecursus Omgevingswet.

Toezicht en handhaving
De geplande controletaken zijn voor het grootste deel conform de planning en het opgestelde programma uitgevoerd. De ODG maakt vorderingen als het gaat om toepassing van het LeefOmgevingsSysteem. Dit heeft positieve gevolgen voor de data die het systeem kan genereren en daarmee wordt ook de betrouwbaarheid van de informatie verhoogd.

Voor een verdere detaillering van het bereikte resultaat in relatie tot de uitvoering verwijzen wij naar het Jaarverslag VTH, wanneer dit aan uw Raad bekend wordt gemaakt.

Toezicht op bestaande bouw in relatie tot het dossier gaswinning is conform planning uitgevoerd. Het aantal meldingen van potentieel onveilige situaties neemt, als gevolg van een stijgend aantal inspecties namens de NCG, wel toe. Wij beschikken over een geactualiseerde handhavingsstrategie en het nalevingsbeleid is geldig tot 1 januari 2019.

Zonnepanelen in beschermd dorpsgezicht

In 2018 is er veel aandacht uitgegaan naar de zonnepanelen in onze rijksbeschermde dorpsgezichten in Warffum en Usquert (Wadwerderweg e.o). Veel bewoners in onze gemeente hebben gebruik gemaakt van de waardevermeerderingsregeling en hebben zonnepanelen laten plaatsen. Ook in de beschermde dorpsgezichten heeft dit geleid tot de plaatsing van veel zonnepanelen vanaf 2014. Voor deze beschermde dorpsgezichten geldt echter dat er een omgevingsvergunning nodig is en die was in de meeste gevallen niet aangevraagd. Daarmee was feitelijk een illegale situatie ontstaan, waarbij gekeken is in hoeverre legalisatie mogelijk was. De gemeente had hier in de afgelopen jaren niet handhavend tegen opgetreden. Aangezien er bovendien op meerdere vlakken onduidelijkheid was, bijvoorbeeld ten aanzien van voorlichting en handhaving, is besloten om hiervoor een passende oplossing te zoeken. Er is besloten om nieuwe aanvullende regels op te stellen voor de zonnepanelen in beschermd dorpsgezicht, zodat duidelijk is wat wel en niet is toegestaan. Daarbij is getracht om een midden te zoeken tussen het belang van het beschermde van het waardevolle dorpsgezicht en het belang van duurzaamheid. Ook hebben College en Raad rekening willen houden met de lastige omstandigheden die veel bewoners reeds hebben doorstaan vanwege de aardbevingsproblematiek. Na een inventarisatie van zonnepanelen in de beschermde dorpsgezichten in april van dit jaar door onze Werkorganisatie DEAL en een beoordeling van de welstandscommissie van deze adressen, bleek dat in veel gevallen een vergunning mogelijk was. Deze moest nog wel worden aangevraagd. Met de bewoners die strijdig waren zijn vervolgens gesprekken aangegaan om ook in deze situaties te komen tot een situatie die past binnen het beleid. Dit heeft in de meeste gevallen geleid tot oplossingen. Met enkele bewoners worden nog gesprekken gevoerd, waarbij de uitkomst nog niet geheel duidelijk is. De afronding vindt plaats in de eerste maanden van 2019.

Uiteindelijk heeft het College in november besloten om geen legeskosten in rekening te brengen voor het indienen van deze omgevingsvergunning. Daarmee werd de drempel nog verder verlaagd om uiteindelijk te komen tot een oplossing voor de bestaande gevallen, zodat de oude gevallen worden opgelost en met een schone lei kan worden begonnen.

Openbare Orde en Veiligheid

Samen met ketenpartners wordt, met het integraal veiligheidsbeleid in de hand, dagelijks gewerkt aan een veilige woon- en leefomgeving. De gemeente Eemsmond is een veilige gemeente met een aantal aandachtspunten. Een van die aandachtspunten op het gebied van openbare orde en veiligheid is de Eemshaven. Door een, gelukkig, toenemende groei aan activiteiten in de haven neemt ook de daarbij behorende criminaliteit toe. De gemeente Eemsmond heeft in 2018 (actualisatie van het beeld uit 2016) met ketenpartners ingezet op het voorkomen van deze vorm van criminaliteit (met name ondermijning en arbeidsuitbuiting).

Binnen het programma worden meerdere kleine en grotere cases opgepakt die zich bevinden op het snijvlak van het sociaal domein, openbare orde en veiligheid en volksgezondheid.

Het weesfietsenbeleid is in 2018 qua handhaving conform het handhavingsplan opgepakt.

Door het College is Damocles-beleid vastgesteld. Dit beleid maakt het voor de burgemeester mogelijk om een pand, waar verdovende middelen in aangetroffen zijn, voor een bepaalde periode te sluiten. De inzet van dit middel is, in samenwerking met Politie en Justitie, in 2018 niet toegepast.

De jaarwisseling wordt ieder jaar, samen met ketenpartners, integraal voorbereid. Tijdens de jaarwisseling 2017/2018 is wederom besloten tot het inzetten van cameratoezicht in Uithuizermeeden. De gemeente zet daarnaast in op ondersteuning bij vergunde activiteiten rondom de jaarwisseling, onder andere door schade beperkende maatregelen. De kosten voor deze maatregelen worden centraal geboekt. In 2018 is de aanpak van problematische jeugdgroepen voortgezet. Samen met ketenpartners is een groep van 17 jongeren besproken en is met elk groepslid en hun ouder(s) een gesprek gevoerd. Daarnaast zijn er activiteiten ontplooid om de uitwassen van het gedrag te beperken. Ook is in een groot aantal gevallen (aanvullende) hulpverlening ingezet, zowel individueel als in gezinsverband.

APV

Met de herindeling in het verschiet zijn alleen de meest urgente ontwikkelingen, die aanleiding gaven tot wijziging van de APV, nog dit jaar doorgevoerd.

Dit betrof een wijziging in het kader van de nieuwe Wet Aanpak Woonoverlast ('Aso-wet') waarmee een expliciete zorgplicht – met bijbehorende handhavingsbevoegdheden - is opgenomen voor, kort gezegd, gebruikers van woningen om geen hinder te veroorzaken voor hun omgeving.

Alle overige wijzigingen, bijvoorbeeld zoals voorgesteld door de VNG in hun meest recente wijziging van de model-APV, zijn minder urgent en worden meegenomen in een geharmoniseerde APV voor Het Hogeland. Ondertussen is hard gewerkt binnen de werkgroep 'APV en Bijzondere wetten' en is de APV voor het Hogeland is klaar en geaccordeerd door de gezamenlijke Colleges. Deze zal volgend jaar worden voorgelegd aan de Raad van het Hogeland.

Brandweerzorg

De brandweerzorg valt volledig onder de verantwoordelijkheid van de VRG gekomen. Op de ontwikkelingen voor een goede brandweerzorgvoorziening in het havengebied is geen vooruitgang te melden. Wij blijven de ontwikkelingen op dit vlak kritisch volgen om het maximaal haalbare te realiseren. De blusgroepen uit Uithuizermeeden en Usquert zijn samengevoegd en tijdelijk gehuisvest in Uithuizen aan de Nijverheidsweg. De voorbereiding van de bouw van een nieuwe kazerne aan de Industrieweg te Uithuizen is gestart. De bestaande kazernes in Usquert en Uithuizermeeden zijn afgestoten. Voor de strategische dieselolieopslag in het havengebied is een Rampenbestrijdingsplan (RBP) noodzakelijk. De VRG werkt aan een actueel RBP met daarin specifieke aandacht voor de bluswatervoorziening op deze locatie. De verwachting is dat dit begin 2019 kan worden afgerond en ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Crisismanagement

Op gebied van crisismanagement voldoet de gemeente, ondanks enkele personele mutaties op dat vlak, aan haar verplichtingen voor wat betreft de personele invulling van het team Bevolkingszorg. Organisatiebreed en bestuurlijk is aan de opleidingen, trainingen en oefeningen deelgenomen. In de aanloop naar de herindeling worden steeds meer activiteiten op het vlak van crisisbeheersing in samenwerking opgepakt.

Drank & Horeca

Vorig jaar is, samen met ketenpartners waaronder de horeca, een nieuw horecaconvenant (convenant veilig uitgaan) vastgesteld en aangeboden aan de doelgroep ter ondertekening. We hebben een integraal team DHW-Evenementen waarin zaken vanuit een multidisciplinair perspectief worden belicht. Hierdoor kan er goed advies worden gegeven door alle partijen. De invulling van dit team is in 2018 op basis van nieuwe inzichten gewijzigd. Hierdoor wordt er effectiever overlegd en geïnvesteerd in het delen van kennis en ervaring met de andere herindelingsgemeenten. Door de werkgroep APV en Bijzondere wetten is naast een APV ook een geharmoniseerde Drank- en Horecaverordening opgesteld. Deze is geaccordeerd door de gezamenlijke leges en zal worden voorgelegd aan de Raad van Het Hogeland.

Dossier gaswinning/aardbevingen

Het dossier heeft ook in 2018 veel bestuurlijke en ambtelijke inzet gevraagd op het niveau van de regio (lees: aardbevingsgebied (gemeenten, provincie, Rijk). Door uitspraken van Minister Wiebes in maart 2018 om de gaswinning in 2030 te stoppen is aan alle relevante partijen gevraagd om te reflecteren op reeds ingezette ontwikkelingen en te beoordelen welke vervolgstrategieën en aanpakken qua versterking nodig zijn. Ook is hard gewerkt aan het verkrijgen van commitment van het Rijk om samen met de regio te bouwen aan een Nationaal Programma Groningen en het bieden van toekomstperspectief voor inwoners van Eemsmond, indachtig de nieuwe gemeente Het Hogeland.

Vanuit Eemsmond is meegewerkt aan de contouren van een eigen programma Veilig en Vitaal Het Hogeland, het programma voor de nieuwe gemeente. Daarbij wordt nu al zo veel mogelijk de samengewerkt en worden acties gezamenlijk opgepakt. Samen met de Colleges en in afstemming met de Raden probeert het programmateam aardbevingen de belangen van relevante partijen te behartigen, het vertrouwen te herstellen, en bovenal de veiligheid te waarborgen.

Belangrijke opgave was en blijft om inzicht te behouden in de strategie om te bepalen aan welke tafel we welke inbreng zo goed mogelijk kunnen leveren.

Uitwisseling partnergemeenten

In 2018 is het partnerschap met Stadt Borkum verder vormgegeven. De activiteiten die in 2018 hebben plaatsgevonden zijn:

- Project MiniMathematikum; een zeer geslaagd project in samenwerking met EDR. In dit project zijn 200 kinderen van het primair onderwijs, afkomstig van zeven scholen in de gemeente Eemsmond, een dag naar Borkum geweest. Op die dag hebben ze samen met leeftijdsgenoten van Borkum spelletjes gedaan op het gebied van ruimtelijk inzicht.
- Personeelsdag van Stadt Borkum aan de gemeente Eemsmond

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De inspanningen op gebied van VTH en Veiligheid worden weergegeven in een Jaarverslag dat op een later moment aan uw Raad bekend gemaakt wordt. Tussenrapportages van uitvoeringsorganisaties ODG en WOD worden eveneens aan uw Raad bekend gemaakt.
Beleid, voortvloeiend uit VTH en APV, is zoveel als mogelijk, met het oog op de fusie, geharmoniseerd en geactualiseerd.

Beleidsindicatoren

Kengetal *Beleidsindicator*	*Eenheid*	Bedum	De Marne	Eems-mond	Winsum	Neder-land
Programma 3. Bestuurszaken						
Winkeldiefstallen	*Aantal per 1.000 inwoners*	0,5	0,7	0,9	0,7	2,2
Geweldsmisdrijven	*Aantal per 1.000 inwoners*	2,4	3,2	4,5	2,1	5,1
Diefstallen uit woning	*Aantal per 1.000 inwoners*	2,3	1,2	1,3	1,2	2,9
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte	*Aantal per 1.000 inwoners*	2,3	4,6	7,5	4,7	6,3

Wat heeft het gekost?

Bestuurszaken (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	5.551	5.989	5.863
Baten	582	786	501
Saldo programma	*-4.969*	*-5.203*	*-5.362*

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	*1.714*	*1.731*
Baten	*150*	*172*
Saldo programma	*-1.564*	*-1.559*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Toevoegingen	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0
Saldo reservemutaties	*0*	*0*	*0*

2.4 Economie & Maatschappij

Algemeen

Toerisme
2018 is, mede dankzij de goede zomer, een heel goed jaar voor toerisme. De groei die in 2017 te zien is geweest, heeft zich doorgezet. Toeristische bedrijven zijn tevreden over de bezoekersaantallen, zoals onder ander in Noordpolderzijl te zien was. Ook de haven wordt goed bezocht, waar het aantal boten tot nu toe vijf keer zo veel is als de afgelopen jaren. Het twee keer ploegen van de vaargeul heeft een positief effect gehad.

Economie
Breedband Noord Groningen is van start gegaan in de gemeente de Marne. In Eemsmond is de vraaginventarisatie inmiddels afgerond en dit heeft ertoe geleid dat eenieder die zich heeft aangemeld vanuit de witte adressen wordt aangesloten op snel internet. In 2018 wordt gestart met het graven voor de aanleg van de glasvezelkabels. Daarna wordt gestart met het aansluiten van de adressen. Daarmee komt er een digitale snelweg tot stand in het buitengebied, waardoor bedrijven zich beter kunnen ontwikkelen en particulieren beter kunnen deelnemen aan het digitale deel van ons leven.

Verplaatsing aardgascondensaatoverlaadstation Roodeschool
Zoals u al voor de zomer is medegedeeld is de verplaatsing van het aardgascondensaat-overlaadstation van Roodeschool naar de Eemshaven mislukt. Technisch gezien was een nieuwe locatie nabij Vopak mogelijk, maar financieel was de verplaatsing niet mogelijk. Vergunning-technisch heeft Noord Gas Transport (NGT) al haar zaken op orde in Roodeschool en heeft zij ook vanuit dat oogpunt geen noodzaak tot verplaatsen. De geraamde bijdrage van Eemsmond is inmiddels teruggestort in de daarvoor bestemde reserve.

Maatschappelijke banen
Op 1 januari 2018 had de gemeente Eemsmond nog drie maatschappelijke banen (Oud WIW en ID-banen) ingevuld. Het streven was om deze drie banen voor deze datum om te zetten naar reguliere banen. Ondanks allerlei inspanningen is dit niet gelukt. Omdat er onvoldoende budget in de gemeentelijke Begroting was opgenomen in 2018, wordt bij deze Najaarsrapportage een bedrag van € 59.000 bijgeraamd. De banen nemen in de komende jaren af als gevolg van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van de medewerkers. In juli 2018 is een medewerker met pensioen gegaan, eind 2019 gaat de tweede medewerker met pensioen en de laatste medewerker bereikt in 2028 de pensioengerechtigde leeftijd.

1000-banenplan

Het 1000-banenplan is gericht op scholing en begeleiding van werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt en het realiseren van 1000 banen. Met het 1000-banenplan willen de aardbevingsgemeenten samen met andere gemeenten in de arbeidsmarktregio realiseren dat in de periode september 2017 tot januari 2022:

- 1000 personen een betaalde baan voor minimaal een half jaar wordt aangeboden.
- Waarvan minimaal 500 personen behoren tot de doelgroep van de Participatiewet.
- Minimaal 1000 werkzoekenden worden opgeleid en voorbereid op het werken in de bouw, techniek en de kansrijke sectoren. Dit aantal kan hoger zijn als dat nodig is om 1000 mensen aan het werk te krijgen.
- Er een regionale aanbestedingskalender wordt ontwikkeld waarmee structureel:
    - Zicht en sturing op de aanbestedingen bestaat;
    - Een vertaling kan worden gemaakt van (toekomstige) vraag naar werk in omvang en aard van verwachte functies en daarbij behorende competenties;
    - De social return-waarde van opdrachten wordt benut voor het creëren van banen voor werkzoekenden in de arbeidsmarktregio.
- De kennis en expertise van regionale bedrijven zoveel mogelijk wordt benut en ingezet en de werkgelegenheid van regionale bedrijven wordt vergroot.

De aardbevingsgemeenten hebben in het 1000-banenplan een preferent belang, daar het in eerste instantie gaat om werk voor de werkzoekenden uit deze regio. Het 1000-banenplan is het afgelopen jaar van start gegaan en wordt steeds verder uitgerold. De eerste werkzoekenden uit deze regio zijn inmiddels geplaatst op de arbeidsmarkt.

De minister van SZW heeft aan het toekennen van de Rijksbijdrage voor het 1000-banenplan de voorwaarde verbonden dat deze wordt toegekend aan de gemeente Groningen. Hierdoor wordt de gemeente Groningen door SZW verantwoordelijk gesteld voor de naleving van de voorwaarden uit het convenant dat eerder is vastgesteld en de bijkomende voorwaarden met betrekking tot de decentralisatie-uitkering. Op deze uitkering is de Financiële-verhoudingswet van toepassing. De gemeente Groningen en de aardbevingsgemeenten hebben hierover afspraken gemaakt over risico's in verband met niet-naleving van deze voorwaarden of het niet behalen van de door SZW gestelde doeleinden in de overeenkomst 1000-banenplan Rijksbijdrage SZW. Deze zal binnenkort door alle deelnemende gemeenten worden ondertekend.

Nadere analyse strategisch beleidskader

Tijdens de behandeling van de actualisatie van het strategisch beleidskader Werk en Inkomen 2018 in de Raden is naar voren gekomen dat de Raden graag een verdieping willen met betrekking tot de beleidskeuzes met een financiële onderbouwing, rekening houdend met de aankomende herindeling en het bredere sociaal domein. Naar aanleiding daarvan is er een nadere analyse van het strategische beleidskader opgesteld die in juli 2018 door de raden is vastgesteld.

De conclusie van deze analyse luidt dat Werkplein Ability zich bezighoudt met de juiste (wettelijke) taken, deze taken op een goede manier worden uitgevoerd en dat Werkplein Ability het grootste deel van deze taken voort kan blijven zetten. Het is echter niet reëel om te verwachten dat al deze taken de komende jaren budgetneutraal kunnen worden uitgevoerd. Budgetneutraliteit zal daarom niet langer als kader worden gehanteerd. Dit kader zal moeten worden vervangen door nieuwe kaders waarbij de nieuwe Raad van Het Hogeland moet aangeven waar door de gemeente prioriteit aan moet worden gegeven.

Daarnaast zullen enkele kaders, zoals bijvoorbeeld het kader dat bepaalt dat BUIG en specifieke regelingen buiten het uitvoeringsbudget blijven en het kader dat aangeeft dat PIOFACH-functies moeten worden vervuld in samenwerking met gemeenten, komen te vervallen door de herindeling.

De tekorten binnen de Participatiewet lopen de komende jaren op. Dit is van invloed op de totale Begroting van de nieuwe gemeente Het Hogeland. Er moet in breder perspectief binnen de gehele gemeentelijke programmabegroting worden gekeken naar mogelijkheden om deze tekorten op te lossen.

Taalhuizen

Laaggeletterdheid wordt als overkoepelende term gebruikt voor mensen die grote moeite hebben met luisteren, spreken, lezen en schrijven, rekenen en digitale vaardigheden in het dagelijks leven en op het werk. Zij beheersen het minimale niveau om volwaardig in de Nederlandse maatschappij te kunnen functioneren niet. In de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond ligt het percentage laaggeletterden tussen 8-11% van de bevolking. Dat betekent dat er binnen de BMWE-gemeenten in totaal tussen de 4.000 en 5.500 laaggeletterden zijn.

Het doel van de opzet van de taalhuizen is om zoveel mogelijk laaggeletterden te bereiken en een passend taalaanbod te doen. Fasegewijs worden zo veel mogelijk bijstandsgerechtigden, die een taalniveau hebben dat lager is dan MBO3, gescreend op laaggeletterdheid. Daarnaast zijn de taalhuizen toegankelijk voor andere laaggeletterden. In totaal wil BMWE in 2018 tussen de 80 en 100 laaggeletterden een passend taalaanbod doen. Dit sluit aan bij de ambitie van de provincie Groningen om in de periode van 2016-2020 5% van de laaggeletterden te bereiken en hen scholing op maat te bieden.

In september 2018 zijn er twee nieuwe taalhuizen geopend in Bedum en De Marne, waarmee het totaal in BMWE op vier komt. Verschillende ketenpartners zijn hierbij betrokken, zoals Stichting Biblionet Groningen, Stichting Lezen en Schrijven, het Noorderpoort, Stichting Werk op Maat, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Vluchtelingenwerk, MJD, Humanitas, Werkplein Ability, Mensenwerk Het Hogeland en andere nieuwe partners uit de BMWE-gemeenten. Er is door de ketenpartners gezamenlijk een uitvoeringsplan taalhuizen opgesteld voor 2018.

Op basis van de resultaten van de pilot in 2017 hebben het College en de Raad aangegeven in te willen blijven zetten op de aanpak van laaggeletterdheid en de pilot opzet taalhuizen te willen continueren. Zij hebben aangegeven dat zij het belangrijk vinden dat de taalhuizen in de toekomst goed worden geborgd en een structureel karakter krijgen. Daarom is onlangs door het College besloten een structurele post van € 100.000 op te nemen in de bestuursopdracht Sociaal Domein.

Schuldhulpverlening

De gemeente Eemsmond heeft de schuldhulpverlening ondergebracht bij de Volkskredietbank (VKB) te Appingedam en neemt deel aan de GR.

In het eerste halfjaar van 2018 zijn er extra kosten gemaakt en is een toename van de exploitatiebijdrage zichtbaar. Dit komt voornamelijk door lagere aantallen en daarmee gepaard gaande lager opbrengsten voor adviesgesprekken, budgetbeheer zwaar en schuldregelingen. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt, doordat 67 dossiers met aanvragen SR zijn overgedragen aan de Kredietbank Nederland en zijn er extra advieskosten gemaakt. De VKB voldoet ruimschoots aan de wettelijke norm voor wat betreft de wachttijden. Mensen moeten gemiddeld 10 dagen wachten voordat er een intake plaatsvindt, terwijl de wettelijke norm op 28 dagen is gesteld. In de gemeente Eemsmond hebben in het eerste halfjaar 29 nieuwe intakes plaatsgevonden en zijn er 16 mensen uitgestroomd. Het recidivepercentage bij de VKB is 3,1%. Dat is zeer positief ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 11%. De geprognosticeerde gemeentelijke bijdrage 2018 (inclusief beschermingsbewind) bedraagt voor de gemeente Eemsmond € 281.003. Dit is € 997 minder dan is begroot.

Met de aankomende herindeling wordt nagedacht over hoe de nieuwe gemeente schuldhulpverlening vorm wil gaan geven. Daar worden nu de voorbereidingen voor getroffen. De gevolgen van een herindeling voor een GR waaraan een fuserende gemeente deelneemt worden geregeld in de Wet algemene regels herindeling (Wet Arhi). Wanneer de nieuwe gemeente in de plaats treedt van de fuserende gemeenten, draagt ook de niet-deelnemende gemeente de GR-taken van rechtswege over aan de GR. De nieuwe gemeente Het Hogeland heeft tot 1 juli 2019 de tijd om een keuze te maken en een besluit te nemen over de nieuwe vorm van schuldhulpverlening.

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Vanuit de Begroting 2018 is aangegeven dat we onderstaande zaken willen bereiken:

- Nieuwe kansen voor lokale ondernemers door aanpak centrum Uithuizen
- Aanleg van breedband in combinatie met 5G;
- Updaten van de bedrijventerreinen;
- Uitplaatsing van aardgascondensaatoverlaadstation NGT uit Roodeschool;
- Versteviging rol van toerisme.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Eind september is de aftrap geweest van de ombouw van de Blink om water terug te brengen op de Blink. Daarmee is de start gegeven van de aanpak van het centrum. Hiermee komen er nieuwe kansen voor de lokale ondernemers.

De aanleg van breedband in het witte buitengebied is van start gegaan. In december wordt gestart met graven in de gemeente Eemsmond. In januari en februari 2019 worden de individuele adressen aangesloten.

Het bedrijventerrein Edama heeft een update gekregen. Daarnaast is er in het kader van de veiligheid een ontsluiting aangelegd door het Dingebos.

De verplaatsing van het aardgascondensaatoverlaadstation heeft helaas geen doorgang mogen vinden.

Mede door het mooie weer is het toerisme ook in onze omgeving flink gegroeid. Daarnaast proberen we met Top van Groningen, Marketing Groningen onze buurgemeenten en ondernemers de rol van toerisme te versterken door het bieden van een goed pakket aan mogelijkheden voor recreanten.

Beleidsindicatoren

Kengetal *Beleidsindicator*	*Eenheid*	Bedum	De Marne	Eems-mond	Winsum	Neder-land
Programma 4. Economie & Maatschappij						
Banen	*Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar*	383,2	523,1	454,4	372,7	663,0
Vestigingen (van bedrijven)	*Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar*	93,0	135,0	108,1	112,4	125,0
Netto arbeidsparticipatie	*% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking*	66,6	62,0	62,8	65,2	66,6
Functiemenging	*%*	39,6	41,7	41,7	38,1	52,4
Personen met een bijstandsuitkering	*Aantal per 1.000 inwoners*	27,5	40,3	40,7	30,1	40,1
Lopende re-integratievoorzieningen	*Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar*					
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	*Aantal per 1.000 inwoners*	nb	nb	nb	Nb	58
Kinderen in uitkeringsgezin	*% kinderen tot 18 jaar*	5,05	5,64	6,88	3,88	6,58
Werkloze jongeren	*% 16 t/m 22 jarigen*	2,24	2,79	2,33	1,83	1,52

Wat heeft het gekost?

Economie & Maatschappij (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	24.171	23.722	23.515
Baten	7.314	7.379	7.748
Saldo programma	*-16.857*	*-16.343*	*-15.767*

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	*1.260*	*1.274*
Baten	*94*	*84*
Saldo programma	*-1.166*	*-1.190*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Toevoegingen	0	1.141	1.141
Onttrekkingen	552	2.607	2.604
Saldo reservemutaties	*552*	*1.466*	*1.463*

2.5 Infrastructuur & Milieu

Algemeen

Infrastructuur en milieu zijn onderwerpen waarbij de focus ligt op de inrichting, het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Hierbij spelen de begrippen veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid een grote rol, voor nu en in de toekomst.

Bij het programmaonderdeel infrastructuur richten wij ons voornamelijk op het effectief en efficiënt behoud, beheer en onderhoud van de fysieke openbare ruimte, waarbij gestreefd wordt naar een bepaald kwaliteitsniveau. Bij het programmaonderdeel milieu richten wij ons voornamelijk op het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving met extra nadruk op duurzame ontwikkeling, klimaat- en energiebeleid en de circulaire economie. Uiteraard zijn de twee programmaonderdelen op bijna alle onderwerpen sterk verweven met elkaar en met andere programma's.
Voor een heldere uiteenzetting van de doelen is het programma I&M onderverdeeld in een aantal hoofdthema's. Per hoofdthema zijn ambities voor de komende begrotingsperiode nader toelicht, waarbij een doorvertaling heeft plaatsgevonden richting concrete doelen en de wijze waarop wij deze doelen zijn behaald in 2018.

Binnen het programma I&M onderscheiden we de volgende thema's:

- Harde infrastructuur
  Hieronder vallen alle civiele objecten in de openbare ruimte (wegmeubilair, wegen, OVL, bebording), alle riolering en alle civiele constructies (bruggen, oeverbeschermingen, dammen, duikers);
- Groen en natuur
  Hieronder valt al het openbaar groen (inclusief de begraafplaatsen, bermen en sloten), invloeden vanuit de fysieke leefomgeving (lucht, licht, geluid, geur) en de bodem;
- Verkeer(sveiligheid)
  Hieronder valt de inrichting van alle wegen, voet - en fietspaden en pleinen, het openbaar vervoer, duurzame en veilige woonomgeving en de gladheidbestrijding;
- Educatie
  Hieronder valt voorlichting en gedragsveranderingen op het gebied van verkeer en voorlichting op het gebied van natuur en milieu;
- Klimaat en duurzaamheid
  Hieronder valt het energiebeleid en de circulaire economie (o.a. afvalinzameling en afvalverwerking);
- Waddenzee en ontwikkeling
  Hieronder valt het duurzame gebruik en beheer van het Wadden Werelderfgoedgebied en duurzame havenontwikkeling.

Uiteraard zijn de thema's geen afgebakende onderwerpen op zich, maar is er tussen de thema's enige overlap aanwezig. Waar dit concreet aan de orde is, zal dit zoveel als mogelijk worden aangegeven.

Om goed te kunnen inspelen op de doelstellingen binnen dit programma is beleid vastgesteld in de volgende plannen:

- Het beleid- en beheerplan Wegen 2016-2020;
- Het beleid- en beheerplan Openbare Verlichting 2016-2020;
- Het convenant Duurzaam Veilig;
- Het beheerplan civiele constructies 2016-2020;
- De Wegencategorisering gemeente Eemsmond;
- De Nota Parkeren;
- Het Milieubeleidsplan en Uitvoeringsprogramma 2013-2018;
- Kwaliteitsvisie groen 2012-2017;
- Groenstructuurplan 2012-2017;
- Het afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV 2014-2018;
- Uitvoeringsplan baggeren hoofdwatergangen 2016 t/m 2018;
- Intergemeentelijk Bodembeleidsplan Regio Noord 2014-2018.

Wat hebben wij bereikt?

Baggeren
In 2017 heeft het waterschap is samenwerking met de gemeente Eemsmond het Boterdiep gebaggerd. In 2018 stonden de Helwerdermaar en de Meedstermaar op de planning om gebaggerd te worden. Op dit moment wordt de aanbesteding Meedstermaar voorbereid en zal naar alle waarschijnlijkheid aan het begin van 2019 het werk starten. Het Helwerdermaar zal vanwege extra onderhoud later gebaggerd worden.

Helwerdermaar
In de Helwerdermaar is drie jaar geleden een dam aangelegd. Het waterschap Noorderzijlvest heeft hiervoor toestemming gegeven. Dit heeft onbedoeld geresulteerd in een blokkade van de toeristische vaarroute. Het waterschap heeft geprobeerd middels grondruil de situatie ongedaan te maken. Dit is helaas niet gelukt. De oplossing wordt nu gevonden in een samenwerking tussen de gemeente Eemsmond en het waterschap waarbij een project opgezet wordt waarbij waterbeheersingsdoelen worden gekoppeld aan vaarrecreatiedoelen. Het waterschap heeft hiervoor € 200.000 opgenomen in haar Begroting. Een en ander is gekoppeld aan een te nemen peilbesluit. Dit besluit is voorzien in het vierde kwartaal van 2019. Vervolgens kunnen de maatregelen vanuit dit besluit worden genomen. Een exact tijdstip is nog niet te geven.

Fietsplan
Eind 2016 is het Fietsplan vastgesteld. In 2017 zijn de eerste projecten gestart en een aantal zijn inmiddels afgerond. In 2018 zal er verder gewerkt worden aan de uitvoering van het fietsplan. De aanbesteding rondom de werkzaamheden die voorvloeien uit het Fietsplan worden in oktober ’18 aanbesteed.

Reeds uitgevoerd is het fietspad langs de Menkemaweg en de fietsstroken op de Westervalge richting Den Andel. Naast deze werkzaamheden zal er in oktober gestart worden met het plaatsen van E- laadvoorziening voor de elektrische fietsen.

(Electrische) laadinfrastructuur
Op dit moment zijn wij samen met de Provincie drukdoende om per gemeente de juiste locaties te vinden waar de dit soort laadinfrastructuur gesitueerd kunnen worden en gewenst zijn. De geplande start van het provinciaal Green deal project zal naar verwachting aan het begin van 2019 starten. Separaat hieraan zullen wij nog dit jaar op door ons geselecteerde locaties zelf laadinfrastructuur plaatsen.

Groen en natuur

Participatie "heft in eigen hand"
Onlangs is met de Burchtstraat een convenant afgesloten waarin staat dat het onderhoud van de het openbaar groen overgenomen wordt door de bewoners tegen afgesproken vergoeding. Na het succes van twee eerdere convenanten (Tuinbouwweg en Het Openlucht Museum) krijgt het project met de Burchtstraat een vervolg.

Hondenpoep en zwerfafval
In het afgelopen jaar zijn er een vijftal nieuwe locaties aangewezen als pilot – project Hondenpoep hier zijn, na het houden van een enquête onder de inwoners, poepzakjes en afvalbakken geplaatst. Daarbij is extra toezicht vanuit VTH DEAL ingekocht.

Ten aanzien van het zwerfafval is er vanaf 1 mei tot 1 november extra capaciteit (1 fte) gerealiseerd om zichtbaar extra aandacht te hebben voor het onderwerp zwerfafval. Na deze invulling wordt er samen met Nedvang ingezet op een project, waarbij spelenderwijs kinderen en ouders bewust leren omgaan met zwerfafval door gebruik te maken van storytelling, games en 360 gr virtual reality. Daarnaast zijn er verschillende zwerfafval-opruimacties vanuit o.a. buurtinitiatieven geweest die de gemeente heeft gefaciliteerd.

Begraafplaatsen
Grotendeels zijn op dit moment de werkzaamheden die gepland stonden voor 2018 uitgevoerd. De resterende werkzaamheden worden nog uitgevoerd.

Verkeer(sveiligheid)

Veilige scholen
Rondom de nieuwe school Uithuizen is de infrastructuur zodanig ingericht dat de kinderen en het overige verkeer zo min mogelijk mengt, dit verhoogt veiligheid aanzienlijk. Buiten de inrichting van de schoolomgeving wordt er nog een fietspad aangelegd vanaf de Sportlaan richting de school. Door het scheiden van de fietsers van het andere verkeer zal de verkeersveiligheid aanzienlijk verhoogd worden.

In relatie tot de samenwerkingsschool de Dobbe in Roodeschool krijgt binnen het project Hooilandseweg de oversteek Laanweg- Zuster Kortestraat extra attentiewaarde in de vorm een zichtbaardere oversteek, reflectie en andere attentiewaarden.

Hub
De eerste werkzaamheden rondom de HUB Uithuizen worden in de komende maanden in gang gezet waarbij wel de kans bestaat dat bepaalde onderdelen (Dynamisch Reizigers Informatie Systeem, Watertappunt, wifi, etc.) in 2019 uitgevoerd worden.

NABO`s
De niet actief beveiligde overwegen binnen de gemeente Eemsmond worden in het uitvoeringsprogramma 2019 meegenomen door Pro Rail. Hiermee worden al dit soort overwegen gesaneerd en zijn alle knelpunten opgelost. In Warffum zijn twee van dit soort overwegen aanwezig. Deze bevinden zich in het Delthepad tussen de Westerhornseweg en de Kloosterweg.
Hier valt een koppelkans te behalen met een langdurige wens van het dorp Warffum om het vracht- en landbouwverkeer te weren uit het oude centrum (Oosterstraat). Op verzoek van de inwoners van Warffum is onderzoek gedaan naar mogelijkheid om het karakteristieke oude dorp te ontlasten van het zware landbouwverkeer. Om werk met werk te kunnen maken hebben we één optie onderzocht op haalbaarheid: een Agrologistiek weg parallel aan het Delthepad en hier ligt een koppelkans met project NABO`s. De grootste koppelkans ligt in het delen van de kosten voor een dergelijke Agrologistiek met Prorail en de Provincie Groningen. Met een separaat voorstel zullen we dit laan u voorleggen.

Herinrichting Hooilandseweg Roodeschool-Oosteinde
De Provincie Groningen heeft aangegeven problemen te hebben met capaciteit en planning. Hierop heeft de gemeente Eemsmond het verzoek neergelegd de regie over te nemen. Sinds september 2018 heeft de gemeente Eemsmond de regie overgenomen van het project om de vaart erin te houden. Medio oktober/november zal naar verwachting een aannemer bekend zijn die voorlopig gegund kan worden.

Spoorlijn
De spoorlijn en de stations Eemshaven en Roodeschool zijn in 2018 officieel geopend.

Educatie
Bij verkeer is een eenduidige infrastructuur belangrijk. Het juiste gebruik hiervan valt en staat bij het gewenste gedrag van de weggebruikers. Elk jaar besteden wij aandacht aan verkeerseducatie om de bewustwording van de gevaren in het verkeer te vergroten. Sinds 2015 ligt de centrale regie hiervoor bij de provincie Groningen in de vorm van het Verkeer- en Vervoer Beraad (VVB). In 2017 is dit vanuit de provincie in nauwe samenspraak met de gemeenten verder uitgerold. Nadruk bij de educatiemaatregelen ligt bij de kwetsbare groepen (ouderen en jongeren). Maatregelen zijn per gemeente verschillend, afhankelijk van de problematiek in het gebied.

Natuur- en milieueducatie wordt in onze gemeente door de provinciale afdeling van het IVN aangeboden aan alle scholen in onze gemeente. Het IVN heeft een digitaal aanbod met veel activiteiten, van een gastles over de muskusrat tot het bezoeken van een waterzuiveringsinstallatie. Hiernaast wordt in het najaar een specifiek project over energie aangeboden waarbij vooral wordt ingegaan op de energietransitie en inpassing van duurzame energie.

Naast de provinciale afdeling van het IVN hebben we in onze gemeente ook een actieve lokale afdeling van het IVN. De lokale afdeling organiseert allerlei activiteiten voor jong en oud. Als gemeente proberen we de lokale afdeling te stimuleren en te faciliteren.

Zelf hebben we traditioneel ons steentje bijgedragen door deelname aan de boomfeestdag en het mogelijk te maken dat alle groepen 7 en 8 een bezoek kunnen brengen aan Buitenplaats Noordkust in Pieterburen. Dit gebouw is in het bezit van het Groninger Landschap en hier krijgen ze al spelenderwijs een hele ochtend les over trekvogels.

Klimaat en duurzaamheid

Tussen gemeenten en Rijk is een Klimaatakkoord gesloten. Hierin zijn de doelen opgenomen die we willen halen, in 2020 30% CO2 reductie ten opzichte van 1990, 20% aandeel duurzame energie in 2020 en 2% energiebesparing per jaar.

Door alle Groninger gemeenten is een energieloket opgezet. Hier kunnen inwoners en bedrijven terecht voor veel informatie, subsidies en leningen voor energiebesparende maatregelen. Met het energieloket is in 2017 een inkoopactie voor isolerende maatregelen georganiseerd. Tevens zijn er afspraken gemaakt over het continueren van het energieloket in de periode 2018-2020.

Voor het verduurzamen van het eigen energieverbruik is in 2017 besloten deel te nemen aan de gemeenschappelijke aanbesteding GGPG samen met de provincie Groningen, verschillende gemeenten uit de provincie, de Omgevingsdienst Groningen en de Veiligheidsregio.
De aanbesteding heeft uiteindelijk als doel de verbruikte elektriciteit op te wekken met nieuw te realiseren groene stroom. Hiermee wordt een impuls gegeven aan het duurzaam opwekken van groene stroom. Daarnaast zal ook het aandeel groen gas steeds verder worden vergroot.

Lokaal in dorpen en kernen ontstaan verschillende initiatieven gericht op het verduurzamen van het energiegebruik. De initiatieven van enthousiaste vrijwilligers richten zich op het duurzaam opwekken van energie en verminderen van de energievraag door isolatie. De gemeente ondersteunt en faciliteert dergelijke initiatieven zo goed mogelijk.

Circulaire economie
In 2017 heeft u ingestemd met het treffen van een aantal extra maatregelen naar aanleiding van de evaluatie van het alternerend inzamelen. Deze maatregelen zijn o.a. gericht op het verbeteren van scheiding van afval en het reduceren van de hoeveelheid huishoudelijk afval. In 2018 is volgens planning hier verder aan gewerkt. De planvorming en uitvoering van de afdek van de stort stond gepland voor 2017. De uitvoering van de afdek zal naar verwachting echter pas volledig afgerond worden in 2018.

In samenwerking met het Waterschap Noorderzijlvest is een pilot gestart om te onderzoeken of en wat de risico's zijn van het gebruik van 'schone' overstortbagger op het land. Indien na afloop van de pilot in september 2018 blijkt dat er geen risico's zijn bij het gebruik van overstortbagger dan wil het waterschap deze overstortbagger nuttig toepassen en verwerken in dijken, op industrielocaties of onder wegen.

Waddenzee en havenontwikkeling
Als Waddengemeente hebben wij de ambitie om de ecologie en het duurzaam medegebruik van het Waddengebied hand in hand te laten gaan, met als uitgangspunt een gezonde en veerkrachtige Waddenzee. Dit geven wij onder andere vorm binnen de Vereniging van Waddenzeegemeenten, waarin wij op verschillende thema's in het gebied een faciliterende en stimulerende rol aannemen, waaronder ook de promotie van het Waddengebied als Werelderfgoedlocatie.

Daarnaast zijn wij deelnemer in een aantal samenwerkingsverbanden, zoals het deelprogramma Vitale Kust, het programma Waddenzeehavens en het Programma Rijke Waddenzee, waarin dezelfde ambities en uitgangspunten centraal staan.

Vanaf 2016 is er samen met de partners uit het gebied, in samenwerking met het Programma Naar een Rijke Waddenzee, gewerkt aan een structurele oplossing voor de baggerproblematiek in de vaargeul van Noordpolderzijl. Eind 2017 heeft u hierover een definitief voorstel ontvangen waarin een investeringsbijdrage werd gevraagd. In 2018 hebben we hier uitvoering aan gegeven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitgevoerde werkzaamheden 2018:

- Herstraten diverse wegen volgens het beleids- en beheerplan Wegen;
- Vervangen en herstellen deklagen op diverse asfaltwegen op basis van de jaarlijkse inspecties;
- De deklaag op de Onderdendamsterweg, Fase 2 start in oktober 2018;
- Openbare verlichting op diverse locaties volgens het beleids- en beheerplan OVL;
- Vervangen diverse beschoeiingen;
- Onderhoud civiele constructies uitgevoerd volgens het beheerplan;
- Herstel fietspad Warffummerbos;
- Herinrichten Oude Tilsterweg;
- Uitvoeren kapwerkzaamheden bomen a.g.v. essentaksterfte
- Onderhoud begraafplaatsen grotendeels uitgevoerd;
- Groot onderhoud gepleegd aan pompgemalen.

De volgende investeringen en speerpunt krijgen een vervolg in 2019:

- Investering Vervangen OVL 2016, 2017 en 2018
- Investering GRP 2016 vrijverval, Hooilandseweg Roodeschool;
- Investering GRP 2016 mech. Elektrisch; vervangen communicatie pompstations;
- Investering GRP 2016 overig, Hooilandseweg Roodeschool;
- Investering duurzaam veilig (2014); ten behoeve van fietsroutes nieuwe school Uithuizen;
- Investering Boukemapark; afronding aanleg Strip en Roegte;
- Uitvoering geven aan het beheerplan Begraafplaatsen.

Beleidsindicatoren

Kengetal *Beleidsindicator*	*Eenheid*	Bedum	De Marne	Eems-mond	Winsum	Neder-land
Programma 5. Infrastructuur & Milieu						
Omvang huishoudelijk afval	*Kg / inwoner*	248	216	257	148	174
Hernieuwbare elektriciteit	*%*	6,4	26,4	87,5	26,2	13,5

Wat heeft het gekost?

Infrastructuur en milieu (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	8.531	8.799	8.138
Baten	3.786	3.744	3.713
Saldo programma	*-4.745*	*-5.055*	*-4.425*

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	*789*	*570*
Baten	*-100*	*-189*
Saldo programma	*-889*	*-759*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Toevoegingen	0	0	0
Onttrekkingen	57	57	57
Saldo reservemutaties	*57*	*57*	*57*

2.6 Dienstverlening & Ondersteuning

Algemeen

Het programma Dienstverlening en ondersteuning heeft betrekking op de publieksdienstverlening en de dienstverlening aan de interne organisatie (bedrijfsvoering). Specifiek komen onderstaande punten aan de orde:

- Publiek georiënteerd:
    - Digitale dienstverlening
    - Ontwikkeling Klant Contact Centrum (KCC)
- Intern georiënteerd:
    - Informatisering en automatisering
    - Personeel & Organisatie

In 2018 is dit programma behoorlijk onder druk komen te staan door de ontwikkelingen in het kader van de herindeling. Meer en meer zijn de keuzes gemaakt in het licht van de vorming van de nieuwe gemeente. Daardoor kon het voorkomen dat ingezette ontwikkelingen in Eemsmond (tijdelijk) tijdelijk zijn getemporiseerd of in een andere richting werden vervolgd. Steeds is gestreefd om de ‘winkel zo goed mogelijk open te houden’ zodat onze inwoners de dienstverlening krijgen waar ze recht op hebben en de interne bedrijfsvoering zo goed mogelijk wordt gewaarborgd.

1. Van start gaan met de voorbereidingen van iBurgerzaken, zodat we in de periode 2018-2019 kunnen aansluiten op het landelijk netwerk.
2. Interne beheersing van het WOZ- proces bij de afdeling belastingen. De waarderingskamer heeft allerlei nieuwe 'zelfevaluatie' vragenlijsten gemaakt die gemeenten verplicht jaarlijks moeten invullen en monitoren. Dit samen met de interne controle op de werkzaamheden bij de afdeling belastingen vragen om meer aandacht voor de kwaliteitscontrole.
3. Extra aandacht door de afdeling belastingen voor de aardbevingsproblematiek en de unieke objectensamenstelling binnen onze gemeente.
4. Implementatie en doorontwikkeling zaakgericht werken.
5. Ontwikkeling, ondersteuning en implementatie P&O beleid in het kader van de herindeling, dan wel invoering van een regiegemeente.
6. Informatiebeveiliging op orde.
7. Verbetering kwaliteit/vermindering kwetsbaarheid ICT.
8. Creëren van een inzichtelijk financiële administratie en voldoen aan alle wettelijke voorschriften.
9. Verbetering werkprocessen/LEAN, efficiënter werken en vergaderen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. iBurgerzaken is geïmplementeerd.
2. Interne kwaliteitscontrole is geadresseerd in de projectgroep financiën BMWE en wordt daarmee opgepakt t.b.v. de nieuwe gemeente.
3. Het WOZ-proces in Eemsmond is verder geoptimaliseerd. De specifieke situatie van Eemsmond is geadresseerd aan de projectgroep financiën BMWE.
4. Decos Join is ingevoerd, in 2018 is een extra medewerker zaakgericht werken/DIV aangesteld.
5. Vanuit P & O is een zeer actieve bijdrage geleverd aan de projectgroep HRM alsmede de daaraan gelinkte werkgroepen.
6. Het informatiebeveiligingsplan Eemsmond heeft gediend als leidraad voor het concept informatiebeveiligingsplan BMWE. De implementatie wordt opgepakt in het kader van de vorming van de nieuwe gemeente. Vanuit Eemsmond is een concept blauwdruk identiteits- en toegangsmanagement opgezet. De uitvoering daarvan gebeurt door de nieuwe gemeente.
7. Er zijn diverse investeringen op ICT-gebied doorgevoerd. Daarbij vooral te denken aan vervanging storage en servers en thin clients. Alle investeringen zijn kortgesloten in de projectgroep I en A.
8. Nieuw pakket SAP geïmplementeerd.
9. Invoering Continu Verbeteren Eemsmond (zie hieronder).

Continu Verbeteren Eemsmond

Het team Continu Verbeteren en Ontwikkelen heeft teams, medewerkers en de organisatie als geheel gestimuleerd en gefaciliteerd op de gebieden procesoptimalisatie en operationeel management. Daarnaast is ingezet op teamontwikkeling. Deze activiteiten tezamen hebben effect op houding en gedrag. Hieronder worden de belangrijkste doelstellingen van het continu verbeteren en de bijbehorende resultaten in 2018 weergegeven.

De nadruk heeft gelegen op het ondersteunen van de herindelingsproject- en werkgroepen bij het inzichtelijk maken van de werkprocessen voor Het Hogeland. Het daadwerkelijk verbeteren en efficiënter maken van de werkprocessen is een doorontwikkeling.

In 2018 is ook ingezet op het ontwikkelen van methodieken en workshops op het gebied van teamontwikkeling. In het voorjaar heeft team CVO (Continu Verbeteren en Ontwikkelen), in samenwerking met de manager Ruimte, invulling gegeven aan een leergang Sensitiviteit. Ook is in de eerste helft van 2018 de training ‘Omgaan met veranderingen’ BMWE-breed georganiseerd.

Een methodiek voor het houden van verbetersessies is bij teams geïntroduceerd. Gebleken is dat met begeleiding meer resultaat geboekt wordt om te komen tot verbeteracties. In 2019 wordt bekeken of dit verder ontwikkeld wordt, bijvoorbeeld in de vorm van workshops.

Door middel van workshops en begeleiding is een vervolg gegeven aan de introductie van weekstarts bij teams, ook bij Ability. Verder heeft door terugkommomenten bij diverse teams aanscherping van het gebruik van de methodiek plaatsgevonden.

Ook is ingezet op doorontwikkeling van de A3-plannen, waarbij de ervaringen zijn gedeeld met het directieteam van Het Hogeland en de teamcoaches van Het Hogeland. In 2019 wordt deze systematiek ingezet voor de teamplannen.

Er is een kennisbank 'Projectmatig werken' opgeleverd. Deze kennisbank bevat een handleiding en instrumenten/tools, waarmee je een project op een goede manier kunt invullen. Deze kennisbank is ook gedeeld met onze herindelingsgemeenten. In 2019 wordt bekeken waar het beheer en de doorontwikkeling van de kennisbank wordt belegd.

In 2018 heeft het team, samen met een aantal beoogde teamcoaches, het evenement 'Below the Surface' bezocht. De ervaringen van deze groep zijn gedeeld met de directie en teamcoaches van Het Hogeland. Bekeken wordt of deze bevindingen input kunnen zijn voor een verdere ontwikkeling richting zelforganiserende teams.

Wat heeft het gekost?

Dienstverlening & Ondersteuning (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	858	886	924
Baten	339	406	363
Saldo programma	*-519*	*-480*	*-561*

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	*181*	*249*
Baten	*59*	*59*
Saldo programma	*-123*	*-190*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Toevoegingen	0	0	0
Onttrekkingen	92	146	130
Saldo reservemutaties	*92*	*146*	*130*

3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemeen

Bij dit onderdeel van de rekening worden die middelen opgenomen, die vrij besteedbaar zijn en kunnen dienen ter financiering van de gemeentelijke uitgaven. De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente Eemsmond betreffen:

1. Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is
2. Algemene uitkering
3. Dividend
4. Saldo financieringsfunctie
5. Onvoorziene uitgaven
6. Overige eigen middelen

Voordat per aandachtsveld een nadere beschouwing over de realisatie van het beleid wordt gegeven, onderstaand een overzicht van de financiële uitkomsten.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	1.971	1.388	1.186
Baten	45.199	45.853	45.889
Saldo algemene dekkings-middelen en onvoorzien	43.228	44.465	44.703

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	*-347*	*-341*
Baten	*1.904*	*1.987*
Saldo programma	*2.251*	*2.327*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Toevoegingen	228	3.690	3.690
Onttrekkingen	3.867	9.136	9.503
Saldo reservemutaties	*3.639*	*5.446*	*5.813*

Voor onvoorzien was in de begroting een bedrag van € 15.000 opgenomen. Deze is niet besteed in 2018.

Lokale heffingen

Onder de algemene dekkingsmiddelen vinden wij de volgende belastingen terug:

- Onroerendezaakbelasting;
- Forensenbelasting.

De opbrengsten uit deze belastingen zijn algemene dekkingsmiddelen en daarmee ook vrij inzetbaar. Dit in tegenstelling tot de rioolheffing, afvalstoffenheffing en leges. De opbrengst van deze heffingen zijn gekoppeld aan de kosten die hiervoor worden gemaakt. Verantwoording hiervan vindt daarom plaats op het product zelf.

Het beleid van de gemeente is erop gericht om tariefsverhogingen zoveel mogelijk te beperken. De OZB is in 2018 met 1% gestegen. Daarnaast is de afvalstoffenheffing niet gestegen; in vergelijking met omliggende gemeenten blijft deze heffing bijzonder laag. De gemeente heeft voor de afvalstoffenheffing geen kostendekkend tarief. Voor de rioolbelasting is uitgegaan van 100% kostendekkendheid.

In de paragraaf Lokale Heffingen worden de verschillen tussen begrote opbrengsten en werkelijke opbrengsten toegelicht.

Algemene uitkering

In de loop van 2018 is de geraamde opbrengst voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds per saldo naar boven bijgesteld met € 384.550 (van € 31.479.791 naar € 31.864.341).

- voor het jaar 2018 een bijstelling van de algemene uitkering van per saldo:	+ €	73.904
- voor het jaar 2018 een bijstelling van de integratie uitkering sociaal domein van per saldo:	+ €	310.646
Totaal	+ €	384.550

In 2018 was sprake van zowel negatieve als positieve bijstellingen. De bijstellingen zijn bij de toegelicht en verwerkt in respectievelijk de Voorjaarsnota en Najaarsnota.

Realisatie ten opzichte van raming

De werkelijk ontvangen uitkering is € 5.770 lager dan geraamd (stand Begroting: na wijziging).

Dit wordt met name veroorzaakt door:

a.	correctie voor hogere WOZ-waardes voor een aantal grote objecten	-/- €	103.776
b.	aanpassing in met name de maatstaf leerlingen	-/- €	56.998
c.	ontvangen decentralisatie-uitkeringen voor schulden en armoede, informatie energiemaatregelen en vergoeding		

	raadsleden kleinere gemeenten (verwerkt in decembercirculaire)	€	65.000
d.	hogere uitkering voor herindeling	€	55.682
e.	verrekeningen uit voorgaande jaren	€	35.300
f.	diverse kleinere correcties	-/- €	978
Totaal		-/- €	5.770

Ad a. We houden alvast rekening met een hogere correctie op de inkomensmaatstaf. Dit is het gevolg van hogere WOZ-waardes van een aantal grote objecten dan was geraamd. Dit heeft een negatief effect in de realisatie ten opzichte van de Begroting.

Ad b. Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs is naar beneden bijgesteld. Dit leidt tot een verlaging van de algemene uitkering.

Ad c. Ter versterking van het armoede en schuldenbeleid heeft het kabinet middelen ter beschikking gesteld. Dit zou in de loop van 2019 worden uitbetaald, maar is naar voren gehaald.

Per 1 juli 2019 moeten bedrijven aan het bevoegd gezag (o.a. de gemeente) rapporteren welke energiebesparende maatregelen zij hebben genomen. Op basis hiervan kan het bevoegd gezag beter informatiegestuurde handhavingsprogramma's opstellen. Voor de implementatie van deze werkwijze zijn middelen ter beschikking gesteld.

De raadsvergoeding in gemeenten tot 24.000 inwoners gaat omhoog. Deze extra vergoeding is aan de gemeente uitgekeerd.

Ad d. De geraamde bijdrage voor de herindeling is tussentijds niet bijgesteld. Het rijk heeft meer uitgekeerd, dan oorspronkelijk was berekend.

Ad e. In 2018 hebben op de algemene uitkering van 2016 en 2017 nog verrekeningen plaatsgevonden. Denk aan bijstelling van de uitkeringsfactor of maatstaven.

Dividend

De gemeente Eemsmond ontvangt dividend op de aandelen van de Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG), Oikocredit, Fryslân Miljeu en van de diverse vennootschappen voortvloeiend uit de verkoop van Essent aan RWE. Het dividend van deze laatstgenoemde vennootschappen is verantwoord onder programma 4 Economie & Maatschappij.
Van de BNG is in 2018 € 53.000 aan dividend ontvangen; hierdoor is de oorspronkelijke raming met € 18.000 verhoogd. Van Oikocredit is € 204 ontvangen en van Fryslân Miljeu € 24.000. Met deze laatste ontvangsten is in de Begroting via een bijstelling deels rekening gehouden.

Saldo van de financieringsfunctie

De gemeente Eemsmond kent geen ramingen c.q. boekingen op deze functie. De werkelijke rente wordt via een nagecalculeerde renteomslag verdisconteerd in de kapitaallasten.

Onvoorziene uitgaven

In de primitieve Begroting 2018 was een bedrag geraamd voor onvoorziene structurele uitgaven van € 15.000. Dit bedrag is in de loop van 2018 niet aangewend.

Overige eigen middelen

Vanuit de centrumgemeente is € 70.000 meer ontvangen dan begroot; in de Begroting was uitgegaan van een voorzichtige voorspelling.

De toerekening van de rentelasten aan de investeringen vindt plaats middels óf een vast rentepercentage (annuïtaire methode) of middels de omslagrente (lineaire methode). In de rekening hanteren we de berekende renteomslag van de Begroting 2018 voor het toerekenen van rentelasten aan de taakvelden. De rente wordt berekend over de boekwaarde van de investeringen en grondexploitaties. Deze is begin 2018 lager, dan bij de Begroting werd voorzien door vertraging in de geplande uitgaven hierop. Hierdoor is de doorbelasting lager dan begroot.
Daartegenover staat dat sprake is van lagere werkelijke rentelasten. Er is een nieuwe lening afgesloten tegen een lagere percentage dan waar bij de Begroting vanuit werd gegaan.
Dit geeft per saldo een nadeel op de rentelasten van € 46.000.

Beleidsindicatoren

Kengetal *Beleidsindicator*	*Eenheid*	Bedum	De Marne	Eems-mond	Winsum	Neder-land
Algemene dekkingsmiddelen						
Gemiddelde WOZ-waarde	*x € 1.000*	181	142	145	170	230
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	*In euro's*	750	825	710	750	649
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	*In euro's*	750	881	782	814	721

4 Overhead

Algemeen

Overhead wordt centraal onder een afzonderlijk taakveld verantwoord. Met ingang van de Begroting 2017 wordt op deze manier inzicht gegeven in de overhead.

Uitgangspunt hierin is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze algemene definitie van overhead maakt een betere financiële vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk.

Alle overhead die direct verbonden is aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant (te noemen -directe kosten-), worden in de betreffende taakvelden geregistreerd.
Overhead die niet direct toe te rekenen is aan taakvelden wordt in één overzicht 'Overhead' verantwoord.

Voor taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor gemeenten (kostendekkende) tarieven mogen berekenen (afval, riolering, diensten voor derden), zou het niet meenemen van overhead betekenen dat de tarieven zouden moeten dalen. Echter geldt dat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven.

In de paragraaf lokale heffingen wordt toegelicht hoe de overhead zich verhoudt tot de heffingen, die maximaal kostendekkend mogen zijn. Er is voor gekozen om overhead op een eenduidige wijze toe te rekenen en te kiezen voor een eenvoudige methode gebaseerd op alle directe lasten (zie voor een nadere toelichting: Paragraaf Bedrijfsvoering).

Alle ondersteunende afdelingen en kosten zijn verantwoord onder de overhead. Dit betreft onder andere de volgende onderdelen.

- Communicatie
- Belastingen
- ICT
- DIV
- Civiele dienst
- Diverse apparaatskosten KCC
- Apparaatskosten Staf
- Apparaatskosten Bedrijfsvoering
- Apparaatskosten Beleid
- Huisvesting gemeentehuis
- Gemeentebedrijf

Beleidsindicatoren

Kengetal *Beleidsindicator*	*Eenheid*	Bedum	De Marne	Eems-mond	Winsum	Neder-land
Overhead						
Formatie	*Fte per 1.000 inwoners*	7,0	6,2	8,6	8,6	n.n.b.
Bezetting	*Fte per 1.000 inwoners*	6,0	5,7.	8,2	6,9	n.n.b.
Apparaatskosten	*Kosten per inwoner*	€ 327	€ 488	€ 436	€671	n.n.b.
Externe inhuur	*Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen*	35%	29%.	25%	29%	n.n.b.
Overhead	*% van de totale lasten*	13%	10%	16%	10%	n.n.b.

Wat heeft het gekost?

Overhead (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	9.318	10.638	10.690
Baten	1.135	1.198	1.462
Saldo programma	*-8.183*	*-9.440*	*-9.229*

Waarvan incidenteel (x € 1.000)	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	*1.991*	*1.625*
Baten	*0*	*0*
Saldo programma	*-1.991*	*-1.625*

Reservemutaties met betrekking tot dit programma:

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Toevoegingen	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0
Saldo reservemutaties	*0*	*0*	*0*

5 Bedrag heffing VPB

Per 1 januari 2016 worden overheden vennootschapsbelastingplichtig voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Doel van deze wetgeving is te voorkomen dat de concurrentieverhoudingen tussen private en overheidsondernemingen worden verstoord. Op basis van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen moet de gemeente per activiteit beoordelen of er sprake is van een onderneming in fiscaalrechtelijke zin. De gemeente Eemsmond heeft hiertoe een gespecialiseerd bureau onderzoek laten uitvoeren.

Het bureau heeft vastgesteld dat voorgaande jaren geen sprake was van dergelijke activiteiten, waardoor de gemeente Eemsmond niet als fiscale onderneming wordt gezien. Ook is aangegeven dat dit naar verwachting voor 2018 ongewijzigd zal zijn. Echter, de definitieve beoordeling over 2018 kan pas plaatsvinden nadat de definitieve cijfers over 2018 bekend zijn.

Het beoordelen van de Vpb-positie is een jaarlijks terugkerende taak. De kans bestaat dat door beleidswijzigingen de gemeente Het Hogeland in de toekomst wel betrokken wordt in de vennootschapsbelasting.

6 Paragrafen

De paragrafen bij de Begroting en Jaarstukken geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten vanuit een bepaald perspectief. In de paragrafen zijn de beleidslijnen vastgelegd voor beheersmatige aspecten.

Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in het Jaarverslag staan, worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Raad voldoende inzicht krijgt. Er is dus enige overlap tussen de programma's en de paragrafen. De programma's zijn direct gericht op de burger en de paragrafen indirect; ze geven kaders die de Raad het College stelt voor het beheer en de uitvoering.

De volgende paragrafen zijn opgenomen in het Jaarverslag:

1. Lokale heffingen
2. Risicobeheersing en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Rechtmatigheid
7. Verbonden partijen
8. Grondbeleid
9. Demografische ontwikkelingen
10. Interbestuurlijk toezicht
11. Sociaal Domein BMWE

6.1 Lokale heffingen

Algemeen

De paragraaf Lokale heffingen geeft de Raad een betrouwbaar inzicht in de eigen inkomsten en de lastendruk die de lokale heffingen veroorzaken.
In deze paragraaf gaan wij in op:

- de doelstelling
- gerealiseerde opbrengsten
- ontwikkelingen
- belastingdruk
- kwijtschelding

Gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Zij zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De lokale heffingen raken namelijk de burgers heel direct in de portemonnee. Daarbij wil de burger waar voor zijn geld. Voor onze gemeente waren de onroerend zaakbelastingen (OZB) en de rioolrechten de belangrijkste inkomsten in 2018.

Doelstelling

Doelstellingen bij de Begroting 2018 waren:

a. de tarieven met 3% te verhogen, met uitzondering van de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing, de rioolrechten, en de sporttarieven;
b. de OZB-tarieven met 1% te verhogen.
c. de afvalstoffenheffing handhaven op het niveau van 2017;
d. de rioolbelasting is uitgegaan van 100% kostendekkendheid. De basis voor de bepaling van het tarief ligt in het vastgestelde Afvalwaterbeleidsplan 2014-2018 BMWE Eemsmond en de actuele exploitatiekosten.

Uiteindelijk zijn bij de behandeling van de Begroting 2018 de opbrengsten vastgesteld zoals hierboven aangegeven en de verordeningen voor de tarifering hierop aangepast. In de nieuwe tarieven OZB is ook de waardeontwikkeling bij de woningen en de niet-woningen verwerkt.

Onderstaand een overzicht van de belangrijkste tarieven:

Soort heffing	2016	2017	2018
Onroerende zaakbelastingen			
Woningen:			
- eigenarenheffing	0,2400%	0,2467%	0,2455%
- gebruikersheffing	-	-	-
Niet-woningen:			
- eigenarenheffing	0,3972%	0,4151%	0,4186%
- gebruikersheffing	0,3180%	0,3343%	0,3371%
Rioolheffing			
- eigenarenheffing	130,70	131,65	135,50
- gebruikersheffing	130,70	131,65	135,50
Afvalstoffenheffing			
Meerpersoonshuishoudens	118	154	154
Eenpersoonshuishoudens	59	82	82
Forensenbelasting	577	594	612

Realisatie

Onderstaand een overzichten van de opbrengsten over 2018.

Belasting/heffing	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil 2018
Onroerendezaakbelastingen	11.368.234	12.048.874	12.075.987	27.113
Forensenbelasting	7.911	8.196	6.915	-1.281
Reclamebelasting	30.450	30.000	27.537	-2.463
Afvalstoffenheffing	918.255	919.356	912.254	-7.102
Rioolheffing	1.923.698	2.020.638	1.977.800	-42.838
Begraafplaatsrechten	277.466	225.834	180.030	-45.805
Dienstverlening burgerzaken	308.035	331.838	343.492	11.654
Marktstandplaatsen	6.973	8.610	7.362	-1.248
Bouwleges/omgevingsvergunningen	946.813	354.786	324.960	-29.826
Totaal	**15.787.835**	**15.948.132**	**15.856.337**	**-91.795**

Toelichting op hoofdlijnen op de opbrengsten

Onroerendezaakbelastingen

De OZB voor de woningen (alleen eigendom) wijkt nauwelijks af van de Begroting. Begroot is € 2.536.993 en gerealiseerd is € 2.527.586.

De OZB voor de niet-woningen is € 36.520 hoger dan geraamd. Begroot € 9.511.881 en gerealiseerd € 9.548.401.
Bij het opstellen van Begroting 2018 is de begrote opbrengst OZB voorzichtig geraamd. Ook is de energiemarkt zich weer voorzichtig aan het herstellen. In de meeropbrengst zit ook nog aanslagen 2016, 2017 en 2018.
Daar staat echter tegenover dat over de definitieve waarde van één van de objecten in de Eemshaven voor de jaren 2014 tot en met 2018 een overeenkomst is bereikt. Dit leidt tot nog te verrekenen opbrengsten over deze jaren.

Per saldo een minimaal verschil ten opzichte van de Begroting.

Afvalstoffenheffing
De opbrengst uit afvalstoffenheffing is € 7.102 lager dan begroot. In 2018 was het aantal huishoudens 7.113, onderverdeeld in 2.539 eenpersoons- en 4.573 meerpersoonshuishoudens. Ten opzichte van 2017 is dit een daling van 35 huishoudens (7.148 huishoudens in 2017, bron waarstaatjegemeente.nl).

Rioolheffing
De opbrengst 2018 bedraagt € 1.977.800. Dit is € 42.838 lager dan begroot. In de oorspronkelijke raming is uitgegaan is van een aantal aansluitingen, waarvan inmiddels een aantal panden is afgebroken.

Dienstverlening burgerzaken
In 2018 is er € 11.654 minder aan leges gerealiseerd dan begroot. Dit komt vooral doordat er
minder aan leges voor de reisdocumenten en rijbewijzen is gerealiseerd.

Bouwleges
In 2018 is voor bouwleges sprake van een negatief saldo van € 29.826. De inkomsten uit deze leges zijn afhankelijk van de aanvragen en laten daarmee jaarlijks fluctuaties zien vooral veroorzaakt door grotere objecten. Een goede raming van deze baten is daarom lastig te maken.

Overige heffingen
De overige heffingen geven geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Ontwikkelingen

Omgaan met opbrengsten OZB van grote objecten
De gemeente Eemsmond kent een aantal grote objecten in de Eemshaven. Normaal gesproken is het risico dat een gemeente loopt uit de mutaties in de waardering van woningen en niet-woningen binnen het OZB-bestand redelijk op te vangen. Bij eventuele waardevermindering van grote objecten, zoals wij deze kennen, is dit echter niet altijd mogelijk. We proberen de waardes van de grote objecten dan ook redelijk voorzichtig, maar wel reëel in te schatten.

Omgaan met opbrengsten OZB van grote objecten
Als gemeente kennen we een aantal grote objecten. Daarbij kan met name gedacht worden aan de bedrijven in de Eemhaven. De opbrengsten van deze grote objecten proberen we zo reëel mogelijk te ramen. We erkennen de nodige risico's rond de raming van de waardes van grote objecten. Zo laat de energiemarkt weliswaar een voorzichtig herstel zien, maar wat dit betekent voor te toekomst is nog onzeker. Dit leidt ertoe dat er nog steeds versneld wordt afgeschreven op energiecentrales. Een dergelijke afschrijving heeft een negatieve invloed op de WOZ-waarde en kan leiden tot fors lagere opbrengsten OZB. Voor één van de grotere objecten zijn we in het eerste kwartaal van 2019 tot een overeenkomst gekomen over de waarde voor de jaren 2014 tot en met 2019. Dit leidt tot een correctie op de opbrengsten in deze rekening (voor de jaren tot en met 2018).

Bezwaren

Woningen

In 2018 zijn WOZ-beschikkingen verzonden met als prijspeil 1 januari 2018. Deze beschikkingen, gecombineerd met de aanslagen 2018, zijn verzonden op 28 februari 2018. De beschikkingen hebben geleid tot 122 bezwaarschriften tegen de aanslag/WOZ-beschikking, waarvan 16 tegen de aanslag gemeentelijke heffingen. De overige 106 bezwaren waren gericht tegen de WOZ-waarde.

No Cure - No Pay

Via 'no cure no pay'-bureaus zijn 45 bezwaarschriften binnengekomen. Hiervan zijn 7 gegrond verklaard. De overige bezwaarschriften zijn ongegrond, niet-ontvankelijk of ingetrokken. Over het jaar 2018 is er voor € 9.540,76 aan proceskosten uitbetaald. Deze kosten hebben betrekking op de 7 gegrond verklaringen van 2018 en de beroepszaken met betrekking tot 2017, die in 2018 zijn behandeld.

Niet-woningen

Inzake een object in de Eemshaven loopt een bezwaarprocedure waar de gemeente al langer mee in overleg is. De gemeente is in goed overleg met de betrokken partij om tot een goede afloop voor beide partijen een waarde bepaling overeen te komen. Een juridische procedure wil de gemeente voorkomen. Vanuit voorzichtigheid is een waarde meegenomen en heeft de gemeente een standpunt ingenomen over de minimale waarde van het object gebaseerd op deskundigenonderzoek. Vanwege het lopende bezwaar is er ondanks een voorzichtigheid uitgangspunt nog geen zekerheid over de afwikkeling. De gemeente heeft hier financieel een voorziening als maatregelen tegenover gezet.

Aardbeving

Vanaf 2017 is er een groter accent gelegd op de waardebepaling en de aftrekmogelijkheid in het voortraject. Door middel van vooraf informeren kan eventuele schade al worden meegenomen bij de waardebepaling, voordat de aanslagen de deur uit gaan. In 2018 hebben meerdere eigenaren melding gedaan van aardbevingsschade. Alle meldingen zijn inmiddels afgehandeld.

Belastingdruk

De provincie Groningen publiceert in het kader van haar financieel toezicht op de gemeenten, evenals het COELO, overzichten met de belastingdruk van alle gemeenten en de gemeenten in de provincie Groningen. De situatie wijkt voor 2018 weinig af van de overzichten van voorgaande jaren. Hieronder een overzicht van de tarieven van Eemsmond in relatie tot het landelijke gemiddelde.

Omschrijving	Provinciaal gemiddelde	Eemsmond
Woonlasten eigen woning:		
- éénpersoonshuishouden	701,00	710,00
- meerpersoonshuishouden	772,00	782,00
OZB:		
- woningen	0,1819%	0,2455%
- niet-woningen (eigenaar + gebruik)	0,7304%	0,7257%
Afvalstoffenheffing		
- éénpersoonshuishouden	211,00	82,00
- meerpersoonshuishouden	281,00	154,00
Rioolheffing		
- éénpersoonshuishouden	193,00	271,00
- meerpersoonshuishouden	193,00	271,00

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Algehele conclusie:
- Eemsmond heeft een hoge score met de tarieven voor de OZB;
- Eemsmond heeft landelijk gezien een zeer laag tarief voor de afvalstoffenheffing;
- de tarieven voor de rioolheffing liggen boven het gemiddelde.

Kwijtschelding

De kwijtschelding van lokale heffingen heeft dit jaar geleid tot een totaal bedrag van € 114.160. In 2018 is € 125.000 begroot. Een reden voor deze relatieve kleine afwijking is niet te noemen.

De gemeente werkt hierin samen met het "Het Noordelijk Belastingkantoor" geworden, het belastingkantoor van de drie noordelijke waterschappen. Burgers hoeven voor kwijtschelding slechts bij één organisatie een aanvraag in te dienen. Net als voorgaande jaren hanteerde onze gemeente ook voor 2018 een norm van 100%.

6.2 Risicobeheersing en weerstandsvermogen

Algemeen

Met het oog op de herindeling is de looptijd van de nota Risicobeheersing & Weerstandvermogen 2014-2017, zoals deze in maart 2014 door de Raad is vastgesteld, met één jaar verlengd.

Bij de uitvoering van de gemeentelijke taken loopt de gemeente diverse risico's. De gemeente Eemsmond wil de (mogelijke financiële) risico's, die voor rekening komen van de gemeente op een gestructureerde manier beheersen om keuzes rondom deze risico's bewust te kunnen maken.
Hierbij is van belang de omvang van eventuele financiële tegenvallers (risicoprofiel) in relatie tot de mate waarin de gemeente eventuele risico's kan opvangen (weerstandsvermogen).

Het weerstandsvermogen betreft de relatie tussen de geïdentificeerde risico's en de weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is voldoende indien de risico's opgevangen kunnen worden in de weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Deze ratio wordt afgezet tegen een norm. Op deze wijze kan worden geconcludeerd of de gemeente Eemsmond beschikt over voldoende weerstandsvermogen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten als gevolg van het voordoen van risico's, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de Begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden.
Binnen het BBV wordt een onderscheid gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Onder incidentele weerstandscapaciteit wordt verstaan de capaciteit die de gemeente heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen (Algemene reserve en stille reserves). Onder structurele weerstandscapaciteit verstaan we middelen die structureel inzetbaar zijn om structurele tegenvallers op te vangen (onvoorzien structureel, vrije ruimte in de meerjarenplanning, onbenutte belastingcapaciteit en bezuinigingen).

De gemeente Eemsmond gebruikt in eerste instantie de incidentele weerstandscapaciteit om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken. Mochten zich gedurende een jaar structurele tegenvallers voordoen, zonder dat daar meevallers tegenover staan, dan zullen deze eerst incidenteel worden afgedekt middels de incidentele weerstandscapaciteit. Vervolgens zal hiervoor bij de eerstvolgende Begroting dekking gezocht worden. Hierbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat de Begroting voor dat jaar en/of meerjarig sluitend is. Indien een structureel gevolg aan de orde is wordt bij de Kaderplan/Begroting een oplossing gezocht voor het dekken van dit gevolg.
Er worden geen eisen gesteld aan de omvang van de structurele weerstandscapaciteit, omdat deze niet van de één op de andere dag kan worden ingezet. Wel dient er over de ruimte te worden gerapporteerd bij de Jaarrekening.

De incidentele weerstandscapaciteit voor de gemeente Eemsmond bestaat uit:

- algemene reserve (inclusief ondergrens van € 1.815.000);
- stille reserves op de overige gronden.

Berekening weerstandsvermogen

De mate waarin financiële tegenvallers opgevangen kunnen worden, wordt gedefinieerd als het weerstandsvermogen. Het staat met andere woorden voor de robuustheid van de Begroting en wordt bepaald door de risico's in relatie te brengen met de weerstandscapaciteit. In de nota 'Risicobeheersing & Weerstandvermogen 2014-2017' heeft de gemeente Eemsmond bepaald dat het weerstandsvermogen voldoende is indien de ratio groter of gelijk is aan 1,4 (voorheen: het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve moest positief zijn).

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de volgende ratio:

$$\frac{\textit{Beschikbare weerstandscapaciteit -/- ondergrens}}{\textit{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \textit{Ratio}$$

Om een beoordeling te kunnen geven over het weerstandsvermogen van de gemeente Eemsmond is de volgende normeringstabel van toepassing.

Klasse	**Ratio weerstandsvermogen** *(intervallen)*	**Betekenis** *(beoordeling)*
I	groter dan 2,0	Uitstekend
II	tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
III	tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
IV	tussen 0,8 en 1,0	Matig
V	tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
VI	kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt samengesteld.

Omschrijving	**voor besluitvorming resultaatbestemming**	**na besluitvorming resultaatbestemming**
Algemene reserve	3.667.275	3.667.275
Nog te bestemmen resultaat		1.105.514
Correctie op resultaatbestemming (conform voorstel toegevoegd aan bestemmingsreserves i.p.v. algemene reserve):		
- reserve Baggeren		-89.929
- reserve WLP naar AR		90.000
Overige voorstellen		-595.568
	3.667.275	4.177.292
Stille reserves op overige gronden	606.027	606.027
	4.273.302	4.783.319
Ondergrens	-1.815.000	-1.815.000
	2.458.302	2.968.319

De stille reserves volgen uit het verschil tussen de boekwaarde en de geschatte opbrengstwaarde van de overige gronden per 31 december 2018.

Benodigde weerstandscapaciteit (inventarisatie van de risico's)

Bij de Begroting 2018 is de inventarisatie van de risico's geactualiseerd. Voor 2019 heeft deze actualisatie voor gemeente Eemsmond niet meer plaatsgevonden. De inventarisatie van risico's heeft zich vanwege de herindeling gericht op de nieuwe gemeente Het Hogeland.
Voor de Rekening 2018 wordt daarom uitgegaan van de inventarisatie bij de Begroting 2018 van de gemeente Eemsmond.

De benodigde weerstandscapaciteit, zoals opgenomen in de Begroting 2018, bedraagt € 1.559.500.

In hiernavolgend overzicht worden de risico's weergegeven.

Korte omschrijving van het risico	**Kans**	**Vaste waarde** (bandbreedte-midden)	**Financiele Impact** (kans * bandbreedte midden)
Algemeen (concernbreed)			
Extra beslag op de personele capaciteit (gemeentebreed) als gevolg van het voordoen van een incident	50%	€ 65.000	€ 32.500
Het ontvangen van een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds dan geraamd	30%	€ 225.000	€ 67.500
Meerjarig effect op de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds a.g.v. de herindeling (impact maatstaven)	PM	PM	PM
Daling van de inkomsten uit onroerende zaakbelastingen van grote objecten in de Eemshaven	30%	€ 480.000	€ 144.000
Invoering van nieuwe wet- en regelgeving kan leiden tot extra inzet van personele capaciteit die niet zijn voorzien	30%	€ 65.000	€ 19.500
Renteontwikkeling (risico dat renteontwikkeling afwijkt van intern gehanteerde rekenrente)	10%	€ 225.000	€ 22.500
Effectuering van garantstellingen (zoals gewaarborgd geldleningen)	10%	€ 65.000	€ 6.500
Risico dat de garantstelling jegens NV Groningen Seaports wordt geeffectueerd.	PM	PM	PM
Risico op schade aan gemeentelijk vastgoed en infrastructuur a.g.v. de aardgaswinning	PM	PM	PM
Opbenbare ruimte / Ruimtelijke ontwikkeling			
Grondverontreiniging bij GWRP projecten	10%	€ 65.000	€ 6.500
Schade aan ondergrondse bekabeling bij openbare werken	10%	€ 65.000	€ 6.500
Financiele gevolgen dichtslibben haven Noordpolderzijl	50%	€ 480.000	€ 240.000
Vervallen van garanties na faillissement uitvoerders tijdens, of na afronding van werken	10%	€ 65.000	€ 6.500
Schade aan zaken in de openbare ruimte a.g.v. natuurgeweld die niet gedekt worden door verzekeringen	30%	€ 65.000	€ 19.500
Vroegtijdig moeten vervallen van materieel gemeentewerken	10%	€ 65.000	€ 6.500
Sanering van het grondbedrijf a.g.v. tegenvallende verkoopresultaten	10%	€ 2.225.000	€ 222.500

Korte omschrijving van het risico	Kans	Vaste waarde (bandbreedte-midden)	Financiele Impact (kans * bandbreedte midden)
Sociaal domein			
Hogere exploitatietekorten bij Werkplein Ability dan geraamd in de begroting.	30%	€ 225.000	€ 67.500
Stijging vervoerskosten (o.a. WMO, leerlingenvervoer) a.g.v. contractuele NEA-index boven de geraamde index	30%	€ 65.000	€ 19.500
Overschrijding uitgaven jeugdwet a.g.v. ontwikkeling macrobudget en de overeengekomen provinciale solidariteit	50%	€ 480.000	€ 240.000
Risico claims a.g.v. een incident rondom de jeugdzorg	10%	€ 955.000	€ 95.500
Overschrijding uitgaven voor ZIN en PGB WMO begeleiding a.g.v. ontwikkeling in het macrobudget en de gewijzigde systematiek in 2016 (open einde regeling)	30%	€ 480.000	€ 144.000
Het risico dat geen aanspraak gemaakt kan worden (of afwijzing) van de vangnet-regeling.	30%	€ 480.000	€ 144.000
Risico t.a.v. onvoorziene automatiseringsaspecten binnen het sociaal domein (decentralisaties)	10%	€ 225.000	€ 22.500
Hoger exploitatietekort bij Volkskredietbank Noord Groningen dan geraamd in de begroting.	10%	€ 65.000	€ 6.500
Overschrijding a.g.v. hogere WMO-uitgaven dan geraamd m.b.t. woningaanpassingen	30%	€ 65.000	€ 19.500
Totaal			**€ 1.559.500**

Berekening ratio weerstandsvermogen

Tekst en berekening actualiseren
De ratio van het weerstandsvermogen bedraagt ultimo 2018:

$$\frac{\text{€ 4.783.319 -/- ondergrens van € 1.815.000}}{\text{€ 1.559.500}} = 1{,}90$$

Bij bovenstaande berekening is al rekening gehouden met de voorstellen uit deze rekening.

De hieraan gekoppelde beoordeling (norm) is 'ruim voldoende'. De gemeente heeft eind 2018 voldoende buffer voor het opvangen van de tot dan toe geïnventariseerde risico's.

Structurele weerstandscapaciteit

In de nota 'Risicobeheersing & Weerstandvermogen 2014-2017' is geen ondergrens meer bepaald voor de structurele weerstandscapaciteit. Zoals al eerder gesteld worden, indien zich structurele risico's voordoen, deze in het lopende begrotingsjaar incidenteel afgedekt en zal voor de nieuwe Begroting structureel dekking gevonden moeten worden. Deze dekking kan onder meer gevonden worden in onvoorzien structureel, de begrotingsruimte, de onbenutte belastingcapaciteit en bezuinigingen.
Op dit moment is bij diverse belastingen en heffingen de 100%-kostendekkendheid nog niet bereikt. Er is dus nog sprake van een potentiële ruimte in de belastingcapaciteit.

Risico's

Een risico is een kans op het optreden van een gebeurtenis met een bepaald gevolg. De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn ondervangen en die een financieel gevolg kunnen hebben. Het totaal van de risico's is bepaald op € 1.559.500 (actualisatie van de risico's bij de Begroting 2018).

Verbonden partijen

Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de tekorten van gemeenschappelijke regelingen waarin het deelneemt. De gemeente Eemsmond heeft deze exploitatietekorten van de gemeenschappelijke regelingen reeds afgedekt in de Begroting van de gemeente. Dit betekent dat hierdoor nagenoeg geen aanspraak gedaan hoeft te worden op de weerstandscapaciteit. Tussentijds beoordeelt de gemeente de tussentijdse cijfers zodat (bij de bestuursrapportages) tijdig geanticipeerd kan worden op de financiële ontwikkelingen bij de verschillende gemeenschappelijke regelingen.

Risico's gasboringen en aardbevingen

Door het boren en het winnen van aardgas in het Groninger Gasveld doen zich aardbevingen voor. Ondanks dat de minister van economische Zaken en Klimaatheeft toegezegd dat de gaswinning in 2030 zal stoppen is de verwachting voor de toekomst dat de ondergrond nog jaren onrustig blijft en er nog steeds aardbevingen kunnen plaatsvinden. Dit heeft voor de gemeente diverse gevolgen op het gebeid van: schade aan gemeentelijke gebouwen en infrastructuur, dalend veiligheidsgevoel waardoor het vestigingsklimaat negatief wordt beïnvloed, hetgeen effect heeft op de grondexploitaties, en waardering van de woningen in de gemeente. Hierdoor loopt de gemeente financiële risico's. Het is lastig deze risico's te kwantificeren.

Conclusie

De ratio van het weerstandsvermogen bedraagt 1,90. Dit is hoger dan 1,0 en staat daarmee gelijk aan 'voldoende'. De gemeente Eemsmond heeft eind 2018 voldoende weerstandsvermogen heeft om de geïnventariseerde risico's af te dekken.

Financiële kengetallen

Algemeen

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat er in deze paragraaf vijf financiële kengetallen opgenomen dienen te worden. Deze kengetallen geven op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de gemeente. Deze kengetallen hebben geen functie als normeringinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies.

Definities kengetallen

Hieronder wordt aangegeven welke vijf financiële kengetallen opgenomen zijn en wat de kengetallen inhouden.

Netto schuldquote

Het kengetal "netto schuldquote", ook wel bekend als de netto schuld als aandeel van de inkomsten, zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. De netto schuldquote geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op zijn tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de Begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een Begroting minder flexibel wordt. De netto schuldquote geeft daarmee een indicatie van

de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. In de berekening wordt niet meegenomen waarvoor de schulden zijn aangegaan.

Voor de berekening van de netto schuldquote wordt de netto schuld gedeeld door het totaal van de inkomsten binnen de exploitatie.

Solvabiliteitsratio
De "solvabiliteitsratio" geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente.

Voor de berekening van de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen gedeeld door het totaal vermogen.

Structurele exploitatieruimte
Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde Begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele lasten en baten en het saldo van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves te delen door de totale baten.

Grondexploitatie
Het financiële kengetal "grondexploitatie" geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen de veel lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht.

Voor de berekening van dit kengetal wordt de boekwaarde van niet in exploitatie genomen bouwgronden en de boekwaarde van bouwgronden in exploitatie gedeeld door de totale baten.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomst. Het kengetal "lokale lasten" wordt berekend aan de hand van het gemiddeld OZB-tarief. Een hoog gemiddeld OZB-tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde geeft aan in hoeverre de gemeente al gebruik heeft moeten maken van deze optie en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de totale woonlasten van meerpersoonshuishoudens gedeeld door het landelijk gemiddelde van deze woonlasten van het jaar hiervoor.

Overzicht Financiële kengetallen

Voor de gemeente Eemsmond zien de financiële kengetallen er als volgt uit:

Verloop van de kengetallen	*Rekening 2017*	*Begroting 2018*	*Rekening 2018*
Netto schuldquote	71,4%	70,0%	83,9%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	72,4%	70,9%	80,5%
Solvabiliteitsratio	26%	25%	20%
Structurele exploitatieruimte	1,7%	0,4%	-0,7%
Grondexploitatie	2,9%	4,3%	4,2%
Belastingcapaciteit	102%	102%	108%

Toelichting op de financiële kengetallen

De netto schuldquote is in werkelijkheid hoger dan geraamd. Aan het einde van het jaar was sprake van een openstaande kasgeldlening. Verder is als gevolg van de nieuwe situatie per 1-1-2019 (nieuwe gemeente) sprake van een hoger aantal overlopende posten naar het nieuwe boekjaar.

De solvabiliteitsratio, de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en het totale vermogen, is verslechterd. Dit is het gevolg van de aanwending van reserves in 2018.

De ‘structurele exploitatieruimte’ valt negatief uit. Dit heeft te maken met het structurele aandeel in het rekeningresultaat; de rekening kent weliswaar een positief resultaat, maar het structurele aandeel hierin laat een tekort zien.

Het kengetal ‘grondexploitatie’ wijkt minimaal af ten opzichte van de begroting.

De berekening van het kengetal belastingcapaciteit geeft een actuele vergelijking aan met de gemiddelde landelijke lasten. De gemiddelde woonlast voor een gezin ligt in de gemeente Eemsmond hoger dan het landelijk gemiddelde.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Eemsmond heeft een groot deel van de openbare ruimte in beheer. In die openbare ruimte vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor al die activiteiten bestaat die openbare ruimte uit enkele kapitaalgoederen, die als volgt gerubriceerd kunnen worden:

- Infrastructuur (wegen, riolering, kunstwerken);
- Water;
- Voorzieningen (openbaar groen, begraafplaatsen, verlichting, sportfaciliteiten);
- Gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Gezien de duurzaamheid van de kapitaalgoederen is dat een taak die structureel budgettaire middelen vergt.

Situatie Eemsmond

De gemeente Eemsmond heeft ongeveer 435 hectare aan openbare ruimte in beheer. Deze openbare ruimte omvat de kapitaalgoederen wegen, riolering, Civiele objecten, openbare verlichting, openbaar groen, sloten, havens, sportvelden, begraafplaatsen en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten. Het beleid ten aanzien van het onderhoud van deze kapitaalgoederen is in Eemsmond vastgelegd in:

- Rationeel Wegbeheer, Beleid en beheerplan wegen, 2016 – 2020;
- Beleid en beheerplan Openbare Verlichting, 2016 – 2020;
- Systematisch onderhoud gebouwenbeheer;
- Kwaliteitsvisie groen/ groenstructuurplan 2012 – 2017;
- Baggerplan voor het bebouwde gebied;
- Afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV 2014-2018;
- Beheerplan " Civiele constructies" 2016 - 2020.

Wegen

De gemeente Eemsmond heeft 1.510.176 m^2 aan verhardingen in beheer. Hiervan is 881.998 m^2 asfaltverharding, 499.853 m^2 elementenverharding, 115.557 m^2 betonverharding en 15.409 m^2 half-verharding. Sinds 1990 worden de wegen in de gehele gemeente Eemsmond onderhouden op basis van het programma Rationeel Wegbeheer. Eind 2015 is door de Raad het Beleid- en beheerplan vastgesteld. Het huidige onderhoudsniveau van de verschillende wegtypes is bepaald op ‘basis’. Het huidige Beheerplan loopt af in 2020 en moet in 2019 geactualiseerd worden.

Asfaltverhardingen
Bij het hanteren van een minimumniveau voor het plegen van onderhoud aan asfaltverhardingen treedt een verslechtering op ten opzichte van een goed onderhoudsniveau. Door het uitstellen van onderhoud neemt de schade toe en is het noodzakelijk om op termijn een zwaardere onderhoudsmaatregel toe te passen. Bij een lange periode van uitstel zal alleen een algehele reconstructie nog uitkomst kunnen bieden. Dit kan eventueel gecombineerd worden met andere werkzaamheden, zoals een herinrichting.

Elementenverharding
Het uitstellen van onderhoud aan elementenverharding zal niet zoals bij de asfaltverhardingen, tot een drastische verhoging van kosten leiden. De gemeente blijft echter wel aansprakelijk voor de schade die ontstaat door de slechte onderhoudstoestand van de verhardingen.

Overzicht lasten kapitaalgoed wegen 2018 (x € 1.000)

	Begroting	Realisatie
Gemiddeld jaarbudget op basis van meerjaren beheerplan wegen	499	632
Onderhoud deklagen, slijtlagen en herstraatwerk	59	63

Openbare verlichting

In de gemeente Eemsmond staan circa 4.000 lichtmasten. Hiervan zijn zo´n 3.800 in beheer bij de gemeente Eemsmond en de overige staan langs provinciale wegen en zijn in beheer bij de provincie Groningen. In 2015 is door de Raad het Beleidsplan Openbare Verlichting geactualiseerd. De uitvoering vindt plaats vanaf 2016 en loopt af in 2020.

Overzicht lasten kapitaalgoed openbare verlichting 2018 (x € 1.000)

	Begroting	Realisatie
Jaarbudget onderhoud openbare verlichting (excl. inzet eigen uren)	135	105
	Geplande investeringen	Gerealiseerde Investeringen
Investering 2018	190	0

Voor de investeringen geldt wel dat deze zijn gereserveerd voor de projecten ‘Herinrichting Hooilandseweg’ (€131.000) te Roodeschool en ‘Vervangen verlichting’ (€67.000) te Oudeschip. Totaal 198. De extra 8 kunnen nog ten laste van de investering 2017, hier resteert nog een bedrag van € 29.000.

Water

Met uitzondering van de havens van Uithuizen en Warffum heeft de gemeente Eemsmond geen bevaarbaar binnenwater in eigendom en beheer. Wel heeft de gemeente 155 kilometer sloten in beheer en een aantal vijvers.

Op 1 januari 2008 is de Wet gemeentelijke watertaken in werking getreden. Deze wet regelt de verbrede rioolheffing waarmee gemeenten waterproblemen in bebouwd gebied kunnen aanpakken. Via deze wet wordt ook de bestaande gemeentelijke verantwoordelijkheid voor riolering uitgebreid met regenwaterbeleid en gemeentelijk beleid als er grondwaterproblemen zijn. De Wet gemeentelijke watertaken maakt onderscheid in een zorgplicht voor inzameling van afvalwater én overtollig regen- en grondwater (zie ook rioolbeheer).

Gebouwen

Door de gemeente Eemsmond worden 43 gebouwen onderhouden. Dit betreft: een gemeentehuis, de voormalige Rabobank, een onderkomen van het Gemeentebedrijf, twee sporthallen, vier gymgebouwen, een multifunctioneel centrum, twee zwembaden, twee dorpshuizen, twee peuterspeelzalen, één kinderdagverblijf, vier molens, één toren, vier kantoorgebouwen, Kaap Rottumeroog, Zielhoes Noordpolderzijl en vijftien overige kleinere gebouwen.

De gemeentelijke gebouwen worden onderhouden met behulp van het geautomatiseerd planmatig onderhoudssysteem (SO) en het meerjarenplan schilderwerk. Voor het reguliere onderhoud is in de Begroting een jaargemiddelde opgenomen.

Overzicht lasten kapitaalgoed gebouwen 2018 (x € 1.000)

	Begroting	Realisatie
Jaarbudget rationeel gebouwenbeheer (structureel)	463	463
(excl. inzet eigen uren)		

Groenbeheer

Vanaf 2014 wordt voor een aantal werkprocessen gewerkt met een beeldbestek bij het onderhoud van het openbaar groen. Er wordt gewerkt op het vastgestelde onderhoudsniveau “Basis” met enkele accenten (begraafplaatsen en dorpscentra) op onderhoudsniveau “Basis Plus”. Het openbaar groen, de sportvelden en de begraafplaatsen worden op grotendeels milieuvriendelijke wijze onderhouden. De werkzaamheden worden door de medewerkers van de afdeling Ruimte en Ability uitgevoerd.
De inventarisatie van het groen (bomen, plantvakken, plantensoorten) en de controle van de digitale ondergronden zijn verwerkt in het groenbeheersysteem.
Een groep medewerkers is opgeleid tot boomveiligheidscontroleur. Dit om te kunnen voldoen aan onze wettelijke zorgplicht voor het boomonderhoud.

Als gevolg van diverse boomziekten zijn er al verscheidene bomen gekapt maar ook de komende jaren dient hier nog voldoende tijd en aandacht aan besteed te worden. Planmatig zullen er de komende jaren bomen herplant worden op gewenste en passende plaatsen.

Overzicht lasten kapitaalgoed groen 2018 (x € 1.000)

	Begroting	Realisatie
Jaarbudget onderhoud groen (excl. inzet eigen uren)	455	405

Rioolbeheer

Eind 2013 is een nieuw afvalwaterbeleidsplan vastgesteld in samenwerking met de gemeenten de Marne, Winsum en Bedum en met het waterschap Noorderzijlvest. Dit plan heeft een looptijd van 2014 t/m 2018 en streeft naar intensieve samenwerking tussen partijen in de (afval)waterketen) met als doel efficiënter en effectiever rioolbeheer en planvorming. In het plan zijn de activiteiten opgenomen, die voortvloeien uit de wettelijke zorgplicht van de gemeente op grond van de Wet Milieubeheer, aangevuld met de nieuwe gemeentelijke watertaken op basis van de Waterwet. Verder is in het afvalwaterbeleidsplan planmatig rioolonderhoud en vervanging opgenomen, waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de waterketen als geheel. Het overgrote deel aan gerealiseerde uitvoeringskosten is verantwoord op nog openstaande investeringskredieten 2016 en 2017.

Overzicht lasten kapitaalgoed riolen 2018 (x € 1.000)

	Begroting	Realisatie
Jaarbudget onderhoud riolen, IBA's en pompgemalen (excl. inzet eigen uren)	81	123
	Geplande investeringen	Gerealiseerde Investeringen
Investeringen	960	83

Beheer Civiele constructies

De in de wegen en watergangen aanwezige Civiele objecten (bruggen, dammen, duikers en oeverbescherming) worden eens per vijf jaar geïnspecteerd. De laatste periodieke inspectie heeft in 2015 plaatsgevonden. Op basis van deze inspecties is een onderhoudsplanning gemaakt voor een periode van vijf jaar. Bij beheer Civiele objecten wordt niet met een gemiddeld jaarbudget gewerkt. De gemeente Eemsmond heeft in totaal 36 bruggen, 120 duikers, circa 12.900 meter aan oeverbescherming. Het huidige beheerplan eindigt in 2020.

Overzicht lasten kapitaalgoed bruggen en oeverconstructies 2018 (x € 1.000)

	Raming (na wijziging)	Realisatie
Jaarbudget onderhoud via voorziening	55	20
Investeringen (excl. inzet eigen uren)	366	50

6.4 Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf vloeit voort uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO). De wet FIDO geeft regels voor het financieringsgedrag van gemeenten.

Op lokaal niveau is deze regelgeving vertaald in het door de Raad vastgestelde treasurystatuut. Deze financieringsparagraaf is in samenhang met het treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie van de gemeente. Het treasurybeheer bestaat uit verschillende onderdelen, die hieronder uitgebreid worden beschreven:

- Risicobeheer
- Gemeentefinanciering
- Kasbeheer

Risicobeheer

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de organisatie en is het kernonderdeel van de treasuryparagraaf. Onder risico's worden verstaan zowel renterisico's (vaste schuld en vlottende schuld) als kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en – zover ter zake – valutarisico's.
Het renterisico van de vlottende schuld, de kasgeldlimiet, is in box 1 in beeld gebracht en die van de vaste schuld, de renterisiconorm, in box 2. In de Wet Fido worden normen gesteld voor zowel de kasgeldlimiet als voor de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is het maximumbedrag waarvoor de gemeente middelen mag aantrekken op de geldmarkt. De kortlopende middelen worden aangetrokken in de vorm van kasgeldleningen en door gebruikmaking van de rekening-courant. De middelen worden veelal aangetrokken bij de huisbankier van de gemeente, de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De grootte van de kasgeldlimiet is afhankelijk van de totale lasten van de Begroting resp. Rekening van het dienstjaar. Voor 2018 geldt voor de kasgeldlimiet een percentage van 8,5. De onderstaande tabel 'box 1 kasgeldlimiet' geeft de kasgeldlimiet weer ultimo het jaar 2018. Rente over kort geld is momenteel aanzienlijk lager dan voor langlopende leningen. In heel 2018 is de rente over kort geld zelfs negatief: over de opgenomen kasgeld leningen in 2018 is rente ontvangen. In 2018 is de kasgeldlimiet overschreden, hiervoor is gekozen aangezien er momenteel een wezenlijk verschil is tussen de rente van kasgeldleningen en vaste geldleningen.

Box 1 Kasgeldlimiet

Omvang per 31 december 2018 (x € 1.000)		Begroting (primair) 2018	Rekening 2018
1.	Toegestane kasgeldlimiet:		
	- in procenten van de grondslag (totale lasten op de Begroting)	8,5%	8,5%
	- in bedrag	5.409	5.881
2.	Omvang vlottende korte schuld:		
	- opgenomen gelden < 1 jaar		10.500
	- schuld in rekening-courant		1.124
	- gestorte gelden door derden < 1 jaar		0
	- overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld		0
3.	Vlottende middelen:		
	- contante gelden in kas		5
	- tegoeden in rekening-courant		231
	- tegoeden in schatkist (min van Financiën)		2.696
	- overige uitstaande gelden < 1 jaar		0
4.	Totaal netto vlottende schuld (2-3)		8.692
Ruimte [+] of Overschrijding [-] (1-4)			-2.811

Renterisiconorm

Gemeenten moeten rapporteren over het renterisico dat zij over de vaste schuld lopen. Het renterisico op de vaste schuld is in de Wet Fido omschreven als: “de mate waarin het saldo van de rentelasten van een openbaar lichaam verandert door wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen met een oorspronkelijke rente typische looptijd van een jaar of langer”.

Het renterisico op de vaste schuld dient te voldoen aan de renterisiconorm; deze norm is in een wettelijke uitvoeringsregeling uitgewerkt als een bedrag ter hoogte van 20% van de totale lasten van de Begroting, en tenminste € 2,5 miljoen. Met het stellen van deze normen stelt het Rijk een kader om gemeenten tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille te laten komen, dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. De gemeente Eemsmond streeft naar een opbouw van de leningenportefeuille waarbij het renterisico wordt gespreid over een reeks van jaren. Dit kan door te voorkomen dat een onevenredig groot deel van de leningen in enig jaar geherfinancierd wordt. Uit de tabel van Box 2 renterisiconorm blijkt dat voldaan wordt aan de renterisiconorm.

Berekening van de renterisiconorm en renterisico vaste schuld in 2018:

Box 2 Renterisiconorm

Bedragen in x € 1.000		Gew.Begroting 2018	Rekening 2018
1.	Renteherziening op vaste schuld o/g en u/g	0	0
2.	Aflossingen	3.683	3.683
3.	Renterisico (1 + 2)	3.683	3.683
4.	Stand van de totale lasten (begroting/rekening)	69.479	69.187
5.	Vastgesteld percentage	20%	20%
6.	Renterisiconorm (4 x 5)	13.896	13.837
7.	Ruimte (6 – 3)	*10.213*	*10.154*

In 2018 heeft de gemeente voldaan aan de renterisiconorm. De gemeente loopt geen risico's als het gaat om koers- en valutarisico's.

Gemeentefinanciering

Het onderdeel gemeentefinanciering binnen het treasurybeheer geeft inzicht in de financieringspositie van de gemeente en de daarbij behorende financieringsbehoefte.

Het is opgesplitst in drie onderwerpen:
1. Financiering;
2. Uitzetting;
3. Relatiebeheer.

Financiering

Financieringspositie
In feite gaat het hier om het opstellen van een liquiditeitsbegroting. De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de leningenportefeuille. Het systeem van financiering bij de gemeente Eemsmond is eenvoudig. De mate van investeren in onze gemeente leidt tot een continue financieringsbehoefte. Voor zover er geen liquide middelen aanwezig zijn, wordt binnen de grenzen van de kasgeldlimiet met kort geld gefinancierd. Indien nodig wordt geconsolideerd en sluiten wij een vaste geldlening af voor een periode van 20 tot 25 jaar.

In 2018 is in onze financieringsbehoefte voorzien door middel van het aantrekken van kort geld. Dit kort geld is aangetrokken in de vorm van maandelijkse kasgeldleningen. De hoogte van deze leningen varieerde van € 4 miljoen tot € 10,5 miljoen. De reden voor het financieren van kort geld is grotendeels ingegeven door het feit dat de rente op deze leningen uitzonderlijk laag is (momenteel zelfs negatief). De consequentie is dat gedurende het jaar 2018 de wettelijk vastgestelde kasgeldlimiet (het maximumbedrag waarvoor de gemeente middelen (kort kasgeld) mag aantrekken op de geldmarkt) op sommige momenten is overschreden.
In 2018 zijn er geen nieuwe langlopende geldlening afgesloten.

Leningenportefeuille

Onderstaand geven wij een overzicht van de mutaties in de leningenportefeuille.

	€	Gewogen gemiddelde rente (%)
Stand per 1 januari 2018	40.187.531	2,82%
Nieuwe leningen	0	
Reguliere aflossingen	3.683.010	
Vervroegde aflossing	0	
Renteaanpassing (oud percentage)	0	
Renteaanpassing (nieuw percentage	0	
Stand per 31 december 2018	36.504.521	2,74%

Financieringstekort

Het financieringstekort is als volgt berekend:

Financiering:	€
boekwaarde investeringen 1 januari 2018	74.737.998
eigen kapitaal -/-	17.918.646
langlopende leningen -/-	36.504.522
Financieringstekort	20.314.830

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer heeft de gemeente een overeenkomst afgesloten met de BNG. In de overeenkomst is geregeld dat de bank een gedeelte van het kasbeheer verricht tegen gunstige rentetarieven. In de overeenkomst is een kredietlimiet bepaald van € 5.000.000. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen.

Voor het aantrekken van financieringsmiddelen voor de lange termijn dient op basis van het treasurystatuut bij minimaal drie partijen offerte te worden opgevraagd. Op basis van de overeenkomst van financiële dienstverlening wordt in ieder geval de BNG uitgenodigd om offerte uit te brengen. Op basis van de overeenkomst kan de gemeente indien de condities van de BNG niet naar wens zijn, de bank in de gelegenheid stellen om een hernieuwde offerte uit te brengen. Wij geven aan onder welke condities wij de geldlening of belegging met de bank wensen af te sluiten. Als het aanbod van de hernieuwde offerte gelijk of gunstiger is dan een aanbod van een andere partij wordt de transactie alsnog met de huisbankier, BNG, gesloten. Naast de BNG heeft de gemeente een rekening bij de plaatselijke bank voor het afstorten van leges.

De betalingen lopen via de BNG. De rekening bij de plaatselijke bank is hoofdzakelijk voor het gebruik van de pinautomaat bij de centrale balie. De gemeente streeft naar een concentratie van overtollige liquiditeiten bij één bank. Bij liquiditeitsbehoefte trekt de gemeente kortlopende middelen aan in de vorm van kasgeldleningen met inachtneming van de kasgeldlimiet.

Kasbeheer

Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te beperken, wordt:

- Het liquiditeitsgebruik beperkt door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitsplanning af te stemmen. Hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen;
- Het betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door één bank.

EMU-saldo

De wet Houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) heeft als doel om de Europese afspraken over het EMU-saldo en de middellange termijndoelstellingen te verankeren in nationale wetgeving.

In januari 2013 hebben het Rijk en de decentrale overheden een financieel akkoord gesloten waarin is afgesproken dat de tekortnorm van de gezamenlijke decentrale overheden voor 2018 minus 0,5% van het bruto binnenlands product (BBP) betreft. De EMU-grens voor de gezamenlijke decentrale overheden wordt de macronorm genoemd.

Schatkistbankieren

Vanaf 2014 is schatkistbankieren ingevoerd. Gemeenten, provincies en waterschappen zijn verplicht hun tegoeden bij het Rijk onder te brengen. De tegoeden van de lagere overheden komen op de staatsbalans te staan en mogen van de staatsschuld worden afgetrokken, waardoor het financieringstekort lager wordt. Aan het eind van 2018 staat er € 2,7 miljoen uit bij 's Rijks schatkist.

6.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering valt in het kader van de scheiding van beleid en uitvoering onder afdeling Diensten. Daar zijn ook de consulenten P&C, communicatie en juridische zaken gepositioneerd. Als het gaat om de beleidsmatige aspecten van de bedrijfsvoering zijn deze terug te vinden onder het Programma Dienstverlening & Ondersteuning. In deze paragraaf gaan wij daarom niet verder in op deze zaken en verwijzen wij u naar de teksten bij Programma Dienstverlening & Ondersteuning.

Bedrijfsvoeringsaspecten

Staf
De afdeling Staf voorziet het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie van adviezen en ondersteuning ten aanzien van primaire processen. Het gaat daarbij om rechtstreekse advisering aan het bestuur en ondersteuning op de gebieden planning & control, juridische zaken en bestuursadvies. Herindeling en aardbevingsproblematiek waren net als in het voorgaande jaar de onderwerpen die nadrukkelijk aan de orde kwamen in 2018.

Planning & Control / Interne Controle
Planning & Control is verantwoordelijk voor de financiële planning en coördinatie van de P&C-cyclus. Hiertoe behoort ook het opstellen van producten zoals de Begroting en Jaarrekening, alsmede het ontwikkelen van financiële instrumenten. Naast de voorbereiding op de herindeling richt men zich op Interne Beheersing en Interne Controle. De in voorgaande jaren ingezette werkzaamheden op het gebied van Interne Controle zijn in 2018 doorontwikkeld tot een in de gehele organisatie geïntegreerde werkzaamheden.

ICT
In 2018 is de uitvoering van het informatiebeleidsplan beperkt gehouden tot hetgeen passend in het kader van informatiebeveiliging en gegevensmanagement. Overigens is de aandacht uitgegaan naar het ‘draaiend’ houden van het systeem en hebben we volop ingezet op het up-to-date maken van de ICT omgeving en op de gewenste ontwikkelingen richting de nieuwe gemeente Het Hogeland.

Personeel
2018 heeft hoofdzakelijk in het teken gestaan van de van de plaatsing van medewerkers in de vanaf 1 januari 2019 van start gaande nieuwe organisatie van gemeente Het Hogeland.

Informatiebeveiliging
Toegankelijke en betrouwbare overheidsinformatie is essentieel voor een gemeente. De gemeente beschikt over een schat aan informatie over zowel burgers als bedrijven en daarnaast is zij verantwoordelijk voor een betrouwbare en continue dienstverlening. Vanzelfsprekend dient de gemeente hierbij te voldoen aan wet- en regelgeving (zoals bijvoorbeeld voor privacy).

Gemeenten dienen verantwoording af te leggen over de inrichting en werking van de informatieveiligheid. Om dit verantwoordingsproces efficiënter en effectiever in te richten is een nieuwe auditsystematiek ontwikkeld: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Met ENSIA leggen gemeenten één keer per jaar verantwoording af over hun informatiebeveiliging door middel van de single information audit. Deze verantwoording is niet vrijblijvend en op basis van de zelfevaluatielijst vindt op bepaalde onderwerpen een IT-audit plaats.

In 2017 werd voor het eerst verantwoord over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. Het vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid is het uitgangspunt voor de inrichting en borging van informatiebeveiliging, waarbij de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) als normenkader gehanteerd wordt. De gemeente streefde ernaar om ook op het gebied van informatiebeveiliging “in control” te zijn, ook richting Het Hogeland. Geconstateerd is dat de gemeente aan het einde van 2018 nog niet voldeed aan haar eigen informatiebeveiligingsbeleid. Daartoe is een overkoepelende informatieveiligheidscommissie in het leven geroepen en worden op verschillende vakgebieden acties ondernomen om informatiebeveiliging te borgen in de organisatie. De maatregelen ter verbetering zijn uitgezet in een planning. Hierbij beslist de stuurgroep dan wel het lokale College over de invoering van deze maatregelen en over het risico dat de gemeente bereid is te accepteren.

Voor verdere toelichting wordt u verwezen naar de separate “jaarlijkse rapportage informatiebeveiliging 2018”.

6.6 Verbonden partijen

Algemeen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. In het Besluit Begroting en Verantwoording wordt hiervoor het begrip ´verbonden partijen´ gebruikt. Het gaat dan om derde partijen waarin de gemeente een aanmerkelijk financieel en bestuurlijk belang heeft. Hieronder worden de deelnemingen verstaan van onze gemeente in gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, vennootschappen, stichtingen en verenigingen.

Financieel belang
Er is sprake van een financieel belang als een aan een verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag bij faillissement niet verhaald kan worden of als de gemeente aansprakelijk is wanneer de gemeente haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang
Van een bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft in de rechtspersoon via het aandeelhouderschap en/of via het recht tot voordracht of benoeming van personen in de bestuursorganen van de rechtspersoon.

Risico's met betrekking tot verbonden partijen
Voor zover de gemeente risico's loopt ten aanzien van verbonden partijen zijn deze meegenomen in de paragraaf Risicobeheersing en Weerstandsvermogen.

Vanaf 2018 worden in deze paragraaf alleen de activiteiten en de financiële informatie van de verbonden partijen weergegeven. De beleidsinformatie van de verbonden partijen wordt verantwoord onder het onderdeel belangrijke ontwikkelingen.

Lijst verbonden partijen

De gemeente Eemsmond heeft bestuurlijke en financiële belangen in onderstaande verbonden partijen. De lijst bestaat uit gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en verenigingen die voldoen aan de definitie van verbonden partij, namelijk dat er sprake moet zijn van een bestuurlijk en een financieel belang.

Overzicht verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen

GR voor het grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Eems-Dollard Regio

Vestigingsplaats	Leer (Duitsland)
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	De GR heeft tot doel het bevorderen en realiseren van grensoverschrijdende samenwerking op regionaal en plaatselijk niveau. In het bijzonder alle maatregelen ter versterking en ontwikkeling van de betrekking tussen de gebieden aan beide zijden van de grens af te stemmen en passende oplossingen voor de op dit terrein optredende problemen te treffen.
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 2.979
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2017 € 414.000 Per 31-12-2017 nog niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2017 € 2.655.000 Per 31-12-2017 nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij	2017 nog niet bekend
Programma	Bestuurszaken
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.

GR Havenschap Groningen Seaports

Vestigingsplaats	Delfzijl
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Verantwoord, integer en duurzaam de economische activiteiten – en dus de werkgelegenheid – te stimuleren in de havens, industrieterreinen en andere logistieke knooppunten die Groningen Seaports beheert of waar het de regie voert
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 0
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 219.876.000 Per 31-12-2018 € 219.876.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 2.867.000 Per 31-12-2018 € 2.802.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 0
Programma	Economie & Maatschappij
Risico's	De GR staat borg voor de fianciering van GSP NV. Behoudens publieke taken (havenmeester) vinden alle (financiële) activiteiten plaats in de NV.

GR Omgevingsdienst Groningen

Vestigingsplaats	Veendam
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Verplicht
Openbaar belang dat behartigd wordt	De GR is ingesteld om vergunningverlenende, toezicht-houdende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 255.000
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 1.739.000 Per 31-12-2018 € 2.931.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 4.595.000 Per 31-12-2018 € 2.597.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 1.065.000
Programma	Bestuurszaken
Risico's	De geschatte risico's bedragen € 447.000. Het weerstandsvermogen is voldoende ad € 705.000.

GR Veiligheidsregio Groningen

Vestigingsplaats	Groningen
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Verplicht
Openbaar belang dat behartigd wordt	Het openbaar belang betreft de bescherming en bevordering van de brandweerzorg, de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing, de bevolkingszorg en de melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 1.376.496
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 7.055.000 Per 31-12-2018 € 5.439.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 21.080.000 Per 31-12-2018 € 19.920.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 2.246.000
Programma	Bestuurszaken
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente belast met de organisatie van de brandweerzorg, de rampenbestrijding en de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening.

GR Publieke Gezondheid & Zorg Groningen

Vestigingsplaats	Groningen
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Verplicht
Openbaar belang dat behartigd wordt	Het openbaar belang betreft de bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking.
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 457.721
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 2.852.000 Per 31-12-2018 € 1.917.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 9.492.000 Per 31-12-2018 € 33.307.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 -/-€ 936.000
Programma	Demografie & Leefbaarheid Economie & Maatschappij
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg.

GR Volkskredietbank voor Noord-Oost Groningen

Vestigingsplaats	Appingedam
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	De bank is een kredietbank als bedoeld in de Wet op het Consumentenkrediet en heeft geen winstoogmerk. De regeling wordt getroffen ten bate van een zo doelmatig mogelijke uitvoering van de volgende belangen: a. het verlenen van hulp om te komen tot een financieel stabiele situatie bij burgers die in financiële moeilijkheden verkeren of dreigen te raken; b. het op zakelijk en sociaal verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan sociale kredieten; c. het voorkomen van maatschappelijk minder gewenste vormen van financiële dienstverlening.
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 292.633
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 0 Per 31-12-2018 € 0
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 6.617.000 Per 31-12-2018 € 6.443.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 0
Programma	Economie & Maatschappij
Risico's	Er zijn diverse risico's aanwezig (claims, rente, personeel, macro-economische effecten enz.). Deze zijn echter niet groot. De VKB beschikt niet over een weerstandsvermogen om tegenvaller op te vangen.

GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen, Drenthe

Vestigingsplaats	Assen
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Publiek Vervoer Groningen Drenthe is erop gericht zoveel mogelijk inwoners van Groningen en Drenthe de mogelijkheid te bieden zelfstandig, efficiënt en betaalbaar te reizen met verschillende vormen van puliek vervoer, voor zover zijn niet in staat zijn om gebruik te maken van het reguliere openbaar vervoer, om zo deel te kunnen nemen aan de samenleving.
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 12.015
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 0 Per 31-12-2018 € 0 (De GR moet nog starten.)
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij	2018 (begroot) € 0
Programma	Economie & Maatschappij
Risico's	• In de GR is de mogelijkheid opgenomen om uit te treden, na minimaal twee jaar (art. 25). Over de financiële afwikkeling dient in dat geval te worden onderhandeld. Uittreden brengt echter de noodzaak mee om langs andere weg het doelgroepenvervoer in te kopen. • Door de toenemende vergrijzing moet rekening gehouden worden met een mogelijke autonome groei van het aantal Wmo-pashouders van circa 2% per jaar (gebaseerd op cijfers van het CBS). • Binnen de taxibranche wordt doorgaans de NEA-index gebruikt voor de jaarlijkse indexering. Een kostenstijging waar zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers geen invloed op kunnen uitoefenen.

GR Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen

Vestigingsplaats	Eemsmond
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Het samenwerkingsverband behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieuhygiënisch verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 82.130
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 3.378.000 Per 31-12-2018 € 3.362.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 3.865.000 Per 31-12-2018 € 1.093.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 32.000
Programma	Infrastructuur & Milieu
Risico's	Het uiteindelijk tekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is de verdeling van de baten en lasten van de deelnemende gemeenten geregeld. In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.

GR Werkorganisatie DEAL (VTH)

Vestigingsplaats	Delfzijl
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Doel van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en een doelmatige uitvoering door de Werkorganisatie DEAL-gemeenten van de door de deelnemende gemeenten opgedragen taken zoals vastgelegd in het bestuursakkoord Eemsdelta en overeengekomen in de door de deelnemers met de werkorganisatie DEAL-gemeenten te sluiten dienstverleningsovereenkomsten
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	2018 € 910.481
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 488.000 Per 31-12-2018 € 168.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 634.000 Per 31-12-2018 € 634.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 0
Programma	Bestuurszaken
Risico's	Het uiteindelijk tekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is de verdeling van de baten en lasten van de deelnemende gemeenten geregeld. In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.

GR Participatie Noord Groningen / Werkplein Ability

Vestigingsplaats	Uithuizen
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Het bevorderen of activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen en in stand houden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt
Financieel belang: de vaste gemeentelijke bijdrage (Totaal € 243.000)	2018 € 125.964
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 741.000 Per 31-12-2018 € 579.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 4.350.000 Per 31-12-2018 € 4.714.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € - 96.000
Programma	Economie en Maatschappij
Risico's	De gemeenten zijn gezamenlijk aansprakelijk voor eventuele tekorten.

GR Garantievoorziening voormalige Bestuursacademie Noord Nederland

Vestigingsplaats	Assen
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Verplicht
Openbaar belang dat behartigd wordt	Vangnetvoorziening voor verplichtingen die doorlopen richting voormalig aangestelde medewerkers, zoals wachtgeld en FPU-uitkeringen.
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage	Geen
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Nog niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij	Nog niet bekend
Programma	Overhead
Risico's	Geen

Lijst verbonden partijen: vennootschappen

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Verplicht
Openbaar belang dat behartigd wordt	Betreft een bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 4.953 mln. Per 31-12-2018 € 4.990 mln.
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 € 135.072 mln. Per 31-12-2018 € 132.519 mln.
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 337 mln.
Programma	Overhead
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal. In totaal is in 2018 € 11,7 miljard aan langlopende leningen verstrekt: Decentrale overheden € 4,4 mljd. Woningcorporaties € 5,5 mljd. Zorginstellingen € 0,9 mljd. Onderwijsinstellingen € 60 mln. Energie en infrastructuur € 0,8 mljd.

NV Waterbedrijf Groningen

Vestigingsplaats	Groningen
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Verplicht
Openbaar belang dat behartigd wordt	Levering van drinkwater aan ruim 260.000 woningen in de provincie Groningen en in Eelde en Paterswolde
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 73.500.000 Per 31-12-2018 : € 75.600.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 120.300.000 Per 31-12-2018 : € 133.000.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 € 2.100.000
Programma	Overhead
Risico's	De gemeente bezit aandelen van de NV Waterbedrijf Groningen. De gemeente loopt een risico voor ten hoogste de waarde van de aandelen. Door middel van de aandeelhoudersvergadering kan de gemeente invloed uitoefenen op het beleid. Op grond van de statuten kan aan de aandeelhouders een winstuitkering worden gedaan. Deze heeft de afgelopen jaren niet plaatsgevonden.
Opmerking	Daar de accountantscontrole nog niet (25 april 2019) was afgerond zijn de cijfers over 2018 in concept verstrekt.

BV's in verband met splitsing en verkoop Essent

Namen	- Enexis BV - CSV Amsterdam BV - BV Cross Border Lease (vennootschap CBL - BV Publiek Belang Electriciteits-productie - BV Verkoop Vennootschap - BV Vordering op Enexis
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Vennootschappen voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschap behartigt diverse belangen van de verkopende aandeelhouders en hebben daarvoor werkvermogen gekregen.

Naam	**Enexis BV**
Vestigingsplaats	's Hertogenbosch
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Elektriciteitswet 1988 en Gaswet.
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 3.808.000.000 Per 31-12-2018 : € 4.024.000.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 3.860.000.000 Per 31-12-2018 : € 3.691.000.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 : € 319.000.000
Programma	Overhead
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelen-kapitaal.

Naam	CSV Amsterdam BV
Vestigingsplaats	‘s Hertogenbosch
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele schadeclaim procedures voeren.
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 869.698 Per 31-12-2018 : € 745.990
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 53.292 Per 31-12-2018 : € 44.765
Het resultaat van de verbonden partij	2018 : -/- € 123.708
Programma	Overhead
Risico’s	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Naam	BV Cross Border Lease
Vestigingsplaats	‘s Hertogenbosch
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Vennootschap voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschap vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 146.779 Per 31-12-2018 : € 136.957
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 16.517 Per 31-12-2018 : € 22.040
Het resultaat van de verbonden partij	2018 : -/- € 9.822
Programma	Overhead
Risico’s	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Naam	BV Publiek Belang Electriciteits-productie
Vestigingsplaats	‘s Hertogenbosch
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Hierin is het 50% belang van Essent in EZP tijdelijk ondergebracht
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 1.620.245 Per 31-12-2018 : € 1.604.945
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 11.000 Per 31-12-2018 : € 23.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 : -/- € 15.300
Programma	Overhead
Risico’s	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Naam	BV Verkoop Vennootschap
Vestigingsplaats	‘s Hertogenbosch
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de Verkopende Aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringengegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 150.934 Per 31-12-2018 : € 112.116
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 31-12-2018 : € 5.697 Per 01-01-2018 : € 30.170
Het resultaat van de verbonden partij	2018 : -/- € 38.818
Programma	Overhead
Risico’s	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Naam	BV Vordering op Enexis
Vestigingsplaats	‘s Hertogenbosch
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Het overnemen van het netwerk door Enexis kon door Enexis niet bekostigd worden. Daarom heeft Essent haar een lening verstrekt. Deze lening is buiten de deal met RWE gehouden, omdat er geen financiële kruisverbanden mogen bestaan tussen het productie- en leveringsbedrijf. Reden waarom de aandeelhouders deze lening hebben overgenomen. De aflossing van de lening vindt plaats in 4 tranches, waarvan er 3 inmiddels zijn geeffectueerd. De 4e tranche ad € 350 mln zal tot uitbetaling komen op 30 september 2019.
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 9.172 Per 31-12-2018 : -/- € 2.290
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Per 01-01-2018 : € 356.300.000 Per 31-12-2018 : € 356.300.000
Het resultaat van de verbonden partij	2018 : -/- € 11.200
Programma	Overhead
Risico’s	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Lijst verbonden partijen: verenigingen

Vereniging van Waddenzeegemeenten

Vestigingsplaats	Harlingen (statutair) Delfzijl (secretariaat)
Deelname (verplicht/vrijwillig)	Vrijwillig
Openbaar belang dat behartigd wordt	Het tot stand brengen en in stand houden van een overlegstructuur voor het Waddenzeegebied om te komen tot een samenhangend beleid voor dit gebied.
Financieel belang	Jaarlijkse ledenbijdrage gebaseerd p bedrag per inwoner. Voor 2018 bedroeg de bijdrage € 22.000.
Eigen vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Nog niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij	Nog niet bekend
Programma	Bestuurszaken
Risico's	Geen risico's

Belangrijke ontwikkelingen

GR Eems Dollard Regio

De Eems Dollard Regio (EDR) is de noordelijkste Europese grensregio langs de Nederlands-Duitse grens en werd in 1977 opgericht. Het kantoor is gevestigd in Bad Nieuweschans. Het is uitgegroeid tot een Nederlands-Duits ontmoetingscentrum waar grensoverschrijdende bijeenkomsten en andere activiteiten plaatsvinden en talrijke grensoverschrijdende projecten op weg gebracht worden.

Sinds 1997 functioneert de EDR als grensoverschrijdend Openbaar Lichaam op basis van het Verdrag van Anholt. De EDR telt ongeveer 100 leden. Het gaat daarbij om publiekrechtelijke lichamen uit de provincies Drenthe, Groningen en Fryslân, alsmede uit Ostfriesland, het Emsland, de regio Cloppenburg en aangrenzende gebieden. De gemeente Eemsmond is een van die deelnemers in deze GR. In de loop der tijd ontstonden er talrijke contacten en netwerken tussen mensen, ondernemingen en organisaties aan weerszijden van de Europese binnengrens

GR Havenschap Groningen Seaports

Gemeente Eemsmond participeert in de Gemeenschappelijk Regeling Groningen Havenschap Groningen Seaports. Na de verzelfstandiging van het havenbedrijf in 2013 is de rol van de GR hoofdzakelijk die van aandeelhouder en borg. In 2016 is binnen het bestuur van de GR de aandeelhoudersstrategie vastgesteld. In een dergelijke strategie geeft de GR de NV duidelijkheid over de gewenste richting van het havenbedrijf. De wettelijke taken in het kader van havenveiligheid e.d. liggen formeel nog steeds bij de GR, maar worden via een dienstverleningsovereenkomst uitgevoerd door de NV.
Inzake deze publieke taak is te melden dat er in 2017, behoudens enkele kleine nautische-en beveiligingsincidenten en enkele kleine morsingen, geen zware calamiteiten hebben voorgedaan.

Borgstelling door de GR Havenschap Groningen Seaports. Het Algemeen Bestuur heeft op 12 februari 2016 besloten dat de GR Havenschap Groningen Seaports voor een lange termijn (2033) borg staat voor de financiering van Groningen Seaports. Hiertoe is een borgstellingsovereenkomst aangegaan met Groningen Seaports waarmee een 100%borgstelling wordt gerealiseerd voor de op dat moment lopende projecten. De borgstelling is nodig om zekerheden voor de financiële instellingen die leningen verstrekken aan Groningen Seaports NV te realiseren. Bij de verzelfstandiging zijn alle activa (gronden en infrastructuur) in juridische handen gebleven van de GR Havenschap Groningen Seaports, zodat deze niet door Groningen Seaports kunnen worden ingezet als zekerheid. De wijze van borgstelling is getoetst op aspecten van staatssteun.

GR OmgevingsDienst Groningen

Bij de Omgevingsdienst Groningen hebben wij een aantal milieutaken ondergebracht. Het gaat om de taken die verplicht door een omgevingsdienst moeten worden uitgevoerd. Dit zogenaamd BasisTakenPakket is wel licht aan verandering onderhevig. Door aanpassingen in het Besluit Omgevingsrecht (BOR) is een klein aantal taken toegevoegd aan de bestaande lijst van werkzaamheden. Verder nemen wij op basis van zogenaamd maatwerkcontract voor een gering bedrag extra uren af.

Energiebesparing
Het vraagstuk van de energietransitie en in het bijzonder energiebesparing vormt in toenemende mate een aandachtsgebied voor de ODG. Er komt steeds meer aandacht voor het onderwerp energiebesparing en duurzame energie. Begin 2017 heeft de ODG samen met de provincie Groningen een plan van aanpak voor energiebesparing bij bedrijven opgesteld. Het plan is gepresenteerd aan alle opdrachtgevers. Inmiddels is duidelijk dat ook de BMWE-gemeenten enthousiast zijn over dit product en er is/wordt gestart met het benaderen van bedrijven.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld naar 2021
De ODG zal de ontwikkelingen hieromtrent nauwlettend volgen. Verwacht wordt dat een meer samenhangende benadering, een grotere bestuurlijke afwegingsruimte in combinatie met een kortere proceduretijd de werkdruk op het bevoegde gezag zal doen toenemen. Met de ketenpartners wordt de samenwerking gezocht omdat zij ook met deze ingrijpende wijziging te maken krijgen. Verder beoogt de wet een andere manier van werken en dat vraagt om een meer dan alleen wetstechnische implementatie bij zowel de ODG als de bevoegde gezagen.

Bestuurlijke schaalvergroting en takenpakketten
Door gemeentelijke herindelingen daalt het aantal opdrachtgevers. Verschillen in opdrachten zijn hiermee annex. Daarnaast worden de taken op het gebied van APV en bijzondere wetten niet meer uitgevoerd. Dit heeft onder ander te maken met het bereiken van de ondergrens van de robuustheid.

GR Veiligheid Regio Groningen
De veiligheidsregio Groningen voert voor de Groningse gemeenten een aantal (wettelijke) taken uit op het gebied van hulpverlening. Onder andere de brandweerzorg en crisisbeheersing worden door haar verzorgd.
De veiligheidsregio zorgt ervoor dat de hulpverlening en crisisbeheersing op minimaal het wettelijke niveau verzorgd is. Naast de daadwerkelijke hulpverlening worden onder regie van de veiligheidsregio gevraagd en ongevraagd opleidingen, trainingen en oefeningen georganiseerd. Dit doet zij ook voor het College van B&W en de bij crisisbeheersing betrokken medewerkers van de gemeente Eemsmond.

GR Publieke Gezondheid & Zorg Groningen
Als onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling PG&Z heeft de RIGG ook in 2017 de inkoop gedaan voor de 23 Groninger gemeenten in het kader van de jeugdzorg.

GR Volkskredietbank
Gemeente Eemsmond neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling VKB. De gemeente heeft in 2016 het Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 vastgesteld. Wat opvalt is dat de algehele doelstelling om het aantal deelnemers aan preventieve activiteiten te laten stijgen niet is gehaald, wel is het aantal crisissituaties dat wordt afgewend gestegen in 2018.

Verder is één van de doelstellingen dat schuldhulpverlening moet leiden tot duurzame resultaten. Uit de jaarstukken blijkt dat het gemiddelde recidivepercentage in 2018 op 3,1% ligt. Daarmee is het recidivepercentage gedaald ten opzichte van 2017. Landelijk gezien liggen de recidivepercentages rond de 9 tot 16%, dus dit is een zeer goed resultaat.

Beschermingsbewind is geen wettelijke taak van de gemeenten. De kosten en opbrengsten van dit product waren tot voor kort opgenomen in het totale resultaat van de VKB. Om beter zicht te krijgen op de mate waarin dit product kostendekkend is, zijn vanaf 2015 de lasten en baten van beschermingsbewind afzonderlijk van de schuldhulpverleningsproducten in beeld gebracht.

GR VVWNG

Eindafwerking stortlichaam
In 2018 heeft de eindafwerking van het stortlichtaam plaats gevonden. Het werk is door de aannemers opgeleverd en door de ingehuurde directievoerder goedgekeurd. Verwachting is dat de toezichthouder van de provincie het werk ook goed zal keuren.

Nazorgfonds
Op grond van de overeenkomst Nazorgfonds uit 2000 heeft het Vuilverwerkingsbedrijf een bijdrage van €1,2 miljoen in het provinciale fonds gestort. Dit was gebaseerd op een berekening van voor 2000 voor de dubbele eindafwerking van 8 ha en enkele afwerking van 3 ha.
Na afloop van de eindafwerking gaat VVWNG in overleg met de provincie om te kijken of er een deel van het ingebrachte vermogen kan terugvloeien naar het Vuilverwerkingsbedrijf in verband met veranderde uitgangspunten.

Aandelen en leveringsplicht Twence BV
Het Vuilverwerkingsbedrijf is contractueel verplicht jaarlijks brandbaar afval aan te leveren bij Twence tot 2022. Dit contract is niet overgedragen aan Afvalbeheer Noord Groningen BV. Afvalbeheer Noord Groningen BV heeft zich wel verplicht om de verplichting van het Vuilverwerkingsbedrijf uit te voeren.
Bij de aandeelhouders van Twence is samen met een andere gemeenten aangegeven dat het VVWNG bereid is aandelen te verkopen mits de prijs per aandeel acceptabel is. Een aandeelhouders hebben aangegeven interesse te hebben voor inkoop van aandelen. Het VVWNG is in gesprek met deze gemeente.

Toekomstperspectief
Het haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden van opwekken van zonne-energie is afgerond. Conclusie is dat er mogelijkheden zijn om een sluitende businesscase op te stellen voor het exploiteren van een zonnepark. Met GroenLeven is een intentieovereenkomst gesloten met een looptijd van 3 jaar. In deze 3 jaar moeten de plannen uitgewerkt zijn en moet besluitvorming over de aanleg en exploitatie hebben plaatsgevonden. Het VVWNG zal bij realisatie een jaarlijkse pacht ontvangen voor het beschikbaar stellen van de ondergrond.
De provincie heeft aangegeven dat een omgevingsvergunning voor de realisatie van het zonnepark pas kan worden verstrekt, nadat de overdracht van het onderhoud van het stortlichaam aan de provincie heeft plaatsgevonden.

GR WerkOrganisatie DEAL

De Werkorganisatie DEAL-gemeenten voert voor onze gemeente taken uit op gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Door WO DEAL wordt aangegeven dat de omgeving waarin de WO haar werkzaamheden uitvoert erg dynamisch van aard is waarbij het dossier gaswinning het meest in het oog springt. Om de organisatie meer toekomstbestendig te maken is een verandering in de structuur van de organisatie doorgevoerd.
De omgevingswet zal, zoals het er nu uitziet, per 2021 worden ingevoerd. Ondanks deze vertraging wordt vooralsnog niet getornd aan de einddatum van de transitie. Door de omgevingswet worden veel bestaande wetten en regels samengevoegd tot een stelsel dat bestaat uit een wet, vier Amvb's en een ministeriele regeling.

Net als in de voorgaande jaren heeft de Werkorganisatie een afkeurende verklaring over 2018 ontvangen voor rechtmatigheid. Dit is het gevolg van een verkeerde aanbesteding in het verleden. De Werkorganisatie geeft aan dat deze fout in het volgende jaar niet meer voor zal komen, omdat er in 2019 opnieuw aanbesteed kan worden.

Wel moet aandacht gevestigd worden op het feit dat de Werkorganisatie in 2018 geen goedkeurende accountantsverklaring heeft ontvangen voor getrouwheid, maar een verklaring met oordeelonthouding. Deze verklaring is net geen afkeurende verklaring. Dit heft te maken met het feit dat de Werkorganisatie de interne organisatie niet op orde heeft voor een correctie uitvoering van de IKB. Sinds 2016 wordt er met de een IKB (integrale kostprijs) afrekening gewerkt. Dit sluit aan bij de uitkomsten van het rapport dat BMC heeft opgesteld. De Werkorganisatie kan niet duidelijk maken wanneer zijn dit deel van de bedrijfsvoering daadwerkelijk op orde heeft. De toetsing aan de financiële kengetallen zoals schuldquote, solvabiliteit en exploitatieruimte geven geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

GR Ability (PNG)

In december 2017 is door de Colleges van BMWE besloten te stoppen met de verdere integratie van de organisatie Werkplein Ability met het oog op de aanstaande herindeling per 1 januari 2019.
Dat heeft tot gevolg dat er geen geïntegreerde verantwoording komt over het totaal van Werkplein Ability, maar een gedeelde:
1. Jaarverslag 2018 van de GR met betrekking tot de sectoren (Ability)
2. Verantwoording 2018 van de sporen via de Jaarrekeningen van de afzonderlijke gemeenten (SoZaWe Hoogeland).

Voor de verdere inhoudelijke toelichting, verwijzen wij naar paragraaf 6.11 Sociaal Domein BMWE.

6.7 Grondbeleid

Inleiding

Onder het gemeentelijk grondbeleid wordt verstaan: het handhaven van het bestaande grondgebruik, dan wel het realiseren van de gewenste veranderingen in het grondgebruik, passend binnen de door de gemeente geformuleerde doelstellingen in het kader van de ruimtelijke ordening.

Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van de programma's op het terrein van de Economische Structuur, Ruimtelijke ordening, Volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer, Cultuur, Sport en Recreatie. Daarnaast heeft het grondbedrijf een grote financiële impact op de gemeentelijke organisatie. De eventuele baten, maar ook de financiële risico's kunnen invloed hebben op de algemene financiële positie van de gemeente Eemsmond.

De door de gemeente Eemsmond te voeren grondpolitiek heeft betrekking op het maken van keuzes voor de toepassing van het instrumentarium ten aanzien van grondverwerving, kostenverhaal en uitgifte. Het grondbeleid is vastgelegd in de nota Actief en sterk grondbeleid van de Gemeente Eemsmond. Om de doelen van de visie realiseren voert de gemeente actief grondbeleid teneinde:

- de sociale woningbouw zeker te stellen
- de kosten voor herstructurering te betalen
- de vrije kavels te kunnen leveren
- maximaal de regie te kunnen voeren over de stedenbouwkundige kwaliteit

Het afgelopen jaar zijn 3 kavels verkocht in de exploitatie De Laan Zuid in Warffum en 1 kavel in het plan Scherphorn Noord in Uithuizermeeden. Verder is het plan Almersma In Uithuizen woonrijp gemaakt en voor de Laan Zuid in Warffum geldt dat dit voor tweederde is gebeurd.

Financiële positie

De stand van zaken van de exploitatieopzetten wordt hieronder omschreven.
Jaarlijks worden de exploitatieopzetten geactualiseerd en door de raad vastgesteld. De actualisatie van de exploitatieopzetten 2018 (stand 31 december 2017) is in april 2018 door de raad vastgesteld.

De boekwaarde van de drie exploitatieopzetten ultimo 2018 bedraagt € 2.801.429.

De verwachte eindwaarde van de lopende exploitatieopzetten kan als volgt worden weergegeven:

- Almersma -/- € 1.370.854
- LTS-locatie -/- € 463.380
- Scherphorn Noord € 240.030 (positief)

Voor de tekorten van de bovengenoemde lopende exploitaties is een voorziening getroffen (Netto Contante Waarde) van € 1.740.922 (per 31-12-2018)

In het grondbeleid zijn geen bepalingen opgenomen rondom 'winstneming'. Indien sprake is van een positief resultaat wordt deze pas genomen op het moment dat het complex is afgerond.

Bij het bepalen van de uitgangspunten voor de actualisatie van de exploitatieopzetten zijn schattingen gehanteerd. Deze kunnen anders uitpakken. Derhalve bestaat de kans dat ondanks de ingestelde verliesvoorziening extra tekorten ontstaan. Binnen de reserves van de gemeente Eemsmond is hiervoor geen bestemmingsreserve gelabeld. Eventuele tekorten zullen derhalve gedekt moeten worden uit de algemene reserve. Dit risico is overigens wel meegenomen in de analyse van de risico´s zoals opgenomen in de paragraaf Risicobeheersing en Weerstandsvermogen.

Naast de landelijke woningmarktcrisis hebben de aardbevingen gevolgen voor de verkoop.

6.8 Demografische ontwikkelingen

Inleiding

In het gemeentefonds ontvangt de gemeente vanuit het Rijk een krimpbijdrage. Ook Eemsmond ontvangt deze tijdelijke uitkering. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft gemeenten een handreiking toegezonden voor de paragraaf demografische ontwikkelingen. Aan de hand van deze handreiking is deze paragraaf opgesteld. Hiermee geven we een doorkijk van de gevolgen van de krimp voor onderdelen van de programmabegroting.

Tijdelijke krimpmaatstaf

De gemeente Eemsmond heeft de volgende uitkeringen ontvangen:

2014 € 319.924
2015 € 336.467
2016 € 306.425
2017 € 306.425
2018 € 306.425

Het Rijk stelt voor de jaren 2016-2020 jaarlijks een bijdrage van € 1.509.824 vast voor de Eemsdelta Regio. De jaarlijkse bijdrage ligt voor de gehele periode vast en wordt tussentijds niet geactualiseerd. De middelen worden vervolgens binnen de Eemsdelta verdeeld volgens de berekenwijze zoals het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties die hanteert. De verdeelmaatstaven zijn voor de helft gerelateerd aan een vergelijking tussen inwonersaantallen (2007 - 2014) en voor de helft aan de te verwachten bevolkingsdaling (2040).

Het ministerie van BZK heeft inmiddels ingestemd met het verzoek om de middelen van de krimpmaatstaf 2019-2020 niet langer via de Eemsdelta-regio uit te keren, maar deze toe te voegen aan de uitkering van de zelfstandige krimpregio (voormalig) De Marne. Daardoor is er per 1 januari 2019 sprake van 1 budget, dat tezamen € 306.425,-+€ 236.639,-=€ 543.064,- bedraagt. Dit bedrag ontvangt de gemeente Het Hogeland in 2019 en 2020. De uitkering stopt na verwachting na 2020

Demografische ontwikkelingen

Hieronder het aantal inwoners per 1 januari vanaf het begin van deze eeuw, conform gegevens van het CBS.

Jaar	Aantal	Mutatie t.o.v. voorgaand periode
2000	16.432	
2005	16.745	313
2010	16.426	-319
2015	15.770	-656
2016	15.815	45
2017	15.656	-159
2018	15.553	-103
2018	15.402	-151
(Totaal		-1.030

In de afgelopen 18 jaren is het inwoneraantal met ruim 1.000 gedaald, een gemiddelde daling van 57 personen per jaar.

De ontwikkeling ten aanzien van de bevolkingsdaling heeft effect op verschillende taakvelden van de gemeenten. Hieronder noemen wij een aantal, waarin het effect merkbaar is:

- Onderwijs
- Woon- en leefbaarheid

Per onderdeel wordt kort ingegaan op de op de effecten.

Onderwijs

Demografische ontwikkelingen hebben ook effect op het onderwijs en dan met name op het aantal leerlingen. Als gekeken wordt naar het verloop van het aantal leerlingen over de afgelopen jaren, zien we een daling van het aantal leerlingen op de basisscholen van 1369 naar 1089 (-280 t.o.v. okt 2013). Die daling is sterker dan in de vijfjaarsperiode ervoor (-134 tussen 2007 en 2012). Het voortgezet onderwijs laat een daling zien van -42 leerlingen in vijf jaar.

Aantal leerlingen van basisscholen (peildatum 1 oktober):						
school	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
Obs Roodschoul	45	42	46			
Cbs HH Simonides (Roodeschool)	41	45	39			
De Dobbe (Roodeschool)				74	73	66
Obs Schutsluis (Oldenzijl)	39	31				
Obs Onnema (Zandeweer)	61	52				
Obs Neijenstein (Zandeweer			70	62	65	54
Obs Klinkenborg (Kantens)	67	62	58	58	49	43
Obs Usquert	91	86	89	79	70	75

Obs J de Vries (Warffum)	96	87	86	77	77	68
Cbs de Rank (Warffum)	65	67	64	53	43	39
Neutrale school De Sterren (uithuizermeeden)	60	64	75	72	73	75
Cbs De Noordkaap (Uithuizermeeden)	163	163	168	178	169	169
Cbs Brunwerd (Uithuizen)	198	192	183	174	155	137
Rk bs de Schelp (Uithuizen)	145	134	135	131	131	127
Cbs Koning Willem- Alexander (Uithuizen)	136	125	119	108	103	96
Totaal	**1369**	**1315**	**1292**	**1226**	**1154**	**1089**

Aantal leerlingen van middelbare scholen (peildatum 1 oktober)						
school	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
HHC vestiging Warffum	731	745	773	772	734	684
HHC vestiging Uithuizen	399	419	438	471	443	404
Totaal	**1130**	**1164**	**1211**	**1243**	**1177**	**1088**

Wonen en leefbaarheid

Het kader voor het woon- en leefbaarheidsbeleid is vastgelegd in het document: Noord Groningen leeft" Woon – en leefbaarheidsplan 2017-2021.

De prognoses laten zien dat tussen 2017 en 2027 ongeveer 70 huishoudens minder zullen zijn in Eemsmond (volgens het meest waarschijnlijk scenario). Dit is richtinggevend voor de sloop- en nieuwbouwopgave. Tegen 2032 zullen er naar verwachting 224 huishoudens minder zijn.

Met de woningcorporaties zijn hierover prestatieafspraken gemaakt voor 2018 en 2019, onder meer over deze sloop en nieuwbouwopgave, wonen en zorg, energiezuinigheid en leefbaarheid.

Demografie

Net als in voorgaande jaren is de verwachting dat onze gemeente ook komende jaren een daling laat zien qua inwoneraantallen. Ontgroening en vergrijzing gaat gepaard met een gezinsverdunning. Het kantelpunt naar afname van het aantal huishoudens ligt volgens onderstaande prognose van IPB rond 2022.

Bevolking	2007	2012	2017	2022	2027	2032	2037	2042
Eemsmond	16710	16235	15723	15354	14966	14601	14172	13644
Huishoudens	**2007**	**2012**	**2017**	**2022**	**2027**	**2032**	**2037**	**2042**
Eemsmond	6933	6905	7109	7111	7038	6885	6663	6329

Bron: Woningmarktonderzoek MEDAL-gemeenten (KAW, april 2018)

Financieel arrangement Eemsdelta

Voor wat betreft de inzet van de beschikbare financiële middelen in het kader van de demografische ontwikkelingen is een financieel arrangement Eemsdelta vastgesteld door de provincie en de DEAL-gemeenten, geldend van 2010 tot en met 2020. Daarin zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de WWI-gelden.

Gemeente	WWI budget krimpsloop	Provinciaal budget	Gemeentelijke middelen	Aandeel v/h financieel arrangement
Delfzijl	11.182.226	5.928.125	8.555.176	**25.665.527**
Appingedam	609.750	2.540.625	1.575.188	**4.725.563**
Eemsmond	609.750	2.540.625	1.575.188	**4.725.563**
Loppersum	1.148.274	2.540.625	1.844.450	**5.533.349**
	13.550.000	***13.550.000***	***13.550.002***	**40.650.002**
Algemeen	700.000	700.000	700.000	**2.100.000**
Totaal	***14.250.000***	***14.250.000***	***14.250.002***	**42.750.002**

Per 1 januari 2019 kan de (voormalig) gemeente Eemsmond nog een beroep doen op € 36.000,- uit dit arrangement, op voorwaarde dat zij zelf voor cofinanciering zorgdraagt.

6.9 Interbestuurlijk Toezicht

Algemeen

Vanaf 2013 bevatte de Jaarrekening de paragraaf interbestuurlijk toezicht (IBT). Dat was een uitvloeisel van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wet rgt). Op een vijftal aandachtsgebieden - ruimtelijke ordening, vergunningverlening, handhaving & toezicht, monumenten & archeologie, archiefbeheer en huisvesting statushouders - is het toezicht intensiever geworden. Ook het financiële toezicht werd meegenomen in deze paragraaf. De provincie verlangde een IBT-paragraaf in zowel de Jaarrekening als in de Begroting.

Inmiddels is het IBT-stelsel geëvalueerd en is besloten het toezicht in een andere vorm voort te zetten. De paragrafen in de Jaarrekening zijn komen te vervallen. Daarom wordt er in deze Jaarrekening niet nader ingegaan op Interbestuurlijk Toezicht.

6.10 Sociaal Domein BMWE

Inleiding

Deze Jaarrekening is het sluitstuk van de verantwoording 2018 over het Sociaal Domein BMWE. In deze paragraaf worden de ontwikkelingen in 2018 binnen het Sociaal Domein van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond beschreven. Gedurende het jaar 2018 is een drietal monitors uitgebracht waarin uitgebreid beschreven is op welke wijze en in welke mate de doelstellingen in de vier gemeenten gerealiseerd zijn. Overigens is dat niet eenvoudig gebleken. Met name het antwoord op de vraag Welke maatschappelijke effecten hebben we bereikt? is lastig te geven.

Het jaar 2018 heeft in het teken gestaan van de herindeling van de vier gemeenten. Doordat de vier gemeenten al sinds 2015 samen werken, kon op de ingeslagen weg verder gegaan worden. Wat dat aangaat zijn er ook in 2018 belangrijke stappen gezet op weg naar een integrale ondersteuning aan onze inwoners.

2018 is geen eenvoudig jaar gebleken. Financieel lag er grote druk bij met name de Jeugdzorg en Participatie.
Met name de overschrijdingen op de Jeugdzorg baart ons grote zorgen. Overigens staan we daarin niet alleen. Landelijk is het beeld dat de gemeenten ontoereikend budget hebben om de jeugdzorgtaken uit te kunnen voeren. Verderop in deze paragraaf wordt daar nader op ingegaan.

De werkzaamheden voor de herindeling hebben een grote druk gelegd op de medewerkers van de vier gemeenten. Ook de caseload was aanzienlijk. Organisatorisch heeft dat tot gevolg gehad dat het af en toe passen en meten was. Toch kunnen we niet anders constateren dat we samen met Mensenwerk Het Hogeland goed op weg zijn om het Sociaal Domein in de gemeente Het Hogeland vorm te geven.

Integrale aanpak

In 2018 is het werken binnen de vier integrale teams verder doorontwikkeld. Eens in de drie weken werd casuïstiek besproken waarbij de vraag van de inwoner/het gezin en de oplossing van het probleem domeinoverstijgend is. In één casus kan het voorkomen dat een deel van de oplossing in het voorliggend veld wordt gevonden, een deel binnen de Jeugdwet en weer een ander deel binnen de Wmo of Participatiewet. De samenwerking tussen de verschillende disciplines verloopt steeds meer als vanzelfsprekend omdat er over en weer meer kennis is opgedaan over de mogelijkheden binnen de verschillende domeinen.

Eind 2017 hebben bestuurders aanvullend richting meegegeven inzake het werken in integrale teams door expliciet te kiezen voor De Nieuwe Route (Anke Siegers). In 2018 zijn alle medewerkers van de integrale teams getraind in De Nieuwe Route. De Nieuwe Route is vooral een benaderingswijze die stelt dat de hulpvrager in staat moet worden gesteld om zelf regie te voeren als het gaat over het vinden van een oplossing van zijn/haar probleem. Van belang is het betrekken van de omgeving en het (sociaal) netwerk. De integrale teams passen deze benaderingswijze (daar waar de situatie het toestaat) toe.

Basisondersteuning

Inkoop Maatschappelijke Begeleiding (BMWE)

De Maatschappelijke begeleiding aan statushouders is in een onderhandse aanbesteding volgens de Best Value-methode gegund aan MJD. In 2018 zijn zij gestart met de uitvoering van de maatschappelijke begeleiding aan statushouders. MJD geeft hiermee vorm aan de praktische hulp, de hulp bij de start van de inburgering en het stimuleren van participatie en integratie. Tevens is de MJD de contractpartner voor de uitvoering van het participatieverklaringstraject. In het eerste kwartaal is er sprake geweest van een opstartfase. In 2018 heeft MJD voldaan aan vrijwel alle doelstellingen.

Samenvatting MW Hogeland

Met ingang van 2018 wordt de basisondersteuning in Het Hogeland (voormalige BMWE-gemeenten) uitgevoerd door de Tinten Groep. Dit vanuit de afzonderlijke lokale organisatie Mensenwerk Hogeland. Het begin van het jaar 2018 stond voor de basisondersteuning, en haar samenwerkingspartners, in het teken van loslaten van het oude en vertrouwen opbouwen in de nieuwe organisatie en de nieuwe werkwijze. De basisondersteuning bestaat uit; maatschappelijk werk en welzijnswerk, jongerenwerk en individuele cliëntondersteuning. De doelstellingen van de basisondersteuning zijn gericht op de samenwerking in integrale teams waarbij het versterken van de eigen kracht, zelfredzaamheid, participatie en ontwikkeling van inwoners en het verbeteren van de leefbaarheid in de BMWE-gemeenten voorop staat. We zien echter dat ernstige problematiek en crisessituaties veel inzet vragen waardoor de inzet voor preventie onder druk komt. De medewerkers van Mensenwerk Hogeland zijn onderdeel van de basisondersteuning en de sociale teams in de gemeente.

Ontwikkelingen per domein

Jeugdhulpverlening

Inkoop jeugdhulp RIGG

In 2018 is de jeugdhulp ingekocht via een zogeheten Open House procedure. Dit is een inkoopmodel waarbij iedere jeugdhulpaanbieder kan toetreden, die zich ertoe verbindt om de betrokken diensten te leveren tegen vooraf vastgestelde voorwaarden. De RIGG sluit een overeenkomst met elke jeugdhulpaanbieder die voldoet aan en akkoord gaat met de door de RIGG gestelde eisen en voorwaarden. Nieuwe aanbieders kunnen twee keer per jaar

toetreden. Flexibiliteit is een belangrijke reden voor de keuze van dit model. De RIGG kan namens de gemeenten na consultatie op dezelfde toelatingsmomenten voorwaarden, trajecten en pakketten wijzigen. Ook aanbieders kunnen hun portefeuille met producten wijzigen op deze toelatingsmomenten.

In 2018 is gekozen om de vrij besteedbare ruimte te verhogen tot in totaal 13% van het jeugdhulpbudget. Het (beleids)doel hiervan is om jeugdhulp eerder en op maat aan te bieden. De middelen zijn ingezet voor preventieve taken, versterking van de basisondersteuning, praktijkbegeleiding, het toevoegen van gedragswetenschappers aan het CJG en het aantrekken van ondersteuners jeugd en gezin in de huisartsenpraktijk. Zie voor dit laatste onderdeel ook de paragraaf Samenwerking CJG – huisartsen. Ook is een outreachend jongerenwerker van Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN) toegevoegd aan het CJG als specialist op het gebied van verslaving. Doel is het structureel werken aan terugdringen en voorkomen van problematiek rondom middelengebruik.

Samenwerking CJG – onderwijs

Pilot Hogeland College
In 2018 is de pilot Ziekteverzuim gestart op het Hogeland College in Uithuizen. Dit is een pilot om schoolverzuim beter aan te pakken. Leerplicht en CJG zijn hierbij nauw betrokken. De jeugdarts/jeugdverpleegkundigen kunnen bij ziekteverzuim van leerlingen beter de belastbaarheid van leerlingen inschatten en geven ouders/leerlingen daarbij gezondheid bevorderend advies (leefstijl) en/of psycho-educatie. Tevens overleggen de jeugdarts en/of de jeugdverpleegkundigen zo nodig met behandelaren over optimale behandeling of verwijzen voor diagnostiek en behandeling. Ook adviseren zij scholen in eventuele aanpassingen in de onderwijssetting.
Door deze werkwijze komt het ziekteverzuim eerder en beter in beeld. Leerlingen en hun ouders krijgen meer begrip van de negatieve effecten van ziekteverzuim en de positieve effecten van gezondheid bevorderende factoren.
Gebleken is dat, gezien de grote ziekteverzuim problematiek, het van belang is de inzet te verbreden naar alle Voortgezet Onderwijs locaties van de gemeente.

Taskforce Thuiszitters
Eind vorig jaar is in de BMWE-regio de Taskforce Thuiszitters van start gegaan. Deze Taskforce is een multidisciplinaire samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. Het doel hiervan is voorkomen dat kinderen op school uitvallen, of ervoor te zorgen dat thuiszitters weer terug naar school gaan. Deze kinderen hebben vaak complexe problematiek waarbij zowel problemen thuis als op school spelen. Voor deze groep kinderen en jongeren maakt de Taskforce een plan waarbij gewerkt wordt aan het oplossen van belemmeringen op beide vlakken. Hierbij worden ouders, jongeren en kinderen zoveel mogelijk betrokken.

De aanleiding voor de Taskforce
Als gemeente willen wij dat alle kinderen een goede start maken. Ieder kind dat niet naar school gaat, is er daarom één teveel. Sinds de decentralisatie van

de jeugdhulp en de invoering van passend onderwijs is het van belang dat onderwijs en gemeente samenwerken om dit te voorkomen. De Taskforce is in het leven geroepen om deze samenwerking te verbeteren.
De Taskforce is bedoeld voor kinderen met ondersteuningsvragen op het gebied van jeugdhulp en onderwijs. Zij lopen vast op school, en worden vanuit de reguliere routes onvoldoende ondersteund. Zowel kinderen uit het primair- als voortgezet onderwijs kunnen worden besproken binnen de Taskforce.
De Taskforce is een multidisciplinaire overlegtafel. Hierbij zitten zowel professionals uit het onderwijs als jeugdhulp aan tafel. Bij de samenstelling hiervan hebben wij geprobeerd ervoor te zorgen dat alle expertise (jeugd-GGz, jeugdhulp, leerplicht) aanwezig is, en dat er een goede aansluiting is met de bestaande zorgroutes. Ook is er een onafhankelijke voorzitter aangesteld die het proces en de voortgang bewaakt.

De werkwijze en voordelen van de Taskforce
De Taskforce bespreekt complexe gevallen, waarbij sprake is van een bepaalde mate van urgentie. Daarom is het van belang dat de Taskforce snel en adequaat kan handelen en beslissen. Na de aanmelding maakt de Taskforce een integraal plan, waarbij doelen, activiteiten en rollen zorgvuldig worden omschreven. De voorzitter bewaakt de voortgang van de uitvoering van dit plan, en onderneemt direct actie mocht het niet lopen zoals afgesproken. Als er jeugdhulp nodig is, dan kan dit direct worden ingezet (via de jeugdarts of casemanager die als vaste deelnemers aan de Taskforce zijn gekoppeld). De Taskforce komt een keer per maand bijeen.

School als Wijk
In 2018 hebben de gemeenten een project uitgebreid om MBO-studenten (ook uit de BMWE-regio) te begeleiden die door persoonlijke problemen minder functioneren op school. Dit project wordt provincie breed georganiseerd; vanuit onze regio zijn Wmo, CJG en jongerenwerk betrokken.
School als Wijk wordt uitgevoerd in opdracht van de twintig Groningse gemeenten. Het is een voorziening die zorgdraagt voor de uitvoering van de gemeentelijke taken op het terrein van preventie en de wettelijke taken vanuit de Wmo, jeugdwet en participatiewet als vooruitgeschoven post in de MBO-scholen. Uit evaluatie (zie ook hieronder) blijkt dat School als Wijk zowel voor gemeenten als scholen een goede werkwijze is om jongeren in de leeftijd van 16 tot 23 jaar (preventief) te bereiken. Het is een doelgroep die nauwelijks in beeld is bij de basisteams van de gemeenten. Met School als Wijk lukt het deze jongeren in hun eigen leefwereld (school) te bereiken en te ondersteunen in situaties waar ze in hun privéleven/thuissituatie tegen aanlopen maar die belemmerd werken op de schoolloopbaan. De verbinding tussen het MBO-onderwijs en het sociale domein in de woongemeente van de student is het afgelopen jaar versterkt. Er is in korte tijd een goed lopende, provinciaal dekkende, preventieve voorziening opgebouwd en bij zowel scholen als gemeenten is inhoudelijk breed draagvlak om deze werkwijze voort te zetten en bij voorkeur structureel te maken. Ook de jongeren zelf waarderen en hebben baat bij deze wijze van ondersteuning. Dat blijkt uit een tevredenheidsmeting die in juni 2018 onder ruim 170 ondersteunde studenten is gehouden.

Reguliere zorgroutes
Naast al deze initiatieven hebben we in 2018 extra ingezet op het verbeteren en intensiveren van de reguliere (zorgroute) overleggen tussen voorschoolse voorzieningen, onderwijs en CJG.

Om de samenwerking tussen onderwijs en CJG te bevorderen hebben wij (al eerder; in 2014) zorgroutes ontwikkeld. Deze routes hebben als doel om signalen zo snel mogelijk op te vangen, en zo nodig, ondersteuning/ hulp in te zetten (eventueel via doorgeleiding naar het CJG). Binnen deze route zijn de jeugdarts en de jeugdverpleegkundige van de GGD-contactpersoon voor de scholen. Van deze werkwijze gaat een belangrijke preventieve werking uit. Soms is het echter zo dat, ondanks het doorlopen van deze reguliere zorgroutes, de problematiek blijft bestaan. In die gevallen kan worden doorverwezen naar de Taskforce (het is dus een opschalingsmodel). Voordat de Taskforce de casuïstiek overneemt, wordt eerst beoordeeld of alle stappen in de reguliere route goed zijn doorlopen. Naast casuïstiekbespreking is de Taskforce ook bedoeld om knelpunten in deze route te signaleren, en daarmee (zo mogelijk) te verbeteren.

Samenwerking CJG/ jeugdhulp – huisartsen
Het verbeteren van de samenwerking tussen CJG en huisartsen was een van onze speerpunten in het afgelopen jaar. Huisartsen zijn belangrijke verwijzers naar jeugdhulp. Ook kan de samenwerking zorginhoudelijk winst opleveren. In 2018 is gestart met de pilot Ondersteuner Jeugd en Gezin (OJG). De OJG'er is aan vier huisartsenpraktijken gekoppeld en werkt zowel voor de huisartsenpraktijk als het CJG. De OJG'er biedt kortdurende, lichte jeugdhulp. Het doel daarvan is om onze inwoners goede (laagdrempelig en preventief) jeugdhulp te bieden. Hierdoor kan gespecialiseerde, dure zorg worden voorkomen. De RIGG heeft de pilot gevolgd, en bij een positieve evaluatie is het doel om de pilot uit te breiden.

Wmo
In de afgelopen jaren is veel aandacht gegaan naar de transitie van de zorg en ondersteuning en de continuïteit hiervan voor onze cliënten. Hierdoor hebben we minder aandacht gehad voor de transformatieopgaven van de Wmo2015. In 2018 zijn de eerste stappen gezet in de ontwikkeling van algemene voorzieningen. Ook is meer aandacht uitgegaan naar transformatieopgave in het kader van begeleiding en ondersteuning in het kader van de Wmo. Deze stappen worden tezamen met de gecontracteerde aanbieders gezet. Ook zij zien en ervaren de noodzaak van het kantelen in de uitvoering van zorg en ondersteuning. Naast contractpartners zijn gemeenten en aanbieders daarmee ook samenwerkingspartners in het opzetten en behouden van goede structuren en ondersteuning.

Voor de Wmo begeleiding 18+ geldt dat de contracten voor zowel ondersteuning en begeleiding als het Pijlerpartnerschap in 2018 zijn verlengd. In 2019 zal de nieuwe inkoop voor begeleiding en ondersteuning worden voorbereid. De transformatie in innovatie van ondersteuning zullen speerpunten zijn voor de contractering.

Ondersteunen van mantelzorgers

In 2017 is het actieplan 'Hoe helpen wij u te helpen' door de steunpunten Mantelzorg nader uitgewerkt in een gezamenlijk uitvoeringsplan. Beide plannen lopen door in 2018, waarna een evaluatie zal volgen. Het ondersteunen van mantelzorgers (en vooral vroegtijdig (h)erkennen van mantelzorgers) voorkomt dat ze overbelast raken en daardoor niet meer voor hun naaste kunnen zorgen.

Mensenwerk Hogeland voert binnen de opdracht van de basisondersteuning ook taken uit ten behoeve van mantelzorgers. Naast een informatie & advies functie voor mantelzorgers wordt er ook kortdurende ondersteuning geboden door een sociaal werker. Daarnaast heeft Mensenwerk Hogeland boven op de basis ondersteuning in 2018 extra werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van mantelzorgers. Dit was in het kader van het actieplan Mantelzorg. Deze werkzaamheden bestonden onder anderen uit het aanbieden van mindfulness cursussen, het organiseren van respijtvoorzieningen, uitvoeren van de mantelzorgwaardering en activiteiten ontplooien voor jonge mantelzorgers. In het voorjaar van 2019 zullen deze activiteiten geëvalueerd worden en zal er bekeken worden welke activiteiten eventueel vanuit het actieplan binnen de basisondersteuning toegevoegd kunnen worden.

Ondersteuning van vrijwilligers
In 2018 zijn de werkzaamheden voor het Steunpunt Vrijwilligerswerk Bedum uitgevoerd door de coördinator van het Steunpunt Vrijwilligerswerk De Marne en Winsum. Hierdoor waren er in 2018 twee fysieke steunpunten Vrijwilligerswerk: één gehuisvest bij Werkplein Ability in Winsum en één Steunpunt (Vrijwilligerswerk Eemsmond) gehuisvest bij Werk Opmaat in Uithuizen.

De Steunpunten Vrijwilligerswerk staan open voor alle inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties en zijn allemaal aangesloten bij het provinciaal platform www.vrijwilligersgroningen.nl. In 2018 zijn vier zeer geslaagde waarderingsbijeenkomsten voor vrijwilligers georganiseerd, vele matches gemaakt tussen vrijwilligers en organisaties, de NL –Doet actie gecoördineerd met een recordaantal deelnemende verenigingen en is voorlichting gegeven over de nieuwe privacywet en over vrijwilligersverzekeringen. Er zijn afspraken gemaakt over harmonisatie van verzekeringen. Tevens is deelgenomen aan taalhuisprojecten, week van de alfabetisering en aan versterking van inwonerkracht, zie ook het Jaarverslag 2018 van Steunpunt Vrijwilligerswerk De Marne & Winsum en Steunpunt Vrijwilligerswerk Bedum en Jaarverslag 2018 Stichting Werk Opmaat.
In overleg met medewerkers van de Steunpunten, de Kerngroep Inwoners van de Adviesraad Het Hogeland, bestuurders en beleidsmedewerkers is het Uitvoeringsplan Vrijwilligerswerkbeleid Het Hogeland 2019 ontwikkeld. Dit plan is in november 2018 vastgesteld. In het najaar van 2018 hebben beide Steunpunten subsidie aangevraagd bij de provincie Groningen voor het mentorenproject voor statushouders en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente Het Hogeland heeft hiervoor cofinanciering beschikbaar gesteld. Deze subsidies zijn toegekend en in 2019 gaat de uitvoering van het mentorenproject van start. In 2019 wordt verder gewerkt aan ontwikkeling van vrijwilligerswerkbeleid en afstemming met inwonersinitiatieven en dorpencoördinatoren.

Hulp in het huishouden, publiek vervoer, hulpmiddelen, begeleiding
Eind 2017 zijn nieuwe convenanten afgesloten in het kader van de Huishoudelijke Ondersteuning. In 2017 en 2018 is vooral gezamenlijk gewerkt aan de wijzigingen in de uitvoering van de Huishoudelijke Ondersteuning als gevolg van de uitspraken van de Centrale Raad van Beroep. Mede als gevolg van de gezamenlijke inzet op het herstructureren van de Huishoudelijke Ondersteuning is minder aandacht uitgegaan naar de transformatie-opdracht dan gewenst. Er is helaas nog geen structurele oplossing gevonden voor het ontwikkelpunt maaltijdvoorziening. Dit punt blijft onze aandacht houden. Daarnaast ervaren we ook de effecten van het personeelstekort waarmee ook deze sector wordt geconfronteerd. Bij ongewijzigde omstandigheden zal het personeelstekort in de komende jaren de dienstverlening sterk onder druk zetten. Voor zowel de aanbieders als ons als opdrachtgever vormt het zoeken naar passende oplossingen een duidelijk speerpunt. Ook de tariefstijging van het product HO is een duidelijk punt van zorg. De gemeente is op grond van de AMvB-inkoop Wmo gehouden om reële tarieven te betalen aan de aanbieders Huishoudelijke Ondersteuning. De stijging van de CAO heeft in 2018 geleid tot een eerste stijging van tarieven. Daar verwacht wordt dat in het kader van de vergrijzing de vraag naar HO zal stijgen, hetgeen bij ongewijzigd beleid uiteraard negatieve effecten hebben op de gemeentelijke Begroting. Door tezamen met de aanbieders het product HO te innoveren hopen we de HO zowel betaalbaar als uitvoerbaar te houden in de komende jaren.

Publiek Vervoer
In april 2018 is het contract Wmo-vervoer en kleinschalig Openbaar Vervoer ingegaan. Voor het perceel Noord-Groningen zijn in de overeenkomst een paar duidelijke thema's opgenomen: ontsluiting van het ruraal gebied en verduurzaming. Het is in het kader van de leefbaarheid van het minder verstedelijkt gebied dat voorzieningen als winkels, scholen en zorgvoorzieningen goed bereikbaar zijn en blijven. Een goed netwerk van vervoervoorzieningen is in dit kader van groot belang. De Hubs of vervoerknooppunten spelen in dit kader een belangrijke rol. Vervoer draagt ook bij aan integratie en sociale inclusie. Waar mogelijk wordt het overstap van reizigers van speciaal vervoer naar openbaar vervoer bevorderd. In het perceel Noord-Groningen blijven wij dan ook in samenwerking met Publiek Vervoer inzetten op doorontwikkeling van het kleinschalig vervoer.

Het vervoer moet verder meer duurzaam worden uitgevoerd. Hierdoor wordt gestuurd op betere bezetting van voertuigen, maar ook door gebruik van schonere voertuigen. Het perceel Noord-Groningen is een van de zogenaamde koplopers in het kader van het landelijk project Zero Emissie Doelgroepenvervoer.

Hulpmiddelen
In 2018 zijn de nieuwe contracten voor zowel hulpmiddelen als trapliften afgesloten. Voor beide contracten geldt dat de ''zittende'' leveranciers opnieuw zijn gecontracteerd. Het gaat daarbij om langlopende overeenkomsten.

Begeleiding en dagbesteding

Voor het maatwerkdeel van zorg en ondersteuning zullen we verder inzetten op de zogenaamde transformatieopdracht. Deze opdracht aan Pijlerpartners en aanbieders krijgt langzamerhand meer vorm en inhoud in de vorm van pilots en concrete projectplannen. Doorontwikkeling blijft ook punt van aandacht in volgende inkoopprocessen.

De Pijlerpartners hebben in 2018 verschillende activiteiten uitgevoerd. Zo zijn er twee zorgmarkten georganiseerd om de relatie tussen de aanbieders en de Wmo-teams van onze gemeente te versterken. Ook begeleiden de Pijlerpartners een aantal (startende) inwonersinitiatieven op het gebied van informele zorg en niet-indiceerde voorzieningen zoals een respijtvoorziening. Deze initiatieven betreffen: Bommel thoes (Uithuizermeeden), De Holm (Den Andel), Thuiskamer (Ulrum), Ontmoetingscentrum (Winsum) en Charitas (Bedum).

Beschermd wonen
In 2018 is verdere uitwerking en uitvoering gegeven aan het meerjarenprogramma "van Beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat" dat in de 23 Groninger gemeenten is vastgesteld. De voormalige BMWE-gemeenten hebben gezamenlijk bijgedragen aan de projecten vanuit dit meerjarenprogramma. Denk hierbij aan het project Wonen. Er is een convenant opgesteld waarbij aanbieders, corporaties en gemeenten zich committeren aan afspraken om uitstroom uit beschermd wonen en opvang te bespoedigen. In de inkoop 2019-2020 is het product Thuis+ ingekocht dat het mogelijk maakt om Beschermd wonen ambulant aan te kunnen bieden. Er is een nieuw Groninger financieel verdeelmodel ontwikkeld dat in 2021 (na besluitvorming door de raden) wordt ingevoerd. Er is gewerkt aan de decentralisatie van de toegang naar Beschermd Wonen (inclusief de backoffice). Bij de ontwikkeling van de sociale teams is rekening gehouden met het feit dat de indicatiestelling vanaf 2020 mogelijk is in het sociale team.

Participatie
In 2016 is Werkplein Ability ontstaan als samenvoeging van het oude SoZaWe Hoogeland, Werkplein Noord-Groningen en het SW-bedrijf Ability. De verantwoording over het totaal vindt tot en met 2018 nog gescheiden plaats. Bij de verantwoording over de Sectoren van de SW, zal evenals in 2017, in een bijlage ook verantwoording worden gedaan over de werkzaamheden in de Sporen van Werkplein Ability. Voor een uitgebreide verantwoording wordt verwezen naar de later te ontvangen bijlage (mei/juni 2019).

Aantal uitkeringen
De uitkeringen zijn in 2018 sterk gedaald. Op 1 januari 2018 zijn de vier BMWE-gemeenten met 1204 gemeentelijke uitkeringen (bijstand, IOAW, IOAZ, BZ) gestart. De nieuwe gemeente Het Hogeland is op 1 januari 2019 met 1074 uitkeringen begonnen. Dat is een daling van 10,8%. Hierbij is rekening gehouden met een overgang van 27 uitkeringen naar gemeente Westerkwartier door de grenscorrectie van Middag. Zonder deze grenscorrectie zou de daling circa 8% zijn.
In 2018 waren van de 426 beëindigde uitkeringen 202 gerelateerd aan werk. Dat is een percentage van 47,4%. Dit percentage is hoger dan de benchmark. Daarin is 38% gerelateerd aan uitstroom door werk.

Binnen Werkplein Ability is in het verleden bewust ook ingezet op mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Samen met Alfa College en De Hoven is het Wijkleerbedrijf Winsum opgezet. Dat leidt deelnemers op voor een opleiding Zorg en Dienstverlening niveau 1 (Entree-opleiding). In verband met de nieuwe doelgroepen voorzag dat in een behoefte en naar nu blijkt leidt een plek waar mensen zich kunnen ontwikkelen tot vervolgopleiding en werk.

Voor bouw en techniek is in samenwerking met Noorderpoort in Uithuizen een voorschakeltraject ingericht, het project Noorderhuizen. Ook daar is nu een opleiding aan gekoppeld. Door de veranderingen op de arbeidsmarkt blijken werkgevers veel behoefte te hebben aan medewerkers met de juiste competenties en vaardigheden. Diploma's zijn dan minder van belang. Om de duurzaamheid te borgen wordt ingezet op het zo lang mogelijk scholen van de deelnemers, ook na plaatsing bij werkgevers.

In de praktijk blijkt dat met name statushouders gebruik maken van het project Noorderhuizen. Deze groep ziet kans om door een andere vorm van leren, praktijkleren, meer kans te maken op de huidige arbeidsmarkt.
Ongeveer 1/3e deel van het totale uitkeringsbestand betreft mensen met een migratieachtergrond. Het College heeft in de zomer van 2018 extra middelen ter beschikking gesteld om deze groep te begeleiden. Na de zomer van 2018 is gestart met vier medewerkers om een groep van 250 mensen extra te begeleiden. De uitvoering van dit plan loopt ook in 2019 door.

Jeugdwerkloosheid en route dagbesteding

In de Begroting 2019 van de gemeente Het Hogeland is per abuis opgenomen dat de jeugdwerkloosheid groot is. De jeugdwerkloosheid was een groot probleem, echter is dit in de afgelopen jaren steeds verder teruggedrongen. In de arbeidsmarktregio Groningen bestaat de jaarlijkse ambitie om 1000 jongeren aan een baan te helpen. Dit is in de jaren 2016 en 2017 gelukt. In 2018 zijn minder jongeren aan het werk geholpen, te weten 600. Dit heeft vooral te maken met de aantrekkende arbeidsmarkt. Veel jongeren lukt het om zelfstandig een baan te vinden. Daarentegen is het voor de kwetsbare jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt, zonder startkwalificatie veel lastiger geworden om deel te nemen aan de samenleving. Steeds meer jongeren komen in dagbestedingstrajecten terecht of zitten thuis zonder startkwalificatie.
Bij de Jaarrekening van Werkplein Ability 2018 volgt een nadere cijfermatige verantwoording.

In 2018 is de RMC regio Noord Groningen de route dagbesteding ontwikkeld voor het Praktijkonderwijs en het Voorgezet Speciaal Onderwijs. Deze route is een aanvulling op de Route Arbeid. De laatste route is erop gericht om zoveel mogelijk jongeren richting reguliere arbeid te begeleiden. Voor de jongere waarvoor dit niet mogelijk is en die het uitstroomprofiel "dagbesteding" hebben, hebben de gemeenten DAL en Het Hogeland samen met de scholen de route dagbesteding opgezet. Deze route is erop gericht om al tijdens de schoolperiode van de jongere gezamenlijk te kijken naar de toekomst. Daarbij wordt gekeken naar ontwikkelmogelijkheden op de dagbestedingsplek. In 2019

wordt uitvoering gegeven aan het uitvoeringsplan route dagbesteding. Hier worden ook aanbieders van dagbesteding bij betrokken.

Taalhuizen

In 2018 zijn twee nieuwe taalhuizen opgericht. Naast de al bestaande taalhuizen in Uithuizen en Winsum zijn in 2018 ook in Leens en Bedum de taalhuizen officieel geopend. In 2019 wordt verder vorm en inhoud aan de taalhuizen gegeven. De taalhuizen zijn erop gericht om laaggeletterdheid verder terug te dringen.

Beschut Werk/ Themabijeenkomst doelgroepen

PEILDATUM 31 DECEMBER 2018		
Afspraakbanen gemeentelijke doelgroep		
1	Aantal personen uit de gemeentelijke doelgroep van de afspraakbanen met een lopende arbeidsovereenkomst (op peildatum 31 december 2018)	**52**
1a	*Waarvan met een bijstandsuitkering*	**6**
1b	*Waarvan zonder uitkering (NUG)*	**46**
	Waarvan met LKS	**42**
	Waarvan zonder LKS	**4**
1c	*Waarvan jonger dan 27 jaar*	**42**
1d	Aantal personen uit de gemeentelijke doelgroep van de afspraakbanen dat op 31 december aan het werk is via een **proefplaatsing.**	**4**
Loonwaardemeting		
2	Aantal verrichte loonwaardemetingen in 2018	**32**
	Waarvan t.b.v. afspraakbaan	**27**
	Waarvan t.b.v. Beschut Werk	**5**
Beschut werk		
3	Aantal personen uit uw gemeente(n) met wie op de peildatum 31/12 een arbeidsovereenkomst is	**10**
3a	Aantal personen uit uw gemeente(n) dat op 31/12 een indicatie beschut werken heeft	**10**

Beschut werk

In 2018 heeft het College de inzet van Beschut Werk nader geregeld in een beleidsregel. Op grond van de ministeriele regeling is vastgesteld dat de vier gemeenten BMWE gezamenlijk in 2018 achttien personen zouden moeten gaan plaatsen op een beschutte werkplek, als er ook minimaal een gelijk aantal positieve adviezen indicatie Beschut Werk door het UWV zouden zijn afgegeven. Dit is niet het geval geweest.

In 2018 zijn er slechts tien positieve indicaties BW door het UWV afgegeven en deze tien mensen zijn vervolgens geplaatst op een beschutte werkplek. Een belangrijke reden voor het achterblijven van de positieve adviezen indicatie Beschut Werk is dat mensen zich over het algemeen niet zelf melden met een

reeds afgegeven indicatie. Vorig jaar is dit slechts in één situatie gebeurd (Wajonger).

De meeste positieve adviezen voor indicatie worden uiteindelijk bewerkstelligd door actieve begeleiding en onderbouwing van de van de gemeente, in het voortraject naar de aanvraag bij UWV. Er is namelijk een goed beeld van de gemeentelijke doelgroep nodig en er moet veel tijd worden geïnvesteerd om de onderbouwing en dossiervorming naar aanloop van de aanvraag en het advies tot stand te brengen. In 2018 is hiervoor onvoldoende ruimte geweest door gebrek aan capaciteit, mede als gevolg van de werkzaamheden ter voorbereiding op de gemeentelijke herindeling.
De verwachting bestaat dat in 2019 meer mensen zullen gaan instromen in Beschut Werk. In het jaar 2019 moet de gemeente Het Hogeland 23 personen op een beschutte werkplek gaan plaatsen, als er ook minimaal een gelijk aantal positieve adviezen indicatie Beschut Werk door het UWV wordt afgegeven.

Uitvoering minimabeleid

Op grond van het plan Mee Doen! 2018 en 2019 heeft het College zorg voor mensen die gebruik maken van minimaregelingen. Het beleid is gericht op het leiden naar werk. Daar waar dit niet kan is het beleid erop gericht om inwoners op een andere wijze te laten participeren in de samenleving. Inwoners met een minimuminkomen worden gestimuleerd om gebruik te maken van de beschikbare regelingen. In 2018 is veel ingezet op voorlichting en communicatie van de minimaregelingen. Op grond van de regelingen kunnen inwoners met een laag inkomen deelnemen aan sport en culturele activiteiten. Hierbij ligt de nadruk op kinderen en chronisch zieken. Hierbij wordt samengewerkt met diverse maatschappelijke organisaties als Jeugdsportfonds, Jeugdcultuurfonds, Leergeld, Stichting Present, Humanitas, Voedselbank en Kledingbank Maxima. Door de forse inzet op voorlichting en communicatie is er meer gebruik gemaakt van de regelingen die de diverse maatschappelijke organisaties boden. Met name de Stichting Leergeld en de Stichting Jeugdsportfonds hebben veel meer aanvragen binnen gekregen dan in 2017 het geval was.

Nieuw in het minimabeleid is de inzet van het maatwerkbudget. Om professionals de ruimte te geven om snel gerichte hulp te kunnen bieden die noodzakelijk is, is een deel van het minimabudget beschikbaar gesteld in de vorm van een maatwerkbudget. Medewerkers uit het integrale team en binnen het team inkomensondersteuning hebben dit budget ingezet om problemen op te lossen waarvoor via de reguliere wegen geen, of pas na een te lange procedure, middelen beschikbaar zijn. In de eerste maanden van 2018 werd nog geen gebruik gemaakt van dit budget omdat het een nieuwe manier van werken was die met name voor wat betreft de verantwoording verschilt van andere regelingen. In de evaluatie van het minimabeleid in 2019 volgt nadere informatie over de ingezette voorzieningen in 2018.

Vangnetuitkering

De betaling van de algemene uitkeringen voor bijstandsgerechtigden geschiedt vanuit de BUIG-middelen. Dit budget is niet toereikend gebleken in de afgelopen jaren voor de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond.

Over de jaren 2015, 2016 en 2017 zijn hiervoor vangnetuitkeringen aangevraagd. De uitkeringen over de jaren 2015, 2016 en 2017 zijn inmiddels ontvangen. De analyse om voor het jaar 2018 een aanvraag voor de vangnetuitkering in te kunnen dienen is in november 2018 ter goedkeuring voorgelegd aan de vier afzonderlijke raden en vastgesteld. Voor het jaar 2019 bestaat de verwachting dat de nieuwe gemeente Het Hogeland ook een aanvraag in zal moeten dienen voor de vangnetuitkering.

Budgettaire ontwikkelingen

Bij de invoering van de decentralisaties in 2015 was bekend dat van rijkswege de jaren na invoering het rijksbudget voor de decentralisaties zou gaan dalen. Ten tijde van het opstellen van de Begroting 2018 bedroeg op basis van de meeste recente informatie (meicirculaire 2017) het budget voor de decentralisaties € 31,4 miljoen. Op basis van ontwikkelingen in de circulaires (onder andere loon en prijsindex) viel het uiteindelijk budget in 2018 € 715.000 hoger uit. Zie voor een specificatie onderstaande tabel.

	2018 BMWE	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond
Wmo 2015	8.367.709	1.702.681	1.777.672	1.795.782	3.091.574
Jeugd	13.154.451	2.591.253	2.363.398	3.253.234	4.946.566
Participatie	10.598.076	1.389.331	1.897.204	2.177.113	5.134.428
TOTAAL 3D realisatie	32.120.235	5.683.264	6.038.274	7.226.129	13.172.568
Begroting 2018	31.405.311	5.584.403	5.889.918	7.069.068	12.861.922
Verschil	714.924	98.861	148.356	157.061	310.646

In de programmaverantwoording wordt financieel verantwoording afgelegd over de inkomsten en de uitgaven. Op grond van eerdere besluitvorming zal het saldo van de decentralisatie(s) gemuteerd worden op de reserve sociaaldomein/decentralisaties.

Solidariteit Jeugd

De provinciale solidariteit op de uitgaven jeugdhulp is met terugwerkende kracht per 1 januari 2018 teruggebracht naar de gezamenlijke subsidies (o.a. Veilig Thuis) en beschikbaarheid van bepaalde functies zoals bijvoorbeeld die van Het Poortje. De omvang van deze gezamenlijk uitgaven bedraagt ongeveer 14 miljoen. Naar rato van het aandeel van de rijksbijdrage doen de BMWE-gemeenten hier een bijdrage in.

Wat hebben we bereikt? / Wat hebben we ervoor gedaan?

Jeugd

• We ondersteunen inwoners in het gebruikmaken van hun eigen kracht en het eigen netwerk	• Dit is verankerd in de werkwijze van de partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer.
• We de-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren zoveel mogelijk vragen en problematiek rondom opgroeien en opvoeden	• Dit is verankerd in de werkwijze van de partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer.
• We bieden eerder (jeugd)hulp op maat aan	• De basisondersteuning is doorontwikkeld • De jeugdhulp is ingekocht volgens de Open House methode • De toegankelijkheid van het CJG verbeteren en de bekendheid is vergroot (te zien aan de toename van het aantal aanmeldingen voor jeugdhulp bij de gemeente) • De pilot Ondersteuner Jeugd en Gezin bij de huisartsen is gestart
• We bieden meer ruimte aan professionals en zorgen voor een vermindering van regeldruk	• We hebben een maatwerkbudget beschikbaar gesteld voor professionals om snelle vormen van ondersteuning in te zetten
• We zorgen voor een optimale samenwerking met huisartsen, voorschoolse voorzieningen en het onderwijs	• We monitoren en evalueren van de zorgroutes met het onderwijs. • De pilot Ondersteuner Jeugd en Gezin bij de huisartsen is gestart

In de Begroting was opgenomen dat verschillende beleidsdoelen geëvalueerd zouden worden. Het afgelopen jaar is veel inzet gepleegd in het analyseren van de tekorten in de jeugdzorg en opstellen van maatregelen om de zorg efficiënter en goedkoper te organiseren. Doordat dit prioriteit had, heeft er geen evaluatie van de beleidsdoelen plaatsgevonden. Herijking van de beleidsdoelen zal onderdeel worden van de nieuw op te stellen Integrale Zorgvisie.

Wmo

• Algemeen: Start maken met transformatieopgave	• De transformatieopgave is helder en concreet. De ondersteuning wordt waar mogelijk dichtbij huis georganiseerd en de zelf- en samenredzaamheid wordt bevorderd. Waar mogelijk wordt zwaardere ondersteuning afgeschaald zodat deze vorm van ondersteuning voldoende toegankelijk blijft voor degene die dit echt nodig heeft,

• Basisondersteuning: Goede samenwerking in integrale teams. Versterken eigen kracht, zelfredzaamheid, participatie van inwoners. Verbeteren van leefbaarheid in BMWE-gemeenten.	• De basisondersteuning wordt verder doorontwikkeld met Mensenwerk Hogeland
• Beter ondersteunen en faciliteren van vrijwilligers en	• Ontwikkelen en uitvoeren van vrijwilligersbeleid
• Mantelzorgondersteuning: Ondersteunen van mantelzorger en overbelasting van mantelzorgers voorkomen	• Mensenwerk Hogeland voer het actieplan Mantelzorgondersteuning uit.
• Voorkomen dat inwoners zorg/ondersteuning mijden of in financiële problemen raken door de stapeling van eigen bijdrages uit Zorgverzekeringswet en Wmo	• Vanuit de collectieve zorgverzekering worden de effecten van stapeling bestreden. Feit blijft dat de grootste
• Inwoners met een ondersteuningsbehoefte krijgen de hulp of ondersteuning die nodig is.	• Ondersteuning op maat inzetten, waarbij integraal gekeken wordt wat nodig is (maatwerkvoorzieningen, algemene voorzieningen, ondersteuning uit eigen
• Beschermd wonen: stappen maken in de transformatieopgave scheiden van wonen en zorg.	• Uitvoering geven aan meerjarenprogramma Van beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat. Meer

Participatie

• Een goed werkende uitvoeringsorganisatie voor werk en inkomen.	• In 2018 is het strategisch beleidsplan geëvalueerd en is een nadere analyse uitgevoerd van het Strategisch beleidskader Werk en
• Meer werk voor onze inwoners	• In 2017 zijn ruim 200 uitkeringsgerechtigden aan het werk gegaan. Dit betreft ruim 47% van de beëindigingen.
• Onze inwoners meer laten participeren in de samenleving	• De regelingen voor minima op grond van de nota Mee Doen! zijn in 2018 uitgevoerd. In 2018 is extra ingezet op samenwerking met de verschillende partners en is ingezet op communicatie van de diverse regelingen. Dit heeft
• We bieden onze inwoners ruimte om te participeren en we bieden onze professionals ruimte om de	• We hebben een maatwerkbudget beschikbaar gesteld voor professionals om snelle vormen

• Voor de tekorten op het BUIG budget (inkomensdeel) vragen we een vangnetuitkering aan.	• In november 2018 is de analyse op het tekort van het inkomensdeel ter bespreking aan de vier raden voorgelegd. Hiermee hebben we in 2018 voldaan aan de voorwaarde om in 2019 de

Beleidsindicatoren

Bij de invoering van het huidige Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van Raad. Er zijn ruim 10 jaar na invoering van het BBV diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV. In de periode tussen 2014 en 2015 heeft een commissie onder aanvoering van wethouder Stef Depla een advies uitgebracht inzake de vernieuwing BBV. In maart 2016 is het wijzigingsbesluit BBV in de Staatscourant gepubliceerd. De indicatoren worden door het rijk beschikbaar gesteld via www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren inzake de decentralisaties staan hieronder opgenomen.

10	**Participatie** **6.3 Inkomensregelingen** **6.4 Begeleide participatie** **6.5 Arbeidsparticipatie-instrumenten gericht op toeleiding naar werk**

Inhoud

We begeleiden, door sociaal beleid uit te voeren, werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Zij kunnen dan zij zelfstandig en zonder hulp van de overheid in hun eigen levensonderhoud voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. We stimuleren zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Indicator (download 7 februari 2019)				
			Bedum	de Marne	Winsum	Eems-mond	Landelijk
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar *	2017	375,1	490.8	365	437.5	651.5
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar **	2015	5,05%	5,64%	3,88%	6,88%	6,58%
Netto arbeids-participatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking ***	2017	66,6%	62%	65,2%	62,8%	66,6%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen **	2015	2,24%	2,79%	1,83%	2,33%	1,52%
Personen met een bijstands-uitkering	Aantal per 1.000 inwoners ***	2018	27,6	43,3	30,6	42,5	38,5
Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar ***	2018	33,9	53,8	45,4	60,4	26,1

**) bron: LISA (Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen)*

***) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel*
****) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)*

Onderdeel Taakvelden	Jeugdwet en Wmo 2015 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.2 Wijkteams 6.6 Maatwerk-voorzieningen (Wmo) 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Jeugd
Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg.
We willen dat de jeugd mogelijkheden krijgt om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien tot zelfstandige en evenwichtige volwassenen. Als ondersteuning, hulp of zorg nodig is, moet deze hulp zo vroeg mogelijk geboden worden, in de lichtste vorm, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Wij willen bevorderen dat er vanuit de ouders, de school, de buurt en de samenleving aandacht voor en betrokkenheid bij de (zorg voor) jeugdigen is. Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen en ouders staan hierbij voorop. Bij ernstige gedrags- of ontwikkelingsproblematiek moet er gespecialiseerde hulp in de buurt van het kind en de ouders zijn.

Wmo
Onze maatschappelijke ambitie is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, buren, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden**:**
Gemeenschapszin: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- Participatie: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- Samenwerking: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Vertrouwen: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- Gelijkwaardigheid: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- Verantwoordelijkheid: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- Toegankelijkheid: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;
- Keuzevrijheid : Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

In onze gemeente zijn de meeste inwoners zelfredzaam en nauw verbonden met de samenleving waaraan zij actief deelnemen. Wij zorgen samen met hen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Indicator (download 7 februari 2019)				
			Bedum	de Marne	Winsum	Eems-mond	Landelijk
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen *	2015	0,93%	1,49%	0,51%	1,04%	1,45%
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar **	(H1) 2018	10,8%	10,6%	9,8%	13,4%	9,2%
Jongeren met jeugdbescher-ming	% van alle jongeren tot 18 jaar **	(H1) 2018	0,7%	0%	0,7%	1,5%	1,0%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar **	(H1) 2018	0%	0%	0%	0,5%	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrange ment Wmo	Aantal per 1.000 inwoners **	(H1) 2018	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	58

**) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel*
***) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)*

JAARREKENING

7 Balans en toelichting

7.1 Balans per 31 december 2018

ACTIVA	31 december 2018		31 december 2017	
VASTE ACTIVA				
Materiële Vaste Activa		73.269.579		74.737.998
Investeringen met economisch nut				
- Gronden uitgegeven in erfpacht	78.701		78.701	
- Niet in exploitatie genomen gronden	872.245		947.065	
- Overige investeringen met economisch nut				
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	31.972.187		32.882.336	
	18.566.992		18.855.209	
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	20.009.655		20.170.399	
Overige grond en hulpstoffen (overige gronden)	1.769.799		1.804.288	
Immateriële vaste activa				
Bijdragen aan activa in eigendom van derden		80.863		85.662
Financële vaste activa		2.657.819		2.626.838
Kapitaalversterkingen aan:				
- deelnemingen	520.654		520.654	
- overige verbonden partijen	14.135		14.135	
Leningen aan:				
- woningbouwcorporaties	186.503		191.574	
- deelnemingen	773.595		773.595	
Overige langlopende leningen	1.162.932		1.126.879	
Bijdragen aan activa in eigendom van derden			-	
Totaal vaste activa		76.008.261		77.450.497
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden		1.930.829		1.405.357
Grond- en hulpstoffen:				
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden			-	
- Overige grond- en hulstoffen (overige gronden)			-	
Onderhanden werk				
- Bouwgronden in exploitatie	1.752.218		669.399	
Overige voorraden	178.611		735.958	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		10.175.668		10.805.467
Vorderingen op openbare lichamen	4.277.546		3.920.174	
Overige vorderingen	3.202.364		2.393.266	
Schatkist	2.695.758		4.492.028	
Liquide middelen		235.954		246.956
Kassaldi	4.895		9.096	
Banksaldi	231.059		237.859	
Overlopende activa		2.148.256		3.063.543
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen bedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	128.159		80.277	
- Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.020.097		2.983.265	
Totaal vlottende activa		14.490.707		15.521.323
Totaal Activa		**90.498.968**		**92.971.820**

PASSIVA		31 december 2018		31 december 2017
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen		17.918.646		24.454.064
Algemene reserve	3.677.275		6.187.332	
Bestemmingsreserves	13.135.858		16.605.299	
Gerealiseerd resultaat	1.105.513		1.661.433	
Voorzieningen		7.469.568		8.920.014
voorzieningen voor verplichtingen en risico's	6.767.502		7.816.528	
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	702.066		1.103.486	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		36.504.522		40.187.531
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	36.504.522		40.187.531	
Totaal vaste passiva		61.892.736		73.561.610
VLOTTENDE PASSIVA				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		17.040.852		12.591.819
Overige kasgeldleningen	10.500.000		5.000.000	
Banksaldi	1.123.869		3.353.521	
Overige schulden	5.416.983		4.238.298	
Overlopende passiva		11.565.380		6.818.391
- verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	9.982.375		6.166.790	
- De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dien ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	-		-	
- overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	1.583.005		651.601	
Totaal vlottende passiva		28.606.232		19.410.210
Totaal Passiva		**90.498.968**		**92.971.820**

Waarborgen en garantstellingen	27.127.000	28.008.000

7.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de Financiële verordening en de nota's activabeleid en reserves en voorzieningen gemeente Eemsmond.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de Jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten.

Materiële vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

Met ingang van 2017 dienen ook alle investeringen met maatschappelijk nut te worden geactiveerd

In de Nota activabeleid 2017 – 2020 staan de richtlijnen "waardering & afschrijving" van de vaste activa. De afschrijfmethodes en –termijnen, zoals vermeld in de bijlage bij de Nota activabeleid, zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Afschrijvingsmethoden en -termijnen vaste activa

Immateriële vaste activa			
Omschrijving	**Afschrijvingsmethode**	**'oude' Afschrijvingstermijn**	**Voorgestelde afschrijvingstermijn**
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	Methode afhankelijk van soort actief waarin wordt bijgedragen	Termijn afhankelijk van soort actief waarin wordt bijgedragen	Termijn afhankelijk van soort actief waarin wordt bijgedragen
Materiële vaste activa waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven			
Omschrijving	**Afschrijvingsmethode**	**'oude' Afschrijvingstermijn**	**Voorgestelde afschrijvingstermijn**
Grond-, weg- en waterkundige werken		Overeenkomstig het GWRP	Overeenkomstig het GWRP
Rioleringen:	Annuïtair	25 jaar	25 jaar
Rioleringen (mechanisch)	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Rioleringen (overig)	Annuïtair	60 jaar	60 jaar
Vrijverval	Annuïtair	60 jaar	60 jaar
Gemalen bouwkundig	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Mechanische riolering (bouwkundig)	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Persleiding	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Milieumaatregelen (investering)	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Grondwatermaatregelen (investering)	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Ondergrondse containers	Lineair	10 jaar	10 jaar
Overige materiële vaste activa			
Begraafterreinen	Annuïtair	30 jaar	30 jaar
Sportterreinen	Annuïtair	25 jaar	25 jaar

Materiële vaste activa met een economisch nut			
Omschrijving	**Afschrijvings-methode**	**'oude' Afschrijvingstermijn**	**Voorgestelde afschrijvingstermijn**
Gebouwen:			
Nieuwbouw	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Aankoop en/of renovatie	Annuïtair	25 jaar	25 jaar
Uitbreiding/verbouw	Annuïtair	Maximaal 25 jaar bij levensduurverlengende investering, anders afschrijvingstermijn hanteren van restant afschrijvingsmethode van het actief dat wordt uitgebreid/ verbouwd.	Maximaal 25 jaar bij levensduurverlengende investering, anders afschrijvingstermijn hanteren van restant afschrijvingsmethode van het actief dat wordt uitgebreid/verbouwd.
Nieuwbouw tijdelijke gebouwen	Lineair	10 jaar	10 jaar
Veiligheidsvoorzieningen	Lineair	10 jaar	10 jaar
Bouwkundige voorzieningen	Lineair	10 jaar	10 jaar
Inventaris	Lineair	10 jaar	10 jaar
Technische installaties in gebouwen	Lineair	15 jaar	15 jaar
Vervoermiddelen			
Vrachtwagens en aanhangers	Lineair	10 jaar	10 jaar
Reinigingsauto's	Lineair	7 jaar	7 jaar
Tractoren	Lineair	7 jaar	7 jaar
Auto's e.d.	Lineair	7 jaar	7 jaar
Sneeuwploeg (gemeentebedrijf)	Lineair	10 jaar	10 jaar

Machines, apparaten en Installaties:			
Telefooninstallaties	Lineair	10 jaar	10 jaar
Mobiele telefoons	Lineair	Niet benoemd	3 jaar
Machines gemeentebedrijf: (Maaiers, sproeimachines, bladzuigers, rioolontstoppers, houtversnipperaars e.d.	Lineair	7 jaar	7 jaar
Maaiers gekoppeld aan tractoren	Lineair	5 jaar	5 jaar
Trilwals	Lineair	10 jaar	10 jaar
Overig	Lineair	10 jaar	10 jaar
Overige materiële vaste activa			
Hardware	Lineair	4 jaar	4 jaar
Netwerkcomponenten	Lineair	10 jaar	10 jaar
Speelvoorzieningen	Lineair	10 jaar	10 jaar
Minicontainers	Lineair	Niet benoemd	7 jaar
Overige vaste activa	Lineair	10 jaar	10 jaar

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut			
Omschrijving	**Afschrijvingsmethode**	**'oude' Afschrijvingstermijn**	**Voorgestelde afschrijvingstermijn**
<u>Grond-, weg- en waterkundige werken</u>			
RBW-funderingen	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Overige wegen/straten	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Fiets- en wandelpaden	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Trottoirs	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Pleinen	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Bruggen	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Beschoeiing	Annuïtair	40 jaar	40 jaar
Herstel kade en steigers	Annuïtair	30 jaar	30 jaar
Openbare verlichting	Lineair	10 jaar	10 jaar
Groen en plantsoenen			
<u>Overige materiële vaste activa</u>			
Overige vaste activa	Lineair	10 jaar	10 jaar
Financiële vaste activa			
Aandelen		Geen afschrijving. Deelnemingen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde, indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs.	Geen afschrijving. Deelnemingen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde, indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs.

In overeenstemming met het activering- en afschrijvingsbeleid worden activa beneden een bedrag van de € 15.000 niet geactiveerd.

Materiële vaste activa met een economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden
De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).

Investeringen met een economisch nut, waarvoor de bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval, dan worden deze investeringen voortaan op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.
In formele zin betreft dit een stelselwijziging. Deze wijziging heeft echter geen effect op de omvang van het vermogen. Er is enkel sprake van herrubricering, die voorgeschreven is vanuit de verslaggevingregels (BBV).

Overige investeringen met een economisch nut
De waardering van deze materiële vaste activa is gebaseerd op de verkrijging- of vervaardigingprijs (artikel 61, lid 1 BBV), verminderd met bijdragen van derden en de afschrijvingen.
Definities:

- De verkrijgingprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten;
- De vervaardigingprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Tevens kan een redelijk deel van de indirecte kosten en rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend.

Bij investeringen met een meerjarig economisch nut geldt dat de verminderingen over de hele looptijd (lineair) gecorrigeerd worden met de berekende afschrijvingslasten.

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut

In artikel 59 BBV is bepaald dat alle investeringen moeten worden geactiveerd, met uitzondering van de kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde.
Met ingang van 1 januari 2017 (vernieuwing BBV) moeten investeringen met maatschappelijk nut (wegen, parken, openbare verlichting e.d.) verplicht worden geactiveerd. Deze investeringen mogen niet meer in één keer als last worden genomen. Dit betekent dat afschrijving moet plaatsvinden over de gebruiksduur en dat reserves niet meer direct in mindering op de investering mogen worden gebracht.

Via de vorming van afschrijvingsreserves kunnen de afschrijvingen, die in de exploitatie op de betreffende producten staan, worden afgedekt door jaarlijks gedurende de looptijd van de investering een bedrag gelijk aan de afschrijvingslasten uit die afschrijvingsreserves te laten vrijvallen.
Voorheen werd geen gebruik gemaakt van de afschrijvingsreserves. Nu de investeringen met een maatschappelijk nut niet meer in 1 keer volledig ten laste van de exploitatie mogen worden gebracht, is besloten om met ingang van de Begroting 2017 gebruik te maken van de mogelijkheid tot het instellen van afschrijvingsreserves.
Ontvangen bijdragen (bijvoorbeeld subsidies) mogen in mindering worden gebracht op het investeringsbedrag. Voorwaarde is dat de bijdrage een rechtstreekse relatie moet hebben met het actief (artikel 62, lid 2 BBV).

Voorzieningen die zijn gevormd wegens de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, lid 1b, moeten in mindering worden gebracht op deze investeringen.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn activa waar tegenover geen bezittingen staan. Als de kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief voldoen aan de voorwaarden in artikel 60 BBV, mogen deze kosten geactiveerd met het totaalbedrag van de investering onder de materiële vaste activa.

Financiële vaste activa

De financiële activa bij de gemeente Eemsmond bestaan uit:

- Kapitaalverstrekkingen aan:
  - Deelnemingen
  - Gemeenschappelijke regelingen
  - Overige verbonden partijen
- Leningen aan:
  - Woningbouwcorporaties
  - Deelnemingen
- Overige langlopende leningen
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs, verminderd met - voor wat de geldleningen betreft - de aflossingen op de geldleningen. De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden annuïtair afgeschreven in dezelfde termijnen als de eigen materiële vaste activa.
Deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs (artikel 65.2 BBV). Op deelnemingen en effecten wordt in principe niet afgeschreven.

Vlottende activa

Vlottende activa zijn bezittingen met een relatief snelle doorlooptijd. Dit betekent dat ze gemakkelijk in geld zijn om te zetten. Ze zijn “liquide”.

Voorraden

Vanaf 1 januari 2016 komt in verband met een wijziging van de BBV vanuit de notitie Grondexploitaties 2016 de balanscategorie 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) niet meer voor. Dit betekent dat vanaf genoemde datum NIEGG overgaat van de voorraden naar de terreinen en gronden bij de materiële vaste activa.

De onderhanden werken zijn opgenomen tegen de verkrijgingprijs vermeerderd met de vervaardigingkosten, inclusief de bijgeschreven rente, verminderd met de opbrengsten wegens gerealiseerde verkopen en ontvangen (rijks)subsidies.
Het verloop van de gronden in exploitatie en de overige bestemmingsplannen is aangegeven in de bijlagen bij het Jaarverslag en de Jaarrekening 2018.
De voorziening tekorten op exploitaties is gevormd voor de grondexploitatieplannen die naar verwachting verliesgevend zullen gaan sluiten.
Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingprijs in mindering gebracht.

Overige gronden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs of lagere marktwaarde, zijnde de agrarische waarde.

Overige voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs. Jaarlijks wordt de waardering van de vorderingen beoordeeld. Voor oninbare debiteuren wordt een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen kostprijs opgenomen.

Eigen Vermogen

De reserves zijn onderverdeeld in de algemene reserve en bestemmingsreserves en het saldo van de baten en lasten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen historische kosten van de betrokken verplichting c.q. het voorziene verlies met uitzondering van de pensioenverplichting ten behoeve van de (gewezen) wethouders. Deze voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige pensioenbetalingen. Ook de voorzieningen tekorten op exploitaties en baggerplan zijn tegen contante waarde opgenomen.
De onderhoudsvoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren onderhoud.
Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar.

In het wijzigingsbesluit van 25 juni 2013, van toepassing met ingang van het begrotingsjaar 2014, is in artikel 44, lid d BBV een separate voorzieningscategorie geïntroduceerd voor vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven (zie notitie riolering 2014 commissie BBV).
De gemeente Eemsmond maakt geen gebruik van de mogelijkheid om deze voorziening in te stellen.

Langlopende schulden

Hierbij is sprake van vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer. De leningen worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs, verminderd met gedane aflossingen.

Vlottende passiva

Deze schulden worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs.

Kortlopende schulden (< 1 jaar)

De overlopende passiva zijn onder andere de nog niet bestede bijdragen van derden met een specifiek bestemmingsdoel en nog te betalen kosten (niet door een crediteur gefactureerd).

Overlopende passiva

Onder de overlopende passiva worden afzonderlijk opgenomen de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Systematiek indexering gemeente- en provinciefonds
De indexering van het gemeentefonds via het accres vindt jaarlijks plaats via de meicirculaire van het Rijk. Het definitieve accres voor 2018 wordt gemeld in de meicirculaire van jaar 2019 en verwerkt in het uitkeringsjaar van jaar 2019 (als afwikkelingsverschil). Ten behoeve van de jaarafsluiting 2018 is het accres zoals gemeld in de septembercirculaire 2018 de laatstgemelde stand.

Het is niet mogelijk een voorziening of een overlopend passief te vormen voor een mogelijk tegen- of meevallende uitkering ten opzichte van het accres. Wel is het mogelijk om een deel van het rekeningresultaat van 2018 via het raadsvoorstel voor resultaatbestemming - hiervoor te bestemmen of dit als een risico te benoemen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente geborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.
In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen.

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in meegenomen in het resultaat indien zij voor het opmaken van de Jaarrekening bekend zijn geworden.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingprijs in mindering gebracht.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop de lasten betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan vakantiegeld en/of verlofaanspraken en dergelijke.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de Jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar.

Resultaatbestemming

Alle vermogensmutaties worden inzichtelijk gemaakt via het exploitatieresultaat. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden in het lopende boekjaar verwerkt conform de vastgestelde begrotingsposten daarvoor. De mutaties in de bestemmingsreserves zijn gebaseerd op de werkelijke kosten. De mutaties in de algemene reserve zijn conform de begrote toevoegingen en onttrekkingen. Voor de bestemming van het resultaat is in hoofdstuk 15 van de Jaarrekening een voorstel opgenomen.

7.3 Toelichting op de balans

In de toelichting op de balans zijn de belangrijkste wijzigingen op de balans opgenomen. In de bijlagen behorende bij deze Jaarrekening zijn uitgebreide specificaties opgenomen. Het betreft hier:
- de geactiveerde kapitaaluitgaven;
- de langlopende geldleningen;
- de reserves en voorzieningen;
- de berekening van het omslagpercentage;
- het verloop van de grondexploitaties;
- de investeringen en financieringen.

In deze specificaties staan onder andere de vermeerderingen, verminderingen en begin- en eindsaldi per post vermeld. Deze mutaties hebben plaatsgevonden conform de oorspronkelijke raadsbesluiten en wettelijke voorschriften. Verder verwijzen wij ook naar de bijlagen voor een overzicht van de speerpunten van beleid 2016 en voorgaande jaren, een overzicht van de verbonden partijen, de risico's en het weerstandsvermogen, het EMU-saldo en de SISA-bijlage.
In artikel 51 BBV is bepaald dat in de toelichting van de balans wordt aangegeven volgens welke methode de afschrijvingen worden berekend. Het BBV laat de gemeenten vrij in de keuze van afschrijvingsmethodiek. De keuze van de methode is sterk bepalend voor de hoogte van de afschrijving. In de praktijk zijn in onze gemeente de volgende methoden het meest gangbaar:

Lineaire afschrijving
- de afschrijvingskosten blijven gedurende de looptijd constant;
- de kapitaallasten dalen door jaarlijkse afname van de rentecomponent.

Annuïtaire afschrijving
- de afschrijvingskosten nemen jaarlijks toe;
- de kapitaallasten blijven jaarlijks constant doordat de toename van de afschrijvingskosten wordt gelijkgesteld aan de afname van de rentecomponent.

In hoofdstuk 12 van deze Jaarrekening is het verloop van de kapitaaluitgaven weergegeven met informatie over:
- de raming inclusief wijzigingen;
- het ter beschikking gestelde krediet per 1 januari 2017;
- het in de loop van 2017 beschikbaar gestelde krediet;
- de uitgaven op het krediet;
- de onder-/overschrijding op het krediet;
- het bedrag dat aan het einde van het boekjaar nog beschikbaar is.

In de toelichtingen op de programma's is de analyse opgenomen van de over- en onderschrijdingen op de investeringen. De over- en onderschrijdingen worden bij het vaststellen van de Jaarrekening geautoriseerd.

Vaste activa

Materiële vaste activa

	Boekwaarde per 31-12-2018	Boekwaarde per 31-12-2017
Investeringen met economisch nut		
- Gronden en terreinen	70.552	105.041
- Gronden uitgegeven in erfpacht	78.701	78.701
- Voormalig NIEGG	872.245	947.065
- Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	18.566.992	18.855.209
- Overige investeringen met economisch nut	31.972.187	32.882.336
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	20.009.655	20.170.399
Overige grond- en hulpstoffen (overige gronden)	1.699.247	1.699.248
Totaal materiële vaste activa	**73.269.579**	**74.737.998**

Voormalig NIEGG (Niet in exploitatie genomen gronden)

De niet in exploitatie genomen gronden betreffen de locaties waarvoor een reëel en stellig voornemen is uitgesproken deze locaties in de nabije toekomst te ontwikkelen.

In 2018 betrof dit de locaties Tussengebied Uithuizen-Uithuizermeeden, Usquert Zuid, Leeuwstraat Uithuizen, De Laan Zuid Warffum, Scherphorn Zuid Uithuizermeeden en Noordentree in Uithuizen.

De NIEGG bestaan uit 13,9 hectare grond. Dit resulteert in een gemiddelde boekwaarde van € 6,26 per m^2.

Overige gronden

De overige gronden betreft de gronden waarvoor geen directe ontwikkeling gepland staat. In totaliteit gaat het om 43,1 hectare grond. Dit resulteert in een gemiddelde boekwaarde van € 3,94 per m2.

Verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	Boekwaarde per 31-12-2017	(Des-) investering	Afschrijving	Bijdragen van derden	Afwaardering / duurzame waardevermin-dering	Boekwaarde per 31-12-2018
Grond-, weg- en waterbouwk. werken	18.147.883	485.508	-746.903	-	-	17.886.488
Overig mat.vaste activa	707.325	-	-26.822	-	-	680.503
Totaal	**18.855.209**	**485.508**	**-773.725**	**-**	**-**	**18.566.992**

De in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld:

	Beschikbaar gesteld krediet in 2018	Besteed in 2018	Restant 31-12-2018
GRP: rioleringen Mechanisch (2016)	40.410	47.144	-6.735
GRP; rioleringen Vrijverval (2016)	387.806	81.369	306.438
GRP: rioleringen Overig (2016)	56.964	22.873	34.091
GRP: rioleringen Mechanisch (2017)	190.000	156.818	33.182
GRP: rioleringen Vrijverval (2017)	602.722	94.035	508.686
GRP: rioleringen vrijverval (2018)	689.363	17.338	672.025
GRP: rioleringen overig (2018)	113.363	26.818	86.545
GRP: rioleringen mechanisch (2018)	206.363	39.113	167.250
	2.286.990	**485.508**	**1.801.482**

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut

	Boekwaarde per 31-12-2017	(Des-) investering	Afschrijving	Bijdragen van derden	Afwaardering / duurzame waardevermin-dering	Boekwaarde per 31-12-2018
Bedrijfsgebouwen	30.431.962	1.101.687	-1.358.175	-	-867.433	29.308.040
Vervoermiddelen	654.264	96.953	-149.183	-	-	602.035
Machines/apparatuur/install.	635.579	297.992	-203.885	-	-	729.686
Overig mat.vaste activa	1.160.531	556.345	-106.837	-277.614	-	1.332.426
Totaal	**32.882.336**	**2.052.978**	**-1.818.080**	**-277.614**	**-867.433**	**31.972.187**

De duuzame waardervermindering inzake bedrijfsgebouwen betreft de afwaardering inzke de problematiek rondom de verdiepingsvloer van de NSU.

De in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld:

	Beschikbaar gesteld krediet in 2018	Besteed in 2018	Restant 31-12-2018
Bedrijfsgebouwen			
Archiefbewaarplaats (2018)	40.000	12.136	27.864
Uitbreiding opslagruimte ICT (2017)	20.000	19.889	111
Scholenprogramma algemeen (2017)	155.889	140.764	15.125
Herstel verdiepingsvloer NSU (2018)	500.000	867.433	-367.433
Bouw Brede School Uithuizen (2013)	36.712	61.465	-24.753
	752.601	*1.101.687*	*-349.086*
Vervoermidd., machines, apparatuur, installaties			
Aanschaf nieuwe tablets (2018)	22.000	3.570	18.430
Vervanging servers rekencentrum (2017)	21.398	21.419	-21
Vervanging storage (2017)	23.458	23.488	-30
Werkplek hardware (2017)	26.231	27.669	-1.438
Mobiele telefoons (2018)	49.560	48.600	960
Overname materieel Ability	-	270.200	-270.200
	142.647	*394.945*	*-252.298*
Overig materiële vaste activa			
Verbetering netwerkverbinding Talmaweg (2016	29.004	31.149	-2.145
Update metwerk (2016)	23.662	22.344	1.318
Boukemapark (2012)	105.691	88.888	16.803
Aanleg kunstgrasveld Roodeschool (2018)	410.000	413.963	-3.963
	568.357	*556.345*	*12.012*
Totaal	**1.463.605**	**2.052.978**	**-589.373**

Verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

	Boekwaarde per 31-12-2017	(Des-) investering	Afschrijving	Bijdragen van derden	Afwaardering / duurzame waardevermin-dering	Boekwaarde per 31-12-2018
Grond-, weg- en waterbouw-kundige werken	20.170.399	756.644	-832.151	-85.237	-	20.009.655
Totaal	**20.170.399**	**756.644**	**-832.151**	**-85.237**	**-**	**20.009.655**

Met ingang van 1 januari 2017 (vernieuwing BBV) moeten investeringen met maatschappelijk nut (wegen, parken, openbare verlichting e.d.) verplicht worden geactiveerd. Deze investeringen mogen niet meer in een keer als last worden genomen. Dit betekent dat afschrijving moet plaatsvinden over de gebruiksduur en dat reserves niet meer direct in mindering op de investering morgen worden gebracht. Een en ander is ook opgenomen in de onlangs vastgestelde Nota activabeleid Gemeente Eemsmond 2017-2020.

In de nota activabeleid is ook aangegeven dat van een beschikbaar gesteld investeringskrediet gedurende twee jaren gebruik kan worden gemaakt. Blijkt na twee jaren dat er nog een gedeelte van het investeringskrediet niet is gebruikt dan vervalt het restant. Verlenging van deze termijn is alleen mogelijk in een goed onderbouwd advies, goedgekeurd door het College.

In hoofdstuk 12 (Staat verloop kapitaaluitgaven) is aangegeven welke investeringskredieten dit jaar worden afgesloten en welke meegaan naar 2019.

De in het boekjaar gedane investeringen met een maatschappelijk nut staan in onderstaand overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet in 2018	Besteed in 2018	Restant 31-12-2018
Fietsplan (2018)	788.831	3.431	785.400
Vervanging openbare verlichting (2018)	196.069	-5.331	201.400
Kwaliteitsverbetering NPZ (2007)	130.691	6.041	124.650
Civiele constructies (2018)	393.451	76.965	316.486
Duurzaam veilig (2013)	9.508	2.540	6.968
Vervanging openbare verlichting (2015)	11.374	11.374	-0
Duurzaam veilig (2014)	101.572	93.728	7.844
Vervanging openbare verlichting (2017)	176.847	147.821	29.026
Vervanging openbare verlichting (2016)	77.321	77.321	0
Fietspadenplan (2017)	235.514	177.750	57.764
Civiele constructies (2017)	152.118	90.243	61.875
Fietspadenplan fase 2 (2010)	85.664	74.761	10.903
Totaal	**2.358.960**	**756.644**	**1.602.316**

Immateriële vaste activa

De immateriële activa bestaat uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde per 31-12-2018	Boekwaarde per 31-12-2017
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	80.863	85.662
Totaal immateriële vaste activa	**80.863**	**85.662**

Door een wijziging van de BBV dienen de bijdragen aan activa in eigendom van derden gepresenteerd te worden onder de immateriële vaste activa.

Financiële vaste activa

	Boekwaarde per 31-12-2017	Aflossing / afschrijving	Vermeerdering / Vermindering	Boekwaarde per 31-12-2018
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- deelnemingen	520.654	-	-	520.654
- overige verbonden partijen	14.135	-	-	14.135
Leningen aan:				
- woningcorporaties	191.574	-5.071		186.503
- deelnemingen	773.595	-	-	773.595
Overig langlopende leningen	1.126.879	-29.667	65.720	1.162.932
Totaal	**2.626.838**	**-34.738**	**65.720**	**2.657.819**

Er resteert in het actief 'Escrow overeenkomst Attero' nog een bedrag van € 28.860. Dit bedrag is bestemd voor de afhandeling van de Escrow overeenkomst Attero. Het bedrag van dit actief is in het totaalbedrag van de kapitaalverstrekking aan deelnemingen in de balans buiten beschouwing gelaten, omdat de voorziening Attero voor dit doel als risicopost is opgenomen.

In 2017 werd het kortlopende deel van de startersleningen ad € 112.023 verantwoord onder de financiële vaste activa. Voor 2018 is dit gecorrigeerd (idem in de vergelijkende cijfers) gewijzigd en is dit deel, eveneens € 112.023 opgenomen onder de uitzettingen mnet een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Vlottende activa

Voorraden

	31 december 2018	31 december 2017
Onderhanden werk: bouwgronden in exploitatie	€ 1.752.218	€ 669.399
Overige voorraden	€ 178.611	€ 735.958
Totaal	€ 1.930.829	€ 1.405.357

Op basis van een BBV-wijziging is de boekwaarde voormalig NIEGG vanaf 1 januari 2016 overgebracht van 'voorraden' naar 'materiële vaste activa', evenals de post 'overige gronden'.

Bouwgronden in exploitatie

	31 december 2018	31 december 2017
Almersma	€ 2.384.194	€ 1.961.982
LTS-locatie	€ 535.754	€ 525.297
Scherphorn Noord	€ -118.519	€ -94.956
Centrumplan Uithuizen	€ 688.073	€ -
Van Speykstraat Roodeschool	€ 85.765	€ -
Voorziening tekorten exploitaties	€ -1.823.049	€ -1.722.924
Totaal	€ 1.752.218	€ 669.399

De voorziening tekorten op exploitaties is ingesteld ter dekking van de verliesgevende eindwaardes van de exploitatieplannen Almersma, LTS-locatie en van Speykstraat. Het bedrag van de voorziening tekorten exploitaties (grondexploitaties en NIEGG) per 31 december 2018 is conform de voorschriften in de balans gesaldeerd met de boekwaarden van de bestemmingsplannen.

Overige voorraden

Onder de overige voorraden staat ultimo 2018 een locatie welke niet gebruikt worden voor gemeentelijke activiteiten. Dit betreft de locatie Leeuwstraat 8/10/10a.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

	31 december 2018	31 december 2017
Vorderingen op openbare lichamen	€ 4.277.546	€ 3.920.173
Schatkistbankieren	€ 2.695.758	€ 4.492.028
Overige vorderingen	€ 4.478.394	€ 3.757.517
Voorziening wegens oninbaarheid	€ -805.499	€ -1.058.856
Schuld Ministerie van SWZ i.v.m. BBZ	€ -470.531	€ -417.418
Totaal	€ 10.175.668	€ 10.693.444

De vorderingen op openbare lichamen zijn ultimo 2018 gestegen ten opzichte van voorgaand boekjaar. Reden hiervoor voornamelijk te verklaren door een hogere vordering inzake het BTW compensatiefonds.

Onder de overige vorderingen zijn onder andere de reguliere debiteuren, de belastingdebiteuren en de debiteuren SoZa verantwoord. In totaal zijn deze hoger ultimo 2018 hoger ten opzichte van 2017, reden hiervoor is dat eind 2018 nog een aantal aanslagen belastingen inzake Engie zijn opgelegd. Dit leidt tot hogere belastingdebiteuren.
In 2017 werd het kortlopende deel van de startersleningen ad € 112.023 verantwoord onder de financiële vaste activa. Voor 2018 is dit gecorrigeerd (idem in de vergelijkende cijfers) gewijzigd en is dit deel, eveneens € 112.023 opgenomen onder de uitzettingen mnet een rentetypische looptijd korter dan één jaar.
Daarnaast zijn de debiteuren SoZa ook gedaald ten opzichte van voorgaand jaar, reden hiervoor zijn meer afboekingen, terugvorderingen, etc.

Op de vorderingen zijn de voorzieningen dubieuze debiteuren, dubieuze debiteuren SoZa (totaal € 805.499) wegens oninbaarheid in mindering gebracht. De daling van de voorziening kan worden verklaard door een afname van het voorziene bedrag op de belastingvordering op Engie. Deze vordering was namelijk hoger ingeschat dan werkelijk. Aanslagoplegging hiervoor heeft plaats gevonden in 2018.

Vanuit de regeling BBZ 2014 heeft de gemeente bijstand en leningen verstrekt aan burgers. Het rijk financiert deze uitgaven voor 75%. In de gemeentelijke administratie is de 100% vordering op de uitkeringsgerechtigde/zelfstandige opgenomen. Aangezien de terugbetalingen voor 75% weer afgedragen moeten worden aan het rijk is hier een schuld gepresenteerd. Deze schuld heeft een relatie met de aflossingen/ontvangsten van de uitkeringsdebiteuren, vandaar dat de schuld bij het ministerie van Sociale Zaken in verband met de BBZ (€ 470.531) in mindering is gebracht op de debiteuren SoZa.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Wel is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist gehouden mag worden.
Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal, bij een begrotingstotaal dat lager is dan € 500 miljoen, zoals bij onze gemeente het geval is. Daarmee bedraagt het drempelbedrag 0,75% van € 69.479.354 (het totaal aan geraamde uitgaven uit de Begroting na wijzigingen, exclusief toevoegingen aan reserves), zijnde € 521.095.

De benutting van het drempelbedrag wordt berekend als gemiddelde over alle dagen in het kwartaal. Per kwartaal wordt per dag berekend hoeveel middelen aan contant geld en bankrekeningen uitstaat (waarbij negatieve saldi niet meetellen). Hiervan wordt het gemiddelde berekend per dag. Dit gemiddelde mag maximaal gelijk zijn aan het drempelbedrag. Zou het hoger zijn, dan had gedurende het kwartaal op enig moment geld afgeroomd moeten worden richting de schatkist van het Rijk.

Onderstaand overzicht geeft weer welke positieve saldi gemiddeld (op dagbasis) is aangehouden gedurende het kwartaal en of er sprake is van een over- of onderschrijding van het drempelbedrag.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar 2018			
(1)	**Drempelbedrag**	**521,10**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**-**	**13**	**125**	**32**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	521	509	396	489
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Als de limiet op de rekening-courant boven de € 500.000 komt dan wordt er automatisch overgeboekt naar de rekening voor het schatkistbankieren.

Hiermee is een waarborg ingebouwd waarmee toekomstige overschrijdingen naar verwachting worden voorkomen en voldaan wordt aan de regelgeving rondom schatkistbankieren. Afhankelijk van ons saldo op de rekening-courant wordt het gestalde geld periodiek weer teruggestort.

Liquide middelen

	31 december 2018	31 december 2017
Kassaldi	4.895	9.096
Banksaldi	231.059	237.859
Totaal	**235.954**	**246.955**

De gemeente beschikt over een kredietfaciliteit bij de huisbankier BNG van € 5 miljoen. Ultimo 2018 was hier € 1,1 miljoen van gebruikt. Zie hiervoor de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa

Het verloopoverzicht van de Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen bedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel zien er als volgt uit:

Regeling	Beginsaldo 1-1-2018	Vermeerdering	Vermindering	Eindsaldo 31-12-2018
ISV - Wadwerderweg	€ 17.000	€ -	€ -	€ 17.000
Bodemsandering Hoofdstraat West	€ 59.600	€ -	€ -	€ 59.600
Declaratiedeel BBZ	€ 3.677	€ 54.435	€ 6.553	€ 51.559
Totaal	€ 80.277	€ 54.435	€ 6.553	€ 128.159

De vermelde bedragen komen overeen met de SiSa-bijlage.

De overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2018	31 december 2017
Nog te ontvangen	€ 113.759	€ 1.909.814
Nog te ontvangen bijdagen Rijk	€ 290.764	€ 241.584
Nog te ontvangen bijdragen overige overheden	€ 1.063.085	€ 412.586
Doorbelasting BMW-agenda Sociaal Domein 3D	€ 508.884	€ 249.115
Vooruitbetaalde bedragen	€ 43.397	€ 169.748
Diverse posten	€ 208	€ 418
Totaal overige nog te ontvangen bedragen	€ 2.020.097	€ 2.983.265

De nog te ontvangen bedragen zijn fors lager ten opzichte van 2017, dit wordt veroorzaakt doordat er eind 2018 nog belastingaanslagen moesten worden opgelegd, het nog te ontvangen bedrag was onder deze post vermeld. Voor 2018 zijn deze aanslagen al opgelegd en verantwoord onder de debiteuren.

De nog te ontvangen bijdragen rijk bestaand ultimo 2018 uit een vorderingen Algemene Uitkering van in totaal € 230.000 en een BTW-suppletie 2014 voor € 59.000. Voor het boekjaar 2016 (en eerder) is het interne onderzoek inzake de BTW-administratie nog niet afgerond.
Voorzichtigheidshalve is derhalve geen vordering opgenomen aangaande de BTW-suppletie 2016. Een onderzoek over de boekjaren 2017 en 2018 is inmiddels gestart. Eveneens voorzichtheidshalve nemen we hiervoor nog geen nog te ontvangen bedrag op.

Onder de nog te ontvangen bijdragen overige overheden zijn posten verantwoord als vordering op de gemeente Het Hogeland, inzake investeringen ad € 422.000, nog te ontvangen van BMW herindelingslasten van € 135.00, terug te ontvangen resultaat GR Ability over 2018 van € 258.000 en nog te otnvangen voorlopig resultaat beschermd wonen over 2018 van € 196.000.

De doorbelasting aan BMW inzake de beleidsagenda sociaal Domein 3D is ultimo 2018 hoger ten opzichte van 2017. Reden hiervoor zijn hogere doorbelastingen aan BMW doordat er in 2018 meer bestede uren van personeel uit Eemsmond hebben plaats gevonden.

Vaste passiva

Eigen Vermogen

Het verloop van de reserves in 2018 is in de bijlagen in de Staat van reserves en voorzieningen weergegeven.

Reserves zijn vermogensbestanddelen die zijn aan te merken als eigen vermogen en die bedrijfseconomisch gezien vrij te besteden zijn.

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	31-12-2018	31-12-2017
Algemene reserve	3.677.275	6.187.332
Bestemmingsreserves	13.135.858	16.605.298
Nog te bestemmen resultaat	1.105.513	1.661.434
Totaal	**17.918.646**	**24.454.064**

Algemene reserve
Deze reserve is ingesteld om onvoorziene uitgaven en financiële risico's en tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van taken van de organisatie.
Verder worden incidentele posten uit de Begroting en eventuele begrotings- en rekeningtekorten ten laste van deze reserve gebracht.

De algemene reserve bestaat uit twee elementen:
- De ondergrens voor het opvangen van eventuele kosten uit calamiteiten (€ 1.815.000);
- Het resterend deel van de algemene reserve dat wordt gebruikt om de ratio weerstandscapaciteit te berekenen. Het bedrag van de incidentele risico's,

dat wordt meegenomen in de algemene reserve is bij het opstellen van de Rekening 2018 vastgesteld op €1.559.500. In de paragraaf Risicobeheersing en Weerstandsvermogen wordt de ratio berekend en toegelicht.

Programma 1 Wonen & Gebiedszaken

Reserve Stimulering woningmarkt
De economische crisis heeft forse invloed op de woningmarkt. De inkoopregeling kan het voor woningbezitters gemakkelijker maken om een nieuwbouwhuis of kavel in de gemeente Eemsmond te kopen. De kosten voor stimuleringsmaatregelen woningbouw worden aan deze reserve onttrokken.

Reserve Woon- en leefbaarheidplannen Eemsdelta
Deze reserve is ingesteld voor de kosten voortvloeiende uit het Programma Wonen en Voorzieningen. Dit programma maakt deel uit van de Deal samenwerking. Middels een Financieel Arrangement zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de beschikbare gelden voor de demografische ontwikkelingen in de regio. In 2017 is een deel ingezet om de nieuwe ingestelde voorziening Centrumplan Uithuizen te voeden.

Reserve Ontwikkelprojecten Eemsmond
Deze reserve is ingesteld om diverse locaties (rotte kiezen) binnen de gemeente te herontwikkelen en de toekomstige herstructurering van de woningvoorraad binnen de gemeente Eemsmond mogelijk te maken. In 2018 zijn kosten gemaakt ter voorbereiding op de verplaatsing van Noordgastransport. De werkelijke verplaatsing is niet doorgegaan.

Programma 2 Demografie & Leefbaarheid

Reserve Kapitaallast kunstgrasvelden
In de Begroting 2018 is een nieuwe bestemmingsreserve gevormd, waaruit investeringen in (kunst)grasvelden op termijn gedekt kunnen worden.

Reserve Lokale leefbaarheidplannen
Deze reserve is ingesteld voor de kosten voor het verbeteren van de leefbaarheid in de dorpen. In 2018 zijn de ontvangen krimpgelden en het niet benutte deel van de subsidie voor Maatschappelijke initatieven WLP aan deze reserve toegevoegd.
Een deel van de reserve is ingezet voor het uitvoeringsprogramma WLP en een deel is gebruikt als gedeeltelijke dekking van een viertal woningbouwexploitaties.

Reserve Onderwijshuisvesting
Deze reserve is ingesteld voor de kosten van een aantal onderwijsvoorzieningen, waarvoor de gemeente nog wettelijk verantwoordelijk blijft. Net als in 2017 is in 2018 € 30.000 aan de reserve toegevoegd.

Reserve Onderhoud dorpshuizen
Deze reserve is ingesteld voor ondersteuning in de kosten van groot onderhoud bij dorpshuizen (Dorpshuizenbeleid: nota 'Hart voor Dorpen'). In de Reserve Jaarovergang was € 20.000 geclaimd voor onderhoud aan dorpshuizen. Dit is overgeheveld naar deze reserve. Daarnaast is in 2018 € 60.000 onttrokken voor onderhoudskosten.

Reserve kapitaallasten NSU
Deze reserve is ingesteld om de jaarlijkse kapitaallasten voor de realisatie van de Nieuwe School Uithuizen (NSU) te dekken.

Reserve Boukemapark
Deze reserve is ingesteld om de jaarlijkse kapitaallasten van de ontwikkelingen van het Boukemapark te dekken.

Reserve Scholenprogramma
In 2016 is een aanvullende uitkering ontvangen om uitvoering te kunnen geven aan het scholenprogramma (versterkingsopgave schoolgebouwen). Dit budget uit 2016 plus extra stortingen in 2017 en 2018 is nu het saldo van de reserve. Dit saldo dient voor het scholenprogramma beschikbaar te blijven.

Programma 3 Bestuurszaken

Reserve koppelkansen aardbevingsschade
Deze reserve is ingesteld om investeringen als gevolg van aardbevingsschade in onderdelen van de gemeente te combineren. In 2018 is hier niet uit geput.

Programma 4 Economie & Maatschappij

Reserve economische ontwikkelingen
Deze reserve is ingesteld voor stimulering economische ontwikkelingen en wordt gebruikt voor incidentele projecten op dit gebied. De reserve heeft een aflopend karakter.

Reserve Bedrijventerreinen Eemsmond
Deze reserve is ingesteld voor de realisering van de revitalisering en herinrichting van bedrijventerreinen in Eemsmond. In 2018 is deze reserve niet gemuteerd.

Afschrijvingsreserve Bedrijventerreinen Eemsmond
Deze reserve is ingesteld ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingen voor de revitalisering bedrijventerreinen Noord en Edama 2015-2035. Uit deze reserve is nog niet geput.

Reserve Wet sociale werkvoorzieningen
Deze reserve is ingesteld voor het opvangen van schommelingen in het exploitatieresultaat (in beginsel het deel WSW-oud) van GR Participatie Noord-Groningen (voorheen Ability). In 2018 was sprake van meevallende resultaten, waardoor, conform begroot, enkel de door Ability als incidenteel geraamde uitgaven aan de reserve zijn onttrokken.

Reserve Decentralisaties
Deze reserve is ingesteld voor het dekken van financiële tekorten bij de uitvoering van de decentralisaties. Wanneer de inkomsten van het Rijk hoger zijn of lager dan de uitgaven die toe te rekenen zijn aan de decentralisaties wordt er toegevoegd of onttrokken aan de reserve.
Een deel van de uitgaven van de decentralisaties worden verantwoord onder het programma Demografie & Leefbaarheid.

In 2018 is sprake van een tekort op de uitvoering van decentralisaties. Hiervoor zijn in de Begroting en in de Najaarsrapportage al onttrekkingen opgenomen aan deze reserve. Het tekort op de Jeugdzorg is echter nog hoger, dan waar al rekening mee gehouden was. Dit tekort is onttrokken aan de reserve Decentralisaties tot een saldo op de reserve van € 0. Het resterend tekort door uitvoering van de decentralisaties is opgenomen in het rekeningresultaat.

Programma 5 Infrastructuur & Milieu

Reserve gladheidbestrijding
Deze reserve is ingesteld ter egalisatie van de jaarlijkse kosten van strooimiddelen, waarbij in de Begroting wordt gewerkt met een jaargemiddelde voor de strooimiddelen. De stand van de reserve mag vanuit de nieuw vastgestelde nota Reserves en Voorzieningen 2017-2020 maximaal € 40.000 zijn.

Reserve Milieu
Deze reserve is ingesteld voor het actueel houden van het milieubeleidsplan en de uitvoering hiervan.

Programma 6 Dienstverlening & Ondersteuning

Reserve personeelsbeleid
Deze reserve is ingesteld om financiële risico's op het gebied van het personeelsbeleid op te vangen, bijvoorbeeld als gevolg van regelingen bij vertrek van personeel, ww- en wao-verplichtingen.

Reserve E-dienstverlening/KlantContactCentrum
De middelen onder deze reserve zijn onder andere ingezet voor projectmanagement en hulp bij implementatie van zaakgericht werken, aanschaf pakketten, zoals Sdu productencatalogus en i-navigator. Bij de Voorjaarsnota is aangegeven dat het resterende deel van deze reserve kan komen te vervallen en is besloten de reserve op te heffen.

Algemene dekkingsmiddelen

Reserve Horizontaal Toezicht
Deze reserve wordt ingesteld voor het opvangen van financiële risico's die zich kunnen voordoen vanuit de verschillende fiscale processen. Dit betreft BTW, Loonheffingen, Dividendbelasting en met ingang van 1 januari 2016 ook de Vennootschapsbelasting. Daarnaast dient de reserve ter bestrijding van incidentele (advies)kosten m.b.t. het beperken/voorkomen van fiscale risico's en het verder optimaliseren van de fiscale processen.
In het kader van de herindeling was het de bedoeling om deze reserve, evenals de reserve OZB, toe te voegen aan de algemene reserve. Dit vanwege het feit dat de andere gemeentes dergelijke reserves niet kennen. Voor de grootte van beide reserves is een claim opgenomen op de algemene reserve ter dekking van de extra kosten in verband met de versterking van de NSU (vloerplaten Brede school).

Reserve OZB
Deze reserve was ingesteld voor het kunnen opvangen van onzekerheden en de te verwachten waarde fluctuaties van de centrales. Deze reserve is in 2018 aangewend voor dekking van de extra kosten in verband met de versterking van de NSU (zie ook tekst onder Reserve Horizontaal Toezicht).

Reserve Jaarovergang
De reserve Jaarovergang is ingesteld voor het overhevelen van budgetten naar een volgend jaar waarvoor een verplichting is aangegaan en voor het overhevelen van meerjarige budgetten. In 2018 zijn er daarom zowel bedragen onttrokken als toegevoegd. Onttrokken zijn bedragen die vorig jaar zijn toegevoegd en waarvan de uitgave in 2018 plaatsvond. Toegevoegd zijn begrote lasten in 2018 waarvan de uitgave in 2019 zal plaatsvinden.

Mutaties op de reserves

RESERVES	1-1-2018	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2018
Wonen & Gebiedszaken				
reserve stimulering woningmarkt (voorheen grondbedrijf)	414.338			
toevoeging ivm opheffen res stim woningmarkt				
				414.338
reserve woon-en leefbaarheidsplannen Eemsdelta	1.043.525			
toevoeging		191.033		
uitvoering woon- en leefbaarheidsplannen			503.575	
				730.983
reserve ontwikkeltrajecten Eemsmond	869.750			
ontwikkeltrajecten Eemsmond			15.000	
				854.750
Demografie & Leefbaarheid				
reserve lokale woon-en leefbaarheidsplannen	2.116.619			
toevoeging		1.156.425		
onttrekking			1.214.180	
				2.058.864
reserve kapitaallasten kunstgrasvelden	0			
toevoeging ivm instellen reserve		500.000		
				500.000
reserve onderhoud onderwijshuisvesting	192.295			
toevoeging cf. primitieve begroting		30.000		
				222.295
reserve dorpshuizen	253.811			
toevoeging		20.000		
onttrekking			60.000	
				213.811
reserve kapitaallasten NSU	287.791			
onttrekking			7.945	
				279.846
reserve kapitaallasten Boukemapark	298.275			
onttrekking			12.953	
				285.322
reserve scholenprogramma	1.980.991			
toevoeging ivm instellen reserve		788.144		
				2.769.135
Bestuurszaken				
reserve koppelkansen aardbevingsschade	500.000			
				500.000
Economie & Maatschappij				
reserve economische ontwikkelingen	103.900			
				103.900
reserve bedrijventerrein Eemsmond	500.362			
onttrekking				
				500.362
afschrijvingsreserve bedrijventerrein Eemsmo	164.700			
				164.700
reserve wet soc. werkvoorzieningen	2.031.421			
onttrekking reserve			92.072	
				1.939.349
reserve decentralisaties	1.088.717			
toevoeging		1.423.219		
onttrekking			2.511.936	
				0

RESERVES	1-1-2018	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2018
Infrastructuur & Milieu				
reserve gladheidbestrijding	26.501			
vrijval ten gunste van AR				
				26.501
reserve milieu	223.183			
uitvoering milieubeleidsplan			56.500	
				166.683
Dienstverlening & Ondersteuning				
reserve personeelsbeleid	328.670			
ww-verplichtingen medewerker				
onttrekking conform begroting			126.896	
				201.774
reserve E-dienstverlening/KCC	3.516			
onttrekking			3.516	
				0
Algemene dekkingsmiddelen				
reserve Horizontaal Toezicht	898.968			
inzet medewerker fiscaliteit			898.968	
				0
reserve OZB	600.000			
onttrekking			600.000	
				0
reserve jaarovergang	2.677.967			
toev. conform begroting		799.500		
onttr. conform begroting			2.274.221	
				1.203.246
algemene reserve	6.187.332			
toev.inc.posten o.b.v. realisatie		3.350.430		
onttr.inc.posten o.b.v. realisatie			5.860.487	
				3.677.275
Totaal	**22.792.631**	**8.258.751**	**14.238.250**	**16.813.133**

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2018 is in de bijlagen in de Staat van reserves en voorzieningen weergegeven.

Ingevolge artikel 44 BBV worden voorzieningen gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren.

	31-12-2018	31-12-2017
Voorzieningen	**10.126.926**	**11.635.928**
Presentatiecorrecties		
Voorziening dubieuze debiteuren/dubieuze deb. SoZa	-/- 805.449	-/- 964.132
Voorziening Attero	-/- 28.860	-/- 28.860
Voorziening tekorten expl. excl. woonrijp maken	-/- 1.823.049	-/-1.722.922
Totaal voorzieningen op balans	**7.469.568**	**8.920.014**

Het bedrag van de oninbare debiteuren (€ 805.449) is in de balans gesaldeerd met de overige vorderingen onder de vlottende activa.
Het bedrag van de voorziening Attero (€ 28.860) is in de balans gesaldeerd met de deelnemingen onder de financiële activa.
Het bedrag voor tekorten exploitaties, exclusief het woonrijp maken, van € 1.823.049 is in de balans gesaldeerd met bouwgronden in exploitatie (voorraden) en gronden en terreinen (materiële vaste activa).

Programma 1 Wonen & Gebiedszaken

Voorziening Tekorten exploitaties
Deze voorziening is ingesteld ter dekking van de negatieve eindwaardes van de gronden in exploitatie (Almersma en LTS-locatie).

Voorziening woonrijpmaken grondexploitaties
Deze voorziening is ingesteld ter dekking van de kosten van het woonrijp maken van de exploitatieplannen De Laan Zuid en Scherphorn Zuid, die zijn opgenomen onder de Materiële Vaste Activa (MVA).

Voorziening Centrumplan Uithuizen
Ter dekking voor de tekorten in de exploitatie van de Centrumplannen Uithuizen is in 2017 een voorziening gevormd.

Voorziening Van Speykstraat Roodeschool
Ter dekking voor de tekorten in de exploitatie van de Van Speykstraat is in 2018 een voorziening gevormd. De toevoeging aan de voorziening is gedaan vanuit de reserve Woon- een leerbaarheidplannen.

Programma 4 Economie & Maatschappij

Voorziening camping de Breede
In 2006 is grond verkocht aan de eigenaar van de camping De Breede. Tegenover deze verkoop staat een renteloze lening waarvan na 10 jaar gestart zou worden met aflossen. De financiële situatie van camping 'De Breede' geeft aanleiding om tegenover de renteloze lening een voorziening op te nemen ter dekking van het financiële risico. Het bedrag van € 65.000 is destijds vanuit de exploitatie toegevoegd aan de voorziening.
Inmiddels is op de renteloze lening gedurende drie opvolgende jaren afgelost. Hierdoor is de voorziening verlaagd.

Programma 5 Infrastructuur & Milieu

Voorziening spoorlijn
In 2015 is met het tekenen van de 'Samenwerkingsovereenkomst inzake realisatie spoorlijn Roodeschool – Eemshaven voor personenvervoer' de verplichting aangegaan inzake de bijdrage van 2 miljoen ten behoeve van de realisatie van de spoorlijn tussen Roodeschool en de Eemshaven. Omdat de verplichting in 2015 is aangegaan, maar nog niet duidelijk was wanneer en in welke termijnen het bedrag zou worden uitbetaald is de voorziening spoorlijn ingesteld. In 2018 is de laatste bijdrage betaald en is het saldo van de voorziening € 0.

Voorziening Vaargeul Noordpolderzijl
Deze voorziening is ingesteld om de kosten voor het baggeren van de vaargeul Noordpolderzijl gelijkmatig te verdelen. In 2018 is € 41.675 toegevoegd aan de voorziening, de uitgaven waren € 97.518, waardoor het saldo van de voorziening is afgenomen.
Het restant van de voorziening is vrijgevallen, doordat een meerjarig plan ter onderbouwing van de hoogte van de voorziening ontbreekt.

Voorziening Uitvoering baggerplan
Deze voorziening is ingesteld ter dekking van de kosten van het vastgestelde baggerplan voor het bebouwd gebied. Aangezien een meerjarig baggerplan, ter onderbouwing van de hoogte van de voorziening, ontbreekt is het restant van de voorziening komen te vervallen.

Voorziening Onderhoud IBA's
Deze voorziening is ingesteld ter dekking van de onderhoudskosten aan de Iba's (Individuele behandeling afvalwater). Aangezien een meerjarig onderhoudsplan, ter onderbouwing van de hoogte van de voorziening, ontbreekt is het restant van de voorziening komen te vervallen.

Voorziening Civiele constructies
De voorziening is ingesteld om fluctuaties in de kosten voor beheer en onderhoud van civiele constructies (bruggen, oeverbescherming, dammen, duikers, kademuren e.d.) op te vangen.

Voorziening onderhoud wegen
De voorziening is ingesteld om de kosten voor onderhoud wegen gelijkmatig te verdelen over een periode van 5 jaar. Er is een jaargemiddelde berekend over deze periode, dat wordt toegevoegd aan de voorziening.

Voorziening onderhoud graven
De Voorziening onderhoud graven is ingesteld ter dekking van het Beheerplan Algemene Begraafplaatsen.

Programma 6 Dienstverlening & Ondersteuning
Voorziening Rationeel gebouwenbeheer
Deze voorziening is ingesteld om jaarlijkse pieken en dalen in de onderhoudskosten van de gebouwen te voorkomen. Aan deze voorziening ligt het meerjarenplan van het rationeel gebouwenbeheersysteem ten grondslag.

Voorziening Pensioenverplichtingen (ex-)wethouders
Deze voorziening is ingesteld om te kunnen voldoen aan de toekomstige pensioenverplichtingen van oud-wethouders. Ook hebben wethouders de mogelijkheid om hun opgebouwde pensioenrechten ineens op te vragen, bijvoorbeeld als ze veranderen van werkgever. Om deze bedragen eenmalig te kunnen betalen is deze voorziening ingesteld.
De rente contante waarde wordt toegevoegd, omdat deze voorziening is gebaseerd op een eindwaarde.
Verder wordt vanuit het product College B&W een structureel bedrag toegevoegd aan de voorziening. Dit betreft de werkgeversbijdrage voor de wethouderspensioenen.
De hoogte van deze voorziening wordt vastgesteld op basis van een berekening van toekomstige pensioenverplichtingen van oud-wethouders. Deze berekening wordt periodiek geactualiseerd naar de werkelijke situatie. Wanneer na actualisatie blijkt dat er teveel of te weinig in de voorziening zit, wordt de voorziening verlaagd of verhoogd.

Voorziening Sparen verlof
In verband met de mogelijkheid tot het sparen van dagen voor een vervroegde uittreding werd in het verleden het salarisbedrag van deze dagen gereserveerd in verband met vervanging in geval van vervroegde uittreding in de komende jaren.

Algemene dekkingsmiddelen

Voorziening Attero (Essent)
Op 27 mei 2014 heeft de overdracht plaatsgevonden van de aandelen in het kapitaal van Attero Holding N.V. (Essent Milieu) aan Recycleco B.V. (Waterland), waaronder ook de door de gemeente Eemsmond gehouden aandelen. De gemeente Eemsmond heeft hiervoor een bedrag ontvangen, dat op het product 'nutsbedrijven' is geboekt. In verband met eventuele afspraken van Waterland op grond van garanties die door de gezamenlijke verkopers zijn afgegeven (Escrowbedrag), is vanuit het product Nutsbedrijven een bedrag van € 28.860 toegevoegd aan de voorziening Attero. Deze voorziening is bij de verkoop van Essent in 2009 ingesteld als een 'risicopost' waaruit de aankoper eventuele tegenvallers vergoed kan krijgen. Deze vordering (€ 28.860) wordt opgevoerd bij het actief 'Vordering Escrow Attero'.

Voorziening Dubieuze debiteuren
Deze voorziening is ingesteld voor de dekking van de dubieuze debiteuren. Jaarlijks wordt de stand van de dubieuze debiteuren berekend. In 2018 is op basis van de Begroting en actualisatie € 80.000 toegevoegd aan de voorziening, na onttrekking vanwege oninbare vorderingen resteert per 31-12-2018 nog een saldo van € 318.307.

Voorziening Dubieuze debiteuren SoZa
Deze voorziening is ingesteld voor het opvangen van verliezen als gevolg van de afwaardering van vorderingen van debiteuren Sociale zaken. Na een neerwaartse bijstelling van de voorziening met € 91.000 is het saldo per 31 december 2018 € 487.142.

Mutaties op de voorzieningen

VOORZIENINGEN	1-1-2018	toevoeging	onttrekking	31-12-2018
voorziening rationeel gebouwenbeheer	**709.935**			
toevoeging jaargemiddelde		541.524		
onderhoud gebouwen			549.393	
				702.066
voorziening pensioenverplichting wethouders	**2.102.787**			
toevoeging contante waarde berekening		44.136		
toevoeging conform begroting		30.500		
toevoeging WN-premie		13.541		
toevoeging obv werkelijke berekening		84.155		
pensioenbetalingen aan oud-wethouders			134.830	
				2.140.289
voorziening vaargeul Noordpolderzijl	**55.843**			
toevoeging bijdrage Waterschap en gemeente Eemsmond		41.675		
kosten baggeren vaargeul en haven NPZ			7.589	
afboeken voorziening			89.929	
				0
voorziening uitvoering baggerplan	**54.206**			
afboeken voorziening			54.206	
				0
voorziening onderhoud IBA's	**90.278**			
toevoeging conform begroting		14.000		
kosten onderhoud IBA's (o.a. Waterschap)			104.278	
				0
voorziening onderhoud graven	**314.874**			
toevoeging cf begroting en actualisatie		50.000		
onderhoud begraafplaatsen			104.291	
				260.583
voorziening Centrumplan Uithuizen	**3.829.278**			
				3.829.278
voorziening Van Speykstraat Roodeschool	**0**			
toevoeging cf begroting		53.575		
				53.575
voorziening Civiele constructies	**11.869**			
toevoeging conform begroting		55.000		
kosten onderhoud brugeen en steigers			66.869	
				0
voorziening onderhoud wegen	**132.714**			
toevoeging conform begroting		499.000		
normaal onderhoud wegen			39.480	
onderhoud slijtlagen RWB			4.875	
onderhoud deklagen RWB			587.360	
				0
voorziening spoorlijn	**800.000**			
betaling termijn aan provincie			800.000	
				0
voorziening sparen verlof	**79.440**			
toevoeging indexatie		3.650		
				83.090
voorziening camping De Breede	**65.000**			
afstemmen hoogte voorziening op vordering			9.750	
				55.250
voorziening woonrijpmaken grondexploitaties	**579.065**			
toevoeging aan voorziening uit verkoop		84.420		
kosten woonrijp maken			264.471	
				399.014
voorziening tekorten exploitaties	**1.722.924**			
toevoeging i.v.m. actualisatie		46.550		
				1.769.474
voorziening Attero	**28.860**			
				28.860
voorziening dubieuze debiteuren	**480.623**			
toevoeging cf begroting en actualisatie		80.000		
oninbare posten			242.316	
				318.307
voorziening dubieuze debiteuren Soza	**578.233**			
bijstellen hoogte voorziening			91.091	
				487.142
Totaal	**11.635.928**	**1.641.726**	**3.150.728**	**10.126.928**

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

	31-12-2018	31-12-2017
Onderhandse leningen:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 36.504.522	€ 40.187.531

Het verloop van de vaste schulden over het jaar 2018 is weergegeven in de bijgevoegde staat van langlopende geldleningen in de bijlage. In 2018 zijn er geen nieuwe leningen afgesloten, aangezien een kasgeldlening momenteel minder kost dan een langlopende lening.
De totale rentelast voor 2018 op de vaste schulden bedraagt € 1.133.536.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar bestaan uit de volgende afzonderlijke onderdelen:

	31 december 2018	31 december 2017
Overige kasgeldleningen	€ 10.500.000	€ 5.000.000
Banksaldi	€ 1.123.869	€ 3.353.521
Overige schulden	€ 5.416.983	€ 4.238.298
Totaal	€ 17.040.852	€ 12.591.819

In 2018 zijn er continu een kasgeldleningen aanwezig geweest. Reden hiervoor is dat het lenen van “kort” geld momenteel rente oplevert in plaats van rente kost. Om die redenen is er gekozen voor het lenen van “kort” geld in plaats van een langlopende lening. Er zijn ultimo 2018 twee kasgeldleningen aanwezig van € 5.000.000 en € 5.500.000, welke zijn afgesloten bij de BNG. De looptijd van deze kasgeldlening liepen tot halverwege januari 2019.

Het banksaldo per 31 december 2018 bij de BNG is negatief. Zie hiervoor ook de toelichting op de liquide middelen.

De overige schulden bestaan uit de reguliere crediteuren en zijn ten opzichte van boekjaar 2017 gestegen. Dit is veroorzaakt doordat ultimo 2018 de organisatie in de ban was van de herindeling en dit enige perikelen opleverde in de factuurverwerking en dus in de betalingen van de crediteuren.

Overlopende passiva

De overlopende passiva kunnen als volgt worden onderverdeeld:

		31 december 2018		31 december 2017
vooruit ontvangen bedragen	€	1.583.005	€	651.601
Vooruit ontvangen bijdrage overige overheid	€	270.709	€	1.522.000
Nog te betalen Rijk	€	149.647	€	-
Nog te betalen bedragen	€	2.313.440	€	759.476
Nog te betalen bedragen overige overheden	€	4.575.020	€	2.267.789
Transitorische rente opgenomen geldleningen	€	328.539	€	379.624
Nog te betalen uitgaven WMO	€	310.878	€	450.708
Nog te betalen RIGG	€	2.013.022	€	746.401
Diverse posten	€	21.120	€	40.792
Totaal	€	11.565.380	€	6.818.391

Het bedrag van de vooruitontvangen bedragen bestaat voornamelijk uit de bijdrage van de NAM inzake Spoor 1 NAM in verband met 538 en Maarweg ad. € 566.000 Momenteel stagneert dit project, verwachting is wel dat er in 2018 vervolg aan zal worden gegeven.
Verder is er nog € 104.000 vooruitontvangen van diverse partijen inzake het project Breedband. Dit project gaat in 2019 verder worden gecontinueerd. Ook is er subsidie van € 118.000 vooruitontvangen van de provincie Groningen inzake het project Dynamiek aan het Lint. Voor het project herstructuren voorzieningen structuur en Warffum clustering ondewijs € 718.00 subsidie vooruitontvangen van de NCG.

De vooruit ontvangen subsidie bestond in 2017 uit gelden voor het Centrumplan Uithuizen, inmiddels is dit project in uitvoering. Voor 2018 bestaat deze post voor het grootste deel uit vooruitontvangen gelden van de NCG inzake de lumpsum uitkering 2018 van € 238.000.

De nog te betalen bedragen aan het Rijk bestaan voornamelijk uit correcties op de algemene uitkering, welke moeten worden terug worden betaald ad € 104.000.

De toename van de nog te betalen bedragen kan worden grotendeels verklaard doordat er begin 2019 enige stagnatie was in de verwerking van inkoopfacturen. Deze stapelden zich enigszins op en konden niet meer worden verantwoord onder de crediteuren, vandaar een stijging van de nog te betalen bedragen. Voor een groot deel bestond deze post uit nog te betalen subsidies in het kader van het WLP € 388.000, nog te betalen subsidie tranisitie Uithuizermeeden € 240.000 en waardervermindering OZB Engie van € 931.000.

Nog te betalen aan overige overheden is hoger doordat de lasten van de herindeling door Bedum zijn verrekend ad € 1.207.000.

De transitorische rente op opgenomen geldleningen is afgenomen, reden hiervoor is dat er in 2018 een tweetal leningen volledig zijn afgelost.

Aan het RIGG moet ultimo 2018 nog € 2.013.000 worden voldaan in verband met de extra uitgaven voor de jeugdzorg.

7.4 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Waarborgen en garanties

Het risicobedrag van de waarborgen en garanties is € 27 miljoen. Dit bedrag wordt buiten de balanstelling gehouden. Het verstrekken van een gemeentegarantie/waarborg leidt niet tot een feitelijke verplichting of betaling.

Het onder de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties en waarborgen kan als volgt worden onderverdeeld.

Waarborgen en garanties (x € 1.000)		Restant lening bedrag 1-1-2018	Aflossing 2018	Restant lening bedrag 31-12-2018	Percentage lening bedrag borgstelling	Risicobedrag 31-12-2018
Waarborgfonds Sociale Woningbouw						
	Woningstichting De Delthe	7.619	276	7.343	50%	3.672
	Stichting Uithuizer woningbouw	12.327	834	11.493	50%	5.747
	Wierden en Borgen	4.064	43	4.021	50%	2.011
	Woongroep Marenland	16.935	317	16.618	50%	8.309
	Stichting woonzorg Nederland	8.859	123	8.736	50%	4.368
	Totaal	**49.804**	**1.593**	**48.211**		**24.106**
Stichting tot exploitatie Op Roakeldaishal		30	9	21	100%	21
Stichting Uithuizer woningbouw		180	0	180	100%	180
Woongroep Marenland		1.990	51	1.939	100%	1.939
	Totaal	**2.200**	**60**	**2.140**		**2.140**
Waarborgfonds Eigen Woningen						
	Hypothecaire geldleningen particulieren	1.963	200	1.763	50% van restant lening bedrag minus opgeb.spaarg edeelte	882
	Totaal gewaarborgde geldleningen	**53.967**	**1.853**	**52.114**		**27.127**

8 Overzicht van baten en lasten

8.1 Overzicht van baten en lasten

	Rekening 2017	Begroting '18 voor wijziging	Begroting '18 na wijziging	Rekening 2018
Lasten				
Wonen en Gebiedszaken	5.813.154	2.269.889	4.329.922	4.095.813
Demografie en Leefbaarheid	11.893.649	10.878.690	13.728.564	14.774.799
Bestuurszaken	4.458.532	5.550.898	5.988.609	5.863.305
Economie en Maatschappij	23.655.895	24.170.601	23.721.862	23.514.789
Infrastructuur en Milieu	8.179.739	8.531.468	8.799.145	8.138.018
Dienstverlening en Ondersteuning	923.949	857.651	885.651	923.790
Totaal lasten programma's	*54.924.917*	*52.259.197*	*57.453.753*	*57.310.513*
Algemene dekkingsmiddelen	1.599.516	1.955.707	1.372.907	1.186.128
Onvoorzien	0	15.000	15.000	0
Overhead	9.237.149	9.317.744	10.637.694	10.690.450
Totale lasten	**65.761.581**	**63.547.648**	**69.479.354**	**69.187.090**
Baten				
Wonen en Gebiedszaken	1.539.737	1.135.934	2.091.962	2.307.258
Demografie en Leefbaarheid	345.794	306.163	789.411	667.880
Bestuurszaken	453.790	581.690	786.062	501.041
Economie en Maatschappij	7.758.029	7.313.974	7.379.225	7.748.065
Infrastructuur en Milieu	3.610.533	3.786.159	3.744.193	3.713.253
Dienstverlening en Ondersteuning	343.233	338.544	405.513	363.241
Totaal lasten programma's	*14.051.117*	*13.462.464*	*15.196.366*	*15.300.738*
Algemene dekkingsmiddelen	44.413.530	45.198.859	45.852.948	45.889.021
Onvoorzien	0	0	0	0
Overhead	1.490.818	1.135.160	1.197.615	1.461.914
Totale lasten	**59.955.464**	**59.796.483**	**62.246.929**	**62.651.673**
Saldo van baten en lasten	**-5.806.117**	**-3.751.165**	**-7.232.425**	**-6.535.418**

	Rekening 2017	Begroting '18 voor wijziging	Begroting '18 na wijziging	Rekening 2018
Reserves				
Wonen en Gebiedszaken				
Bovenwijkse voorzieningen	189.203	0	0	0
Grondbedrijf	-189.203	0	0	0
Actualisatie bestemmingsplannen	8.279	0	0	0
Woon- en leefbaarheidsplannen	578.740	0	313.375	312.542
Ontwikkeltrajecten Eemsmond	1.852.500	515.000	15.000	15.000
Demografie en Leefbaarheid				
Onderhoud onderwijshuisvesting	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Scholenprogramma	-288.144	-288.144	-288.144	-288.144
Kapitaallasten NSU	-287.791	7.945	7.945	7.945
Sportvoorzieningen	327.588	0	0	0
Kapitaallasten Boukemapark	-298.275	12.953	12.953	12.953
Investering/kapitaallst kunstgrasvelden	0	-500.000	-500.000	-500.000
Onderhoud dorpshuizen	0	0	-20.000	40.000
Lokale leefbaarheidsplannen	110.548	-306.425	607.755	607.755
Demografische ontwikkeling	690.527	0	0	0
Economie en Maatschappij				
Bedrijfventerreinen	257.003	0	0	0
Wet sociale werkvoorzieningen	-291.403	92.072	92.072	92.072
Sociale voorzieningen	115.710	0	0	0
Wet maatschappelijke ondersteuning	457.817	0	0	0
Decentralisaties	980.482	459.463	1.373.500	1.370.717
Afschrijving bedrijventerrein Eemsmond	-164.700	0	0	0
Infrastructuur en Milieu				
Gladheidbestrijding	26.000	0	0	0
Vervangingsfonds machines civiel	757.521	0	0	0
Afkoopsom graven	452.960	0	0	0
Geothermie	94.191	0	0	0
Milieu	0	56.500	56.500	56.500
Infrastructuur	67.499	0	0	0
Dienstverlening en Ondersteuning				
Automatisering	44.508	0	0	0
Personeelsbeleid	30.261	92.346	142.346	126.896
E-dienstverlening/KCC	115.000	0	3.516	3.516
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
Jaarovergang	604.281	0	1.605.221	1.605.221
Algemene reserve	1.251.448	3.489.455	2.341.418	2.708.990
Alg.reserve - rekeningresultaat	-1.661.433	0	0	0
OZB	0	0	600.000	600.000
Horizontaal toezicht	5.000	150.000	898.968	898.968
Totaal mutaties op reserves	**5.806.117**	**3.751.165**	**7.232.425**	**7.640.931**
Resultaat van baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**1.105.514**

Structurele mutaties op reserves

	Rekening 2017	Begroting '18 voor wijziging	Begroting '18 na wijziging	Rekening 2018
Onderhoud onderwijshuisvesting	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Scholenprogramma	-288.144	-288.144	-288.144	-288.144
Kapitaallasten NSU		7.945	7.945	7.945
Kapitaallasten Boukemapark		12.953	12.953	12.953
Algemene reserve		127.387	127.387	127.387
Totaal	**-318.144**	**-169.859**	**-169.859**	**-169.859**

8.2 Overzicht van incidentele baten en lasten

Hieronder vindt u een overzicht van de incidentele baten en lasten. Grotendeels worden de baten en lasten gedekt uit de Algemene reserve en uit bestemmingsreserves. Naast de geraamde en werkelijke incidentele posten is aangegeven wat aan de reserves is onttrokken of toegevoegd.

	Begroting 2018 (na wijziging)	*Realisatie 2018*
LASTEN		
Programma 1 - Wonen en gebiedszaken		
Plannen Eemshaven (bestemmingsplan, windturbines, helihaven)	305.000	318.232
Actualisering bestemmingsplannen (incl. buitengebied)	40.000	12.225
Maatwerk initiatieven/ontwikkelingen *(toevoeging aan reserve Jaarovergang € 20.000)*	-	-
Initiatieffase projecten	50.000	44.404
Projecten dorpsvisie Uithuizermeeden	25.000	26.453
Aanpassing welstandsnota	15.000	12.414
Orientatie visie zonnepanelen/duurzame projecten	15.000	7.925
Onderhoud muur kerk Usquert	20.000	-
Onderzoek privatisering/beheer gemeente-eigendommen	19.000	-
Uitvoering woon- en leefbaarheidplannen *(toevoeging aan reserve Jaarovergang € 160.000)*	875.630	1.035.630
Dynamiek aan 't Lint	600.000	433.848
Aankoop woning Eemshaven	50.000	-
Vorming voorziening voor exploitatie-opzet Van Speykstraat	53.575	53.575
Diverse bijstellingen op reguliere posten	-8.919	-8.919
Programma 2 - Demografie en leefbaarheid		
GOA-uitgaven	88.810	-
GIDS gelden	59.645	59.645
Uitvoering sportbeleid	55.000	59.291
Sportvelden (o.a. vervanging ballenvangers/hekwerken)	84.000	75.552
Gerechtskundige adviezen	3.500	-
Kosten vervanging accu's AED's	3.000	102
Dag van de Leerplicht	2.000	-
Dag van de Leerplicht *(toegevoegd aan reserve Jaarovergang)*	-2.000	-
Exploitatielasten NSU	50.000	21.682
NSU vloerplaten	500.000	-
Sportaccommodatie Zandeweer	20.000	16.308
Freytag orgel Warffum	24.464	1.250
Restauratie rijksmonument *(dekking: reserve Jaarovergang € 30.100)*	30.100	30.100
Statutenwijziging Boukemapark *(dekking: reserve Jaarovergang)*	3.500	-
Vrije kavel Jeugd *(dekking: reserve decentralisaties)*	694.284	454.750
Budget voor jeugdzorg *(dekking: reserve decentralisaties)*	1.266.815	1.266.815
Diverse bijstellingen op reguliere posten	93.255	93.255
Programma 3 - Bestuurszaken		
Kosten herindeling (met hier tegenover de lumpsum vergoeding)	900.952	1.004.351
Personele inzet herindeling	200.000	280.549
Organisatie eindfeest	126.000	94.788
Extra capaciteit Bestuurszaken (OOV)	125.000	112.825
Extra inzet aardbevingsdossier en omgevingswet *(dekking: reserve Personeel (€ 57.000) en reserve Jaarovergang (€ 47.500))*	104.500	104.500
Gaswinningsdossier (vanuit lumpsum)	100.000	34.275
Kosten voor huisvesting van NCG in notariskantoor	50.000	36.304
Energiebesparing bedrijven	-	-
Maatregelen jaarwisseling	10.000	10.000
Veiligheidsregio	83.000	38.808
Uitwisseling partnergemeente *(dekking: reserve Jaarovergang)*	2.000	2.000
Vervanging wethouder	12.839	12.839

	Begroting 2018 (na wijziging)	Realisatie 2018
LASTEN		
Programma 4 - Economie en maatschappij		
Verplaatsing NGT *(dekking: reserve Ontwikkelprojecten)*	15.000	28.010
Actualisatie 3D budget: uitvoeringskosten	279.775	313.452
Wad&Zoo	200.000	-
Wad&Zoo *(toegevoegd aan reserve Jaarovergang)*	-200.000	-
Vaarronde	75.000	30.000
Actualisatie 3D budget: transformatieopgave	349.688	349.688
Bijdrage GR t.b.v. SoZaWe *(dekking: reserve WSW)*	82.773	331.761
Uitvoering Visie op toerisme	65.000	17.260
Toerisme Waddengebied	50.000	15.925
Salaris EZ-bureau	48.150	45.560
Inhuur uitvoeringsagenda W&I	25.000	-
Recreatie nabij vuilstort Usquert	-	-
Overdrachtskosten statushouders	11.000	-
Bijdrage aan project Snel internet 2018	10.187	9.889
Aanbesteding (woningaanpassingen)	10.000	9.490
Project 'Samen in Beeld'	10.000	10.000
Incid.kosten begroting GR Participatie Noord Groningen *(dekking: reserve WSW)*	9.299	9.299
Project breedband	48.000	-
Taalhuizen	91.500	88.271
Maatschappelijke banen	69.000	72.215
Toename Wmo-budgetten (conform monitor Soc.Domein)	87.782	73.095
Plan participatie en integratie statushouders	52.100	-
Budget asielinstroom *(dekking: reserve Jaarovergang)*	44.302	44.302
Diverse bijstellingen op reguliere posten	-173.877	-173.877
Programma 5 - Infrastructuur en milieu		
Baggeren binnenwater	146.875	136.237
Inhuur projectbureau	112.500	96.651
Inhuur Bedrijfsbureau (GB Alg)	72.000	83.250
Milieubeleidsplan *(dekking: reserve Milieu)*	70.667	70.667
Kosten maatregelen Afval breed	47.500	-
Uitbreiding formatie Belastingen (doorbelasting aan dit programma)	23.478	23.478
Essentaksterfte	8.500	8.500
Gronddepots	20.000	20.000
Onderzoek station Uithuizen	15.000	3.561
Electische laadpalen	15.000	-
Bomenonderhoud	62.900	95.179
Bomenonderhoud *(toevoeging aan reserve Jaarovergang)*	-25.000	-25.000
Aanpak overlast hondenpoep	50.000	6.104
Onderzoek en meerjarenplan rioleringen *(dekking: Reserve Jaarovergang)*	55.000	-
Toevoeging aan voorziening Onderhoud graven	50.000	50.000
Herstel schade aan graven *(dekking: Reserve Jaarovergang)*	22.561	3.470
Uitvoering Baggerplan *(dekking: Reserve Jaarovergang)*	48.076	4.211
Diverse bijstellingen op reguliere posten	-5.861	-5.861
Programma 6 - Dienstverlening en ondersteuning		
Uitbreiding formatie Belastingen	92.458	92.458
Kosten gemeenteraadsverkiezingen/referendum	36.000	86.994
Presentiegelden verkiezingen/referendum	20.000	31.200
Bezwaarschriften woningen/niet-woningen	18.000	38.582
Landelijke aanpak adreskwaliteit (LAA)	15.000	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		
Uitbreiding formatie Belastingen	64	64
Lasten voormalig personeel *(dekking: reserve Personeel)*	15.346	19.896
Aanpassing rentelasten	-320.000	-317.679
Diverse bijstellingen op reguliere posten	-42.800	-42.800

	Begroting 2018 (na wijziging)	Realisatie 2018
LASTEN		
Overhead		
Flexibele schil	297.000	203.485
Extra inzet P&C *(dekking: reserve Horizontaal Toezicht: € 150.000)*	235.375	177.780
Ontwikkeling ICT	227.000	239.649
Implementatie Omgevingswet	-	-
Capaciteit en communicatie CVO	85.000	80.224
Studiekosten	143.000	114.963
Ontwikkeling/ondersteuning en implementatie P&O beleid	75.000	68.504
Versterking formatie zaakgericht werken	150.000	120.546
Personele inzet CVO	38.500	38.500
Implementatie I-burgerzaken	25.000	620
Extra lasten bestuursadviseur	13.867	13.867
Materiaalbudget CVO	13.500	5.963
Benchmark KCC	-	-
Vervanging apparatuur balie/burgerzaken	-	-
Organisatie verkiezingsavond	7.500	-
Interne verhuizingen	5.000	5.000
Ophoging voorziening Rat.gebouwenbeheer i.v.m. toren gemeentehuis	75.000	75.000
Aanschaf meubilair	45.000	13.333
Onderhoud RIR *(incl. toevoeging aan Reserve Jaarovergang € 150.000)*	70.000	-
Uitvoering energietransitie	37.800	25.575
Functionerings- en beoordelingsgesprekken	60.000	54.799
Diverse bijstellingen op reguliere posten (m.n. extra inzet capaciteit)	387.320	387.320
Totaal incidentele lasten	**10.623.755**	**9.124.405**
BATEN		
Programma 1 - Wonen en gebiedszaken		
Subsidie voor Dynamiek aan 't Lint	-300.000	-122.000
Extra bouwleges	-97.000	-67.174
Programma 2 - Demografie en Leefbaarheid		
Bijdrage Onderwijsachterstandenbeleid (ministerie OCW)	-88.810	-91.078
Bijdrage Vrije kavel jeugd *(toevoeging: reserve decentralisaties)*	-418.897	-283.702
Programma 3 - Bestuurszaken		
Vergoeding van NCG voor huisvesting in notariskantoor	-50.000	-66.909
Bijstelling lumpsumvergoeding	-100.000	-104.883
Programma 4 - Economie en maatschappij		
Suppletievergoeding vanuit aflossing achtergestelde Edon-lening	-31.000	-21.763
Taalhuizen	-62.546	-62.546
Programma 5 - Infrastructuur en milieu		
Bijdrage afvalfonds *(toevoeging: reserve milieu)*	-14.167	-14.167
Verlaging baten rioolheffing en begraafrechten	114.242	202.884
Programma 6 - Dienstverlening en ondersteuning		
Afrekening Nijlicht	-58.531	-59.228
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		
Lumpsumvergoeding herindeling (via algemene uitkering)	-787.952	-843.633
GIDS-gelden (Algemene uitkering uit gemeentefonds)	-59.645	-59.645
Armoedebestrijding onder ouderen (Algemene uitkering uit gemeentefonds)	-2.996	-2.996
Bijstellingen algemene uitkering	-46.084	-46.084
Bijstellingen algemene uitkering Sociaal Domein	-310.646	-310.646
Krimpbijdrage Rijk	-306.425	-306.425
Extra opbrengsten OZB	-355.000	-382.114
Extra dividendopbrengsten	-35.000	-35.000
Reserves		
Toevoeging structureel begrotingsoverschot 2018 aan algemene reserve	-211.015	-211.015
Totaal incidentele baten	**-3.221.472**	**-2.888.124**
Saldo incidentele lasten en baten	**7.402.283**	**6.236.281**

9 Toelichtingen op de programma's, algemene dekkingsmiddelen en overhead

9.1 Wonen & Gebiedszaken

Wonen & Gebiedszaken (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	2.270	4.330	4.096
Baten	1.136	2.092	2.307
Saldo programma	*-1.134*	*-2.238*	*-1.789*

Het voordelig resultaat op dit programma bedraagt € 449.000. Hieronder zijn de belangrijkste oorzaken opgenomen.

Ruimtelijke ordening
Er zijn minder kosten gemaakt dan geraamd inzake structuur- en bestemmingsplannen, betreft namelijk geraamde lasten van 50.000 voor een woning, welke samen met de provincie gekocht gaat worden voor de aanleg van het windpark Waddenwind. Verwacht was dat de aankoop in 2018 zou plaats vinden, echter gaat dit gebeuren in 2019. Voorgesteld wordt om dit bedrag beschikbaar te stellen via de bestemming van het resultaat in 2019. Verder lagere lasten inzake bestemmingsplannen voor diverse posten en projecten, kleiner dan € 40.000 voor in totaal € 55.000.

Wonen en woningexploitatie
Er is sprake van een meer kosten gemaakt inzake het uitvoeringsprogramma WLP, zowel in de subsidies als de uitvoeringslasten. In totaal een overschrijding van € 128.000. Daarnaast is inzake wonen meer rente ontvangen over de starters- en blijversleningen dan geraamd. Dit levert een voordeel op van € 62.000. Daarnaast leveren diverse posten kleiner dan € 40.000 een voordeel op van € 9.000.

Bouwvergunningen
In de loop van het jaar zijn is de verwachte opbrengst inzake omgevingsvergunningen opgehoogd. Uiteindelijk waren de werkelijke opbrengsten € 36.000 lager dan geraamd en bleek de aangepast raming te hoog.

Bouwgrondexploitatie
Binnen dit programma vallen o.a. de exploitatieopzetten. Het saldo van baten en lasten voor wat betreft deze plannen heeft in beginsel geen financieel effect voor de programmarekening. Verrekeningen van de diverse plannen vinden plaats via de boekwaarden die op de balans staan.
Hogere opbrengsten van € 206.000 vanwege de verkoop van een pand, welke niet meer in de activa stond. Lagere lasten van € 75.000 doordat de aankoop van Hooilandseweg 33-35 niet heeft plaats gevonden in 2018. Daarnaast lagere lasten van € 74.000 doordat sloopkosten niet hebben plaats gevonden. Overige verschillen kleiner dan € 40.000 in totaal een voordeel van € 82.000.

9.2 Demografie & Leefbaarheid

Demografie & Leefbaarheid (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	10.879	13.729	14.775
Baten	306	789	668
Saldo programma	*-10.573*	*-12.939*	*-14.107*

Het nadelige resultaat op dit programma bedraagt € 1.168.000. Hieronder zijn de belangrijkste oorzaken opgenomen.

Jeugd- en jongerenvoorzieningen
De uitgaven jeugdzorg zijn in 2018 ten opzichte van 2017 verder gestegen. Ten opzichte van de bijgestelde begroting 2018 is er € 793.000 meer uitgegeven aan jeugdzorg. Uit de beschikbare data blijkt dat het aantal jongeren waarvoor Zorg in Natura wordt betaald ongeveer toegenomen is met 19%. In 2018 is een taskforce ingesteld om te analyseren waardoor de stijging in de uitgaven wordt veroorzaakt. Dit heeft geleid tot een plan van aanpak waarin diverse maatregelen worden getroffen om grip op de uitgaven te krijgen.
Daarnaast is er aan diverse kleine verschillen in de jeugd- en jongeren-voorzieningen een voordeel ontstaan van € 39.000 ten opzichte van de Begroting.

Sport
Het voordelige resultaat ten opzichte van de begroting € 40.000 bestaat uit een saldo van hogere energiekosten, lagere inhuurkosten en minder huuropbrengsten.

Kunst en cultuur
Diverse kleine posten resulteren in een totaal voordeel ten opzichte van de begroting van € 34.000.

Onderwijshuisvesting
Inzake het herstel van de verdiepingsvloer van de nieuwe school Uithuizen is meer geld uitgegeven in 2018 dan was verwacht, dit leidt in 2018 tot een overschrijding van € 367.000. Voor 2019 levert dit weer een voordeel op, aangezien de verwachting is dat er in dat jaar minder geld wordt uitgegeven dan geraamd.
Er is een nadeel van €180.000 is ontstaan doordat er een gebouw volledig is afgeschreven, terwijl dit gebouw is verkocht.
Diverse kleine overige posten met betrekking tot onderwijshuisvesting leiden per saldo tot een nadeel van € 2.000.

Onderwijs algemeen
Er is een voordeel behaald op dit onderdeel, dit bestaat voor het grootste deel uit een positief saldo in het gemeentelijk onderwijs achterstanden beleid van € 67.000, de reden hiervoor is gewijzigde regelgeving vanuit het Rijk. Daarnaast diverse posten kleiner dan € 40.000 van in totaal € 4.000 voordelig.

9.3 Bestuurszaken

Bestuurszaken (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	5.551	5.989	6.111
Baten	582	786	749
Saldo programma	*-4.969*	*-5.203*	*-5.362*

Het nadelige resultaat op dit programma bedraagt € 160.000. Hieronder zijn de belangrijkste oorzaken opgenomen.

Bestuur en bestuursondersteuning
Hogere vergoeding raadsleden in verband met een wetswijziging van het Rijk, welke eind 2018 is besloten met terugwerkende kracht over 2018. Hier niet mogelijk om een begrotingswijziging te kunnen vaststellen. Nadeel is € 54.000. Verder kleinere posten dan € 40.000 voor in totaal 12.000 nadelig.

Intergemeentelijke en bestuurlijke samenwerking
Hogere lasten inzake de herindeling. Oorzaak hiervoor is omdat er is besloten om de kosten volledig te verantwoording in de jaarrekening van Eemsmond. Totale nadeel van € 267.000.

Brandweerzorg en rampenbestrijding
Een voordeel van € 44.00 inzake de bijdrage 2018 aan de VRG, daarnaast een nadeel van € 40.000 inzake een hogere afschrijving vanwege de verkoop van een brandweerkazerne. Diverse posten kleiner dan € 40.000 leiden tot een voordeel van € 14.000.

Openbare orde en veiligheid
Nadelig in 2018 een saldo van € 53.000 inzake de bijdrage van VTH-deal. Betreft de afrekening van 2018, welke een nadelig saldo was. Lagere lasten apparaatskosten gaswinning van € 195.000. Dit voordeel wordt veroorzaakt doordat een aantal werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2019. Verder leiden diverse posten kleiner dan € 40.000 tot een voordelig saldo van € 13.000.

9.4 Economie & Maatschappij

Economie & Maatschappij (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	24.171	23.722	23.515
Baten	7.314	7.379	7.748
Saldo programma	*-16.857*	*-16.343*	*-15.767*

Het nadelige resultaat op dit programma bedraagt € 576.000. Hieronder zijn de belangrijkste oorzaken opgenomen.

Economie en toerisme
Inzake de strategische projecten is er een voordeel behaald ten opzichte van de begroting van € 112.000. Reden hiervoor is dat een aantal projecten niet zijn uitgevoerd, lager uitvielen qua kosten of zijn doorgeschoven naar 2019.
Voor het project breedband is er een voordelig saldo van € 50.000. Echter is hiervoor via de algemene uitkering in 2018 een bedrag ontvangen, welke beschikbaar gesteld wordt via de bestemming van het resultaat voor 2019.
Daarnaast zijn er diverse verschillen kleiner dan € 40.000 welke leiden tot een nagatief saldo van € 22.000.

Inkomensvoorzieningen
Ten aanzien van Inkomensvoorzieningen zijn de lasten per saldo € 78.000 hoger uitgevallen dan is begroot. Wanneer we dit bedrag uitdrukken in een percentage van de totale Begroting inkomensvoorzieiningen ad € 2.125 miljoen dan is dat 3,6%. Dit moeten we in samenhang zien met het totaal van ruim € 6 miljoen aan middelen die van het Rijk worden ontvangen voor de verschillende inkomensregelingen van de gemeente (BUIG).

Werkgelegenheid
In de rubriek werkgelegenheid is € 287.000 minder uitgegeven dan dat in de Begroting was voorzien. Dit saldo bestaat uit de onderdelen sociale werkvoorziening en participatiebudget.

Sociale werkvoorziening
Het gerealiseerde negatieve resultaat van Ability over 2018 is € 96.000 waarvan het aandeel voor de gemeente Eemsmond € 50.000 is. Er was in de Begroting rekening gehouden met een groter verlies, de Begroting is in 2018 niet meer bijgesteld. Per saldo levert dit een voordeel op van € 395.000 ten opzichte van de Begroting 2018.

Participatiebudget
Per saldo is er in 2018 er € 104.000 meer uitgegeven aan scholingsactiviteiten (t.b.v. kosten re-integratie) en diverse kleine posten (€ 4.000).

Volksgezondheid
Voor wat betreft het aandachtsgebied volksgezondheid is zichtbaar dat er een positief resultaat is ontstaan van € 47.000 ten opzichte van de Begroting 2018.

WMO

Over 2018 is een positief resultaat ontstaan van € 55.000 ten opzichte van de Begroting. Dit bedrag bestaat uit diverse kleinere posten aan ondersteuning voor zowel lokaal sociaal beleid als WMO.

De diverse budgetten voor maatwerkvoorzieningen laten een totaal voordeel zien van € 124.000 ten opzichte van de Begroting. Dit is een saldo van onderstaande posten:

- € 58.000 voordeel geleverde zorg in natura immaterieel WMO (zoals begeleiding, huishoudelijke ondersteuning en vervoersvoorzieningen)
- € 20.000 voordeel op woningvoorzieningen
- € 62.000 voordeel op hulpmiddelen
- € 16.000 nadeel inzake minder ontvangen bijdrage CAK dan begroot

9.5 Infrastructuur & Milieu

Infrastructuur en milieu (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	8.531	8.799	8.138
Baten	3.786	3.744	3.713
Saldo programma	*-4.745*	*-5.055*	*-4.425*

Het voordelig resultaat op dit programma bedraagt € 630.000. Hieronder zijn de belangrijkste oorzaken opgenomen.

Vervallen voorzieningen
De voorzieningen voor het egaliseren van de uitgaven van baggerwerkzaamheden (inclusief baggeren van Noordpolderzijl) en het onderhoud aan IBA's zijn komen te vervallen. Door het ontbreken van een onderhoudsplan is geen sprake van een goede onderbouwing van de benodigde hoogte van de voorziening. Volgens de voorschriften kan er dan geen sprake zijn van een voorziening. Vrijval van de voorzieningen en uitstel van de reguliere baggerwerkzaamheden van binnen dit programma een voordeel van € 243.000.

Afval
Er is sprake van een fors lagere vergoeding vanuit Groninge Milieu BV voor restafval en GFT, omdat de 2 inzamelvoertuigen in de loop van 2018 zijn overgedragen aan Omrin en als gevolg daarvan een andere kostenverdeling plaats heeft gevonden (contractwijziging). Door deze overdracht zijn de kosten voor onderhoud aan de reinigingswagens minimaal geweest.
Verder valt de bijdrage aan het Vuilverwerkingsbedrijf lager uit dan geraamd door een lager aanbod te verwerken afval dan verwacht.
Per saldo leidt bovenstaande tot een voordeel ten opzichte van de Begroting van € 161.000.

Rioleringen
In 2018 is incidenteel budget opgevoerd voor onderzoek naar en een meerjarenplan voor rioleringen. Deze uitgaven zijn niet gerealiseerd in afwachting van harmonisatie richting de herindeling. Dit geeft een voordeel van € 45.000.

Baten uit lokale heffingen
Ondanks een verlaging van het budget voor te ontvangen begraafrechten en rioolheffingen in 2018 vallen de opbrengsten tegen.
Oorzaak begraafrechten ligt in minder begrafenissen en/of uitgifte graven.
In de oorspronkelijke raming van de rioolheffing is uitgegaan is van een aantal aansluitingen, waarvan inmiddels een aantal panden is afgebroken.
Per saldo een nadeel van € 89.000.

9.6 Dienstverlening & Ondersteuning

Dienstverlening & Ondersteuning (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018
Lasten	858	886	924
Baten	339	406	363
Saldo programma	*-519*	*-480*	*-561*

In het programma Dienstverlening en Ondersteuning is een nadeel ontstaan van € 81.000 ten opzichte van de Begroting.

In de rubriek dienstverlening is een nadeel ontstaan van € 62.000 in het budget verkiezingen. Dit is een gevolg van het opnemen van de kosten voor de verkiezingen van gehele Het Hogeland. Deze lasten zijn niet doorbelast aan de overige herindelingsgemeenten. Hier is geen rekening mee gehouden in de Begroting.
Het saldo van overige diverse kleine posten is per saldo € 19.000 nadelig ten opzichte van de Begroting.

9.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	1.971	1.388	1.186
Baten	45.199	45.853	45.889
Saldo algemene dekkings-middelen en onvoorzien	43.228	44.465	44.703

Het voordelig resultaat op Algemene dekkingsmiddelen bedraagt € 238.000. Hieronder zijn de belangrijkste oorzaken opgenomen.

Lagere lasten dan begroot

Vanuit de actuele berekening van de benodigde hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren is een deel afgeraamd. Dit is gecorrigeerd op de geraamde toevoeging. Per saldo een voordeel van € 147.000.

Verder is sprake van meevallende rentelasten op langlopende leningen. Er is een lening afgesloten tegen een lager rentepercentage dan in de Begroting 2018 vanuit is gegaan. Een voordeel van € 39.000.

Hogere baten dan begroot

Als centrumgemeente hebben wij van de gemeente Groningen de bevestiging ontvangen dat wij een extra bijdrage van € 90.000 ontvangen ten behoeve van beschermd wonen. Daarnaast heeft in 2018 ook een (nadelige) verrekening van € 20.000 plaatsgevonden over de bijdrage van 2017. Per saldo een voordeel ten opzichte van de Begroting van € 70.000.

In totaal is aan OZB-opbrengsten € 27.000 meer ontvangen dan begroot. Dit verschil staat toegelicht in de paragraaf Lokale Heffingen.

Lagere baten dan begroot

Vanuit dit programma vind een doorbelasting van de rente aan de verschillende taakvelden (op de andere programma's) plaats. De rente wordt (grotendeels) toegerekend via de investeringen en exploitatieopzetten die horen bij diverse taakvelden (en dus programma's). Dit gebeurt middels de omslagrente (lineaire methode). In de rekening hanteren we de berekende renteomslag van de Begroting 2018 voor het toerekenen van rentelasten. Deze wordt berekend over de boekwaarde van de investeringen en grondexploitaties. De boekwaarde per 1-1-2018 is lager, dan bij de Begroting werd voorzien door vertraging in de geplande uitgaven hierop. Hierdoor is de doorbelasting € 83.000 lager dan begroot.

Overige verschillen

Er resteert nog een voordelig verschil van € 38.000. Dit bestaat uit kleinere afwijkingen.

9.8 Overhead

Overhead (x € 1.000)

	Begroting 2018 voor wijziging	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Lasten	9.318	10.638	10.690
Baten	1.135	1.198	1.462
Saldo programma	*-8.183*	*-9.440*	*-9.229*

Het voordelig resultaat inzake de overhead bedraagt € 211.000. Hieronder zijn de belangrijkste oorzaken opgenomen voor bedragen groter dan € 40.000:

De uitgaven en inkomsten met betrekking tot salarissen en inhuur laten per saldo een voordeel zien van € 41.000 ten opzichte van de begroting.

Begin 2019 zijn de actuariële berekeningen voor de persioenvoorziening van (oud-) bestuurders van de gemeente Eemsmond ontvangen. Op basis hiervan is de voorziening verhoogd met € 33.000; een nadelig resultaat.

Inzake de huisvesting van de gemeentelijke eigendommen was de verwachting om in 2018 een bedrag van € 70.000 uit te geven inzake de verbouw van de RIR. Deze lasten zijn niet gemaakt in 2018, derhalve een voordeel.

Verder is binnen de Overhead sprake van wel geraamde, maar niet gerealiseerde uitgaven. Onder andere uitgaven voor nieuw meubilair (€ 43.000) en ICT-kosten (€ 61.000).

De overige verschillen kleiner dan € 40.000 leiden tot een voordelig saldo van € 29.000.

10 WNT-verantwoording

Sinds 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de huidige op de gemeente Eemsmond van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor gemeente Eemsmond is € 189.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor de topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2018 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

De van toepassing zijnde WNT-maximumbedragen worden niet overschreden.

	B.Meijer	**S.v.d. Veen**
Functiegegevens[5]	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang[6] en einde functievervulling in 2018	[01/01] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)[7]	1	1
Dienstbetrekking?[8]	ja	ja
Bezoldiging[9]		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	93.435	78.625
Beloningen betaalbaar op termijn	16.828	12.372
Subtotaal	**110.263**	***90.997***
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum[10]	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag[11]	nvt	nvt
Totale bezoldiging	**110.263**	**90.997**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan[12]	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling[13]	nvt	nvt

Gegevens 2017[14]	**B.Meijer**	**S.v.d. Veen**
Functiegegevens[5]	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang[6] en einde functievervulling in 2017	[01/01] – [31-12]	[08/06] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)[7]	1	0,83
Dienstbetrekking?[8]	ja	ja
Bezoldiging[9]		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	102.150	35.336
Beloningen betaalbaar op termijn	15.815	5.300
Subtotaal	*117.965*	*40.636*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum[10]	181.000	85.199
Totale bezoldiging	**117.965**	**40.636**

11 Overzicht op taakvelden

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) vervangen vanaf Begroting 2017 voorgeschreven taakvelden de functie-indeling.

Taakvelden	*Begroting 2018 voor wijziging*	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Hoofdtaakveld 0 - Bestuur en Ondersteuning			
0.1 Bestuur	2.103.759	2.231.598	2.565.086
0.2 Burgerzaken	151.216	112.247	182.291
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	14.352	84.257	78.173
0.4 Overhead	8.182.584	9.440.079	9.228.536
0.5 Treasury	-321.300	-676.300	-634.377
0.61 OZB woningen	-2.399.006	-2.424.125	125.673
0.62 OZB niet-woningen	-8.810.697	-9.256.358	-11.822.712
0.64 Belastingen overig	-30.000	-30.000	-27.537
0.7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen G	-31.479.791	-31.836.521	-31.830.751
0.8 Overige baten en lasten	-138.797	-192.937	-438.892
0.10 Mutaties reserves	-3.751.165	-7.232.425	-7.640.931
Hoofdtaakveld 1 - Veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.348.258	1.431.258	1.412.836
1.2 Openbare orde en veiligheid	333.295	380.795	145.876
Hoofdtaakveld 2 - Verkeer en vervoer en Waterstaat			
2.1 Verkeer en vervoer	2.548.941	2.588.081	2.484.950
2.2 Recreatieve havens	65.873	65.873	-22.698
2.3 Economische havens en waterwegen	161.441	214.517	97.744
Hoofdtaakveld 3 - Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	1.480.034	650.229	476.829
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	19.102	20.851	24.094
3.4 Economische promotie	164.233	172.144	188.207
Hoofdtaakveld 4 - Onderwijs			
4.1 Openbaar basisonderwijs	69.189	69.189	56.015
4.2 Onderwijshuisvesting	1.370.833	1.940.833	2.491.480
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.167.505	1.123.877	1.067.484
Hoofdtaakveld 5 - Sport, cultuur en recreatie			
5.1 Sportbeleid en activering	210.974	245.974	247.038
5.2 Sportaccommodaties	1.285.576	1.384.109	1.342.779
5.3 Cult.presentatie, -productie en -participatie	321.473	321.473	305.319
5.4 Musea	198.152	242.716	227.789
5.5 Cultureel erfgoed	63.402	63.402	63.393
5.6 Media	285.335	285.335	282.557
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recrea	1.373.907	1.371.807	1.364.887

Taakvelden	*Begroting 2018 voor wijziging*	*Begroting 2018 na wijziging*	*Rekening 2018*
Hoofdtaakveld 6 - Sociaal Domein			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.118.279	2.043.313	1.942.020
6.2 Wijkteams	1.041.561	981.757	1.206.512
6.3 Inkomensregelingen	2.174.789	3.041.382	3.227.544
6.4 Begeleide participatie	5.761.727	4.964.134	4.568.876
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	975.384	975.384	892.774
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	4.159.061	4.442.130	4.386.375
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	4.188.661	5.939.435	6.508.010
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	45.770	45.770	62.731
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	26.492	26.492	36.695
Hoofdtaakveld 7 - Volksgezondheid en Milieu			
7.1 Volksgezondheid	629.476	629.476	582.069
7.2 Riolering	-386.283	-331.283	-453.302
7.3 Afval	799.414	799.414	598.587
7.4 Milieubeheer	162.806	212.806	199.593
Hoofdtaakveld 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	74.588	189.115	210.102
8.1 Ruimtelijke ordening	815.619	750.619	645.924
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr	68.776	56.457	-379.210
8.3 Wonen en bouwen	1.355.202	2.441.621	2.618.050
Saldo	-	-	**-1.105.514**

12 Staat verloop kapitaaluitgaven

Omschrijving	Nummer begrotings-wijziging	Raming (incl. wijzigingen)	Beschikbaar per 01-01-18	In het jaar beschikbaar gesteld	Besteed in 2018	Overschrijding (-) of onder-schrijding	Nog beschik-baar einde boekjaar	Toelichting
Programma 1 Wonen & Gebiedszaken								
van Speykstraat Roodeschool	14/18			332.150	196.531	135.619	135.619	Naar 2019
Startersleningen (2009)	0/09, 9/12, 24/12, 13/13, 2/18	1.000.000	45.301	400.000	0	445.301	445.301	Naar 2019
Programma 2 Demografie & Leefbaarheid								
Bouw Brede school (2013)	6/13, 11/17	4.638.166	2.805.237		2.829.990	-24.753	-24.753	Naar 2019
Boukemapark (2012)	0/12, 17/12, 253/13, 0/15	3.253.800	105.691		88.888	16.803	16.803	Naar 2019
' ' - bijdragen		-1.150.000	-250.000		-277.614	27.614	27.614	
		2.103.800	-144.309				44.416	Naar 2019
Aanleg kunstgrasveld Roodeschool (2018)				500.000	413.963	86.037	86.037	Naar 2019
Programma 4 Economie & Maatschappij								
Bedrijventerreinen Eemsmond (2017)	7/17	164.700	164.700		71.801	-92.899	92.899	Naar 2019
Programma 5 Infrastructuur & Milieu								
Fietspadenplan 2e fase (2010)	0/10, 17/11, 0/12, 0/14, 0/15	535.177	85.664		74.761	10.903	10.903	Naar 2019
Vervanging openbare verlichting (2016)	0/16, 0/17	234.185	89.399		89.399	0	0	Afsluiten
Civiele constructies (2017)	0/17	376.813	152.118		90.243	61.875	61.875	Naar 2019
Civiele constructies (2018)	0/18	393.451	393.451		76.965	316.486	316.486	Naar 2019
Vervanging openbare verlichting (2015)	0/15	121.771	11.374		11.374	0	0	Afsluiten
Vervanging openbare verlichting (2017)	0/17	214.673	164.768		135.742	29.026	29.026	Naar 2019
Vervanging openbare verlichting (2018)	0/18	196.069	196.069		-5.331	201.400	201.400	Naar 2019
Duurzaam veilig (2013)	0/13, 0/15	109.500	9.508		2.541	6.967	6.967	Naar 2019
Duurzaam veilig (2014)	0/14, 0/15, 0/16	152.400	101.573		93.728	7.845	7.845	Naar 2019
Kwaliteitsverbetering Noordpolderzijl (2007)	0/07	506.877	440.775		6.041	434.734	434.734	Naar 2019
" ' - bijdragen	21/09	-310.084	-310.084		0	310.084	310.084	
Fietspadenplan (2017)	0/17	350.000	235.513		175.443	60.070	60.070	Naar 2019
Fietsplan (2018)	0/18	408.431	408.431		-79.499	487.930	487.930	Naar 2019
Aanpassing openbare ruimte schoollocaties (2018)	0/18	50.000	50.000		0	50.000	50.000	Naar 2019
Revitalisering verhardingen (2017)	0/17	16.244	15.000		0	15.000	15.000	Naar 2019
Structurele aanpak baggeren vaargeul NPZ (2017)	0/17	500.000	500.000			500.000	500.000	Naar 2019
Rioleringen mechanisch (2016)	0/16	208.850	49.662		42.927	6.735	6.735	Naar 2019
Rioleringen overig (2016)	0/16	106.100	56.964		22.873	34.091	34.091	Naar 2019
Rioleringen vrijverval (2016)	0/16, 0/17	708.377	387.807		81.369	306.438	306.438	Naar 2019

Omschrijving	Nummer begrotings-wijziging	Raming (incl. wijzigingen)	Beschikbaar per 01-01-18	In het jaar beschikbaar gesteld	Besteed in 2018	Overschrijding (-) of onder-schrijding	Nog beschik-baar einde boekjaar	Toelichting
Rioleringen mechanisch (2017)	0/17	193.598	190.000		156.818	33.182	33.182	Naar 2019
Rioleringen overig (2017)	0/17	102.537	97.000		0	97.000	97.000	Naar 2019
Rioleringen vrijverval (2017)	0/17	685.154	593.470		84.784	508.686	508.686	Naar 2019
Rioleringen mechanisch (2018)	0/18	206.363	206.363		39.113	167.250	167.250	Naar 2019
Rioleringen overig (2018)	0/18	113.363	113.363		26.818	86.545	86.545	Naar 2019
Rioleringen vrijverval (2018)	0/18	689.363	689.363		17.338	672.025	672.025	Naar 2019
Actieramen voertuigen	0/17	21.470	21.470		0	21.470	21.470	Naar 2019
Kipper	0/17	49.950	49.950		0	49.950	49.950	Naar 2019
Verduurz.verwarming gemeentehuis (2012)	12/13	129.400	15.156			15.156	15.156	Naar 2019
Werkvoertuigen groen (2018)	0/18	50.468	50.468		0	50.468	50.468	Naar 2019
90 kg afstelling vuilniswagens	8/17	20.000	20.000		0	20.000	20.000	Naar 2019
Programma 6 Diensten & Ondersteuning								
Verbetering netwerkverbinding Talmaweg (2016)	0/16	30.000	29.004		31.149	-2.145	-2.145	Afsluiten
Update netwerk (2016)	0/16	35.000	23.661		22.344	1.317	1.317	Afsluiten
Werkplek hardware (2017)	0/17	58.000	26.232		27.669	-1.437	-1.437	Afsluiten
Vervanging servers rekencentrum (2017)	0/17	22.500	21.398		21.419	-21	-21	Afsluiten
Vervanging storage (2017)	0/17	35.000	23.458		23.488	-30	-30	Afsluiten
Uitbreiding opslagruimte ICT (2017)	0/17	20.000	20.000		19.889	111	111	Afsluiten
Mobiele telefoons (2018)	0/18	49.560	49.560		48.600	960	960	Afsluiten
Archiefbewaarplaats (2018)	0/18	40.000	40.000		12.136	27.864	27.864	Naar 2019
Aanschaf nieuwe tablets (2018)	0/18	22.000	22.000		3.570	18.430	18.430	Naar 2019

13 SISA

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

BZK	**C7C**	**Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II** **Provinciale beschikking en/of verordening** **Project-gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C7C / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: C7C / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: C7C / 03*	Cumulatieve bestedingen ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C7C / 04*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C7C / 05*	Toelichting afwijking *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C7C / 06*
			1 2003-22624	€ 0	€ 0	€ 85.400	€ 381.430	
			2 2008-20450	€ 0	€ 0	€ 133.306	€ 0	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C7C / 07*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C7C / 08*	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Afspraak Alleen in te vullen na afloop project *Aard controle D1* *Indicatornummer: C7C / 09*	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Realisatie Alleen in te vullen na afloop project *Aard controle D1* *Indicatornummer: C7C / 10*	Activiteiten stedelijke vernieuwing Toelichting afwijking Alleen in te vullen na afloop project *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C7C / 11*	
			1 2003-22624	Nee				
			2 2008-20450	Nee				
OCW	**D9**	**Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)** **Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2018**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*		
			€ 35.012	€ 51.333	€ 4.744	€ 0		

				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 07*	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 08*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D9 / 09*	
			1					Ja	
IenW	**E6B**	**Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden)** **Tussen provincie en gemeenten afgesloten convenanten/overeenkomsten voor onderzoek en sanering van ernstig verontreinigde locaties** **Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)**		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E6B / 02*	Besteding (jaar T) aan samenloop *Aard controle R* *Indicatornummer: E6B / 03*	Besteding (jaar T) exclusief samenloop *Aard controle R* *Indicatornummer: E6B / 04*	Aandeel provincie in de besteding (jaar T) na aftrek van de lasten van samenloop *Aard controle R* *Indicatornummer: E6B / 05*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 06*
			1	2010-38814	€ 5.500	€ 0	€ 5.500	€ 5.500	€ 147.161
			2	2012-12594	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 07*	Cumulatieve besteding aan samenloop tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 08*	Cumulatieve besteding exclusief samenloop tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 09*	Cumulatief aandeel provincie in de besteding na aftrek van de lasten van samenloop tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 10*	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 11*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E6B / 12*
			1	2010-38814	€ 0	€ 300.817	€ 147.161	Nee	Project dient in samenhang te worden bezien met C7C (2008-20450) en E6B (2012-12594)
			2	2012-12594	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	Project dient in samenhang te worden bezien met C7C (2008-20450) en E6B (2010-38814)

SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018** **Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.**	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 5.592.880	€ 140.841	€ 406.064	€ 206	€ 25.100	€ 1.171
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 70.665	€ 2.889	€ 0	€ 208.353	€ 1.150	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018** **Besluit**	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 120.828	€ 18.300	€ 2.754	€ 1.256	€ 2.497	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Ja			
GRO	**GRO2C**	**Verkeer en vervoer Groningen** SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO2C / 01*	Welke regeling betreft het *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO2C / 02*	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO2C / 03*	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO2C / 04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO2C / 05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO2C / 06*
			1 2018-054139	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	
			2 2018-056203	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	
			3 2018-056205	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	
			4 2018-056206	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO2C / 07*	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO2C / 08*	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO2C / 09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO2C /10*	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO2C/ 11*	
			1	2018-054139	€ 0		€ 0	Nee	
			2	2018-056203	€ 0		€ 0	Nee	
			3	2018-056205	€ 0		€ 0	Nee	
			4	2018-056206	€ 0		€ 0	Nee	
GRO	**GRO8C**	**Leefbaarheid Groningen** SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO8C / 01*	Welke regeling betreft het *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO8C / 02*	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO8C / 03*	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO8C / 04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO8C / 05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO8C / 06*
			1	2016-63.132/46/A.23	8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	€ 2.176.833		€ 2.210.073	
			2	2017-091.459/45/A.6	8.3 Wonen en bouwen	€ 421.889		€ 421.889	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO8C / 07*	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO8C / 08*	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: GRO8C / 09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO8C /10*	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: GRO8C/ 11*	
			1	2016-63.132/46/A.23	€ 1.522.000		€ 1.522.000	Nee	
			2	2017-091.459/45/A.6	€ 122.000		€ 122.000	Nee	

14 Verklaring onafhankelijk accountant

Volgt nog

15 Bestemming resultaat en aanvullende voorstellen

Bestemming rekeningresultaat 2018
Het resultaat van de Jaarrekening 2018 is € 1.105.514 voordelig. Wij stellen u voor dit rekeningsaldo als volgt te bestemmen:

- Storting van € 89.929 in de reserve baggerplan in verband met werkzaamheden die in 2019 moeten worden uitgevoerd;
- Storting van € 595.568 in de Reserve Jaarovergang ten behoeve van uitgaven in in 2019, volgens volgende specificatie:
    - Project vaarronde 64.522
    - Camperplaatsen 20.000
    - Breedband 50.500
    - Aankoop woning 50.000
    - Aardbevingsbudget 195.342
    - Budget statushouders 140.204
    - Aankoop Hooilandseweg 75.000
- Een storting van € 420.017 in de Algemene Reserve.

Reserve baggerplan
In de programmabegroting 2018 is opgenomen dat de voorziening Noordpolderzijl wordt opgenomen in een reserve baggeren. Een groot deel van dit budget is in de oude voorziening, welke in 2019 is opgeheven, bestemd voor procesbegeleiding en voorbereidingen van het project Spoelzee. De gemeente is penvoerder van dit project en een deel van het geld in de voorziening was budget van de provincie en het waterschap voor de procesbegeleiding. Dit geld dient weer in 2019 beschikbaar te worden gesteld. De stand van de voorziening was bij opheffing € 89.929. Voorgesteld wordt om dit bedrag te storten in de reserve baggerplan

Reserve jaarovergang
In 2018 zijn een aantal werkzaamheden, taken en projecten niet afgerond. Voor een aantal van deze taken willen we de het resterende budget via de reserve jaarovergang beschikbaar stellen voor 2019. Het betreft de volgende saldi:

- Inzake het project Vaarronde een bedrag van € 64.522 van het overschot in 2019 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het realiseren van een botenhelling (waarvan de werkzaamheden reeds zijn gestart in 2018) en een bedrag als zijnde cofinanciering van de trekvaartroute (bedrag is reeds toegekend in 2018).
- Een bedrag van € 20.000 voor het realiseren van camperplaatsen en de inrichting van tentplaatsen op Noordpolderzijl en het geplande landmark van sluisdeuren. Hiervoor zijn reeds afspraken gemaakt in 2018. Uitvoering vindt plaats in 2019.

- Voor het project Breedband is in 2018 via de algemene uitkering een bedrag van € 50.500 ontvangen, via het NCG. Dit bedrag is in het geheel van de algemene uitkering terecht gekomen in 2018 en niet specifiek op het budget voor Breedband. Dit project loopt nog door in 2019.
- Inzake de Eemshaven is er met de provincie de afspraak gemaakt dat de gemeente een bedrag van € 50.000 beschikbaar stelt aan de initiatiefnemers van het project windpark Waddenwind voor de aankoop van een woning. De nota van deze afspraak is reeds ontvangen in 2019.
- Het restant van het beschikbare budget (uitgezonderd het in eind 2018 ontvangen bedrag aan lumpsum, welke is verantwoord onder de vooruit ontvangen bedragen op de balans) voor apparaatskosten gaswinningsdossier dient beschikbaar te blijven in 2019. In totaal betreft dit een bedrag van € 195.342.
- Inzake statushouders – plan participatie en re-integratie is er in 2017 een bijdrage ontvangen van het rijk in de decentralisatie uitkering voor verhoogde asielinstroom. Hiervan is voor 2019 nog € 140.204 beschikbaar.
- Voor het project Hooilandsweg is in 2017 door de raad een bedrag van € 75.000 toegezegd. Verwachting was dat dit bedrag in 2018 zou worden besteed, echter is dit door geschoven naar 2019.

In totaal stellen we voor om een bedrag van € 595.568 toe te voegen aan de reserve jaarovergang.

Algemene reserve
Het resterende deel van het resultaat voor bestemming bedraagt € 420.017. Voorgesteld wordt om dit bedrag te storten in de algemene reserve

Aanvullende voorstellen
Aanvullend op de toevoeging van het positieve rekeningresultaat wordt onderstaand voorstel gedaan betreffende de reserve WLP

Reserve lokale woon- en leefbaarheidsplannen
In het kader van het uitvoeringsprogramma WLP heeft er in 2018 een overschrijding van het budget plaats gevonden van € 90.000. Van het oorspronkelijke budget was tijdens de najaarsrapportage reeds € 300.000 terug gestort in de reserve Lokale woon- en leefbaarheidsplannen, aangezien de verwachting was het volledige beschikbaar gestelde bedrag niet zou worden benut in 2018. Vervolgens zijn er in het einde van het jaar nog diverse subsidieaanvragen ontvangen en ook toegekend. Dit heeft geleid tot een overschrijding en is in principe ten laste gekomen van het rekeningresultaat, terwijl dit had gemoeten vanuit de reserve lokale woon- en leefbaarheidsplannen. Voorgesteld wordt om een bedrag van € 90.000 te storten vanuit de reserve lokale woon- en leefbaarheidsplannen in de algemene reserve.

BIJLAGEN

I Verklaring van afkortingen

3D's	Drie Decentralisaties: AWBZ, Jeugdwet en Participatiewet
AB	Algemeen Bestuur
ADM	Algemene dekkingsmiddelen
AED	Automatische externe defibrillator
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARHI	Algemene regels herindeling
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BA	Basis Administratie
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BARRO	Besluit Algemene Regeling Ruimtelijke Ordening
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Bijstand Besluit Zelfstandigen
BCF	BTW Compensatie Fonds
BHV	Bedrijfshulpverlening
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BIBOB	(Wet) bevordering integriteitbeoordelingen door het openbaar bestuur
BMW	Bedum, De Marne en Winsum
BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BO	Bestuurlijk Overleg
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BoS	Bieb op School
BP	Bestemmingsplan
BRN	Brandweer Rayon Noord
BRP	Basisregistratie Personen
BRTN	Basis recreatie Toervaart Netwerk
BSU	Brede School Uithuizen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZM	Burgerzaken Module
B&W	Burgemeester en Wethouders
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor Statistiek
Cbs	Christelijke basisschool
CdK	Commissaris van de Koning
CER	Compensatie Eigen Risico (zorgverzekeringswet)
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
Coelo	Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden
CVE	Continu Verbeteren Eemsmond
DAL	Delfzijl, Appingedam en Loppersum
DEAL	Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum
DHW	Economische Zaken
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
E&M	Economie & Maatschappij
EMU	Economische en Monetaire Unie
EZ	Economische Zaken
FIDO	Wet financiering decentrale overheden
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden (prepensioenregeling)
FTE	Fulltime eenheid
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens
GCR	Gemeentelijke coördinatie regeling
GFT	Groente, Fruit en tuinafval
GGD	Geestelijke Gezondheidsdienst
GIDS	Gezond in de Stad
GR	Gemeenschappelijke Regeling
G(W)RP	Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan
GS	Gedeputeerde Staten
GSP	Groninger Seaports

GWRP	Groninger Water- en Rioleringsplan
HO	Huishoudelijke Ondersteuning
HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
HH	Huishoudelijke Hulp
HHC	Het Hogeland College
HHT	Huishoudelijke Hulp Toeslag
HR	Human Resource
HWBP	Hoogwater Beschermingsprogramma
IAU	Incidentele Aanvullende Uitkering
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
I&M	Infrastructuur en Milieu
ID-baan	Instroom/doorstroom baan
IKB	Individueel Keuze Budget
IMP	Integraal Management Plan Eems-Dollard
i-Nup	implementatie Nationaal Uitvoeringsplan dienstverlening e-overheid
IPO	Interprovinciaal Overleg
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkeloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IT	Informatie Technologie
Iv3	Informatie aan derden
IVB	Integraal Veiligheidsbeleid
IVN	Instituut voor Natuureducatie
JAP	Jongerenactiviteitenplek
JOP	Jongerenontmoetingsplek
KCA	Klein Chemisch Afval
KCC	Klant Contact Centrum
KNRM	Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij
KWA	Koninklijke Willem-Alexanderschool
LHO	Laagdrempelige Huishoudelijke Ondersteuning
LV/BRK	Landelijke Voorziening Basis Registratie Kadaster
LV/ NHR	Landelijke Voorziening Nieuw Handels Register
LV/WOZ	Landelijke Voorziening Waarde Onroerende Zaken
MDM	Mobile device management
MEDAL	De gemeenten De Marne, Eemsmond, Delfzijl, Appingedam en Loppersum
MER	Milieu Effect Rapportage
MFC	Multifunctioneel centrum
MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MT	Managementteam
MVA	Materiële vaste activa
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NGT	Noord Gas Transport
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NRD	Notitie reikwijdte en detailniveau
NSGK	Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind
NSU	Nieuwe school Uithuizen
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-Overheid
NV	Naamloze Vennootschap
NWW	Niet-Werkende Werkzoekende
NZV	Noorderzijlvest
OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OBS	Openbare basisschool
ODG	OmgevingsDienst Groningen
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OV	Openbaar Vervoer
OVBGD	OV Bureau Groningen Drenthe
OVL	Openbare Verlichting

OZB	Onroerende Zaak Belastingen
P&C	Planning & Control
P&O	Personeel & Organisatie
PCR	Provinciale Coördinatie Regeling
PG&Z	Publieke Gezondheid & Zorg
PGB	Persoonsgebonden Budget
PIOFAH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering/Administratie en Huisvesting
PIP	Provinciaal inpassingsplan
PM	Pro Memori
POP	Provinciaal Omgevingsplan
POV	Provinciale OmgevingsVerordening
PRW	Programma Rijke Waddenzee
PvE	Programma van eisen
RCR	Rijks coördinatie regeling
RIGG	Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeente
RJO	Reserve Jaarovergang
RTA	Regionaal transitie arrangement
RWB	Rationeel Wegbeheer
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SER	Sociaal Economische Raad
SISA	Single information, single audit
SoZa	Sociale Zaken
SROI	Social Return On Investment
SUW	Stichting Uithuizer Woningbouw
SV	Structuurvisie
SVB	Strategische Voorraad Beleidsplannen / Sociale Verzekeringsbank
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TOP	Toeristisch Opstappunt
UVW	Unie van Waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VCPO NG	Vereniging voor Christelijk Primair Onderwijs Noord Groningen
VGG	Vereniging Groninger Gemeenten
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VKB	Volkskredietbank
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VPB	Vennootschapsbelasting
VRG	Veiligheidsregio Groningen
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VVB	Verkeers- en vervoersberaad
VVE	Voor- en vroegschoolse Educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingswet
WAZO	Wet Arbeid en Zorg
Wet Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
WLP	Woon- en leefbaarheidsplannen
WLZ	Wet Langdurige Zorg
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WO (DEAL)	Werkorganisatie
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WTCG	Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en Gehandicapten
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWI	Wet Werk en Inkomen
ZIN	Zorg in Natura

II Geactiveerde kapitaaluitgaven

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
73100014	Bedrijventerreinen Eemsmond	ANNU		2018	40	71.801,12	0,00	0,00	71.801,12
78300024	Centrumplan Uithuizen	GAGR		2016	999	33.239,50	2.176.833,04	1.522.000,00	688.072,54
	Totaal Gronden en terreinen					**105.040,62**	**2.176.833,04**	**1.522.000,00**	**759.873,66**
78300026	Gronden in erfpacht	GAWR		2016	999	78.701,00	0,00	0,00	78.701,00
	Totaal Gronden in erfpacht					**78.701,00**	**0,00**	**0,00**	**78.701,00**
78300027	Gronden voormalig NIEGG	GAWR		2016	999	947.064,85	0,00	74.820,00	872.244,85
	Totaal Niet in exploitatie genomen gronden					**947.064,85**	**0,00**	**74.820,00**	**872.244,85**
71123146	Techn.voorz. o.b.s. Uithuizen	LINE		1994	25	16.792,52	0,00	0,00	16.792,52
71123175	Eerste inrichting o.b.s. Uithuizen	LINE		1999	20	17.924,32	0,00	0,00	17.924,32
71123177	Herstr.schoolplein o.b.s. Uithuizen	LINE		1999	20	28.343,57	0,00	0,00	28.343,57
71123201	HHC boeiboorden/lichtkoepels	LINE		1999	20	33.705,45	0,00	0,00	33.705,45
71123077	Uitbr.kleuterschool Uithuizen	ANNU		1999	20	39.788,33	0,00	0,00	39.788,33
71123210	Aanp.warmwatervoorziening sporthal	LINE		1999	20	56.903,32	0,00	0,00	56.903,32
70020017	Bouwk.voorzieningen gemeentehuis (2009)	LINE		2009	10	112.838,93	0,00	0,00	112.838,93
71123075	Kazernering brandweer	ANNU		1995	40	302.425,37	0,00	0,00	302.425,37
71123214	O.b.s. Oldenzijl huisvesting 2001	HAR1		2002	40	698.378,74	0,00	0,00	698.378,74
71123191	verv. meubilair Bommelhoes	LINE		2000	20	11.088,70	0,00	0,00	11.088,70
71123235	Beregeningsinstallatie sportvelden	LINE		2005	15	13.298,00	0,00	0,00	13.298,00
71123203	Invest. Huisvesting HHC	LINE		2000	20	20.753,64	0,00	0,00	20.753,64
74400015	Huisvestingprogr. HHC (2006)	ANNU		2007	27	1.828,08	0,00	0,00	1.828,08
71123212	Verharding gem.bedrijf Talmaweg	LINE		2000	20	39.768,73	0,00	0,00	39.768,73
71123082	Eerste inrichting Brunwerd	LINE		1986	40	13.253,64	0,00	0,00	13.253,64
71123090	Aanv.voorz.bouw o.b.s. Uithuizen	LINE		1988	40	11.946,97	0,00	0,00	11.946,97
71123101	Stichting o.b.s. Uithuizen	LINE		1984	40	32.203,42	0,00	0,00	32.203,42
71123167	Kinderdagverblijf Uithuizen	LINE		1992	40	14.869,07	0,00	0,00	14.869,07
71123189	Restauratie Sarries hut Uithuizen	LINE		1992	30	51.532,21	0,00	0,00	51.532,21
74200033	H.V.prog.2003 Klinkenborg+Onnema	LINE		2004	27	10.059,89	0,00	0,00	10.059,89
76500003	Vervanging CV kinderdagverblijf	ANNU		2007	20	10.549,11	0,00	0,00	10.549,11
74200027	Huisv. O.b.s. Klink/Rood/Usquert	LINE		2003	20	31.398,66	0,00	0,00	31.398,66
71123230	Vervanging betonverh.gem.bedrijf	LINE		2002	20	48.253,95	0,00	0,00	48.253,95
71123208	Aanpass.warmw.voorz.sportgeb.	LINE		2000	20	142.203,55	0,00	0,00	142.203,55
70020018	Energiebesp.maatregelen verl.gemeentehuis (2010)	LINE		2011	10	39.529,19	0,00	0,00	39.529,19
74230002	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2008)	ANNU		2009	25	12.495,00	0,00	0,00	12.495,00
71123237	Voorz. Legionellapreventie	LINE		2003	20	43.585,32	0,00	0,00	43.585,32
71123161	Rest. Jonge Jan Uithuizen	LINE		1992	30	96.193,99	0,00	0,00	96.193,99
71123218	HHC Uithuizen huisvesting 2001	LINE		2001	30	25.436,74	0,00	0,00	25.436,74
71123001	Uitbreiding gemeentehuis	LINE		1987	40	57.493,18	0,00	0,00	57.493,18

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
73100014	Bedrijventerreinen Eemsmond	0,00	1.249,15	71.801,12	70.551,97	1.270,74	2.519,89
78300024	Gronden voormalig NIEGG	0,00	0,00	33.239,50	688.072,54	0,00	0,00
	Totaal Gronden en terreinen	**0,00**	**1.249,15**	**105.040,62**	**758.624,51**	**1.270,74**	**2.519,89**
78300026	Gronden in erfpacht	0,00	0,00	78.701,00	78.701,00	1.392,85	1.392,85
	Totaal Gronden in erfpacht	**0,00**	**0,00**	**78.701,00**	**78.701,00**	**1.392,85**	**1.392,85**
78300027	Gronden voormalig NIEGG	0,00	0,00	947.064,85	872.244,85	16.761,15	16.761,15
	Totaal Niet in exploitatie genomen gronden	**0,00**	**0,00**	**947.064,85**	**872.244,85**	**16.761,15**	**16.761,15**
71123146	Techn.voorz. o.b.s. Uithuizen	16.186,48	606,04	606,04	0,00	10,73	616,77
71123175	Eerste inrichting o.b.s. Uithuizen	17.028,11	896,21	896,21	0,00	15,86	912,07
71123177	Herstr.schoolplein o.b.s. Uithuizen	26.851,81	1.491,76	1.491,76	0,00	26,40	1.518,16
71123201	HHC boeiboorden/lichtkoepels	32.020,18	1.685,27	1.685,27	0,00	29,83	1.715,10
71123077	Uitbr.kleuterschool Uithuizen	36.861,44	2.926,89	2.926,89	0,00	51,80	2.978,69
71123210	Aanp.warmwatervoorziening sporthal	53.910,64	2.992,68	2.992,68	0,00	52,96	3.045,64
70020017	Bouwk.voorzieningen gemeentehuis (2009)	100.644,03	12.194,90	12.194,90	0,00	215,83	12.410,73
71123075	Kazernering brandweer	252.956,26	49.469,11	49.469,11	0,00	875,50	50.344,61
71123214	O.b.s. Oldenzijl huisvesting 2001	498.378,74	200.000,00	200.000,00	0,00	3.539,60	203.539,60
71123191	verv. meubilair Bommelhoes	9.979,83	554,44	1.108,87	554,43	19,62	574,06
71123235	Beregeningsinstallatie sportvelden	11.524,93	886,54	1.773,07	886,53	31,38	917,92
71123203	Invest. Huisvesting HHC	18.659,99	1.046,83	2.093,65	1.046,82	37,05	1.083,88
74400015	Huisvestingprogr. HHC (2006)	521,83	71,34	1.306,25	1.234,91	23,12	94,46
71123212	Verharding gem.bedrijf Talmaweg	35.791,86	1.988,44	3.976,87	1.988,43	70,38	2.058,82
71123082	Eerste inrichting Brunwerd	10.602,64	331,38	2.651,00	2.319,62	46,92	378,30
71123090	Aanv.voorz.bouw o.b.s. Uithuizen	8.893,02	305,40	3.053,95	2.748,55	54,05	359,45
71123101	Stichting o.b.s. Uithuizen	26.918,47	880,83	5.284,95	4.404,12	93,53	974,36
71123167	Kinderdagverblijf Uithuizen	9.712,80	368,31	5.156,27	4.787,96	91,26	459,57
71123189	Restauratie Sarries hut Uithuizen	44.832,83	1.674,85	6.699,38	5.024,53	118,57	1.793,42
74200033	H.V.prog.2003 Klinkenborg+Onnema	4.610,76	419,16	5.449,13	5.029,97	96,44	515,60
76500003	Vervanging CV kinderdagverblijf	4.764,26	598,59	5.784,85	5.186,26	102,38	700,97
74200027	Huisv. O.b.s. Klink/Rood/Usquert	22.676,81	1.744,37	8.721,85	6.977,48	154,36	1.898,73
71123230	Vervanging betonverh.gem.bedrijf	38.603,17	2.412,70	9.650,78	7.238,08	170,80	2.583,50
71123208	Aanpass.warmw.voorz.sportgeb.	127.442,62	7.380,47	14.760,93	7.380,46	261,24	7.641,71
70020018	Energiebesp.maatregelen verl.gemeentehuis (2010)	27.670,44	3.952,92	11.858,75	7.905,83	209,88	4.162,80
74230002	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2008)	3.231,60	505,92	9.263,40	8.757,48	163,94	669,86
71123237	Voorz. Legionellapreventie	32.542,70	2.208,52	11.042,62	8.834,10	195,43	2.403,95
71123161	Rest. Jonge Jan Uithuizen	83.416,65	3.194,34	12.777,34	9.583,00	226,13	3.420,47
71123218	HHC Uithuizen huisvesting 2001	14.414,13	847,89	11.022,61	10.174,72	195,08	1.042,97
71123001	Uitbreiding gemeentehuis	44.547,00	1.438,46	12.946,18	11.507,72	229,12	1.667,58

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
71123117	Vervanging o.b.s. Warffum	LINE		1992	40	36.687,62	0,00	0,00	36.687,62
70020040	Archiefbewaarplaats (2018)	LINE		2019	10	0,00	12.135,70	0,00	12.135,70
71123229	Verl.sportz.Warffum/gymlok.Zandeweer	ANNU		2004	20	43.341,71	0,00	0,00	43.341,71
71123144	Uitbr. o.b.s. Roodeschool	LINE		1994	30	86.879,36	0,00	0,00	86.879,36
71123227	Huisv. Regenboog/Rank/Damsch.	LINE		2002	40	26.911,10	0,00	0,00	26.911,10
74200025	O.b.s. Usquert huisvesting 2001	LINE		2002	30	33.969,78	0,00	0,00	33.969,78
71123220	Renovatie gymlokalen	ANNU		2002	20	78.873,20	0,00	0,00	78.873,20
74800004	Huisvestingprogr.onderwijs (2006)	ANNU		2007	27	23.963,97	0,00	0,00	23.963,97
71123231	O.b.s. Warffum div.aanpassingen	LINE		2002	20	108.764,63	0,00	0,00	108.764,63
71123233	H.V.progr.2003 Simonides+de Schelp	LINE		2004	27	39.067,16	0,00	0,00	39.067,16
74400012	Huisvestingprogr. HHC (2004)	LINE		2006	27	33.564,34	0,00	0,00	33.564,34
70020037	Uitbreiding opslagruimte ICT (2017)	LINE		2018	10	0,00	19.889,03	0,00	19.889,03
74400010	H.V.prog.2003 HHC+HHC	LINE		2004	27	40.374,77	0,00	0,00	40.374,77
74200034	Huisvesting o.b.s. Roodeschoul	LINE		2003	25	49.807,34	0,00	0,00	49.807,34
70020036	Uitbreiding archiefruimte (2017)	LINE		2018	10	22.683,11	0,00	0,00	22.683,11
71123199	Diversen verbinding o.b.s. Usquert	LINE		2000	30	58.083,92	0,00	0,00	58.083,92
71113065	Veiligheidsvoorschr. Bommelhoes	ANNU		2005	20	60.098,13	0,00	0,00	60.098,13
70020020	Verv.deurtoegangscontrolesysteem (2011)	LINE		2012	15	41.921,21	0,00	0,00	41.921,21
70020027	Vervangen dak zoutloods (2014)	ANNU		2015	25	27.098,33	0,00	0,00	27.098,33
74210018	Huisvesting o.b.s. Brunwerd (2009)	ANNU		2010	25	32.314,00	0,00	0,00	32.314,00
74200037	Huisvestingprogr. openb.onderwijs (2006)	ANNU		2007	27	38.252,83	0,00	0,00	38.252,83
71123020	Bouw sporthal Uithuizermeeden	LINE		1980	40	850.024,91	0,00	0,00	850.024,91
71123158	Renovatie toiletgebouwen zwembad	LINE		1995	40	79.527,92	0,00	0,00	79.527,92
75410007	Toiletvoorzieningen molens (2009)	ANNU		2010	40	40.189,61	0,00	0,00	40.189,61
71123120	Verbouw o.b.s. Warffum	LINE		1992	40	117.539,45	0,00	0,00	117.539,45
71123111	Grond basisschool Kantens	GAWR		1986	40	41.128,37	0,00	0,00	41.128,37
74210017	Huisvestingprogr.openb.basisonderw.(2008)	ANNU		2009	25	59.835,93	0,00	0,00	59.835,93
71123157	Bouw openbare bibliotheek	LINE		1992	40	136.134,06	0,00	0,00	136.134,06
77230005	Voorzieningen milieuverg. GB	ANNU		2007	25	71.117,00	0,00	0,00	71.117,00
74400011	Huisvesting HHC Uithuizen+Warffum	LINE		2004	25	108.524,81	0,00	0,00	108.524,81
71123228	Gebouw begraafplaats Kantens	ANNU		2003	40	59.255,17	0,00	0,00	59.255,17
71123004	Centrale huisvesting buitendienst	LINE		1991	30	741.345,02	0,00	0,00	741.345,02
71123232	Huisvestig o.b.s. J. de Vriesschool	LINE		2003	40	82.921,46	0,00	0,00	82.921,46
71112030	MFA Uithuizermeeden huisv.2001	ANNU		2002	40	68.067,01	0,00	0,00	68.067,01
71123003	Uitbreiding gemeentehuis	LINE		1991	30	762.473,53	0,00	0,00	762.473,53
70020007	Verbetering keuken/kantine/boderuimte(2007)	ANNU		2008	25	75.470,89	0,00	0,00	75.470,89
71123094	Bouw o.b.s. Roodeschool	LINE		1993	40	151.389,72	0,00	0,00	151.389,72
71123198	Diversen noodlok.o.b.s. Usquert	LINE		1999	30	159.513,14	0,00	0,00	159.513,14
75410008	Renovatie molen Eva Usquert (2014)	ANNU		2015	40	59.797,00	0,00	0,00	59.797,00
74230001	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2007)	ANNU		2008	27	91.470,00	0,00	0,00	91.470,00

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
71123117	Vervanging o.b.s. Warffum	23.929,39	911,30	12.758,23	11.846,93	225,80	1.137,10
70020040	Archiefbewaarplaats (2018)	0,00	0,00	0,00	12.135,70	0,00	0,00
71123229	Verl.sportz.Warffum/gymlok.Zandeweer	26.339,35	2.710,90	17.002,36	14.291,46	300,91	3.011,81
71123144	Uitbr. o.b.s. Roodeschool	69.394,85	2.914,09	17.484,51	14.570,42	309,44	3.223,53
71123227	Huisv. Regenboog/Rank/Damsch.	10.544,85	681,93	16.366,25	15.684,32	289,65	971,58
74200025	O.b.s. Usquert huisvesting 2001	17.018,72	1.210,79	16.951,06	15.740,27	300,00	1.510,79
71123220	Renovatie gymlokalen	58.008,85	5.079,62	20.864,35	15.784,73	369,26	5.448,88
74800004	Huisvestingprogr.onderwijs (2006)	6.670,44	944,48	17.293,53	16.349,05	306,06	1.250,54
71123231	O.b.s. Warffum div.aanpassingen	85.809,85	5.738,70	22.954,78	17.216,08	406,25	6.144,95
71123233	H.V.progr.2003 Simonides+de Schelp	20.257,02	1.446,93	18.810,14	17.363,21	332,90	1.779,83
74400012	Huisvestingprogr. HHC (2004)	14.917,47	1.243,12	18.646,87	17.403,75	330,01	1.573,13
70020037	Uitbreiding opslagruimte ICT (2017)	0,00	1.988,90	0,00	17.900,13	0,00	1.988,90
74400010	H.V.prog.2003 HHC+HHC	20.935,04	1.495,36	19.439,73	17.944,37	344,04	1.839,40
74200034	Huisvesting o.b.s. Roodeschoul	28.496,59	2.131,08	21.310,75	19.179,67	377,16	2.508,24
70020036	Uitbreiding archiefruimte (2017)	0,00	2.268,31	22.683,11	20.414,80	401,45	2.669,76
71123199	Diversen verbinding o.b.s. Usquert	34.878,00	1.933,83	23.205,92	21.272,09	410,70	2.344,53
71113065	Veiligheidsvoorschr. Bommelhoes	33.086,00	3.658,77	27.012,13	23.353,36	478,06	4.136,83
70020020	Verv.deurtoegangscontrolesysteem (2011)	15.170,72	2.972,28	26.750,49	23.778,21	473,43	3.445,71
70020027	Vervangen dak zoutloods (2014)	2.317,62	931,10	24.780,71	23.849,61	438,57	1.369,67
74210018	Huisvesting o.b.s. Brunwerd (2009)	6.564,77	1.311,46	25.749,23	24.437,77	455,71	1.767,17
74200037	Huisvestingprogr. openb.onderwijs (2006)	10.919,62	1.492,80	27.333,21	25.840,41	483,74	1.976,54
71123020	Bouw sporthal Uithuizermeeden	794.613,74	27.705,59	55.411,17	27.705,58	980,67	28.686,26
71123158	Renovatie toiletgebouwen zwembad	45.682,03	1.990,93	33.845,89	31.854,96	599,00	2.589,93
75410007	Toiletvoorzieningen molens (2009)	4.178,18	846,26	36.011,43	35.165,17	637,33	1.483,59
71123120	Verbouw o.b.s. Warffum	75.071,50	3.033,43	42.467,95	39.434,52	751,60	3.785,03
71123111	Grond basisschool Kantens	0,00	0,00	41.128,37	41.128,37	727,89	727,89
74210017	Huisvestingprogr.openb.basisonderw.(2008)	14.196,17	2.492,62	45.639,76	43.147,14	807,73	3.300,35
71123157	Bouw openbare bibliotheek	88.487,11	3.403,35	47.646,95	44.243,60	843,26	4.246,61
77230005	Voorzieningen milieuverg. GB	22.798,76	3.071,63	48.318,24	45.246,61	855,14	3.926,77
74400011	Huisvesting HHC Uithuizen+Warffum	58.175,11	4.577,25	50.349,70	45.772,45	891,09	5.468,34
71123228	Gebouw begraafplaats Kantens	11.905,35	1.522,20	47.349,82	45.827,62	838,00	2.360,20
71123004	Centrale huisvesting buitendienst	669.956,52	23.796,17	71.388,50	47.592,33	1.263,43	25.059,60
71123232	Huisvestig o.b.s. J. de Vriesschool	30.763,83	2.086,31	52.157,63	50.071,32	923,09	3.009,40
71112030	MFA Uithuizermeeden huisv.2001	16.122,10	1.755,93	51.944,91	50.188,98	919,32	2.675,25
71123003	Uitbreiding gemeentehuis	686.320,26	25.384,42	76.153,27	50.768,85	1.347,76	26.732,18
70020007	Verbetering keuken/kantine/boderuimte(2007)	19.888,14	3.267,86	55.582,75	52.314,89	983,70	4.251,56
71123094	Bouw o.b.s. Roodeschool	94.323,35	3.804,42	57.066,37	53.261,95	1.009,96	4.814,38
71123198	Diversen noodlok.o.b.s. Usquert	98.914,96	5.508,93	60.598,18	55.089,25	1.072,47	6.581,40
75410008	Renovatie molen Eva Usquert (2014)	2.502,80	1.109,58	57.294,20	56.184,62	1.013,99	2.123,57
74230001	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2007)	23.466,76	3.463,53	68.003,24	64.539,71	1.203,52	4.667,05

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
71123155	Ren.daken diverse scholen	LINE		1998	40	136.925,01	0,00	0,00	136.925,01
70020022	Verduurzaming verwarming gemeentehuis (2012)	LINE		2013	15	114.244,20	0,00	0,00	114.244,20
71123207	Kosten uitbr. Kinderdagverblijven	ANNU		1999	40	114.785,59	0,00	0,00	114.785,59
74210015	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2006)	ANNU		2007	27	132.155,50	0,00	0,00	132.155,50
71123149	Integratie uitk. o.b.s. Usquert	LINE		1996	40	202.741,09	0,00	0,00	202.741,09
76300009	Investering dorpshuizen (2005)	ANNU		2006	40	104.792,77	0,00	0,00	104.792,77
76300008	Investering Bommelhoes (2005)	ANNU		2006	25	146.413,17	0,00	0,00	146.413,17
71123173	ingrijpend onderh. Dr. Damschool	LINE		1998	40	218.954,73	0,00	0,00	218.954,73
70020005	Aanbr. voorzieningen gemeentehuis (2004)	ANNU		2005	25	203.928,23	0,00	0,00	203.928,23
74200035	Huisvestingprogr. obs Usquert (2004)	LINE		2005	27	222.574,27	0,00	0,00	222.574,27
71123109	Bouw en inr. o.b.s. Kantens	ANNU		1986	40	319.244,61	0,00	0,00	319.244,61
71123202	Permanente lokalen Uithuizen	LINE		1999	40	225.626,70	0,00	0,00	225.626,70
71123095	Aanbouw Zwanenhoek Uithuizen	LINE		1993	40	396.388,00	0,00	0,00	396.388,00
75600023	Aankoop Zielhoes (2012)	ANNU		2013	25	149.827,00	0,00	0,00	149.827,00
71123223	Nieuwbouw dorpshuis Oldenzijl	ANNU		2003	40	158.823,00	0,00	0,00	158.823,00
71123110	Kleuteronderwijs en inr. Kantens	ANNU		1986	40	318.548,81	0,00	0,00	318.548,81
71123124	Nieuwbouw school Zandeweer	LINE		1993	40	371.925,60	0,00	0,00	371.925,60
74200036	Huisvestingprogr. openb.onderwijs (2005)	LINE		2006	27	247.028,05	0,00	0,00	247.028,05
74800005	Scholenprogramma Algemeen	LINE		2019	10	14.111,00	140.763,99	0,00	154.874,99
74210014	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2005)	LINE		2006	27	344.434,11	0,00	0,00	344.434,11
74400019	Huisvesting HHC sloop (2010)	ANNU		2011	40	226.324,19	0,00	0,00	226.324,19
75300027	Verv.publieksaccomodatie zwembad Breede (2008)	ANNU		2009	40	261.007,78	0,00	0,00	261.007,78
74210013	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2004)	LINE		2005	27	476.600,08	0,00	0,00	476.600,08
74400014	Aanp.HHC gebruikersvergunningen (2005)	ANNU		2006	40	299.768,70	0,00	0,00	299.768,70
71123236	Aanp. Peuterspeelzaal Uithuizen	ANNU		2004	40	318.116,27	0,00	0,00	318.116,27
74210016	Huisvestingprogr.openb.basisonderw.(2007)	ANNU		2008	27	533.596,60	0,00	0,00	533.596,60
71123204	Ren. zwembad de Dinge	ANNU		1998	30	1.257.619,39	0,00	0,00	1.257.619,39
71123238	Kosten verb./uitbr. Gemeentehuis	ANNU		2001	40	806.364,67	0,00	0,00	806.364,67
71123215	Uitbr. 4 lokalen HHC Uithuizen	ANNU		2003	40	821.710,00	0,00	0,00	821.710,00
76300014	Jongerencentrum Uithuizen (2009)	ANNU		2010	40	755.198,51	0,00	0,00	755.198,51
74210021	Scholenprogramma Nijenstein Versterken	LINE		2019	16	0,00	867.433,36	0,00	867.433,36
70020012	Verwerving en verbouw Rabobank (2008)	ANNU		2009	25	1.261.724,63	0,00	0,00	1.261.724,63
74400017	Huisvesting HHC (2009)	ANNU		2010	40	2.213.488,00	0,00	0,00	2.213.488,00
74400018	Huisvesting HHC (2010)	ANNU		2011	40	2.723.675,00	0,00	0,00	2.723.675,00
74400016	Huisvesting HHC (2008)	ANNU		2009	40	4.002.290,00	0,00	0,00	4.002.290,00
74200032	Nieuwbouw Brede School Uith.meed.	ANNU		2004	40	4.601.532,08	0,00	0,00	4.601.532,08
74210020	Bouw Brede school Uithuizen (2013)	ANNU		2014	40	4.601.453,98	331.264,80	269.800,00	4.662.918,78
75300028	Nieuwbouw sporthal H.J. Brontshal(2008)	ANNU		2009	40	5.521.779,63	0,00	0,00	5.521.779,63
	Totaal Bedrijfsgebouwen					**41.498.944,05**	**1.371.486,88**	**269.800,00**	**42.600.630,93**

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
71123155	Ren.daken diverse scholen	68.554,51	3.418,53	68.370,50	64.951,97	1.210,02	4.628,55
70020022	Verduurzaming verwarming gemeentehuis (2012)	30.110,80	8.413,34	84.133,40	75.720,06	1.488,99	9.902,33
71123207	Kosten uitbr. Kinderdagverblijven	29.586,18	3.385,10	85.199,41	81.814,31	1.507,86	4.892,96
74210015	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2006)	42.813,04	4.879,44	89.342,46	84.463,02	1.581,18	6.460,62
71123149	Integratie uitk. o.b.s. Usquert	111.961,79	5.043,29	90.779,30	85.736,01	1.606,61	6.649,90
76300009	Investering dorpshuizen (2005)	15.653,70	2.487,08	89.139,07	86.651,99	1.577,58	4.064,66
76300008	Investering Bommelhoes (2005)	52.232,34	6.506,77	94.180,83	87.674,06	1.666,81	8.173,58
71123173	ingrijpend onderh. Dr. Damschool	109.684,03	5.463,54	109.270,70	103.807,16	1.933,87	7.397,41
70020005	Aanbr. voorzieningen gemeentehuis (2004)	88.924,65	8.686,11	115.003,58	106.317,47	2.035,33	10.721,44
74200035	Huisvestingprogr. obs Usquert (2004)	106.989,02	8.256,09	115.585,25	107.329,16	2.045,63	10.301,72
71123109	Bouw en inr. o.b.s. Kantens	197.277,77	14.326,23	121.966,84	107.640,61	2.158,57	16.484,80
71123202	Permanente lokalen Uithuizen	107.172,73	5.640,67	118.453,97	112.813,30	2.096,40	7.737,07
71123095	Aanbouw Zwanenhoek Uithuizen	271.083,63	8.353,62	125.304,37	116.950,75	2.217,64	10.571,26
75600023	Aankoop Zielhoes (2012)	21.013,98	5.424,02	128.813,02	123.389,00	2.279,73	7.703,75
71123223	Nieuwbouw dorpshuis Oldenzijl	31.149,88	4.104,42	127.673,12	123.568,70	2.259,56	6.363,98
71123110	Kleuteronderwijs en inr. Kantens	175.851,28	16.761,25	142.697,53	125.936,28	2.525,46	19.286,71
71123124	Nieuwbouw school Zandeweer	235.435,92	9.099,31	136.489,68	127.390,37	2.415,59	11.514,90
74200036	Huisvestingprogr. openb.onderwijs (2005)	108.213,63	9.254,29	138.814,42	129.560,13	2.456,74	11.711,03
74800005	Scholenprogramma Algemeen	0,00	0,00	14.111,00	154.874,99	0,00	0,00
74210014	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2005)	153.081,84	12.756,82	191.352,27	178.595,45	3.386,55	16.143,37
74400019	Huisvesting HHC sloop (2010)	19.993,68	4.656,82	206.330,51	201.673,69	3.651,64	8.308,46
75300027	Verv.publieksaccomodatie zwembad Breede (2008)	30.337,83	5.649,34	230.669,95	225.020,61	4.082,40	9.731,74
74210013	Huisvestingprogr.bijz.basisonderw.(2004)	225.328,78	17.947,95	251.271,30	233.323,35	4.447,00	22.394,95
74400014	Aanp.HHC gebruikersvergunningen (2005)	46.588,64	7.064,01	253.180,06	246.116,05	4.480,78	11.544,79
71123236	Aanp. Peuterspeelzaal Uithuizen	61.959,07	7.843,91	256.157,20	248.313,29	4.533,47	12.377,38
74210016	Huisvestingprogr.openb.basisonderw.(2007)	137.270,91	20.185,62	396.325,69	376.140,07	7.014,17	27.199,79
71123204	Ren. zwembad de Dinge	672.161,06	54.032,58	585.458,33	531.425,75	10.361,44	64.394,02
71123238	Kosten verb./uitbr. Gemeentehuis	214.729,77	21.065,47	591.634,90	570.569,43	10.470,75	31.536,22
71123215	Uitbr. 4 lokalen HHC Uithuizen	161.161,52	21.235,23	660.548,48	639.313,25	11.690,39	32.925,62
76300014	Jongerencentrum Uithuizen (2009)	79.705,38	15.873,80	675.493,13	659.619,33	11.954,88	27.828,68
74210021	Scholenprogramma Nijenstein Versterken	0,00	0,00	0,00	867.433,36	0,00	0,00
70020012	Verwerving en verbouw Rabobank (2008)	324.997,38	51.159,39	936.727,25	885.567,86	16.578,20	67.737,59
74400017	Huisvesting HHC (2009)	199.515,90	47.327,47	2.013.972,10	1.966.644,63	35.643,28	82.970,75
74400018	Huisvesting HHC (2010)	224.842,32	56.397,92	2.498.832,68	2.442.434,76	44.224,34	100.622,26
74400016	Huisvesting HHC (2008)	410.207,56	87.973,83	3.592.082,44	3.504.108,61	63.572,68	151.546,51
74200032	Nieuwbouw Brede School Uith.meed.	727.372,53	118.632,44	3.874.159,55	3.755.527,11	68.564,88	187.197,32
74210020	Bouw Brede school Uithuizen (2013)	107.763,01	91.551,36	4.493.690,97	4.463.604,41	80.617,15	172.168,51
75300028	Nieuwbouw sporthal H.J. Brontshal(2008)	607.434,39	120.357,42	4.914.345,24	4.793.987,82	86.974,08	207.331,50
	Totaal Bedrijfsgebouwen	**11.066.982,30**	**1.358.175,20**	**30.431.961,75**	**30.175.473,43**	**539.422,93**	**1.897.598,13**

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
77210009	90 kg afstelling vuilniswagens (2017)	LINE		2018	7	0,00	0,00	0,00	0,00
77220038	Voorber.kred.invest.GWRP vrijverval (2016)	ANNU		2017	60	0,00	0,00	0,00	0,00
71124172	Uitv.programma riolering 1994	ANNU		1994	25	685.677,20	0,00	0,00	685.677,20
77210003	Vervanging ondergrondse containers (2009)	LINE		2010	10	32.737,50	0,00	0,00	32.737,50
77220047	GRP rioleringen Overig (2017)	ANNU		2018	40	5.537,00	0,00	0,00	5.537,00
77210004	Vervanging ondergrondse containers (2010)	LINE		2011	10	31.237,50	0,00	0,00	31.237,50
77220040	Voorber.kred.invest.GWRP overig (2016)	ANNU		2017	40	8.190,00	0,00	0,00	8.190,00
77220019	GRP verv.elektrische delen/mech.riolering (2009)	ANNU		2010	25	11.031,00	0,00	0,00	11.031,00
77210007	Vervanging ondergrondse containers (2013)	LINE		2014	10	16.520,00	0,00	0,00	16.520,00
77210005	Vervanging ondergrondse containers (2011)	LINE		2012	10	29.475,00	0,00	0,00	29.475,00
77220039	Voorber.kred.invest.GWRP mech/elektr. (2016)	ANNU		2017	25	13.000,00	0,00	0,00	13.000,00
77210001	Containermanagementsysteem (2009)	LINE		2010	10	122.628,98	0,00	0,00	122.628,98
77210006	Vervanging ondergrondse containers (2012)	LINE		2013	10	31.924,07	0,00	0,00	31.924,07
71124214	Wateroverlast Talmaweg	ANNU		1999	40	21.482,29	0,00	0,00	21.482,29
77220051	GRP rioleringen vrijverval (2018)	ANNU		2019	60	0,00	17.338,00	0,00	17.338,00
77220014	Sanering gronddepots (2006)	ANNU		2007	40	25.452,52	0,00	0,00	25.452,52
77220050	GRP rioleringen overig (2018)	ANNU		2019	40	0,00	26.818,00	0,00	26.818,00
77210008	Containers (660 liter)	LINE		2015	7	67.560,50	0,00	0,00	67.560,50
77220049	GRP rioleringen mechanisch (2018)	ANNU		2019	25	0,00	39.113,03	0,00	39.113,03
77220044	Voorber.kred.invest.GWRP vrijverval (2017)	ANNU		2018	60	40.950,00	0,00	0,00	40.950,00
71124173	Uitv.programma riolering 1995	ANNU		1995	25	654.926,03	0,00	0,00	654.926,03
77210002	Vervanging minicontainers (2009)	LINE		2010	10	466.892,00	0,00	0,00	466.892,00
71124151	Vervanging riolering Uithuizermeeden	ANNU		1990	40	99.789,40	0,00	0,00	99.789,40
77220034	GRP rioleringen Vrijverval Voorber. krediet (2014)	ANNU		2016	60	59.800,00	0,00	0,00	59.800,00
71124142	Recontructie riolering Tilweg	ANNU		1985	40	182.438,50	0,00	0,00	182.438,50
77220042	GRP rioleringen Overig (2016	ANNU		2017	40	49.135,94	22.873,40	0,00	72.009,34
71124146	Riolering Hoofdstraat Uith.meeden	ANNU		1987	40	199.804,53	0,00	0,00	199.804,53
77220032	GRP rioleringen Vrijverval (2014)	ANNU		2015	60	91.894,98	0,00	0,00	91.894,98
71124174	Uitv.programma riolering 1996	ANNU		1996	25	678.086,26	0,00	0,00	678.086,26
77220020	GRP verv.elektrische delen/mech.riolering (2010)	ANNU		2011	25	117.214,85	0,00	0,00	117.214,85
77220036	GRP rioleringen Overig (2015)	ANNU		2016	40	99.492,93	0,00	0,00	99.492,93
77220023	GRP rioleringen overig (2011)	ANNU		2012	40	110.275,99	0,00	0,00	110.275,99
77220029	GRP rioleringen overig (2013)	ANNU		2014	40	118.820,75	0,00	0,00	118.820,75
77220026	GRP rioleringen overig (2012)	ANNU		2013	40	135.792,00	0,00	0,00	135.792,00
71124145	Reconstructie riolering Oosternieland	ANNU		1986	40	344.622,15	0,00	0,00	344.622,15
71124175	Uitv.programma riolering 1997	ANNU		1997	25	686.292,24	0,00	0,00	686.292,24
77220017	GRP verv.elektrische delen/mech.riolering (2008)	ANNU		2009	25	198.441,99	0,00	0,00	198.441,99
77220025	GRP rioleringen mechanisch (2012)	ANNU		2013	25	174.008,17	0,00	0,00	174.008,17
77220046	GRP rioleringen Mechanisch (2017	ANNU		2018	25	3.598,00	156.817,90	0,00	160.415,90
77220022	GRP rioleringen mechanisch (2011)	ANNU		2012	25	214.641,93	0,00	0,00	214.641,93

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
77210009	90 kg afstelling vuilniswagens (2017)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
77220038	Voorber.kred.invest.GWRP vrijverval (2016)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
71124172	Uitv.programma riolering 1994	636.250,99	49.426,21	49.426,21	0,00	874,75	50.300,96
77210003	Vervanging ondergrondse containers (2009)	26.190,00	3.273,75	6.547,50	3.273,75	115,88	3.389,63
77220047	GRP rioleringen Overig (2017)	0,00	96,33	5.537,00	5.440,67	97,99	194,32
77210004	Vervanging ondergrondse containers (2010)	21.866,25	3.123,75	9.371,25	6.247,50	165,85	3.289,60
77220040	Voorber.kred.invest.GWRP overig (2016)	138,86	145,07	8.051,14	7.906,07	142,49	287,56
77220019	GRP verv.elektrische delen/mech.riolering (2009)	2.518,60	433,55	8.512,40	8.078,85	150,65	584,20
77210007	Vervanging ondergrondse containers (2013)	6.608,00	1.652,00	9.912,00	8.260,00	175,42	1.827,42
77210005	Vervanging ondergrondse containers (2011)	17.685,00	2.947,50	11.790,00	8.842,50	208,66	3.156,16
77220039	Voorber.kred.invest.GWRP mech/elektr. (2016)	411,60	425,54	12.588,40	12.162,86	222,79	648,33
77210001	Containermanagementsysteem (2009)	98.103,19	12.262,90	24.525,79	12.262,89	434,06	12.696,96
77210006	Vervanging ondergrondse containers (2012)	15.962,05	3.192,40	15.962,02	12.769,62	282,50	3.474,90
71124214	Wateroverlast Talmaweg	5.586,26	631,57	15.896,03	15.264,46	281,33	912,90
77220051	GRP rioleringen vrijverval (2018)	0,00	0,00	0,00	17.338,00	0,00	0,00
77220014	Sanering gronddepots (2006)	3.614,90	582,72	21.837,62	21.254,90	386,48	969,20
77220050	GRP rioleringen overig (2018)	0,00	0,00	0,00	26.818,00	0,00	0,00
77210008	Containers (660 liter)	28.954,50	9.651,50	38.606,00	28.954,50	683,25	10.334,75
77220049	GRP rioleringen mechanisch (2018)	0,00	0,00	0,00	39.113,03	692,22	692,22
77220044	Voorber.kred.invest.GWRP vrijverval (2017)	0,00	388,55	40.950,00	40.561,45	724,73	1.113,28
71124173	Uitv.programma riolering 1995	568.238,39	42.963,59	86.687,64	43.724,05	1.534,20	44.497,79
77210002	Vervanging minicontainers (2009)	373.513,60	46.689,20	93.378,40	46.689,20	1.652,61	48.341,81
71124151	Vervanging riolering Uithuizermeeden	46.897,44	3.994,87	52.891,96	48.897,09	936,08	4.930,95
77220034	GRP rioleringen Vrijverval Voorber. krediet (2014)	861,44	590,52	58.938,56	58.348,04	1.043,09	1.633,61
71124142	Recontructie riolering Tilweg	113.042,56	9.399,60	69.395,94	59.996,34	1.228,17	10.627,77
77220042	GRP rioleringen Overig (2016	833,06	1.282,51	48.302,88	69.893,77	1.259,68	2.542,19
71124146	Riolering Hoofdstraat Uith.meeden	113.586,45	8.921,36	86.218,08	77.296,72	1.525,89	10.447,25
77220032	GRP rioleringen Vrijverval (2014)	1.827,52	927,68	90.067,46	89.139,78	1.594,01	2.521,69
71124174	Uitv.programma riolering 1996	545.394,30	43.456,93	132.691,96	89.235,03	2.348,38	45.805,31
77220020	GRP verv.elektrische delen/mech.riolering (2010)	23.372,09	4.472,62	93.842,76	89.370,14	1.660,83	6.133,45
77220036	GRP rioleringen Overig (2015)	2.859,54	1.804,55	96.633,39	94.828,84	1.710,22	3.514,77
77220023	GRP rioleringen overig (2011)	8.694,26	2.203,92	101.581,73	99.377,81	1.797,79	4.001,71
77220029	GRP rioleringen overig (2013)	5.197,98	2.283,64	113.622,77	111.339,13	2.010,90	4.294,54
77220026	GRP rioleringen overig (2012)	8.966,77	2.647,31	126.825,23	124.177,92	2.244,55	4.891,86
71124145	Reconstructie riolering Oosternieland	201.921,37	16.761,63	142.700,78	125.939,15	2.525,52	19.287,15
71124175	Uitv.programma riolering 1997	512.461,84	42.320,67	173.830,40	131.509,73	3.076,45	45.397,12
77220017	GRP verv.elektrische delen/mech.riolering (2008)	51.323,59	8.034,87	147.118,40	139.083,53	2.603,70	10.638,57
77220025	GRP rioleringen mechanisch (2012)	24.405,50	6.299,43	149.602,67	143.303,24	2.647,67	8.947,10
77220046	GRP rioleringen Mechanisch (2017	0,00	5.157,03	3.598,00	155.258,87	2.839,04	7.996,07
77220022	GRP rioleringen mechanisch (2011)	36.328,58	7.977,17	178.313,35	170.336,18	3.155,79	11.132,96

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
77220035	GRP rioleringen Mechanisch (2015)	ANNU		2016	25	188.921,53	0,00	0,00	188.921,53
77220048	GRP rioleringen Vrijverval (2017)	ANNU		2018	60	82.432,46	94.035,30	0,00	176.467,76
77220041	GRP rioleringen Mechanisch (2016	ANNU		2017	25	168.440,48	47.144,03	0,00	215.584,51
77220028	GRP rioleringen mechanisch (2013)	ANNU		2014	25	243.958,04	0,00	0,00	243.958,04
77220043	GRP rioleringen Vrijverval (2016	ANNU		2017	60	320.570,76	81.368,72	0,00	401.939,48
71124213	Uitv.programma rioleringen 1999	ANNU		1999	40	873.764,54	0,00	0,00	873.764,54
71124215	Uitv.programma rioleringen 1998	ANNU		1998	40	880.148,79	0,00	0,00	880.148,79
71124216	Uitv.programma rioleringen 2000	ANNU		2000	40	884.658,93	0,00	0,00	884.658,93
71124243	Uitv.programma rioleringen 2001	ANNU		2001	40	896.474,26	0,00	0,00	896.474,26
77220008	Rioleringen 2003	ANNU		2004	40	857.985,96	0,00	0,00	857.985,96
77220011	Rioleringen (2004)	ANNU		2005	40	851.838,38	0,00	0,00	851.838,38
77220037	GRP rioleringen Vrijverval (2015)	ANNU		2016	60	709.166,54	0,00	0,00	709.166,54
71124264	Uitv.programma rioleringen 2002	ANNU		2003	40	928.752,30	0,00	0,00	928.752,30
77220009	IBA's Buitengebied	ANNU		2004	40	952.584,00	0,00	0,00	952.584,00
77220012	Rioleringen (2005)	ANNU		2006	40	956.838,60	0,00	0,00	956.838,60
77220018	GRP vervangen riolen (2009)	ANNU		2010	40	921.032,75	0,00	0,00	921.032,75
77220016	GRP vervangen riolen (2008)	ANNU		2009	40	930.178,16	0,00	0,00	930.178,16
77220015	Rioleringen (2007)	ANNU		2008	40	1.037.304,29	0,00	0,00	1.037.304,29
77220024	GRP rioleringen Vrijverval (2011)	ANNU		2012	60	969.848,65	0,00	0,00	969.848,65
77220027	GRP rioleringen Vrijverval (2012)	ANNU		2013	60	990.723,65	0,00	0,00	990.723,65
77220030	GRP rioleringen Vrijverval (2013)	ANNU		2014	60	1.030.595,66	0,00	0,00	1.030.595,66
77220021	GRP vervangen riolen (2010)	ANNU		2011	40	1.272.441,00	0,00	0,00	1.272.441,00
77220013	Rioleringen (2006)	ANNU		2007	40	1.392.398,55	0,00	0,00	1.392.398,55
	Totaal Grond-, weg- & waterbouwkundige werken (Economisch nut)					**24.170.430,48**	**485.508,38**	**0,00**	**24.655.938,86**
72100130	Fietsplan (2018)	ANNU		2019	40	0,00	3.431,00	82.930,00	-79.499,00
72100129	Vervanging openbare verlichting(2018)	ANNU		2019	30	0,00	-5.331,00	0,00	-5.331,00
75600032	Structurele aanpak baggeren vaargeul NPZ (2017)	ANNU		2018	30	0,00	0,00	0,00	0,00
71124051	Vervanging openbare verlichting 1989	ANNU		1989	30	13.068,87	0,00	0,00	13.068,87
71124196	Fietsbrug Middelstum-Kantens	LINE		1999	20	17.268,75	0,00	0,00	17.268,75
71124212	Herst.deksloot kade. Noordpolderzijl	LINE		1999	20	23.788,61	0,00	0,00	23.788,61
71124195	R.w.b. Deklagen 1998	ANNU		1999	20	501.351,33	0,00	0,00	501.351,33
71124043	Reconstr. troittoir Streeksterweg	ANNU		1993	35	10.299,55	0,00	0,00	10.299,55
72400003	Baggeren haven Boterdiep (2003)	LINE		2005	15	14.790,28	0,00	0,00	14.790,28
72100126	Revitalisering verhardingen (2017)	ANNU		2018	25	1.244,00	0,00	0,00	1.244,00
71124054	Vervanging openbare verlichting 1990	ANNU		1990	30	31.764,35	0,00	0,00	31.764,35
71124049	Vervanging openbare verlichting 1987	ANNU		1995	30	12.375,65	0,00	0,00	12.375,65
71124190	Herinrichting Oudeschip	LINE		1993	30	24.386,61	0,00	0,00	24.386,61
72110015	Duurzaam veilig (2004)	ANNU		2005	40	4.119,57	0,00	0,00	4.119,57
71124047	Vervanging openbare verlichting 1991	ANNU		1991	30	26.920,25	0,00	0,00	26.920,25

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
77220035	GRP rioleringen Mechanisch (2015)	10.982,64	6.335,61	177.938,89	171.603,28	3.149,16	9.484,77
77220048	GRP rioleringen Vrijverval (2017)	0,00	1.674,43	82.432,46	174.793,33	3.123,13	4.797,56
77220041	GRP rioleringen Mechanisch (2016	5.333,05	7.107,26	163.107,43	203.144,20	3.721,04	10.828,30
77220028	GRP rioleringen mechanisch (2013)	21.576,70	8.835,54	222.381,34	213.545,80	3.935,70	12.771,24
77220043	GRP rioleringen Vrijverval (2016	2.919,41	3.890,04	317.651,35	395.130,03	7.061,86	10.951,90
71124213	Uitv.programma rioleringen 1999	257.135,39	24.499,58	616.629,15	592.129,57	10.913,10	35.412,68
71124215	Uitv.programma rioleringen 1998	241.921,77	26.874,29	638.227,02	611.352,73	11.295,34	38.169,63
71124216	Uitv.programma rioleringen 2000	217.272,94	25.076,08	667.385,99	642.309,91	11.811,40	36.887,48
71124243	Uitv.programma rioleringen 2001	215.097,90	24.260,77	681.376,36	657.115,59	12.059,00	36.319,77
77220008	Rioleringen 2003	161.498,48	21.327,46	696.487,48	675.160,02	12.326,44	33.653,90
77220011	Rioleringen (2004)	142.100,00	20.731,45	709.738,38	689.006,93	12.560,95	33.292,40
77220037	GRP rioleringen Vrijverval (2015)	9.977,23	7.005,34	699.189,31	692.183,97	12.374,25	19.379,59
71124264	Uitv.programma rioleringen 2002	182.155,68	24.001,50	746.596,62	722.595,12	13.213,27	37.214,77
77220009	IBA's Buitengebied	175.516,87	23.794,93	777.067,13	753.272,20	13.752,53	37.547,46
77220012	Rioleringen (2005)	148.450,91	22.554,95	808.387,69	785.832,74	14.306,85	36.861,80
77220018	GRP vervangen riolen (2009)	91.930,03	19.483,55	829.102,72	809.619,17	14.673,46	34.157,01
77220016	GRP vervangen riolen (2008)	100.100,42	20.329,46	830.077,74	809.748,28	14.690,72	35.020,18
77220015	Rioleringen (2007)	133.839,21	23.083,79	903.465,08	880.381,29	15.989,52	39.073,31
77220024	GRP rioleringen Vrijverval (2011)	33.816,25	10.491,93	936.032,40	925.540,47	16.565,90	27.057,83
77220027	GRP rioleringen Vrijverval (2012)	29.405,90	10.472,60	961.317,75	950.845,15	17.013,40	27.486,00
77220030	GRP rioleringen Vrijverval (2013)	24.553,16	10.655,15	1.006.042,50	995.387,35	17.804,94	28.460,09
77220021	GRP vervangen riolen (2010)	117.259,36	26.072,10	1.155.181,64	1.129.109,54	20.444,40	46.516,50
77220013	Rioleringen (2006)	196.087,62	31.922,74	1.196.310,93	1.164.388,19	21.172,31	53.095,05
	Totaal Grond-, weg- & waterbouwkundige werken	**6.022.547,40**	**746.902,99**	**18.147.883,08**	**17.886.488,47**	**328.992,29**	**1.075.895,28**
72100130	Fietsplan (2018)	0,00	0,00	0,00	-79.499,00	0,00	0,00
72100129	Vervanging openbare verlichting(2018)	0,00	0,00	0,00	-5.331,00	0,00	0,00
75600032	Structurele aanpak baggeren vaargeul NPZ (2017)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
71124051	Vervanging openbare verlichting 1989	12.218,68	850,19	850,19	0,00	15,05	865,24
71124196	Fietsbrug Middelstum-Kantens	16.405,32	863,43	863,43	0,00	15,28	878,71
71124212	Herst.deksloot kade. Noordpolderzijl	22.581,99	1.206,62	1.206,62	0,00	21,35	1.227,97
71124195	R.w.b. Deklagen 1998	463.603,33	37.748,00	37.748,00	0,00	668,06	38.416,06
71124043	Reconstr. troittoir Streeksterweg	9.757,18	50,06	542,37	492,31	9,60	59,66
72400003	Baggeren haven Boterdiep (2003)	12.818,25	986,02	1.972,03	986,01	34,90	1.020,92
72100126	Revitalisering verhardingen (2017)	0,00	39,99	1.244,00	1.204,01	22,02	62,01
71124054	Vervanging openbare verlichting 1990	28.106,56	1.812,85	3.657,79	1.844,94	64,74	1.877,59
71124049	Vervanging openbare verlichting 1987	8.816,91	482,03	3.558,74	3.076,71	62,98	545,01
71124190	Herinrichting Oudeschip	20.317,14	813,89	4.069,47	3.255,58	72,02	885,91
72110015	Duurzaam veilig (2004)	686,33	100,28	3.433,24	3.332,96	60,76	161,04
71124047	Vervanging openbare verlichting 1991	21.896,66	1.645,24	5.023,59	3.378,35	88,91	1.734,15

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
75600012	Aanl. drainage Byowijk Warffum (2004)	ANNU		2005	20	9.182,86	0,00	0,00	9.182,86
71124052	vervanging openb.verl. Hoofdstr. Uith.	ANNU		1991	30	32.757,72	0,00	0,00	32.757,72
71124081	Reconstructie wegen ruilverkaveling	ANNU		1984	40	16.613,13	0,00	0,00	16.613,13
71124044	Parkeervoorz. school Zandeweer	ANNU		1995	40	10.144,92	0,00	0,00	10.144,92
71124234	Aanleg verlichting Trekweg	ANNU		2002	30	10.355,00	0,00	0,00	10.355,00
71124242	Herstel deksloot/kade Noordpolderzijl	LINE		2001	20	59.316,23	0,00	0,00	59.316,23
71124124	Aanleg recr.pad Haikesweg	ANNU		1991	40	13.480,20	0,00	0,00	13.480,20
71124061	Verb. Havenweg-Menkemaweg	ANNU		1992	40	23.084,68	0,00	0,00	23.084,68
78220003	Gebiedsger. uitwerking POP (2004/2005)	ANNU		2005	20	19.500,00	0,00	0,00	19.500,00
71124237	Aanleg voetpad ' t Lage v.d. Weg	ANNU		2002	40	10.895,58	0,00	0,00	10.895,58
71124022	Inr. NS terrein Uithuizermeeden	ANNU		1988	40	21.914,83	0,00	0,00	21.914,83
71124270	Sanering grondepots	ANNU		2005	20	26.177,38	0,00	0,00	26.177,38
71124055	Vervanging openbare verlichting 1992	ANNU		1992	30	56.298,35	0,00	0,00	56.298,35
72100047	Aanleg pad Rottum/wierden/waarden	ANNU		2003	40	14.083,80	0,00	0,00	14.083,80
71124258	Parkeerplaatsen Kantens	ANNU		2004	20	33.326,96	0,00	0,00	33.326,96
71124096	Asf. kruispunten Usquert	ANNU		1995	40	21.327,67	0,00	0,00	21.327,67
72100067	Oversteek Dingeweg (2005)	ANNU		2006	40	17.736,19	0,00	0,00	17.736,19
75600015	Verv. werkzaamheden haven NPZ (2006)	ANNU		2007	20	30.078,76	0,00	0,00	30.078,76
71124031	Rationeel wegbeheer 1990	ANNU		1990	40	30.654,95	0,00	0,00	30.654,95
71124261	Inr. 30-en 60 km projecten	ANNU		2002	20	72.466,32	0,00	0,00	72.466,32
78220006	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2009)	ANNU		2010	20	24.034,00	0,00	0,00	24.034,00
78220007	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2010)	ANNU		2011	20	24.034,00	0,00	0,00	24.034,00
75600020	Vervangen meerpalen haven NPZ (2012)	ANNU		2013	40	18.003,80	0,00	0,00	18.003,80
71124103	reconstructie Paaptilsterweg	LINE		1984	40	133.644,14	0,00	0,00	133.644,14
78220008	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2011)	ANNU		2012	20	24.034,30	0,00	0,00	24.034,30
78220009	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2012)	ANNU		2013	20	23.550,27	0,00	0,00	23.550,27
75600014	Kwaliteitverbetering NPZ (2005)	ANNU		2006	25	31.138,00	0,00	0,00	31.138,00
71124227	Verlichting Noordpolderzijl	ANNU		2001	30	33.647,26	0,00	0,00	33.647,26
78210007	Voorber./aanp. centrum Uithuizen	ANNU		2003	40	24.751,77	0,00	0,00	24.751,77
71124123	Ren.vijver Ripperd.Uithuizen	LINE		1997	30	84.086,89	0,00	0,00	84.086,89
72100066	Herinrichting Langestraat Kantens (2005)	ANNU		2006	20	50.759,21	0,00	0,00	50.759,21
71124106	Bruggen Lasthoestilen Domiestil	LINE		1989	40	95.802,95	0,00	0,00	95.802,95
72100071	Versterken brug Koksmaar	ANNU		2007	40	30.321,87	0,00	0,00	30.321,87
71124046	Verb. Willemsoord Zandeweer	ANNU		1992	40	46.513,49	0,00	0,00	46.513,49
72100070	Herstel brug Klinkenborgertil	ANNU		2007	40	35.686,83	0,00	0,00	35.686,83
71124240	Recr.voorz.Noordpolderzijl	LINE		2001	40	57.790,22	0,00	0,00	57.790,22
72100101	Vervanging openbare verlichting (2011)	ANNU		2012	30	37.342,00	0,00	0,00	37.342,00
72100115	Renovatie diverse bruggen (2013)	ANNU		2014	40	34.265,64	0,00	0,00	34.265,64
71124186	Herinr.verblijfgeb. H. Oostenstraat	ANNU		1992	40	58.193,23	0,00	0,00	58.193,23
71124045	Reconstr. Stoitswegje Roodeschool	ANNU		1992	40	59.166,80	0,00	0,00	59.166,80

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
75600012	Aanl. drainage Byowijk Warffum (2004)	4.990,49	567,86	4.192,37	3.624,51	74,20	642,06
71124052	vervanging openb.verl. Hoofdstr. Uith.	26.858,36	1.932,05	5.899,36	3.967,31	104,41	2.036,46
71124081	Reconstructie wegen ruilverkaveling	11.054,49	886,28	5.558,64	4.672,36	98,38	984,66
71124044	Parkeervoorz. school Zandeweer	4.086,58	308,57	6.058,34	5.749,77	107,22	415,79
71124234	Aanleg verlichting Trekweg	4.210,36	390,62	6.144,64	5.754,02	108,75	499,37
71124242	Herstel deksloot/kade Noordpolderzijl	50.246,83	3.023,13	9.069,40	6.046,27	160,51	3.183,64
71124124	Aanleg recr.pad Haikesweg	6.010,21	516,09	7.469,99	6.953,90	132,20	648,29
71124061	Verb. Havenweg-Menkemaweg	14.916,56	519,25	8.168,12	7.648,87	144,56	663,81
78220003	Gebiedsger. uitwerking POP (2004/2005)	10.376,47	1.235,77	9.123,53	7.887,76	161,47	1.397,24
71124237	Aanleg voetpad ' t Lage v.d. Weg	2.427,31	286,26	8.468,27	8.182,01	149,87	436,13
71124022	Inr. NS terrein Uithuizermeeden	11.789,99	934,43	10.124,84	9.190,41	179,19	1.113,62
71124270	Sanering grondepots	14.411,47	1.593,68	11.765,91	10.172,23	208,23	1.801,91
71124055	Vervanging openbare verlichting 1992	42.688,78	3.313,38	13.609,57	10.296,19	240,86	3.554,24
72100047	Aanleg pad Rottum/wierden/waarden	2.689,20	366,32	11.394,60	11.028,28	201,66	567,98
71124258	Parkeerplaatsen Kantens	20.151,28	2.100,76	13.175,68	11.074,92	233,18	2.333,94
71124096	Asf. kruispunten Usquert	7.384,00	710,18	13.943,67	13.233,49	246,78	956,96
72100067	Oversteek Dingeweg (2005)	2.756,52	417,95	14.979,67	14.561,72	265,11	683,06
75600015	Verv. werkzaamheden haven NPZ (2006)	13.584,32	1.706,75	16.494,44	14.787,69	291,92	1.998,67
71124031	Rationeel wegbeheer 1990	14.385,57	1.228,81	16.269,38	15.040,57	287,94	1.516,75
71124261	Inr. 30-en 60 km projecten	52.366,97	4.893,38	20.099,35	15.205,97	355,72	5.249,10
78220006	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2009)	6.535,47	1.321,65	17.498,53	16.176,88	309,69	1.631,34
78220007	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2010)	6.371,09	1.220,30	17.662,91	16.442,61	312,60	1.532,90
75600020	Vervangen meerpalen haven NPZ (2012)	1.188,85	350,99	16.814,95	16.463,96	297,59	648,58
71124103	reconstructie Paaptilsterweg	113.553,71	3.348,41	20.090,43	16.742,02	355,56	3.703,97
78220008	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2011)	5.589,46	1.172,56	18.444,84	17.272,28	326,44	1.499,00
78220009	Gebiedsger. uitwerking Nrd.Gron./leader(2012)	4.523,90	1.118,61	19.026,37	17.907,76	336,73	1.455,34
75600014	Kwaliteitverbetering NPZ (2005)	11.108,39	1.383,81	20.029,61	18.645,80	354,48	1.738,29
71124227	Verlichting Noordpolderzijl	13.491,79	1.392,50	20.155,47	18.762,97	356,71	1.749,21
78210007	Voorber./aanp. centrum Uithuizen	4.865,74	639,30	19.886,03	19.246,73	351,94	991,24
71124123	Ren.vijver Ripperd.Uithuizen	58.981,80	2.789,45	25.105,09	22.315,64	444,31	3.233,76
72100066	Herinrichting Langestraat Kantens (2005)	24.674,74	3.063,88	26.084,47	23.020,59	461,64	3.525,52
71124106	Bruggen Lasthoestilen Domiestil	69.567,01	2.385,09	26.235,94	23.850,85	464,32	2.849,41
72100071	Versterken brug Koksmaar	4.306,49	694,20	26.015,38	25.321,18	460,42	1.154,62
71124046	Verb. Willemsoord Zandeweer	19.118,57	1.741,52	27.394,92	25.653,40	484,84	2.226,36
72100070	Herstel brug Klinkenborgertil	5.068,42	817,03	30.618,41	29.801,38	541,88	1.358,91
71124240	Recr.voorz.Noordpolderzijl	25.067,91	1.422,71	32.722,31	31.299,60	579,12	2.001,83
72100101	Vervanging openbare verlichting (2011)	4.782,88	1.100,61	32.559,12	31.458,51	576,23	1.676,84
72100115	Renovatie diverse bruggen (2013)	1.840,40	651,69	32.425,24	31.773,55	573,86	1.225,55
71124186	Herinr.verblijfgeb. H. Oostenstraat	23.993,27	2.174,12	34.199,96	32.025,84	605,27	2.779,39
71124045	Reconstr. Stoitswegje Roodeschool	24.440,93	2.207,55	34.725,87	32.518,32	614,58	2.822,13

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
71124126	Recr. voorz. Bestek 8	ANNU		1991	40	63.686,09	0,00	0,00	63.686,09
71124199	Fietspad Schapeweg-Hooilandseweg	ANNU		1997	40	50.064,19	0,00	0,00	50.064,19
71124198	Openbare verlichting 1998	ANNU		1998	30	75.743,40	0,00	0,00	75.743,40
75600019	Conservering damwand haven NPZ (2011)	ANNU		2012	40	37.869,82	0,00	0,00	37.869,82
71124020	Verbindingsweg Havenweg Uithuizen	ANNU		1986	40	97.935,11	0,00	0,00	97.935,11
72100065	Streeksterw./Hoofdstraat Usquert (2005)	ANNU		2006	20	78.712,92	0,00	0,00	78.712,92
75600017	Renovatie Juffer Marthapark	ANNU		2008	20	64.676,55	0,00	0,00	64.676,55
71124209	Herstel Warffumermaar	ANNU		1999	40	50.689,01	0,00	0,00	50.689,01
72100090	Aanpassen bushaltes (2009)	ANNU		2010	40	41.835,97	0,00	0,00	41.835,97
71124058	Vervanging openbare verlichting 1995	ANNU		1995	30	116.397,08	0,00	0,00	116.397,08
71124222	Verharding D.Berendsl. Uith.meeden	ANNU		2000	40	53.353,23	0,00	0,00	53.353,23
72100094	Vervanging openbare verlichting (2010)	ANNU		2011	30	48.842,36	0,00	0,00	48.842,36
71124269	Verv. openbare verlichting 2003	ANNU		2005	30	60.268,68	0,00	0,00	60.268,68
71124082	Reconstructie wegen ruilverkaveling	ANNU		1992	40	81.709,87	0,00	0,00	81.709,87
71124201	Fietspad noorden Usquert	LINE		1995	40	96.724,44	0,00	0,00	96.724,44
72100113	Renovatie diverse bruggen (2012)	ANNU		2013	40	45.028,11	0,00	0,00	45.028,11
71124071	Aanleg omleiding Oosternieland	ANNU		1986	40	129.197,51	0,00	0,00	129.197,51
71124181	Reconstr. Schoolstraat Uithuizen	ANNU		1991	40	109.793,57	0,00	0,00	109.793,57
71124218	Reconstructie Kerkhofsweg Kantens	ANNU		1999	40	64.890,58	0,00	0,00	64.890,58
71124056	Fundering en riolering Wilgenbos	ANNU		1990	40	96.279,99	0,00	0,00	96.279,99
71124203	Openbare verlichting 1999	ANNU		1999	30	98.305,90	0,00	0,00	98.305,90
71124197	Uitwijkplaatsen wegen	ANNU		1999	40	72.604,83	0,00	0,00	72.604,83
71124072	Reconstr. ruilverkavelingswegen	ANNU		1987	40	146.727,14	0,00	0,00	146.727,14
75600013	Renovatie 't Hoogtje Usquert (2004)	ANNU		2005	40	65.657,05	0,00	0,00	65.657,05
72100110	Verv.betonverharding GB (2011)	ANNU		2012	40	58.951,00	0,00	0,00	58.951,00
71124187	Herinr.verblijfgebieden Warffum	ANNU		1991	40	106.098,48	0,00	0,00	106.098,48
71124059	Vervanging openbare verlichting 1996	ANNU		1996	30	161.112,04	0,00	0,00	161.112,04
71124060	Vervanging openbare verlichting 1997	ANNU		1997	30	135.219,82	0,00	0,00	135.219,82
71124180	Herinrichting kom Uithuizen	ANNU		1988	40	142.967,60	0,00	0,00	142.967,60
72100013	Aanpassing stationsgebied	ANNU		1999	40	101.645,53	0,00	0,00	101.645,53
71124228	Openbare verlichting 2000	ANNU		2000	30	125.702,25	0,00	0,00	125.702,25
72100084	Vervanging openbare verlichting (2009)	ANNU		2010	30	78.001,45	0,00	0,00	78.001,45
75600016	Kwaliteitsverbetering NPZ (2007)	ANNU		2008	40	66.102,09	6.041,26	0,00	72.143,35
71124030	Project integro route Uithuizen	ANNU		1989	40	138.478,97	0,00	0,00	138.478,97
71124202	Aanleg rondweg Zandeweer	LINE		1999	25	317.283,13	0,00	0,00	317.283,13
71124089	Reconstructie Streeksterweg Usquert	ANNU		1993	40	114.350,33	0,00	0,00	114.350,33
72110021	Duurzaam veilig (2012)	ANNU		2013	40	74.366,04	0,00	0,00	74.366,04
72100062	Vervanging openbare verlichting (2005)	ANNU		2006	30	106.346,00	0,00	0,00	106.346,00
71124262	Duurzaam veilig 2002	ANNU		2003	40	97.695,04	0,00	0,00	97.695,04
71124257	Bermvoorz. Onderdendamsterweg	LINE		2004	40	121.319,20	0,00	0,00	121.319,20

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
71124126	Recr. voorz. Bestek 8	28.096,54	2.458,81	35.589,55	33.130,74	629,86	3.088,67
71124199	Fietspad Schapeweg-Hooilandseweg	15.110,45	1.563,72	34.953,74	33.390,02	618,61	2.182,33
71124198	Openbare verlichting 1998	38.747,59	3.414,38	36.995,81	33.581,43	654,75	4.069,13
75600019	Conservering damwand haven NPZ (2011)	2.985,71	756,84	34.884,11	34.127,27	617,38	1.374,22
71124020	Verbindingsweg Havenweg Uithuizen	58.940,25	4.580,33	38.994,86	34.414,53	690,13	5.270,46
72100065	Streeksterw./Hoofdstraat Usquert (2005)	39.423,49	4.614,94	39.289,43	34.674,49	695,34	5.310,28
75600017	Renovatie Juffer Marthapark	25.977,75	3.571,55	38.698,80	35.127,25	684,89	4.256,44
71124209	Herstel Warffumermaar	13.463,91	1.479,01	37.225,10	35.746,09	658,81	2.137,82
72100090	Aanpassen bushaltes (2009)	4.349,34	880,92	37.486,63	36.605,71	663,44	1.544,36
71124058	Vervanging openbare verlichting 1995	72.559,10	5.937,81	43.837,98	37.900,17	775,84	6.713,65
71124222	Verharding D.Berendsl. Uith.meeden	13.192,23	1.508,99	40.161,00	38.652,01	710,77	2.219,76
72100094	Vervanging openbare verlichting (2010)	7.351,69	1.477,30	41.490,67	40.013,37	734,30	2.211,60
71124269	Verv. openbare verlichting 2003	17.307,07	2.188,12	42.961,61	40.773,49	760,33	2.948,45
71124082	Reconstructie wegen ruilverkaveling	38.050,17	2.775,48	43.659,70	40.884,22	772,69	3.548,17
71124201	Fietspad noorden Usquert	53.284,62	2.555,28	43.439,82	40.884,54	768,80	3.324,08
72100113	Renovatie diverse bruggen (2012)	2.973,35	877,84	42.054,76	41.176,92	744,29	1.622,13
71124071	Aanleg omleiding Oosternieland	77.598,26	6.060,84	51.599,25	45.538,41	913,20	6.974,04
71124181	Reconstr. Schoolstraat Uithuizen	60.729,37	3.389,74	49.064,20	45.674,46	868,34	4.258,08
71124218	Reconstructie Kerkhofsweg Kantens	16.320,44	1.929,77	48.570,14	46.640,37	859,59	2.789,36
71124056	Fundering en riolering Wilgenbos	45.061,50	3.868,48	51.218,49	47.350,01	906,46	4.774,94
71124203	Openbare verlichting 1999	45.702,28	4.373,77	52.603,62	48.229,85	930,98	5.304,75
71124197	Uitwijkplaatsen wegen	19.162,67	2.123,33	53.442,16	51.318,83	945,82	3.069,15
71124072	Reconstr. ruilverkavelingswegen	89.038,77	5.969,27	57.688,37	51.719,10	1.020,97	6.990,24
75600013	Renovatie 't Hoogtje Usquert (2004)	10.977,75	1.597,19	54.679,30	53.082,11	967,71	2.564,90
72100110	Verv.betonverharding GB (2011)	4.398,66	1.183,56	54.552,34	53.368,78	965,47	2.149,03
71124187	Herinr.verblijfgebieden Warffum	46.129,50	4.143,14	59.968,98	55.825,84	1.061,33	5.204,47
71124059	Vervanging openbare verlichting 1996	96.869,59	7.545,92	64.242,45	56.696,53	1.136,96	8.682,88
71124060	Vervanging openbare verlichting 1997	71.458,53	6.597,67	63.761,29	57.163,62	1.128,45	7.726,12
71124180	Herinrichting kom Uithuizen	76.043,13	6.176,53	66.924,47	60.747,94	1.184,43	7.360,96
72100013	Aanpassing stationsgebied	37.880,95	2.533,46	63.764,58	61.231,12	1.128,51	3.661,97
71124228	Openbare verlichting 2000	58.436,85	5.080,49	67.265,40	62.184,91	1.190,46	6.270,95
72100084	Vervanging openbare verlichting (2009)	13.377,44	2.428,16	64.624,01	62.195,85	1.143,72	3.571,88
75600016	Kwaliteitsverbetering NPZ (2007)	7.999,25	1.638,90	58.102,84	62.505,20	1.135,22	2.774,12
71124030	Project integro route Uithuizen	69.475,05	5.737,38	69.003,92	63.266,54	1.221,23	6.958,61
71124202	Aanleg rondweg Zandeweer	241.163,76	12.686,56	76.119,37	63.432,81	1.347,16	14.033,72
71124089	Reconstructie Streeksterweg Usquert	44.300,98	4.118,39	70.049,35	65.930,96	1.239,73	5.358,12
72110021	Duurzaam veilig (2012)	4.910,62	1.449,79	69.455,42	68.005,63	1.229,22	2.679,01
72100062	Vervanging openbare verlichting (2005)	27.654,60	3.750,50	78.691,40	74.940,90	1.392,68	5.143,18
71124262	Duurzaam veilig 2002	19.514,33	2.513,34	78.180,71	75.667,37	1.383,64	3.896,98
71124257	Bermvoorz. Onderdendamsterweg	42.461,72	3.032,98	78.857,48	75.824,50	1.395,62	4.428,60

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
72100128	Civiele constructies (2018)	ANNU		2019	40	0,00	76.964,70	0,00	76.964,70
71124268	Openbare verlichting 2002	ANNU		2003	30	128.629,58	0,00	0,00	128.629,58
71124244	Reconstructie brug Oosteinde	ANNU		1999	40	113.522,69	0,00	0,00	113.522,69
71124090	Aanleg fietspad Usquert-Warffum	ANNU		1995	40	138.115,66	0,00	0,00	138.115,66
71124033	Herinr. Borgweg en Menkemaweg	ANNU		1992	40	146.803,67	0,00	0,00	146.803,67
71124259	Openbare verlichting 2001	ANNU		2001	30	153.531,96	0,00	0,00	153.531,96
72110016	Duurzaam veilig (2005)	ANNU		2006	40	102.459,39	0,00	0,00	102.459,39
72100077	Parkeervoorzieningen (2007)	ANNU		2008	40	99.300,78	0,00	0,00	99.300,78
72100075	Herinrichting Trekweg Doodstil (2007)	ANNU		2008	40	102.085,13	0,00	0,00	102.085,13
71124200	Traverse Uithuizen	ANNU		1998	40	141.136,02	0,00	0,00	141.136,02
72110018	Duurzaam veilig (2009)	ANNU		2010	40	100.037,25	0,00	0,00	100.037,25
72110017	Duurzaam veilig (2008)	ANNU		2009	40	102.476,39	0,00	0,00	102.476,39
71124188	Stado projecten 1990/1991	ANNU		1991	40	170.833,09	0,00	0,00	170.833,09
72100057	Vervanging openbare verlichting (2004)	ANNU		2005	30	134.380,96	0,00	0,00	134.380,96
72100069	Vervanging openbare verlichting (2006)	ANNU		2007	30	129.495,54	0,00	0,00	129.495,54
71124023	Vorstvrij maken rationeel wegbeheer	ANNU		1989	40	217.367,40	0,00	0,00	217.367,40
72110020	Duurzaam veilig (2011)	ANNU		2012	40	106.498,96	0,00	0,00	106.498,96
72110013	Duurzaam veilig 2003	ANNU		2004	40	121.571,00	0,00	0,00	121.571,00
72110022	Duurzaam veilig (2013)	ANNU		2014	40	99.992,75	2.540,39	0,00	102.533,14
72100078	Duurzaam veilig (2007)	ANNU		2008	40	120.926,69	0,00	0,00	120.926,69
72100119	Vervanging openbare verlichting (2014)	ANNU		2015	30	113.239,72	0,00	0,00	113.239,72
72100117	Damwand haven Uithuizen (2013)	ANNU		2014	40	111.019,77	0,00	0,00	111.019,77
72100073	Vervanging openbare verlichting (2007)	ANNU		2008	30	140.627,60	0,00	0,00	140.627,60
72110019	Duurzaam veilig (2010)	ANNU		2011	40	119.002,86	0,00	0,00	119.002,86
71124219	R.w.b. Funderingen 1998	ANNU		1998	40	157.717,76	0,00	0,00	157.717,76
72210001	Beschoeiing Warffumermaar (2004)	ANNU		2005	40	132.233,00	0,00	0,00	132.233,00
71124224	Ver. teerh. asfalt Zandeweer	ANNU		2000	40	151.226,96	0,00	0,00	151.226,96
72100120	Vervanging openbare verlichting (2015	ANNU		2016	30	110.396,90	11.374,10	0,00	121.771,00
71124189	Dorpsvernieuwing 1989	ANNU		1989	40	256.941,59	0,00	0,00	256.941,59
72210005	Beschoeiing Warffumermaar (2007)	ANNU		2008	40	139.123,84	0,00	0,00	139.123,84
71124220	Fietspad Talmaweg-Dingeweg	ANNU		2000	40	168.597,77	0,00	0,00	168.597,77
71124183	Herinr.verblijfgeb. Dep. Uithuizen	ANNU		1992	40	222.805,40	0,00	0,00	222.805,40
71124249	Recr. paden ruilverk.Hefshuizen	ANNU		1997	40	191.714,80	0,00	0,00	191.714,80
71124032	Rationeel wegbeheer 1990	ANNU		1990	40	249.007,54	0,00	0,00	249.007,54
72100081	Vervanging openbare verlichting (2008)	ANNU		2009	30	160.442,79	0,00	0,00	160.442,79
72210003	Beschoeiing Warffumermaar (2005)	ANNU		2006	40	152.294,49	0,00	0,00	152.294,49
72100104	Renovatie diverse bruggen (2011)	ANNU		2012	40	149.560,18	0,00	0,00	149.560,18
72100076	Landbouwverkeer- en vrachtwagenroutes (2007)	ANNU		2008	40	160.272,07	0,00	0,00	160.272,07
72110023	Duurzaam veilig (2014)	ANNU		2015	40	50.827,50	93.727,88	0,00	144.555,38
72100054	Parkeerproblematiek Warffum (2004)	ANNU		2005	40	189.404,79	0,00	0,00	189.404,79

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
72100128	Civiele constructies (2018)	0,00	0,00	0,00	76.964,70	0,00	0,00
71124268	Openbare verlichting 2002	45.618,34	4.880,45	83.011,24	78.130,79	1.469,13	6.349,58
71124244	Reconstructie brug Oosteinde	31.626,87	3.253,84	81.895,82	78.641,98	1.449,39	4.703,23
71124090	Aanleg fietspad Usquert-Warffum	54.046,80	4.281,78	84.068,86	79.787,08	1.487,85	5.769,63
71124033	Herinr. Borgweg en Menkemaweg	59.019,46	5.580,51	87.784,21	82.203,70	1.553,60	7.134,11
71124259	Openbare verlichting 2001	64.472,01	6.152,97	89.059,95	82.906,98	1.576,18	7.729,15
72110016	Duurzaam veilig (2005)	15.923,77	2.414,44	86.535,62	84.121,18	1.531,51	3.945,95
72100077	Parkeervoorzieningen (2007)	12.142,76	2.226,91	87.158,02	84.931,11	1.542,52	3.769,43
72100075	Herinrichting Trekweg Doodstil (2007)	13.197,87	2.271,10	88.887,26	86.616,16	1.573,13	3.844,23
71124200	Traverse Uithuizen	49.902,79	3.841,62	91.233,23	87.391,61	1.614,65	5.456,27
72110018	Duurzaam veilig (2009)	10.400,00	2.106,44	89.637,25	87.530,81	1.586,40	3.692,84
72110017	Duurzaam veilig (2008)	11.920,97	2.217,80	90.555,42	88.337,62	1.602,65	3.820,45
71124188	Stado projecten 1990/1991	75.372,57	6.595,18	95.460,52	88.865,34	1.689,46	8.284,64
72100057	Vervanging openbare verlichting (2004)	38.589,56	4.878,83	95.791,40	90.912,57	1.695,32	6.574,15
72100069	Vervanging openbare verlichting (2006)	31.042,24	4.404,49	98.453,30	94.048,81	1.742,43	6.146,92
71124023	Vorstvrij maken rationeel wegbeheer	113.556,70	8.631,42	103.810,70	95.179,28	1.837,24	10.468,66
72110020	Duurzaam veilig (2011)	8.396,46	2.128,44	98.102,50	95.974,06	1.736,22	3.864,66
72110013	Duurzaam veilig 2003	21.551,58	3.062,74	100.019,42	96.956,68	1.770,14	4.832,88
72110022	Duurzaam veilig (2013)	2.834,33	2.003,80	97.158,42	97.695,01	1.764,48	3.768,28
72100078	Duurzaam veilig (2007)	15.633,81	2.690,27	105.292,88	102.602,61	1.863,47	4.553,74
72100119	Vervanging openbare verlichting (2014)	7.446,91	3.090,21	105.792,81	102.702,60	1.872,32	4.962,53
72100117	Damwand haven Uithuizen (2013)	5.962,94	2.111,47	105.056,83	102.945,36	1.859,30	3.970,77
72100073	Vervanging openbare verlichting (2007)	30.256,29	4.647,49	110.371,31	105.723,82	1.953,35	6.600,84
72110019	Duurzaam veilig (2010)	10.409,71	2.450,91	108.593,15	106.142,24	1.921,88	4.372,79
71124219	R.w.b. Funderingen 1998	46.664,15	4.676,21	111.053,61	106.377,40	1.965,43	6.641,64
72210001	Beschoeiing Warffumermaar (2004)	22.117,34	3.216,47	110.115,66	106.899,19	1.948,83	5.165,30
71124224	Ver. teerh. asfalt Zandeweer	38.399,50	4.239,33	112.827,46	108.588,13	1.996,82	6.236,15
72100120	Vervanging openbare verlichting (2015	4.480,12	3.272,55	105.916,78	114.018,33	2.075,82	5.348,37
71124189	Dorpsvernieuwing 1989	130.673,91	10.498,62	126.267,68	115.769,06	2.234,69	12.733,31
72210005	Beschoeiing Warffumermaar (2007)	17.986,37	3.095,10	121.137,47	118.042,37	2.143,89	5.238,99
71124220	Fietspad Talmaweg-Dingeweg	44.540,39	4.661,27	124.057,38	119.396,11	2.195,57	6.856,84
71124183	Herinr.verblijfgeb. Dep. Uithuizen	95.067,75	8.120,38	127.737,65	119.617,27	2.260,70	10.381,08
71124249	Recr. paden ruilverk.Hefshuizen	64.408,49	5.695,28	127.306,31	121.611,03	2.253,07	7.948,35
71124032	Rationeel wegbeheer 1990	116.852,76	9.981,52	132.154,78	122.173,26	2.338,88	12.320,40
72100081	Vervanging openbare verlichting (2008)	31.044,20	5.141,19	129.398,59	124.257,40	2.290,10	7.431,29
72210003	Beschoeiing Warffumermaar (2005)	23.500,75	3.593,49	128.793,74	125.200,25	2.279,39	5.872,88
72100104	Renovatie diverse bruggen (2011)	11.791,45	2.989,03	137.768,73	134.779,70	2.438,23	5.427,26
72100076	Landbouwverkeer- en vrachtwagenroutes (2007)	20.720,53	3.565,58	139.551,54	135.985,96	2.469,78	6.035,36
72110023	Duurzaam veilig (2014)	926,33	2.781,58	49.901,17	140.847,47	2.541,94	5.323,52
72100054	Parkeerproblematiek Warffum (2004)	31.679,90	4.607,14	157.724,89	153.117,75	2.791,42	7.398,56

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
71124245	Fietspad Kantens-Rottum	ANNU		2001	40	220.138,71	0,00	0,00	220.138,71
71124029	Herinrichting Streeksterweg enz.	ANNU		1993	40	296.744,45	0,00	0,00	296.744,45
72100074	Vervanging brug Kieftil (2007)	ANNU		2008	40	204.667,12	0,00	0,00	204.667,12
72100121	Civiele constructies (2016)	ANNU		2017	40	179.928,71	0,00	0,00	179.928,71
72100082	Herinrichting Westervalge Warffum (2008)	ANNU		2009	40	204.353,61	0,00	0,00	204.353,61
72100124	Vervanging openbare verlichting(2017)	ANNU		2018	30	37.826,15	147.820,97	0,00	185.647,12
71124184	Herinr.verblijfgeb. Torenstraat Uithuizen	ANNU		1992	40	334.186,95	0,00	0,00	334.186,95
71124094	Rationeel wegbeheer funderingen (1995)	ANNU		1995	40	298.278,53	0,00	0,00	298.278,53
72100095	Reconstructie Torenstraat (2010)	ANNU		2011	40	224.364,55	0,00	0,00	224.364,55
72100116	Vervanging openbare verlichting(2013)	ANNU		2014	30	229.098,17	0,00	0,00	229.098,17
71124267	Ontsluiting Rixonaweg	ANNU		1999	40	305.467,85	0,00	0,00	305.467,85
72210006	Herstel kade/steiger Usq. (2007)	ANNU		2008	25	330.694,81	0,00	0,00	330.694,81
72100058	Herinrichting Biewemastraat (2004/2005)	ANNU		2006	40	271.935,51	0,00	0,00	271.935,51
72100122	Vervanging openbare verlichting(2016)	ANNU		2017	30	156.864,25	77.320,75	0,00	234.185,00
72100079	Herinrichting Bergsmastraat (2007)	ANNU		2008	40	265.909,92	0,00	0,00	265.909,92
71124232	Reconstructie brug Oosterweg	ANNU		2000	40	336.657,83	0,00	0,00	336.657,83
72100089	Beschoeiing Warffumermaar (2009)	ANNU		2010	40	263.923,94	0,00	0,00	263.923,94
72210011	Diverse beschoeiingen (2014)	ANNU		2015	40	247.425,74	0,00	0,00	247.425,74
72210012	Diverse beschoeiingen (2015)	ANNU		2016	40	244.581,30	0,00	0,00	244.581,30
71124217	R.w.b. Funderingen	ANNU		1999	40	335.625,89	0,00	0,00	335.625,89
72100063	Herinrichting Burg. Geerlingstr. (2005)	ANNU		2006	40	305.876,98	0,00	0,00	305.876,98
72100085	Recon.Stationsstraat Uithuizermeeden (2009)	ANNU		2010	40	288.544,79	0,00	0,00	288.544,79
71124092	Rationeel wegbeheer 1994	ANNU		1995	40	428.043,29	0,00	0,00	428.043,29
71124235	Herinr. Havenweg Uithuizen	ANNU		2001	40	361.653,24	0,00	0,00	361.653,24
72100125	Fietspadenplan (2017(	ANNU		2018	40	114.486,14	177.750,47	2.307,00	289.929,61
72100092	Vervanging brug Klinkenborgertil (2009)	ANNU		2010	40	329.083,00	0,00	0,00	329.083,00
72100123	Civiele constructies (2017)	ANNU		2018	40	224.694,85	90.242,88	0,00	314.937,73
71124098	Rationeel wegbeheer funderingen	ANNU		1996	40	491.681,84	0,00	0,00	491.681,84
71124027	Herinrirchting Langestraat Kantens	ANNU		1993	40	575.132,30	0,00	0,00	575.132,30
72100086	Reconstructie Dingeweg (2009)	ANNU		2010	40	392.783,89	0,00	0,00	392.783,89
71124101	Rationeel wegbeheer funderingen 1997	ANNU		1997	40	552.498,37	0,00	0,00	552.498,37
72100103	Vervanging openbare verlichting (2012)	ANNU		2013	30	429.686,09	0,00	0,00	429.686,09
72100059	Uitvoering fietspadenplan (2004)	ANNU		2005	40	553.483,00	0,00	0,00	553.483,00
72210008	Beschoeiing Trekweg en Molenweg (2011)	ANNU		2012	40	531.153,71	0,00	0,00	531.153,71
72100096	Fietspadenplan fase 2 (2010)	ANNU		2011	40	436.512,94	74.760,58	0,00	511.273,52
72210010	Diverse beschoeiingen (2013)	ANNU		2014	40	606.582,07	0,00	0,00	606.582,07
71124251	Herinr. J.v.Veenplein Uith.meeden	ANNU		2002	40	763.491,00	0,00	0,00	763.491,00
72100091	Fietspadenplan fase 2 (2009)	ANNU		2009	40	736.310,00	0,00	0,00	736.310,00
71124265	Ommekeer van Zandeweer	ANNU		2001	40	961.592,48	0,00	0,00	961.592,48
73100008	*Centrum Uithuizen (2005)	ANNU		2006	40	914.251,06	0,00	0,00	914.251,06

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
71124245	Fietspad Kantens-Rottum	56.388,79	5.830,41	163.749,92	157.919,51	2.898,05	8.728,46
71124029	Herinrichting Streeksterweg enz.	115.993,53	10.626,83	180.750,92	170.124,09	3.198,93	13.825,76
72100074	Vervanging brug Kieftil (2007)	26.460,05	4.553,24	178.207,07	173.653,83	3.153,91	7.707,15
72100121	Civiele constructies (2016)	3.050,55	3.187,13	176.878,16	173.691,03	3.130,39	6.317,52
72100082	Herinrichting Westervalge Warffum (2008)	23.507,11	4.429,12	180.846,50	176.417,38	3.200,62	7.629,74
72100124	Vervanging openbare verlichting(2017)	0,00	4.743,33	37.826,15	180.903,79	3.285,58	8.028,91
71124184	Herinr.verblijfgeb. Torenstraat Uithuizen	138.918,86	12.413,35	195.268,09	182.854,74	3.455,85	15.869,20
71124094	Rationeel wegbeheer funderingen (1995)	100.658,19	10.065,18	197.620,34	187.555,16	3.497,48	13.562,66
72100095	Reconstructie Torenstraat (2010)	20.675,87	4.597,19	203.688,68	199.091,49	3.604,88	8.202,07
72100116	Vervanging openbare verlichting(2013)	19.642,23	6.413,85	209.455,94	203.042,09	3.706,95	10.120,80
71124267	Ontsluiting Rixonaweg	86.016,12	8.719,14	219.451,73	210.732,59	3.883,86	12.603,00
72210006	Herstel kade/steiger Usq. (2007)	96.035,09	13.796,27	234.659,72	220.863,45	4.153,01	17.949,28
72100058	Herinrichting Biewemastraat (2004/2005)	42.262,96	6.408,13	229.672,55	223.264,42	4.064,74	10.472,87
72100122	Vervanging openbare verlichting(2016)	3.933,75	6.144,11	152.930,50	224.107,14	4.074,98	10.219,09
72100079	Herinrichting Bergsmastraat (2007)	34.377,74	5.915,71	231.532,18	225.616,47	4.097,66	10.013,37
71124232	Reconstructie brug Oosterweg	98.259,71	8.957,47	238.398,12	229.440,65	4.219,17	13.176,64
72100089	Beschoeiing Warffumermaar (2009)	27.437,85	5.557,32	236.486,09	230.928,77	4.185,33	9.742,65
72210011	Diverse beschoeiingen (2014)	10.355,97	4.591,19	237.069,77	232.478,58	4.195,66	8.786,85
72210012	Diverse beschoeiingen (2015)	7.139,84	4.434,03	237.441,46	233.007,43	4.202,24	8.636,27
71124217	R.w.b. Funderingen	85.380,54	9.942,62	250.245,35	240.302,73	4.428,84	14.371,46
72100063	Herinrichting Burg. Geerlingstr. (2005)	47.538,00	7.207,95	258.338,98	251.131,03	4.572,08	11.780,03
72100085	Recon.Stationsstraat Uithuizermeeden (2009)	29.997,44	6.075,75	258.547,35	252.471,60	4.575,77	10.651,52
71124092	Rationeel wegbeheer 1994	147.945,12	14.265,93	280.098,17	265.832,24	4.957,18	19.223,11
71124235	Herinr. Havenweg Uithuizen	81.707,91	9.967,60	279.945,33	269.977,73	4.954,47	14.922,07
72100125	Fietspadenplan (2017(	0,00	5.044,01	114.486,14	284.885,60	5.131,18	10.175,19
72100092	Vervanging brug Klinkenborgertil (2009)	34.211,82	6.929,35	294.871,18	287.941,83	5.218,63	12.147,98
72100123	Civiele constructies (2017)	0,00	5.479,08	224.694,85	309.458,65	5.573,77	11.052,85
71124098	Rationeel wegbeheer funderingen	154.986,79	16.047,17	336.695,05	320.647,88	5.958,83	22.006,00
71124027	Herinrirchting Langestraat Kantens	223.090,20	20.697,49	352.042,10	331.344,61	6.230,44	26.927,93
72100086	Reconstructie Dingeweg (2009)	40.834,27	8.270,66	351.949,62	343.678,96	6.228,80	14.499,46
71124101	Rationeel wegbeheer funderingen 1997	164.029,69	17.378,84	388.468,68	371.089,84	6.875,12	24.253,96
72100103	Vervanging openbare verlichting (2012)	45.761,76	12.342,35	383.924,33	371.581,98	6.794,69	19.137,04
72100059	Uitvoering fietspadenplan (2004)	83.812,86	13.719,06	469.670,14	455.951,08	8.312,22	22.031,28
72210008	Beschoeiing Trekweg en Molenweg (2011)	38.223,78	10.694,61	492.929,93	482.235,32	8.723,87	19.418,48
72100096	Fietspadenplan fase 2 (2010)	5.032,76	11.425,70	431.480,18	494.815,06	8.959,44	20.385,14
72210010	Diverse beschoeiingen (2013)	32.579,85	11.536,53	574.002,22	562.465,69	10.158,69	21.695,22
71124251	Herinr. J.v.Veenplein Uith.meeden	157.752,01	20.476,16	605.738,99	585.262,83	10.720,37	31.196,53
72100091	Fietspadenplan fase 2 (2009)	82.483,00	16.012,90	653.827,00	637.814,10	11.571,43	27.584,33
71124265	Ommekeer van Zandeweer	235.749,06	25.844,04	725.843,42	699.999,38	12.845,98	38.690,02
73100008	*Centrum Uithuizen (2005)	137.956,43	21.659,52	776.294,63	754.635,11	13.738,86	35.398,38

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
72210009	Vervanging diverse beschoeiingen (2012)	ANNU		2013	40	953.888,10	0,00	0,00	953.888,10
	Totaal Grond-, weg- & waterbouwkundige werken (Maatschappelijk nut)					**27.425.897,76**	**756.643,98**	**85.237,00**	**28.097.304,74**
79000014	Actieramen voertuigen (2017)	LINE		2018	7	0,00	0,00	0,00	0,00
79000015	Kipper (2017)	LINE		2018	7	0,00	0,00	0,00	0,00
79000004	Gemeentebedrijf: aanschaf dienstauto (2013)	LINE		2014	7	28.148,99	0,00	0,00	28.148,99
79000012	Gemeentebedrijf: tractor (2016)	LINE		2017	7	30.088,53	0,00	0,00	30.088,53
79000009	Gemeentebedrijf: open bak (2015)	LINE		2016	7	46.340,27	0,00	0,00	46.340,27
79000001	Motorvoertuigen Gemeentebedrijf (2012)	LINE		2013	7	233.310,16	0,00	0,00	233.310,16
79000010	Gemeentebedrijf: tractor (2015)	LINE		2016	7	68.846,63	0,00	0,00	68.846,63
79000005	Gemeentebedrijf: tractoren (2014)	LINE		2015	7	92.305,48	0,00	0,00	92.305,48
79000002	Motorvoertuigen Gemeentebedrijf (2013)	LINE		2014	7	211.131,45	0,00	0,00	211.131,45
79000011	Loc.Talmaweg:mobiele kraan, verlengstick, maaikorf	LINE		2017	10	129.788,64	0,00	0,00	129.788,64
79000013	Loc.Talmaweg: Veegmachine	LINE		2018	7	177.550,00	0,00	0,00	177.550,00
	Totaal Vervoermiddelen					**1.017.510,15**	**0,00**	**0,00**	**1.017.510,15**
77140001	Defibrillatoren (2008)	LINE		2009	10	38.212,23	0,00	0,00	38.212,23
70020028	Uitbreiding dataopslag (2014)	LINE		2015	4	29.837,88	0,00	0,00	29.837,88
70020029	Mobiele telefonie (2015)	LINE		2016	3	47.623,23	0,00	0,00	47.623,23
70020038	Aanschaf nieuwe tablets (2018)	LINE		2019	4	0,00	3.569,82	0,00	3.569,82
71126015	Ondergrondse containers ov.bakken	LINE		2001	25	16.789,87	0,00	0,00	16.789,87
75600024	Gemeentebedrijf: maaier/recycler (2013)	LINE		2014	7	19.124,06	0,00	0,00	19.124,06
71126011	Ondergrondse afvalcontainers	LINE		1999	25	33.248,15	0,00	0,00	33.248,15
75600029	Gemeentebedrijf: klepelmaaier (2015)	LINE		2016	7	15.299,25	0,00	0,00	15.299,25
76300010	Vervanging c.v. Schienvat (2004)	ANNU		2005	20	28.298,47	0,00	0,00	28.298,47
79000008	Sproeimachine Gemeentebedrijf (2015)	LINE		2016	7	18.052,10	0,00	0,00	18.052,10
77220031	Gemeentebedrijf: rioolontstopper (2013)	LINE		2014	7	42.550,00	0,00	0,00	42.550,00
75600028	Gemeentebedrijf: bladzuiger (2014)	LINE		2015	7	24.223,81	0,00	0,00	24.223,81
75600022	Minigraver Gemeentebedrijf (2012)	LINE		2013	10	29.440,86	0,00	0,00	29.440,86
70020034	Vervanging servers rekencentrum (2017)	LINE		2018	4	1.101,55	21.418,95	0,00	22.520,50
75600021	Maaier/sproeier Gemeentebedrijf (2012)	LINE		2013	7	130.346,50	0,00	0,00	130.346,50
75600030	Loc. Talmaweg: houtversnipperaar (2016)	LINE		2017	7	28.095,00	0,00	0,00	28.095,00
70020035	Vervanging storage (2017)	LINE		2018	4	11.541,75	23.487,82	0,00	35.029,57
75600025	Gemeentebedrijf: maaigiek + maaikorf (2013)	LINE		2014	7	93.682,41	0,00	0,00	93.682,41
70020030	Vervanging Thin clients (2016)	LINE		2017	4	59.763,38	0,00	0,00	59.763,38
75300021	Verv.ketel zwembad De Breede (2005)	LINE		2006	15	240.193,24	0,00	0,00	240.193,24
75600026	Gemeentebedrijf: maaier/recyclers (2014)	LINE		2015	7	74.966,33	0,00	0,00	74.966,33
70020011	Noodstroomvoorziening gemeentehuis(2008)	LINE		2009	15	102.727,82	0,00	0,00	102.727,82
70020033	Werkplek hardware (2017)	LINE		2018	4	31.768,61	27.668,63	0,00	59.437,24
70020039	Mobiele telefoons (2018)	LINE		2019	3	0,00	48.600,20	0,00	48.600,20

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
72210009	Vervanging diverse beschoeiingen (2012)	62.988,15	18.596,35	890.899,95	872.303,60	15.767,15	34.363,50
	Totaal Grond-, weg- & waterbouwkundige werken	**7.255.498,52**	**832.151,10**	**20.170.399,24**	**20.009.655,12**	**368.997,45**	**1.201.148,55**
79000014	Actieramen voertuigen (2017)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
79000015	Kipper (2017)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
79000004	Gemeentebedrijf: aanschaf dienstauto (2013)	14.074,50	4.691,50	14.074,49	9.382,99	249,09	4.940,59
79000012	Gemeentebedrijf: tractor (2016)	4.298,36	4.298,36	25.790,17	21.491,81	456,43	4.754,79
79000009	Gemeentebedrijf: open bak (2015)	13.240,08	6.620,04	33.100,19	26.480,15	585,81	7.205,85
79000001	Motorvoertuigen Gemeentebedrijf (2012)	166.650,11	33.330,03	66.660,05	33.330,02	1.179,75	34.509,78
79000010	Gemeentebedrijf: tractor (2015)	19.670,46	9.835,23	49.176,17	39.340,94	870,32	10.705,55
79000005	Gemeentebedrijf: tractoren (2014)	32.662,69	14.910,70	59.642,79	44.732,09	1.055,56	15.966,26
79000002	Motorvoertuigen Gemeentebedrijf (2013)	99.670,77	37.153,56	111.460,68	74.307,12	1.972,63	39.126,19
79000011	Loc.Talmaweg:mobiele kraan, verlengstick, maaikorf	12.978,86	12.978,86	116.809,78	103.830,92	2.067,30	15.046,16
79000013	Loc.Talmaweg: Veegmachine	0,00	25.364,29	177.550,00	152.185,71	3.142,28	28.506,57
	Totaal Vervoermiddelen	**363.245,83**	**149.182,57**	**654.264,32**	**505.081,75**	**11.579,17**	**160.761,74**
77140001	Defibrillatoren (2008)	34.391,01	3.821,22	3.821,22	0,00	67,63	3.888,85
70020028	Uitbreiding dataopslag (2014)	21.697,09	8.140,79	8.140,79	0,00	144,08	8.284,87
70020029	Mobiele telefonie (2015)	30.448,05	17.175,18	17.175,18	0,00	303,97	17.479,15
70020038	Aanschaf nieuwe tablets (2018)	0,00	0,00	0,00	3.569,82	0,00	0,00
71126015	Ondergrondse containers ov.bakken	11.417,11	671,60	5.372,76	4.701,16	95,09	766,69
75600024	Gemeentebedrijf: maaier/recycler (2013)	9.562,03	3.187,34	9.562,03	6.374,69	169,23	3.356,57
71126011	Ondergrondse afvalcontainers	25.268,60	1.329,93	7.979,55	6.649,62	141,22	1.471,15
75600029	Gemeentebedrijf: klepelmaaier (2015)	4.371,22	2.185,61	10.928,03	8.742,42	193,40	2.379,01
76300010	Vervanging c.v. Schienvat (2004)	15.579,25	1.722,80	12.719,22	10.996,42	225,10	1.947,90
79000008	Sproeimachine Gemeentebedrijf (2015)	3.008,68	3.008,68	15.043,42	12.034,74	266,24	3.274,92
77220031	Gemeentebedrijf: rioolontstopper (2013)	22.794,65	6.585,12	19.755,35	13.170,23	349,63	6.934,75
75600028	Gemeentebedrijf: bladzuiger (2014)	4.844,76	4.844,76	19.379,05	14.534,29	342,97	5.187,73
75600022	Minigraver Gemeentebedrijf (2012)	11.040,33	3.680,11	18.400,53	14.720,42	325,65	4.005,76
70020034	Vervanging servers rekencentrum (2017)	0,00	5.630,13	1.101,55	16.890,37	19,50	5.649,63
75600021	Maaier/sproeier Gemeentebedrijf (2012)	93.104,65	18.620,93	37.241,85	18.620,92	659,11	19.280,04
75600030	Loc. Talmaweg: houtversnipperaar (2016)	4.013,57	4.013,57	24.081,43	20.067,86	426,19	4.439,76
70020035	Vervanging storage (2017)	0,00	8.757,40	11.541,75	26.272,17	204,27	8.961,67
75600025	Gemeentebedrijf: maaigiek + maaikorf (2013)	53.532,80	13.383,20	40.149,61	26.766,41	710,57	14.093,77
70020030	Vervanging Thin clients (2016)	14.940,84	14.940,85	44.822,54	29.881,69	793,27	15.734,12
75300021	Verv.ketel zwembad De Breede (2005)	192.154,59	16.012,88	48.038,65	32.025,77	850,19	16.863,07
75600026	Gemeentebedrijf: maaier/recyclers (2014)	32.128,43	10.709,48	42.837,90	32.128,42	758,15	11.467,63
70020011	Noodstroomvoorziening gemeentehuis(2008)	61.636,67	6.848,53	41.091,15	34.242,62	727,23	7.575,76
70020033	Werkplek hardware (2017)	0,00	14.859,31	31.768,61	44.577,93	562,24	15.421,55
70020039	Mobiele telefoons (2018)	0,00	0,00	0,00	48.600,20	0,00	0,00

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
75600027	GB: maaigiek/maaikorf/blower (2014)	LINE		2015	7	113.723,41	0,00	0,00	113.723,41
70020009	Klimaatbeheersing gemeentehuis	LINE		2009	15	222.028,48	0,00	0,00	222.028,48
	Totaal Machines, apparaten en installaties					**1.452.638,39**	**124.745,42**	**0,00**	**1.577.383,81**
77240011	Aanschaf urnenmuren (2016)	ANNU		2017	25	0,00	0,00	0,00	0,00
71127122	RK school leinr. En afr.art.74WBO	LINE		1999	20	14.245,52	0,00	0,00	14.245,52
70020016	Aanbrengen valbeveiliging daken (2009)	LINE		2010	10	41.507,86	0,00	0,00	41.507,86
71127090	1e inr. Meubi. en opl.Chr.school Rood.	LINE		1993	40	14.258,44	0,00	0,00	14.258,44
70020015	Meubilair raadszaal (2009)	LINE		2010	10	56.852,14	0,00	0,00	56.852,14
71127047	Bouwk.voorz.Chr.school Roodeschool	LINE		1986	40	49.915,82	0,00	0,00	49.915,82
70020014	Notuleersysteem raadzaal (2009)	LINE		2010	15	47.995,55	0,00	0,00	47.995,55
71127061	Uitbr.dr.Damschool Uithuizermeeden	LINE		1988	40	89.167,81	0,00	0,00	89.167,81
71127078	Bouw bijz.lag.school Warffum	LINE		1984	40	224.931,14	0,00	0,00	224.931,14
70020031	Verbetering netwerkverbinding Talmaweg (2016)	LINE		2017	10	995,76	31.149,27	0,00	32.145,03
70020032	Update netwerk (2016)	LINE		2017	10	11.338,11	22.344,46	0,00	33.682,57
71127079	Bouw kl.school de Rank Warffum	ANNU		1984	40	108.229,43	0,00	0,00	108.229,43
71127041	Uitbr.chr.basisschool Roodeschool	LINE		1991	40	114.995,62	0,00	0,00	114.995,62
71121023	Renovatie sportveld Roodeschool	ANNU		2004	20	113.253,58	0,00	0,00	113.253,58
71127018	Bouw kleuterschool dr. Damschool	ANNU		1982	40	380.247,75	0,00	0,00	380.247,75
71127126	Noodlok.RK basissch.divers.	LINE		2000	40	142.182,05	0,00	0,00	142.182,05
75300031	Renovatie sportvoorz.Uithuizen/Uithuizermeeden	ANNU		2007	25	153.123,32	0,00	0,00	153.123,32
75310001	Aanleg kunstgras oefenveld Warffum (2010)	ANNU		2011	25	146.164,70	0,00	0,00	146.164,70
71127069	Voorber.k.nieuwbouw RK school Uith.	LINE		1989	40	506.954,80	0,00	0,00	506.954,80
75310002	Boukemapark (2012)	ANNU		2017	25	2.248.108,85	88.888,13	277.613,58	2.059.383,40
75310003	Aanleg kunstgrasveld Roodeschool (2018)	ANNU		2019	25	0,00	413.963,44	0,00	413.963,44
	Totaal Overig materiële vaste activa (Economisch nut)					**4.464.468,25**	**556.345,30**	**277.613,58**	**4.743.199,97**
71129049	Aanpassing begraafplaatsen	ANNU		1999	40	12.775,59	0,00	0,00	12.775,59
71129046	Werkzaamheden begraafplaats	ANNU		1998	40	24.145,85	0,00	0,00	24.145,85
77240012	Aanschaf urnenmuren (2016)	ANNU		2017	25	32.420,44	0,00	0,00	32.420,44
71129045	Uitbr.begraafplaatsen Usquert(2005)	ANNU		2006	40	51.667,70	0,00	0,00	51.667,70
71129048	Uitbr.begraafplaats Oosteinde	ANNU		1997	40	209.855,66	0,00	0,00	209.855,66
71129047	Uitbreiding begraafplaats Uithuizen	ANNU		2001	40	229.205,56	0,00	0,00	229.205,56
71129043	Uitbr.begraafpl.Warff./Kantens/Uith.m.	ANNU		2000	40	372.373,01	0,00	0,00	372.373,01
	Totaal Overig materiële vaste activa (Economisch nut) - heffingen					**932.443,81**	**0,00**	**0,00**	**932.443,81**
	TOTAAL MATERIELE VASTE ACTIVA					**102.093.139,36**	**5.471.563,00**	**2.229.470,58**	**105.335.231,78**
71134012	Beleggingen aandelen Waprog Kantens	GAWR		1985	50	453,78	0,00	0,00	453,78
71134013	Beleggingen 1 aandeel Waprog Usquert	GAWR		1985	50	453,78	0,00	0,00	453,78

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
75600027	GB: maaigiek/maaikorf/blower (2014)	37.907,80	18.953,90	75.815,61	56.861,71	1.341,78	20.295,68
70020009	Klimaatbeheersing gemeentehuis	133.217,10	14.801,90	88.811,38	74.009,48	1.571,78	16.373,68
	Totaal Machines, apparaten en installaties	**817.059,23**	**203.885,22**	**635.579,16**	**556.439,36**	**11.248,49**	**215.133,71**
77240011	Aanschaf urnenmuren (2016)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
71127122	RK school leinr. En afr.art.74WBO	13.533,25	712,27	712,27	0,00	12,61	724,88
70020016	Aanbrengen valbeveiliging daken (2009)	33.206,29	4.150,79	8.301,57	4.150,78	146,92	4.297,71
71127090	1e inr. Meubi. en opl.Chr.school Rood.	8.908,35	356,67	5.350,09	4.993,42	94,69	451,36
70020015	Meubilair raadszaal (2009)	45.429,63	5.711,26	11.422,51	5.711,25	202,16	5.913,42
71127047	Bouwk.voorz.Chr.school Roodeschool	39.932,66	1.247,90	9.983,16	8.735,26	176,68	1.424,58
70020014	Notuleersysteem raadzaal (2009)	24.603,78	3.341,68	23.391,77	20.050,09	413,99	3.755,67
71127061	Uitbr.dr.Damschool Uithuizermeeden	66.876,73	2.229,11	22.291,08	20.061,97	394,51	2.623,62
71127078	Bouw bijz.lag.school Warffum	194.800,01	5.021,86	30.131,13	25.109,27	533,26	5.555,12
70020031	Verbetering netwerkverbinding Talmaweg (2016)	99,58	3.560,61	896,18	28.484,84	15,86	3.576,47
70020032	Update netwerk (2016)	1.133,81	3.616,53	10.204,30	28.932,23	180,60	3.797,13
71127079	Bouw kl.school de Rank Warffum	70.339,12	6.041,33	37.890,31	31.848,98	670,58	6.711,91
71127041	Uitbr.chr.basisschool Roodeschool	77.618,63	2.875,15	37.376,99	34.501,84	661,50	3.536,65
71121023	Renovatie sportveld Roodeschool	69.672,71	6.948,65	43.580,87	36.632,22	771,29	7.719,94
71127018	Bouw kleuterschool dr. Damschool	281.593,33	24.018,36	98.654,42	74.636,06	1.745,99	25.764,35
71127126	Noodlok.RK basissch.divers.	63.810,14	3.562,36	78.371,91	74.809,55	1.387,03	4.949,39
75300031	Renovatie sportvoorz.Uithuizen/Uithuizermeeden	49.418,27	6.592,61	103.705,05	97.112,44	1.835,37	8.427,98
75310001	Aanleg kunstgras oefenveld Warffum (2010)	29.144,56	5.577,27	117.020,14	111.442,87	2.071,02	7.648,29
71127069	Voorber.k.nieuwbouw RK school Uith.	368.423,38	12.593,77	138.531,42	125.937,65	2.451,73	15.045,50
75310002	Boukemapark (2012)	1.865.393,50	8.678,49	382.715,35	185.311,41	3.433,24	12.111,73
75310003	Aanleg kunstgrasveld Roodeschool (2018)	0,00	0,00	0,00	413.963,44	0,00	0,00
	Totaal Overig materiële vaste activa (Economisch	**3.303.937,73**	**106.836,67**	**1.160.530,52**	**1.332.425,57**	**17.199,03**	**124.035,70**
71129049	Aanpassing begraafplaatsen	4.177,56	341,61	8.598,03	8.256,42	152,17	493,78
71129046	Werkzaamheden begraafplaats	6.324,03	750,43	17.821,82	17.071,39	315,41	1.065,84
77240012	Aanschaf urnenmuren (2016)	1.026,47	1.061,23	31.393,97	30.332,74	555,61	1.616,84
71129045	Uitbr.begraafplaatsen Usquert(2005)	7.850,45	1.222,55	43.817,25	42.594,70	775,48	1.998,03
71129048	Uitbr.begraafplaats Oosteinde	64.879,45	6.485,77	144.976,21	138.490,44	2.565,79	9.051,56
71129047	Uitbreiding begraafplaats Uithuizen	51.213,68	6.337,49	177.991,88	171.654,39	3.150,10	9.487,59
71129043	Uitbr.begraafpl.Warff./Kantens/Uith.m.	89.646,69	10.623,03	282.726,32	272.103,29	5.003,69	15.626,72
	Totaal Overig materiële vaste activa (Economisch	**225.118,33**	**26.822,11**	**707.325,48**	**680.503,37**	**12.518,25**	**39.340,36**
	TOTAAL MATERIELE VASTE ACTIVA	**29.054.389,34**	**3.425.205,01**	**73.038.750,02**	**72.855.637,43**	**1.309.382,35**	**4.734.587,36**
71134012	Beleggingen aandelen Waprog Kantens	0,00	0,00	453,78	453,78	8,03	8,03
71134013	Beleggingen 1 aandeel Waprog Usquert	0,00	0,00	453,78	453,78	8,03	8,03

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
71134002	Aandelen BNG Warffum	GAWR		1990	50	7.963,84	0,00	0,00	7.963,84
71134004	Aandelen BNG Usquert	GAWR		1985	50	7.963,84	0,00	0,00	7.963,84
71131110	Effecten Oikocredit	GAWR		2009	50	12.621,77	0,00	0,00	12.621,77
71134001	Aandelen BNG	GAWR		1985	50	15.927,69	0,00	0,00	15.927,69
71134003	Aandelen BNG Kantens	GAWR		1985	50	15.927,69	0,00	0,00	15.927,69
71131109	Escrow-overeenkomst Attero	GAWR		2010	50	28.860,14	0,00	0,00	28.860,14
71132203	Deelneming N.V. Fryslan Milieu	GAWR		2015	50	33.550,60	0,00	0,00	33.550,60
71131106	Deelneming Enexis	GAWR		2010	50	425.791,00	0,00	0,00	425.791,00
	Totaal kapitaalvestrekking deelnemingen					**549.514,13**	**0,00**	**0,00**	**549.514,13**
71134014	Belegg. 1 obl. Ned.3,5% 1947 Kantens	GAWR		1985	50	45,38	0,00	0,00	45,38
71134017	Belegg. Ned.grootb.2,5% Usquert	GAWR		1985	50	90,76	0,00	0,00	90,76
71134018	Belegg.1 gew.aand.Amro hyp.bank	GAWR		1985	50	113,45	0,00	0,00	113,45
71134008	Beleggingen - effecten Waprog Warffum	GAWR		1985	50	3.811,75	0,00	0,00	3.811,75
71134011	Beleggingen - aank. rentegevend goed	GAWR		1985	50	3.902,51	0,00	0,00	3.902,51
71134007	Beleggingen - Overige aandelen	GAWR		1985	50	6.171,41	0,00	0,00	6.171,41
	Totaal kapitaalvestrekking overig verbonden partijen					**14.135,26**	**0,00**	**0,00**	**14.135,26**
71131004	Grondvoorschotten S.U.W.	GAGR		1999	10	16.011,74	0,00	0,00	16.011,74
71131002	Geldleningen 5 won. Hamrikhof S.U.W.	GARA	4,7200	1999	40	197.203,53	0,00	5.071,21	192.132,32
	Totaal Leningen aan woningbouwstichtingen					**213.215,27**	**0,00**	**5.071,21**	**208.144,06**
71132202	Overdracht bruglening Enexis	GAWR		2010	50	773.594,90	0,00	0,00	773.594,90
	Totaal Leningen aan deelnemingen					**773.594,90**	**0,00**	**0,00**	**773.594,90**
76300012	Rentel.lening 't Klokhoes Zandeweer (2008)	GAWR		2009	10	726,20	0,00	726,50	-0,30
71132024	Geldlening verstrekt nr. 54	GARA	5,3700	1998	25	11.257,27	0,00	7.924,61	3.332,66
75300029	Rentel.lening Waddenruiters	GAWR		2010	10	4.074,29	0,00	1.358,10	2.716,19
71132044	Geldlening verstrekt nr. 55	GARA	5,8200	2000	30	11.551,17	0,00	507,81	11.043,36
76300013	Rentel.lening de Fakkel (2008)	GAWR		2009	15	14.000,00	0,00	2.000,00	12.000,00
71132049	Geldl. St. FNV gebouw de Fakkel	GAWR		2003	20	23.400,00	0,00	3.900,00	19.500,00
75600031	Rentel.lening camping De Breede	GAWR		2016	20	58.500,00	0,00	3.250,00	55.250,00
76300016	Rentel.lening Dorpshuis Usquert (2010)	GAWR		2010	24	170.000,00	0,00	10.000,00	160.000,00
78210008	Startersleningen	GAWR		2009	30	954.698,82	65.719,63	0,00	1.020.418,45
	Totaal Overig langlopende leningen					**1.248.207,75**	**65.719,63**	**29.667,02**	**1.284.260,36**
	TOTAAL FINANCIELE VASTE ACTIVA					**2.798.667,31**	**65.719,63**	**34.738,23**	**2.829.648,71**

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
71134002	Aandelen BNG Warffum	0,00	0,00	7.963,84	7.963,84	140,94	140,94
71134004	Aandelen BNG Usquert	0,00	0,00	7.963,84	7.963,84	140,94	140,94
71131110	Effecten Oikocredit	0,00	0,00	12.621,77	12.621,77	223,38	223,38
71134001	Aandelen BNG	0,00	0,00	15.927,69	15.927,69	281,89	281,89
71134003	Aandelen BNG Kantens	0,00	0,00	15.927,69	15.927,69	281,89	281,89
71131109	Escrow-overeenkomst Attero	0,00	0,00	28.860,14	28.860,14	510,77	510,77
71132203	Deelneming N.V. Fryslan Milieu	0,00	0,00	33.550,60	33.550,60	593,78	593,78
71131106	Deelneming Enexis	0,00	0,00	425.791,00	425.791,00	7.535,65	7.535,65
	Totaal kapitaalvestrekking deelnemingen	**0,00**	**0,00**	**549.514,13**	**549.514,13**	**9.725,30**	**9.725,30**
71134014	Belegg. 1 obl. Ned.3,5% 1947 Kantens	0,00	0,00	45,38	45,38	0,80	0,80
71134017	Belegg. Ned.grootb.2,5% Usquert	0,00	0,00	90,76	90,76	1,61	1,61
71134018	Belegg.1 gew.aand.Amro hyp.bank	0,00	0,00	113,45	113,45	2,01	2,01
71134008	Beleggingen - effecten Waprog Warffum	0,00	0,00	3.811,75	3.811,75	67,46	67,46
71134011	Beleggingen - aank. rentegevend goed	0,00	0,00	3.902,51	3.902,51	69,07	69,07
71134007	Beleggingen - Overige aandelen	0,00	0,00	6.171,41	6.171,41	109,22	109,22
	Totaal kapitaalvestrekking overig verbonden partij	**0,00**	**0,00**	**14.135,26**	**14.135,26**	**250,17**	**250,17**
71131004	Grondvoorschotten S.U.W.	0,00	0,00	16.011,74	16.011,74	0,00	0,00
71131002	Geldleningen 5 won. Hamrikhof S.U.W.	21.641,15	0,00	175.562,38	170.491,17	8.286,54	8.286,54
	Totaal Leningen aan woningbouwstichtingen	**21.641,15**	**0,00**	**191.574,12**	**186.502,91**	**8.286,54**	**8.286,54**
71132202	Overdracht bruglening Enexis	0,00	0,00	773.594,90	773.594,90	13.691,08	13.691,08
	Totaal Leningen aan deelnemingen	**0,00**	**0,00**	**773.594,90**	**773.594,90**	**13.691,08**	**13.691,08**
76300012	Rentel.lening 't Klokhoes Zandeweer (2008)	0,00	0,00	726,20	-0,30	12,85	12,85
71132024	Geldlening verstrekt nr. 54	3.332,66	0,00	7.924,61	0,00	425,55	425,55
75300029	Rentel.lening Waddenruiters	0,00	0,00	4.074,29	2.716,19	72,11	72,11
71132044	Geldlening verstrekt nr. 55	2.072,73	0,00	9.478,44	8.970,63	551,65	551,65
76300013	Rentel.lening de Fakkel (2008)	0,00	0,00	14.000,00	12.000,00	247,77	247,77
71132049	Geldl. St. FNV gebouw de Fakkel	3.900,00	0,00	19.500,00	15.600,00	345,11	345,11
75600031	Rentel.lening camping De Breede	0,00	0,00	58.500,00	55.250,00	1.035,33	1.035,33
76300016	Rentel.lening Dorpshuis Usquert (2010)	0,00	0,00	170.000,00	160.000,00	3.008,66	3.008,66
78210008	Startersleningen	0,00	0,00	954.698,82	1.020.418,45	16.896,26	16.896,26
	Totaal Overig langlopende leningen	**9.305,39**	**0,00**	**1.238.902,36**	**1.274.954,97**	**22.595,29**	**22.595,29**
	TOTAAL FINANCIELE VASTE ACTIVA	**30.946,54**	**0,00**	**2.767.720,77**	**2.798.702,17**	**54.548,38**	**54.548,38**

Objectnummer	Omschrijving	Afschrijv. meth.	Jaarrente	Startjaar	Levens-duur	Kapitaaluitgaven 01-01-2018	Vermeerderingen in 2018	Verminderingen in 2018	Kapitaaluitgaven 31-12-2018
75300034	* Afdekdekens zwembad de Dinge (2010)	LINE		2011	10	26.284,50	0,00	0,00	26.284,50
75300022	Uitbr.kleedacc. Corenos (2005)	ANNU		2006	40	92.000,00	0,00	0,00	92.000,00
	Totaal Bijdrage aan activa van derden					**118.284,50**	**0,00**	**0,00**	**118.284,50**
	TOTAAL IMMATERIELE VASTE ACTIVA					**118.284,50**	**0,00**	**0,00**	**118.284,50**
	TOTAAL VASTE ACTIVA					**105.010.091,17**	**5.537.282,63**	**2.264.208,81**	**108.283.164,99**

Objectnummer Omschrijving	Afschrijving tot 01-01-2018	Aschrijving in 2018	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Rentelasten (omsl. 1,770%)	Kapitaallasten
* Afdekdekens zwembad de Dinge (2010)	18.399,15	2.628,45	7.885,35	5.256,90	139,55	2.768,00
Uitbr.kleedacc. Corenos (2005)	14.223,50	2.170,06	77.776,50	75.606,44	1.376,49	3.546,55
Totaal Bijdrage aan activa van derden	**32.622,65**	**4.798,51**	**85.661,85**	**80.863,34**	**1.516,04**	**6.314,55**
TOTAAL IMMATERIELE VASTE ACTIVA	**32.622,65**	**4.798,51**	**85.661,85**	**80.863,34**	**1.516,04**	**6.314,55**
TOTAAL VASTE ACTIVA	**29.117.958,53**	**3.430.003,52**	**75.892.132,64**	**75.735.202,94**	**1.365.446,77**	**4.795.450,29**

III Langlopende geldleningen

Staat van de opgenomen langlopende geldleningen rekening 2018

Lening-nummer	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening of het voorschot	Ingangsdatum	Omschrijving	Jaar van de (laatste) aflossing	Rente-percentage	Restantbedrag geldlening of voorschot aan begin dienstjaar	Bedrag van in de loop van het jaar op te nemen/ opgenomen geldleningen of voorschotten	Bedrag van rente of rentebestanddeel	Bedrag van aflossing of aflossings-bestanddeel	Restantbedrag geldlening of voorschot aan einde dienstjaar
90000003	212.061,03	31-3-2008	BNG 78135	2038	4,720	175.562	0	8.287	5.071	170.491
90000008	1.815.120,86	17.03.1997	BNG 86383	2017	5,910	0	0	0	0	0
90000009	3.176.461,51	30.12.1997	NWB	2017	5,450	0	0	0	0	0
90000010	2.722.681,30	11.05.1998	BNG 88073	2018	5,350	136.134	0	7.283	136.134	0
90000011	3.176.461,51	14.09.1998	BNG 88623	2018	4,800	158.823	0	7.624	158.823	0
90000013	2.722.681,30	05.07.1999	BNG 90118	2019	5,170	272.268	0	14.076	136.134	136.134
90000014	3.176.461,51	08.11.1999	BNG 90571	2019	5,670	317.646	0	18.011	158.823	158.823
90000020	3.630.241,73	05.03.2001	BNG 92054	2021	5,440	726.048	0	39.497	181.512	544.536
90000021	3.630.241,73	30.11.2001	BNG 93841	2021	5,100	726.048	0	37.028	181.512	544.536
90000022	4.500.000,00	26.06.2002	BNG 94755	2022	5,400	1.125.000	0	60.750	225.000	900.000
90000023	3.000.000,00	01.11.2002	BNG 95840	2022	4,910	750.000	0	36.825	150.000	600.000
90000024	4.000.000,00	19.11.2003	BNG 98399	2023	4,750	1.200.000	0	57.000	200.000	1.000.000
90000026	5.000.000,00	28.02.2005	BNG 100126	2025	3,915	2.000.000	0	78.300	250.000	1.750.000
90000029	5.000.000,00	20.12.2005	BNG 101201	2025	3,645	2.000.000	0	72.900	250.000	1.750.000
90000031	8.000.000,00	29.04.2011	BNG 106619	2031	3,980	5.600.000	0	222.880	400.000	5.200.000
90000032	10.000.000,00	01.11.2012	NWB	2032	2,820	7.500.000	0	211.500	500.000	7.000.000
90000033	8.000.000,00	29.11.2013	BNG 108764	2021	2,200	8.000.000	0	176.000	0	8.000.000
90000034	2.000.000,00	29.11.2013	BNG 108763	2023	2,610	2.000.000	0	52.200	0	2.000.000
90000035	7.500.000,00	29.11.2017	BNG 111524	2027	0,445	7.500.000	0	33.375	750.000	6.750.000
						40.187.531	0	1.133.536	3.683.010	36.504.521

IV Reserves en voorzieningen

		Saldo aan het einde van het boekjaar 2017	Overige vermeerde-ringen	Vermin de-ringen	Saldo aan het einde van het boekjaar 2018
RESERVES					
Programma 1 Wonen & Gebiedszaken					
8000.0816	Stimuleren woningmarkt	414.338			414.338
8000.0818	Woon- en leefbaarheidsplannen Eemsdelta	1.043.525	191.033	503.575	730.983
8000.0819	Ontwikkelprojecten Eemsmond	869.750		15.000	854.750
Programma 2 Demografie & Leefbaarheid					
8000.0506	Kapitaallast Kunstgrasvelden	-	500.000		500.000
8000.0820	Lokale leefbaarheidsplannen	2.116.619	1.156.425	1.214.180	2.058.864
8000.0605	Onderhoud Dorpshuizen	253.811	20.000	60.000	213.811
8000.0401	Onderhoud onderwijshuisvesting	192.295	30.000		222.295
8000.0504	Kapitaallasten Boukemapark	298.275		12.953	285.322
8000.0403	Kapitaallasten NSU	287.791		7.945	279.846
8000.0402	Scholenprogramma	1.980.991	788.144		2.769.135
Programma 3 Bestuurszaken					
8000.0120	Koppelkansen aardbevingsschade	500.000			500.000
Programma 4 Economie & Maatschappij					
8000.0301	Economische ontwikkelingen	103.900			103.900
8000.0302	Bedrijventerreinen Eemsmond	500.362			500.362
8000.0960	Afschrijvingsres. bedrijventerreinen E'mond	164.700			164.700
8000.0602	Wet sociale werkvoorzieningen	2.031.421		92.072	1.939.349
8000.0606	Decentralisaties	1.088.717	1.423.219	2.511.936	-
Programma 5 Infrastructuur & Milieu					
8000.0206	Gladheidsbestrijding	26.501			26.501
8000.0703	Milieu	223.183		56.500	166.683
Programma 6 Dienstverlening & Ondersteuning					
8000.0005	Personeelsbeleid	328.670		126.896	201.774
8000.0006	E-dienstverlening/KCC	3.516		3.516	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
8000.0901	Jaarovergang	2.677.967	799.500	2.274.221	1.203.246
8000.0902	Algemene reserve (ondergrens)	1.815.000			1.815.000
	Algemene reserve	4.372.332	3.350.430	5.860.487	1.862.275
8000.0908	OZB	600.000		600.000	-
8000.0909	Horizontaal toezicht	898.968		898.968	0
Totaal reserves		**22.792.632**	**8.258.751**	**14.238.250**	**16.813.134**

		Saldo aan het einde van het boekjaar 2017	Overige vermeerde-ringen	Vermin de-ringen	Saldo aan het einde van het boekjaar 2018
VOORZIENINGEN					
Programma 1 Wonen & Gebiedszaken					
8500.0857	Tekorten exploitaties	1.722.924	46.550		1.769.474
8500.0858	Woonrijp maken grondexploitaties	579.065	84.420	264.471	399.014
8500.0859	Centrumplan Uithuizen	3.829.278			3.829.278
8500.0860	Van Speykstraat Roodeschool	0	53.575		53.575
Programma 4 Economie & Maatschappij					
8500.0561	Camping De Breede	65.000		9.750	55.250
Programma 5 Infrastructuur & Milieu					
8500.0257	Vaargeul Noordpolderzijl	55.843	41.675	97.518	0
8500.0258	Uitvoering baggerplan	54.206		54.206	0
8500.0259	Civiele constructies	11.869	55.000	66.869	0
8500.0260	Onderhoud wegen	132.714	499.000	631.714	0
8500,0754	Onderhoud graven	314.874	50.000	104.291	260.583
8500.0261	Voorziening spoorlijn	800.000		800.000	-
8500.0752	Onderhoud Iba's	90.277	14.000	104.278	0
Programma 6 Dienstverlening & Ondersteuning					
8500.0053	Rationeel gebouwenbeheer	709.935	541.524	549.393	702.066
8500.0056	Pensioenverplichtingen wethouders	2.102.787	172.332	134.830	2.140.289
8500.0952	Sparen verlof	79.440	3.650		83.090
Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien					
8500.0950	Attero	28.860			28.860
8500.0951	Dubieuze debiteuren	480.623	80.000	242.316	318.307
8500.0957	Dubieuze debiteuren SoZa	578.233		91.091	487.142
Totaal voorzieningen		**11.635.928**	**1.641.726**	**3.150.728**	**10.126.928**
TOTAAL GENERAAL		**34.428.560**	**9.900.477**	**17.388.977**	**26.940.062**

V Berekening renteomslagpercentage

Berekening omslagpercentage Jaarrekening 2018

1. Financieringstekort

Boekwaarde investeringen per 01-01-2018	75.892.133	
Boekwaarde grondexploitaties per 01-01-2018	2.392.323	
		78.284.456
Financiering met eigen kapitaal	26.969.724	
Financiering met langlopende geldleningen	40.187.531	
		67.157.255
Financieringstekort		11.127.200

2. Rentelasten

Rente eigen kapitaal	*(voorzieningen met CW bepaling: 2%)*	62.136
Rente langlopende geldleningen		1.082.450
Rente kortlopende geldleningen (financieringstekort)		14.969-
		1.129.617

3. Rentepercentage

Boekwaarde investeringen per 01-01-2018	75.892.133	
Boekwaarde grondexploitaties per 01-01-2018	2.392.323	
	78.284.456	
Boekwaarde investeringen met vast rentepercentage per 01-01-2018	192.965	
Grondexploitaties met toerekening rente 1,61%	2.392.323	
		75.699.167
Rentelast (zie 2)		1.129.617
Rentelast over grondexploitaties (1,61%)		38.516
Rentelast investeringen met vast rentepercentage per 01-01-2018		9.264
		1.081.837

Omslagpercentage:

1.081.837 / 75.699.167 = 1,429%

VI Verloop grondexploitaties

Bouwrekening complex Almersma Uithuizen

Omschrijving	Totaal per 1.1.2018	Verantwoord dienstjaar	Totaal verantwoord per 31-12-2018	Kostprijsberekening april 2018 Restant kredieten 2019 - 2027	Totaal is 4+5	Calculatie-verschillen	Nog beschikbaar is 5
1	2	3	4	5	6	7	8
Grondverwerving	1.382.790		1.382.790	0	1.382.790	0	0
Bouwrijp maken:							
- grondwerken	269.623		269.623	0	269.623	0	0
- verharding	261.491	346.279	607.770		607.770	0	0
- riolering	336.085	11.689	347.774		347.774	0	0
- groenvoorziening	79.742	3.730	83.472	13.001	96.473	0	13.001
- verlichting/brandkranen	34.848	5.994	40.842		40.842	0	0
- kunstwerken	0		0		0	0	0
- voorbereiding/toezicht	232.257	22.932	255.189	48.653	303.842	0	48.653
Financieringskosten	1.020.417	31.588	1.052.005	309.009	1.361.014	0	309.009
Beheers-/administr.kosten	0		0		0	0	0
Bovenwijkse voorzieningen	152.687		152.687		152.687	0	0
Overige kosten	70.677		70.677		70.677	0	0
Totaal (a)	3.840.616	422.212	4.262.828	370.663	4.633.490	0	370.663
Bijdrage algemene dienst	0		0	0	0	0	0
Rijksbijdragen			0	0	0	0	0
Overige bijdragen	4.250	0	4.250	0	4.250	0	0
Huren/pachten			0	0	0	0	0
Totaal (b)	4.250	0	4.250	0	4.250	0	0
Per saldo totaal (a-b=c)	3.836.366	422.212	4.258.578	370.663	4.629.240	-	370.663
Opbrengst gronduitgifte							
- huur woonplan			0	0	-	-	-
- 2/1 kap woonplan	205.341		205.341	0	205.341	-	-
- bouw in vrije sector	1.669.044		1.669.044	1.384.003	3.053.047	-	1.384.003
- openb. en bijz. gebouwen			0	0	-	-	-
- industrie, winkels, etc.			0	0	-	-	-
- overige			0	0	-	-	-
Totaal (d)	1.874.385	0	1.874.385	1.384.003	3.258.388	-	1.384.003
Totaal generaal (c-d)	-1.961.982	-422.212	-2.384.194	1.013.340	-1.370.854	-	1.013.340

Exploitatieopzet april 2018: berekend resultaat naar eindwaarde op 31 december 2027:	-1.556.067
Verschil	185.213

Toelichting Almersma Uithuizen

Boekwaarde per 1 januari 2018	1.961.982
Vermeerderingen in het dienstjaar	422.212
Verminderingen in het dienstjaar	-
Boekwaarde per 31 december 2018	2.384.194
Nog beschikbare bedragen	370.663
Nog te verwachten opbrengsten	1.384.003
Gecalculeerd resultaat: negatief	1.370.854
Rekening is gehouden met afsluiting plan per 31-12-2027	
Nog uit te geven gronden in m2 op 31-12-2018	18.689

Bouwrekening complex Scherphorn Noord Uithuizermeeden

Omschrijving	Totaal per 1.1.2018	Verantwoord dienstjaar	Totaal verantwoord per 31-12-2018	Kostprijsberekening april 2018 Restant kredieten 2019-2027	Totaal is 4+5	Calculatie-verschillen	Nog beschikbaar is 5
1	2	3	4	5	6	7	8
Grondverwerving	149.457		149.457	-	149.457	-	-
Bouwrijp maken:							
- grondwerken	43.151		43.151	-	43.151	-	-
- verharding	653.141		653.141		653.141	-	-
- riolering	134.572		134.572		134.572	-	-
- groenvoorziening	47.260	21.900	69.160	1.622	70.782	-	1.622
- verlichting/brandkranen	55.814		55.814		55.814	-	-
- kunstwerken	-		-		-	-	-
- voorbereiding/toezicht	281.925	5.000	286.925	48.653	335.578	-	48.653
Financieringskosten	40.661	-1.529	39.132	-23.131	16.001	-	-23.131
Beheers-/administr.kosten	763		763		763	-	-
Bovenwijkse voorzieningen	241.424		241.424		241.424	-	-
Overige kosten	70.347		70.347		70.347	-	-
Totaal (a)	1.718.515	25.371	1.743.886	27.144	1.771.030	-	27.144
Bijdrage algemene dienst	-		-	-	-	-	-
Rijksbijdragen			-	-	-	-	-
Overige bijdragen	34.800		34.800	-	34.800	-	-
Huren/pachten			-	-	-	-	-
Totaal (b)	34.800	-	34.800	-	34.800	-	-
Per saldo totaal (a-b=c)	1.683.715	25.371	1.709.086	27.144	1.736.230	-	27.144
Opbrengst gronduitgifte							
- woningwetbouw			-	-	-	-	-
- premiebouw			-	-	-	-	-
- bouw in vrije sector	1.778.671	48.934	1.827.605	148.655	1.976.260	-	148.655
- openb. en bijz. gebouwen			-	-	-	-	-
- industrie, winkels, etc.			-	-	-	-	-
- overige			-	-	-	-	-
Totaal (d)	1.778.671	48.934	1.827.605	148.655	1.976.260	-	148.655
Totaal generaal (c-d)	94.956	23.563	118.519	121.511	240.030	-	121.511

Exploitatieopzet april 2018: berekend resultaat naar eindwaarde op 31 december 2027:	231.104
Verschil	-8.926

Toelichting Scherphorn Noord Uithuizermeeden

Boekwaarde per 1 januari 2018	-94.956
Vermeerderingen in het dienstjaar	25.371
Verminderingen in het dienstjaar	48.934
Boekwaarde per 31 december 2018	-118.519
Nog beschikbare bedragen	27.144
Nog te verwachten opbrengsten	148.655
Gecalculeerd resultaat: positief	240.030

Rekening gehouden met afsluiting plan per 31 december 2027.

Nog uit te geven gronden in m2	3.673

Bouwrekening complex LTS-locatie

Omschrijving	Totaal per 1.1.2018	Verantwoord dienstjaar	Totaal verantwoord per 31-12-2018	Kostprijsberekening april 2018 Restant kredieten 2019-2022	Totaal is 4+5	Calculatie-verschillen	Nog beschikbaar is 5
1	2	3	4	5	6	7	8
Grondverwerving	25.925		25.925	-	25.925	-	-
Bouwrijp maken:							
- grondwerken	237.620		237.620		237.620	-	-
- sloopkosten			-		-		-
- verharding	16.850		16.850	179.163	196.013	-	179.163
- riolering	166.832		166.832	6.545	173.377	-	6.545
- groenvoorziening	-		-	18.874	18.874	-	18.874
- verlichting/brandkranen	6.493		6.493	4.212	10.705	-	4.212
- kunstwerken	-		-		-	-	-
- voorbereiding/toezicht	82.144	2.000	84.144	21.871	106.015	-	21.871
Financieringskosten	126.072	8.457	134.529	24.013	158.542	-	24.013
Beheers-/administr.kosten	-		-		-	-	-
Bovenwijkse voorzieningen	-		-		-	-	-
Overige kosten	20.086		20.086		20.086	-	-
Totaal (a)	682.022	10.457	692.478	254.678	947.157	-	254.678
Bijdrage algemene dienst	-		-	-	-	-	-
Rijksbijdragen			-	-	-	-	-
Overige bijdragen	-		-	-	-	-	-
Huren/pachten	24.456		24.456	-	24.456	-	-
Totaal (b)	24.456	-	24.456	-	24.456	-	-
Per saldo totaal (a-b=c)	657.566	10.457	668.022	254.678	922.701	-	254.678
Opbrengst gronduitgifte							
- huur woonplan	132.268		132.268	205.821	338.089	-	205.821
- 2/1 kap woonplan	-		-		-	-	-
- bouw in vrije sector	-		-		-	-	-
- openb. en bijz. gebouwen			-	-	-	-	-
- overige			-	121.232	121.232	-	121.232
Totaal (d)	132.268	-	132.268	327.053	459.321	-	327.053
Totaal generaal (c-d)	-525.297	-10.457	-535.754	72.375	-463.380	-	72.375

Exploitatieopzet april 2018: berekend resultaat naar eindwaarde op 31 december 2022:	-475.562
Verschil	-12.182

Toelichting LTS-locatie Uithuizen

Boekwaarde per 1 januari 2018	525.297
Vermeerderingen in het dienstjaar	10.457
Verminderingen in het dienstjaar	-
Boekwaarde per 31 december 2018	535.754
Nog beschikbare bedragen	254.678
Nog te verwachten opbrengsten	327.053
Gecalculeerd resultaat: negatief	463.379
Rekening is gehouden met afsluiting plan per 31-12-2022	
Nog uit te geven gronden in m2 op 31-12-2018	0

VII Investeringen en financieringen

INVESTERINGS- EN FINANCIERINGSSTAAT

Omschrijving	Vaste activa	Voorraden	Opgenomen geldleningen	Reserves/ voorzieningen
Boekwaarde 01-01-18	**75.892.133**	**4.827.527**	**40.187.531**	**34.428.560**
waarvan:				
--reserves				22.792.632
--voorzieningen				11.635.928
Vermeerderingen:				
Investeringsstaat	5.537.283			
Overige gronden		74.820		
Bouwgronden in exploitatie		761.246		
Opgenomen geldleningen			0	
Rentebijschrijving				0
Aanpassing contante waarde				62.136
Overige				9.838.341
Verminderingen:				
Investeringsstaat	-2.264.209			
Afschrijvingen invest.staat	-3.430.004			
Overige voorraden				
Overige gronden		-632.167		
Bouwgronden in exploitatie		-266.372		
Aflossingen financ.staat			3.683.010	
Staat res./voorzieningen				16.469.754
overh.erfpachtgronden van overige gronden naar activa in fin.staat				
Boekwaarde 31-12-18	**75.735.203**	**4.765.053**	**36.504.521**	**27.859.283**
waarvan:				
--reserves				17.680.567
--voorzieningen				10.178.716

VIII EMU-Saldo

(x € 1.000)		**Rekening 2017**	**Begroting 2018**	**Rekening 2018**
1	Exploitatiesaldo **vóó**r toevoeging aan c.q. onttrekking uit de reserves	-5.806	-3.751	-6.535
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.487	3.282	3.430
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	5.767	1.288	1.642
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-6.849	-2.219	-5.472
5	De in mindering op investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen	771	0	2.155
6	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), **voorzover niet op de exploitatie verantwoord**	0	0	75
7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., **voorzover niet op de exploitatie verantwoord**	-246	-822	-433
8	Baten bouwgrondexploitatie, **voorzover niet op de exploitatie verantwoord**	124	86	656
9	Lasten op de balanspost voorzieningen	-2.734	-2.180	-2.919
10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten	0	0	0
11	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-5.485**	**-4.317**	**-7.402**

IX Kerngegevens en financiële structuur

Sociale structuur

Omschrijving	Naar toestand 1-1-2015	Naar toestand 1-1-2016	Naar toestand 1-1-2017	Naar toestand 1-1-2018
Aantal inwoners	15.770	15.815	15.656	15.553
waarvan:				
- van 0 tot en met 19 jaar	3.555	3.528	3.480	3.390
- van 20 tot en met 64 jaar	8.952	8.913	8.711	8.606
- van 65 jaar en ouder	3.263	3.374	3.465	3.557
Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de Wet werk en bijstand	407	422	411	445
Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	20	18	17	20
Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	5	5	4	3
Aantal tewerkgestelden in sociale werkvoorzieningschappen	234	268	189	188

Fysieke structuur

Omschrijving	Naar toestand 1-1-2015	Naar toestand 1-1-2016	Naar toestand 1-1-2017	Naar toestand 1-1-2018
Oppervlakte gemeente (hectares)	54.334	54.334	54.335	54.335
waarvan:				
- land	18.900	18.900	18.652	18.946
- binnenwater	384	384	399	399
- buitenwater	35.050	35.050	35.284	34.990
Aantal woonruimten	7.470	7.477	7.416	7.416
waarvan:				
- verblijfsobjecten met woonfunctie		7.471	7.410	7.410
- verblijfsobjecten met logiesfunctie		6	6	6
Lengte van wegen (kilometers)	359	359	359	359
waarvan:				
- binnen de bebouwde kom	130	130	130	130
- buiten de bebouwde kom	229	229	229	229
Lengte van recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (kilometers)	36	36	36	36
Lengte van waterwegen (kilometers)	155	155	155	155
Oppervlakte openbaar groen (hectares)	197	197	197	197

Financiële structuur

Omschrijving	2015		2016		2017		2018	
		per inwoner		per inwoner		per inwoner		per inwoner
Totaal uitgaven	55.428.292	3.515	63.725.179	4.029	65.761.580	4.200	69.187.090	4.448
Opbrengst belastingen, rechten	12.746.946	808	12.746.946	806	14.990.037	957	15.608.465	1.004
Algemene uitkering gemeentefonds	31.192.892	1.978	32.752.874	2.071	30.763.885	1.965	31.830.751	2.047
Vaste schuld (31/12)	39.188.167	2.485	35.869.891	2.268	40.187.531	2.567	36.504.521	2.347
Boekwaarde geactiveerde investeringen (1/1)	80.098.723	5.079	77.609.230	4.907	73.274.094	4.680	74.737.998	4.805
Eigen financieringsmiddelen (31/12)	38.783.868	2.459	35.445.342	2.241	34.428.559	2.199	26.940.062	1.732

X Toelichting op de beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Periode	Omschrijving
Taakveld 0. Bestuur				
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2019	De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2018	Het werkelijk aantal fte dat werkzaam is.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen Begroting	2019	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen Begroting	2019	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
Overhead	% van de totale lasten	Eigen Begroting	2019	Overhead betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Taakveld 1. Veiligheid				
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2017	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar.
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2017	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2017	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2017	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2017	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.

Indicator	Eenheid	Bron	Periode	Omschrijving
Taakveld 3. Economie				
Functiemenging	%	LISA	2017	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2018	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Taakveld 4. Onderwijs				
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado	2017	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado	2017	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	2017	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie				
Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	2016	Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Taalveld 6. Sociaal domein				
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	LISA	2018	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2015	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2015	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	CBS	2017	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2015	Het pecentage werklozen jongeren (16-22 jaar).

Indicator	Eenheid	Bron	Periode	Omschrijving
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2018 (eerste halfjaar)	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar	CBS	2018 (eerste halfjaar)	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd	2018 (eerste halfjaar)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd	2018 (eerste halfjaar)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS Jeugd	2018 (eerste halfjaar)	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	GMSD	2018 (eerste halfjaar)	Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.
Taakveld 7. Volksgezondheid en Milieu				
Omvang huishoudelijk afval	Kg / inwoner	CBS	2017	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS - Klimaatmonitor	2017	
Taakveld 8. Vhrosv				
Gemiddelde WOZ-waarde	x € 1.000	CBS	2018	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2016	Het aantal nieuwbouwwoningen.
Demografische druk	%	CBS	2018	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 67 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 67 jaar.
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro's	COELO	2018	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	COELO	2018	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten.